

SAMLADE SKRIFTER

AF

OSCAR LEVERTIN

TREDJE DELEN

UNGDOMSNOVELLER

STOCKHOLM. ALBERT BONNIERS FÖRLAG

UNGDOMSNOVELLER

AF

OSCAR LEVERTIN

FJÄRDE UPPLAGAN

STOCKHOLM. ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1920

FRÅN RIVIERAN

ANEMONER.

Là, la, la, là, la, la, gnolades det halfhögt inne i sofrummet, och då visste den gamle betjänten i rummet utanför, hvad klockan var slagen. Han kastade en blick på frukostbordet för att se, om allt var i ordning, och beredde sig sedan att gå in med rakvatten åt sin husbonde, som hade till vana att lika punktligt och knappast mera melodiskt än tupparne börja sin dag.

Là, la, la, là, la, la, ljöd det därinnefrån i alla möjliga drillar och omöjliga tremulanter, det kunde nu föreställa hvad som helst, men att det skulle vara Max' stora tenoraria ur »Friskytten» eller »La Mandolinata» — hvilketdera hade ännu ingen fått klart för sig — tror jag hvarken salig Carl Maria eller »La Mandolinata's» mera härdade kompositör skulle vilja gå in på. Men det betydde också ingenting, ty det fanns inga musikkännare i gubben Hellmans omgifning, och att han själf icke längre kunde förfoga öfver några större röstmedel, skulle ni finna helt naturligt, om ni såge honom nyvaknad.

Han har nyss vaknat, och solen skiner honom

i ansiktet, det runda, finniga, rödfnassliga ansiktet, så att han måste sluta ögonlocken och skygga sig med handen. Men icke ett ögonblick upphör han att tralla, om icke för att någon gång uttrycka sin belåtenhet ännu tydligare med en vissling, som han lärt sig i sina unga dagar i någon Stockholmsgränd långt bort på Söder, dit han nu icke en gång skulle vilja skicka sin betjänt, af en nattrucklare till målaregesäll, som han nu icke skulle vilja taga i handen, nej, icke en gång för hederslegionen, ehuru han gjort alla ansträngningar i världen för att skaffa sig den.

La, la, la — det var så oändligt skönt att vakna i det ljusa tornrummet och veta, att Medelhafvet låg utanför blått och glittrande, å, hvad det var obeskrifligt, innerligt förnöjligt att kunna få sträcka sig så där trånmatt, så där halfsofvande på de mjuka kuddarne, att få fingra lättjefullt på det broderade sidentäcket och med halfslutna ögon se på rummets mattor, speglar och bohag, hur allt var fint och elegant. Det var icke en morgon, som han icke drog en suck af lättnad och belåtenhet öfver att han icke låg i en skranglig fållbänk på något, som kallades en madrass, men som var Gud vete hvad, i ett rum, där fukten dröp utefter smutsiga tapeter och morgonsolen aldrig letade sig in — och det finns många sådana kyffen i Stockholm. Det var icke en morgon, som han icke smågnolade af belåtenhet öfver att han icke längre skulle upp till feberaktigt, hasardlikt arbete med hacka och spade, men att det mirakulösa var gjordt, den vises sten funnen, att den gamle försupne ölut-

körarens son verkligen blifvit en nabob, som bland andra sådana slagit sig ned vid Rivieran.

Ja, gubben hade sannerligen orsak nog att vara förnöjd, där han låg i sängens dåsiga värma, ty han hade gjort ett försvarligt dagsverke i sina dagar. När han så vaknade på morgonkvisten och i drömmen kanske varit långt, långt borta i det oroliga guldgräfvarlägret eller i den nedrökta porterstugan å det boarding-house i en af S. Francisco's utkanter, där en stor förmögenhet samlats slant efter slant, var det en så makalös glädje att veta, att den tiden var förbi, förbi för så längesedan, att han till och med själf började förgäta den. Där lågo många skoflar mull på den kaliforniska värdshusvärdens graf och ännu fler om möjligt på den vilda guldgräfvarens — död, för längesedan död och begrafven — nu lefde blott monsieur le consul, han hade gjort sig till rumänisk vicekonsul i Mentone, den svenske naboben, om hvilken afundsjuka landsmän brukade berätta otroliga historier, om att han var en self-made man, som haft någon besynnerlig fabrik eller cigarraffär, eller hvad det nu var, däröfver i västern. Naturligtvis bara förtal för resten, för det kunde då alla och en hvar se, att han var van vid lyx och öfverflöd allt ifrån sin barndom. Hur långsamt, värdigt steg han icke upp i sitt ekipage, och det var intet af uppkomlingens fåfänga i hans godmodiga ansikte, när han satt lätt tillbakalutad på vagnssätet med den långhåriga björnfällen öfver knäna, medan hans stela engelska kusk klatschade högtidligt öfver de skinande hästryggarne.

Men att han var ett original, det visste man, och de, som tydligast kommit under fund därmed, voro bonnerna och barnjungfrurna i Mentones »Jardin public». Det hände ofta, att gubbens ekipage stannade vid jardinen vid den tid, då mycket folk ej var närvarande, och ur steg gubben själf med en konfektpåse i handen och trakterade jungfrur och barn öfver lag. Då slog han sig riktigt lös, uppmanade engelska småpysar att boxas, klappade små franska demoiseller på kinderna och gjorde grimaser åt små gentlemen till babies, som betraktade honom med stela, förundrade pupiller, där de lågo i sina vaggor under de med blått siden fodrade suffletterna. Så samlade han skvaller om jungfrurnas matmödrar, hörde med den gamla ungkarlens älskvärda lättrogenhet på ammornas vidunderliga berättelser om småttingarnes krämpor och var i en sådan söndagsstämning af välvilja och belåtenhet, att hela hans rödbrusiga skepparfysionomi log, som han blifvit dubbad till hela världens muntrationsonkel. Barnen kände också igen honom på långt afstånd, när han kom trippande, smålunkande med så stora steg, som hans små ben tilläto, med solparaplyet under armen, Stanleyhatten på hufvudet och »conserverna» på näsan.

Men när folket började strömma till och musiken steg upp på estraden, återvände han med en suck till sin vagn, och bort rullade det skinande ekipaget med den högtidliga, automatiska kusken på bocken och den småleende konsuln på vagnssätet.

Stundom satt där också en ung flicka vid gubbens sida, men då stannade han aldrig vid

jardinen, ehuru hans niece, som tyckte om att gyckla med onkelns små svagheter, ofta uppmanade honom därtill.

Men när solen går ned, far konsuln hem till sin diner med sirligt textade matsedlar, uppassare i hvita trådvantar och ett praktexemplar till hofmästare, som trancherar rostbiffen med en väldig Sheffieldsklinga. Det går högtidligt till under måltiden, man måste iakttaga sin värdighet, och konsuln törs knappast skratta af vördnad för de frackklädda betjänterna; när onkel och niece tala, sker det så lågmält, så sakta, som någon dödssjuk låge i rummet bredvid. Men på kvällen tar gubben skadan igen, då komma de friska i den svenska kolonien upp, och man leker de gamla hederliga pantlekarne och plockar många smultron under snön.

Ett lättjefullt lif var det gubben Hellman förde. ett riktigt dagdrifvarlif. Dagarne kommo, dagarne gingo, månaderna försvunno, så kom sommaren med sin resa till Schweiz, och så vintern igen med Schweizerturen i perspektiv, åratal af ett ostördt dolce far niente, idel glädje och lugn, lugn och glädje. Sannerligen, han kunde vara förnöjd, och i dag var han det också mer än någonsin, ty i dag skulle han få hem sin brorson, som han hållit vid universitetet i Heidelberg och icke sett på många, många år. Nyligen hade den unge mannen försvarat sin filosofie doktors disputats, och nu skulle han ligga och draga sig återstoden af vintern i Mentone, hade gubben skrifvit och uttryckligen tillfogat, att han skulle göra sitt bästa för att behaga

Inez, sin kusin. Det var nu en gång gubbens favoritplan att gifta de unga tu, för hvilka han dragit försorg allt sedan de varit små, och det skulle han också drifva igenom, fastän Inez högtidligen förklarat, att hon icke kunde med bokmalar, och Gustaf var ju en af värsta slaget. Hon kom nog ihåg, hon, hur han kunnat sitta timtals och sluka i sig tjocka romanluntor, och studerat hade han ju gjort se'n dess både grekiska och hebreiska, så nu stod han väl öfver öronen i bokdamm. Men gubben smålog, bah, det var bara pensionsgriller af Inez, nog skulle hon taga honom, för aldrig kunde han tro att hans niece hade så dålig smak, att hon gått och förälskat sig i någon af de rödhåriga engelsmännen, som hon brukade spela lawn-tennis med. Det vore just skönt, att få till arfvinge en sådan där herre, som skulle förslösa ens surt förvärfvade styfrar på åkdon, ponnies, påfåglar eller kasta dem på de gröna borden för att bortskrapas af croupierernas rakor. Nej, det kom aldrig i fråga att någon utlänning skulle komma in i släkten, hvilken kanske till på köpet skulle få veta och basuna ut hur förgyllningen å rumäniska vice konsulatet åstadkommits. Gustaf skulle hon gifta sig med, och det gjorde hon nog också, när det kom till kritan, det var han säker på.

Just då han kommit till denna behagliga slutsats, trädde hans svenska kammartjänare in, och följande stereotypa samtal uppstod:

»God morgon, herr konsul!»

»Morgens, Johnson! Hurudant är vädret?»

»Å, härligt! Får jag fråga, hur herr konsuln sofvit?»

»Sofvit!» gubben ansträngde sig tydligen för att få en missbelåten min på sitt ansikte, »sofvit! Å, dåligt, det är min eviga hufvudvärk.»

Icke gick det an för en distingerad person vid Rivieran att omtala, att han sofvit som en stock i runda nio timmar. Så steg gubben upp, klädde sig, rakade sig och gick ner i matsalen. Men Inez var icke nere, hon mådde icke väl, sade hennes kammarjungfru, och ville heller icke följa med till järnvägsstationen. Gubben smålog, och sedan han frukosterat, gick han ut i parken, satte en nyutsprucken ros i knapphålet och steg med sin vanliga värdighet upp i sin vagn. —

Då ekipaget väl rullat ner genom afvenboksallén till den långa landsvägen, kom Inez ut i parken. Hon var liten till växten, knappast medelhög med fylliga, blodfulla lemmar. Det fräkniga ansiktet såg friskt och lefnadslustigt ut och fick en viss beslutsam prägel genom de glesa spåren till en lätt mustasch öfver den köttiga öfverläppen. Ögonen voro grå och lifliga. De fingo en varm, glittrande glans, när hon skrattade, och en hel rad små skrynklor bildade sig under ögongroparne. Men nu såg hon rödgråten ut. Håret var brunt och smög sig utefter hufvudskålen i blöda, vågiga linier.

Först vandrade hon tungsint, tankspridd utefter gångarne, men ju mer hon fördjupade sig i anläggningarne, dess mera klarnade hon upp.

Det var ju ett helt litet konungarike för sig,

parken häruppe, ett stycke förtrolladt land, som vandraren därnere på »Cornichen» icke kunde hafva någon aning om, där han med neddammade stöflar gick på den breda landsvägen och kastade längtansfulla blickar på hafvet, som småsjungande slog mot de rödgula kustklipporna, dallrade och skimrade i otaliga, blånande skiftningar, till dess det längst bort vid horisonten sköljde kanten af den blå himmelskupan. Ja, omöjligt var det för visso att misstänka, att där uppe bland de grå bergen skulle finnas ett dylikt eldorado! Men uppe på bergsplatån var en förvånande växtlighet, och just i dag hade anemonerna slagit ut. I de långa, ljusgröna gräsmattorna stodo de i tusental, blodröda och himmelsblå med finhåriga, sammetsmjuka kalkar. Men icke blott anemonerna stå i blom, bland de glatta, mörkgröna bladen glänsa de prunkande cameliorna med sina högröda praktblommor, på marken bilda azaleornas hvita klockor hela öfversnögade dungar, och till och med de grå sandstensmurarne, där skimrande ödlor kila fram och åter, lysa i rödt af ymniga pelagoner. Nya skott titta ut på platanstammarne, och utefter feberträdens lansettlika löf gå solstrålarne i tindrande linier. Inez' ögon nästan bländades af alla färger, af all sol. Det svallade i blodet, hennes bröst häfde sig och hon spärrade upp näsborrarne.

Men när hon gick genom rosenhäckarne, där rosorna sutto purpurröda, korallröda, tegelröda, blekgula och saffransgula, och hela luften var mättad af denna tunga, berusande doft, som kommer en att trånmatt sluta sina ögonlock, som

om en mjuk hand lade sig öfver dem, magnetiserande en i sömn, knäppte hon, nej, slet häftigt upp knapparne i klädningslifvet.

Hvad var det? Kom det någon efter henne? Det kändes så besynnerligt... andedräkten stockade sig i hennes hals... hon var säker på, att hon var eldröd i ansiktet. Hvad det var kväfvande varmt! Det kändes som en het andedräkt flåsade mot hennes nacke, som där surrade några trånande kärleksord i hennes öron, som någon med darrande händer fattade tag i henne, lade sina skälfvande heta fingrar kring hennes hals och böjde hennes hufvud... Gud i himmelen... ut! Så sprang hon ut, och i ett tag ilade hon ned till springbrunnen för att tvätta sina brännande kinder.

Men den gamla bockfotade faunen grinade spefullt åt henne med sina små lystna ögon, under det han oupphörligt lät sina vattenstrålar beskrifva glittrande kurvor i luften och droppa ned med ett oafbrutet rytmiskt plask, och just då Inez böjde sig ned mot vattenspegeln, öppnades orangeridörrarne ej långt därifrån och en ångande, kvaf luftström flöt ut från drifhusatmosfären därinne, i det trädgårdsmästarens hjälppojke vandrade ut med ett par små krukväxter. Inez såg på honom. Hur kom det sig, att hon aldrig förr lagt märke till hur vacker han var? Hvad hufvudet satt käckt på kroppen — Inez kunde följa hans halslinier ända ner till bröstbenen. Så rodnade hon igen och doppade ansiktet ända till hårfästet ned i vattnet, men han gick småleende sin väg, gnolande på en folkvisa om våren och Razinas ögon. Då

blef det med ens klart för Inez, hvad det var, som låg i luften — våren, våren.

Här hade man icke, som hemma i Sverige, först att se på de gröna skotten på fastlagsrisen, satta i vatten efter vederbörligt begagnande å fettisdagen, att sedan märka dag för dag, hur isarne gingo upp, snön smalt bort, blåsipporna kröpo fram, till dess ändtligen våren presenterade sig — här kom allt på en gång med så bländande mycket färg, så berusande mycket doft — våren, våren.

Inez blef helt eftertänksam, ty nu skulle det ju komma, det oändliga, det outsägliga, det där ofattbara, som inga ord kunde skildra, knappast några toner, det där, alla flygande och farande tankar anade, drömde om, längtade efter som den törstande efter en läskedryck, som den uttröttade efter ett mjukt örngott, kärleken. Våren var ju kärlekens tid, och nu skulle den komma och bemäktiga sig henne, pressa henne lidelsefullt i sina armar, hålla henne i en lång omfamning och kyssa henne, kyssa henne till döds, ja gärna, blott hon finge älska, älska och älskas en kort minut. Hvad det var tomt, innehållslöst, hela hennes stackars lif, så futtigt, så jämmerligen tarfligt, utan hvila, utan ro, idel längtan och drömmar, blott oändlig åtrå efter något, som hon ej visste hvad det var, något vidunderligt, som skulle omsluta hela hennes väsen, något underbart, som skulle hopknyta alla hennes fladdrande tankar, något, som hon kunde få öfverlämna sig åt helt och hållet med själ och

kropp, om ock för att förintas däri som åvattnet i hafvet.

Så steg Inez upp och började vandra mot croquetplanen, och medan hon gick steg för steg, sjöng hon halfhögt, vekt, nästan sorgset:

Det är tusende trådar, som tvinnas
och från hjärta till hjärta gå.
Det är tusende länkar som spinnas
mellan innerligt älskande två.

Men af alla de trådar som ena
och gå mellan kvinna och man,
ej någon mig nått, mig allena
ett knytande band icke fann.

Och har jag längtat, att binda
med någon en tråd, har han flytt,
från sitt hjärta till mitt en vinda
ej någon i kärlek har sytt.

Ack länge jag ensam fått tvina,
och nu är blomstrande vår,
men af nätets maskor de fina
ingen än till mitt hjärta går.

När Inez slutat visstumpen teg hon ett ögonblick och såg i marken. Det kittlade i hennes näsborrar — hon började gråta, först sakta, så häftigare med tunga snyftningar. Sedan gick hon åter ett par alnar, men stannade, ty plötsligen kom tanken på det närvarande öfver henne. Snart skulle Gustaf vara framme, och med gråten ännu dallrande i halsen mumlade hon stötvis enstaka ord, som ett bort-

skämdt barn, till hälften i ondska, till hälften i förtviflan: »den där odrägliga bokmalen... tafatt... förläst.» Det sista ordet efterföljdes af en bestämd knyck på nacken, man kunde se att hon tänkt ut sin tanke för sig själf. Aldrig i lifvet skulle hon taga en sådan där omanlig stackare till man, som använde dag och natt till att rota i gamla böcker och kanske till på köpet skulle binda henne själf — hennes varma blod och liffulla själ — vid en stilla, enformig existens inom studercellens fyra väggar. Aldrig! Hu, hon kände till de där lärda citatsherrarne, hon hade sett dem både hemma och här, sett dem med sina blå glasögon, krokiga ryggar och darrande händer. Det var ju inga män, de där förtorkade professorsämnena, som när de kommo ut i lifvet sågo ut som vilsekomna handelsbetjänter, som dansade som magnetiserade järnstänger och konverserade som sibyllinska orakelpräster. Det var ju inga människor — docenter, adjunkter, vetenskapsmän, men inga människor.

Annorlunda skulle han se ut, han, idealet; ridande skulle han komma på sin ystra hingst i full galopp med uniformsmössan på det käcka hufvudet och sabeln vid sidan, och sedan han med starka armar lyft henne upp i sadeln, skulle de spränga åstad, långt, långt bort. Men Gustaf? Minsann, han skulle få se, att hon icke var den, som lät sig imponeras af hans bokvisdom.

Det kom något af en glimt i ögat, ett spår af ett spotskt leende i ena mungipan, när hon tänkte på, hur hon skulle kokettera med sin lärda

kusin, och i gladare stämning gick hon ner på croquetplanen, tog en klubba, svängde den ett tag i luften och slog våldsamt till en kula, som låg vid ena pinnen. I susande fart rullade den tvärs öfver banan, och hon stod just i begrepp att sända en annan efter, då hästtramp hördes. Då släppte hon klubban utan att se hvar den föll, sprang ner till uppgångsallén och började spana nedåt.

Mycket riktigt, de åkande hade redan kommit hem, hon kunde redan förnimma deras steg. Så syntes ett par skuggbilder, som i brutna linier sväfvade fram på den solbelysta sanden, ändtligen dykte också ett par figurer upp. Det var onkeln, som trippade åstad med sina vanliga små tuppfjät, men bredvid honom gick en annan.

Skulle det verkligen kunna vara Gustaf? Å nej, det var omöjligt... men tänk om ändock... herre Gud, det måste ju vara han! Det var en smärt ung man med rak hållning, men icke kunde hos honom skönjas några spår af ensidig boklärdom, han liknade snarare en dandy, där han kom gående med sina ljusa skor och eleganta kläder af engelskt snitt. Hatten hade han tagit i hand, som man gör ute i naturen, när det, som är ikring en, griper en, och solen lyste på hans bruna hår, som var lockigt, litet yfvigt, just som gjordt att rufsas till af en fin kvinnohand.

De gående kommo närmare. Inez kunde redan uppfånga hans friska, spelande blick. Hon nästan hoppade till, det flöt en varm blodström genom hennes ådror, omedvetet tryckte hon han-

den mot bröstet, och så sprang hon fram som pådrifven af en osynlig kraft, räckte fram båda händerna mot de kommande och ropade så det gaf eko i bergen: »Välkommen!» Gustaf tryckte hennes hand utan att svara något, men gubben Hellman gaf till ett flatskratt och gjorde åt Inez en sådan serie af clowngrimacer, att hon själf måste skratta med. Hon kände sig så lycklig, helst skulle hon velat stå kvar där på gången med hans hand i sin; hon nästan fruktade att hennes fötter icke skulle föra henne framåt, hon kände sig så yr, nästan en smula vimmelkantig. Det kom väl af våren, men det var ju också den dag, då anemonerna spricka ut och vårsafven stiger upp i träden.

NÄR PLATANERNA LÖFVAS AF.

Hon gick tyst utan att säga ett enda ord vid sidan af hans mor och syster, insvept i en lång, grå regnkappa. Och märkvärdigt var det, hvad hon såg gammal ut i den, så gammal, så lifstrött; ingen skulle kunnat ana, att hon några veckor förut fyllt sitt tjugotredje år. Den grå kapuschongen, som omslöt hennes hufvud så att blott en kant af det dunkelröda håret syntes, missklädde henne tydligen; hon behöfde starka kulörer för att icke det snipiga, färglösa ansiktet skulle blifva alltför blekt, alltför sjukligt, elfenbenshvitt. Illa gick hon också, med tunga, släpande steg utan all elasticitet, men det kom kanske af det dåliga väglaget, och för hvarje steg hon tog, blickade hon ihärdigt på den uppblötta marken för att undvika regnpussarne — eller för att slippa se uppåt.

Så hade hon gått sluten och ordkarg hela vägen från franska kyrkan, men hennes följeslagerskor tycktes icke lägga märke till hennes envisa tystnad. Mor och dotter voro invecklade i ett lifligt samtal, och den gamla frun med den svarta baschliken öfver det gråsprängda håret log

ungdomsfriskt och muntert, så ofta dottern gjorde en eller annan anmärkning öfver någon stackars förbigående, som blef det oskyldiga offret för fröken Camillas sarkastiska humor; och frestande var det också att skratta med, när man såg, hur det glittrade och tindrade i den unga flickans ögon, där de sutto långt, långt in i djupa ögongropar.

Emellertid började samtalsämnena tryta; inga vandrande syntes till, och Camilla, som länge nog lämnat sin väninna i fred, måste nu hafva tyckt att hon blef allt för osällskaplig. Hon såg på henne ett ögonblick, gaf henne en vänskaplig puff med sin paraplykrycka och mumlade därpå half-högt:

»Seså! Vakna upp, Edith! Tycker du att det är väder att gå i giftastankar i? Vänta med det tills våren kommer och bror Fredrik hinner bli kry! Hm, jag för min del skulle tycka det vara riktigt genant att hafva en brudgum, som stod och hostade och harklade under hela vigseln.»

Modern log, men Edith själf kunde icke svara. Hennes öfverläpp skälfde. Hon kunde icke begripa, hur de kunde skämta i dag, i dag, då allt var så öde, så melankoliskt ikring dem, och hon lät sin blick irra sökande rundt om. Om det blott hade funnits en blå punkt på himlahvalfvet, en enda, som kunnat gifva förhoppning om kommande sommardagar, om det blott hade funnits en fläck med blommor och sol hade väl också en gnista hopp kunnat tändas i hennes själ, men det fanns icke en solglimt, ej ett spår till sol i det kulna landskapet.

Hu, grått i grått, grådaskigt, gråkallt!

Bergen, hvilka annars som resliga jättar sträckte sina hufvuden mot himlen, liksom för att kasta en trotsig blick inom det blå förhänget, voro i dag nästan oskönjbara; tjocka, nedtyngda skyar lågo från toppen utefter hela sluttningen, och byggnaderna därpå försvunno under den grå molnkappan. Medelhafvet, som annars låg och koketterade med solstrålarne som en obekymrad sjuttonårig skönhet, liknade i dag en ålderstigen duenja, som döljer sina vissna behag i ett grått flor, och himlen, den djupa, sydländska himlen släpade nedåt som en ogenomtränglig, hvitgrå dimma.

Hvad det var ödsligt öfverallt, ödsligt på gata och torg, men mest ödsligt ändock på promenaden. I dag intet brokigt främlingsvimmel, intet fras af långa fruntimmerssläp, inga lysande uniformer, icke en gång några sminkade demimonde-ansikten. På musikestraden lekte några flickor i nedsolkade, slitna paltor med ett par itubrutna notställare. Annars syntes ingen till i hela parkanläggningen; icke en vandrare spatserade på gångarne, där små, smutsiga regnbäckar porlade fram och åter, urholkande djupa fåror i marken, icke en varelse hade slagit sig ned på de gröna bänkarne, hvilkas färger började lossna och drypa af genom det ihärdiga, käxande regnets inverkan.

Också därinne på cafét är det ohyggligt tomt i dag. Man kan se det genom de stora fönsterväderna. Den långa tyskan sitter ensam inom disken och betraktar konfektburkar, glaceassietter och bakelsefat med ett apatiskt småleende på sina

feta läppar, och de enda gästerna, som finnas därinne, äro ett par engelsmän, som slagit sig ned vid ett bord med igenknäppta ulstercoats och tjocka silkesdukar virade kring halsarne.

Men de hafva synbarligen satt sig där, sedan allt annat slagit fel — både »lawn tennis» och »bachara». Usch, hvad de hafva tråkigt, så där själsmarterande, nervpinande tråkigt, som man blott kan hafva det en regnig söndagsmiddag i en kurort för bröstsjuka. Den ene läser Times och gäspar och gäspar; den andre blickar eftertänksamt, nästan filosofiskt i sitt chartreuse-glas.

Till och med Avenue Victor Emanuel, den lilla stadens pulsåder, är i dag så folktom, så utdöd, att den liknar en svensk småstadsgränd under högmässan; icke en häst ilar förbi, knappast då och då någon maläten mulåsna, som kånkar fram en kärra, medan smutsen stänker upp öfver ekror och hjullöter.

Nej, tacka vet jag trottoirerna där borta i platanallén, där är lif, där är lust, ty där håller vinden till och leker med de affallna platanbladen en lustig lek.

En vindfläkt kommer, smyger sig förstulet under ett stort gulbrunt blad, lyfter först den ena, så den andra fliken, och vips är hela bladet i luften och hvirflas obarmhärtigt ikring, till dess vinden tröttnar vid sin leksak och släpper sitt stackars byte på en rännstenskant. Trottoir och körbana höljas av löv i alla storlekar och alla schatteringar: citrongula blad med små sandhögar mellan ådrorna, koketta blad i nötbruna, rödkantade kostymer och

tjocka, gröna blad, som sugit sig så fast vid gatstenarne som vampyrer på ett stycke människokött. Platanallén är i dag ett verkligt eldorado för en tjufpojksaktig vind. Å, hvad den njuter obeskrifligt af att få kasta en näfve blad mot vagnmakarens smutsiga fönsterruta, att peta en ned i gummans mjölkorg och kila en mellan de stärkta skjortvecken och den svarta västen på den melankoliska kyparen i hotellets port.

Intet är fredadt för vindens pojkstreck, och just när förstörelsen är som störst, när sand, stjälkar och löf som bäst snurra rundt i ett ursinnigt prestissimo, är den i sitt rätta element. Då skrattar den hånfullt bakom husknutarne, och medan den rifver ikring och ordnar, sammanför och skingrar, piper den ett par toner af en förstöringshymn, gnisslande som ljudet af en vindflöjel, vridande sig på rostiga hakar, så gäll, att det går en kåre utefter ryggarne på de olyckliga fotgängare, som regnet ännu ej skrämt bort. Man påskyndar sina steg, viker upp rockkragarne, ja, vår vän konsuln, som just återvänder från sin homöopatiska läkare, knäpper till och med öfversta rockknappen, fastän — tänk er — fastän han på detta vis döljer hederslegionens band för världen.

Det är ett evigt risslande i kala grenar och nakna stammar, ett idkeligt rasslande mellan halfvissna blad, brutna stänglar och bristande kvistar.

Också södern, den beprisade, har regndusk och löffällning, också södern har sina höstdagar, så mycket mera kulna som de sticka af mot sommardagar, så soliga och så varma, att man

icke utan att känna dem kan bilda sig ens en föreställning om dem. Veckorna förut blå himmel, mellan +15 och 20 grader Celsius, nu rått och ruskigt som på en af dessa nordiska novemberdagar, då man riktigt längtar efter snö och is och tusen gånger hellre såge naturen redan som lik, insvept i sitt snöiga bårtäcke, än denna dystra likbegängelse af höstens sista lifhankar.

Hu, grått i grått!

Det lilla sällskapet hade passerat allén och lyckligt och väl kommit in i hotellentréen, sedan det hoppat öfver den stora insjön, som bildat sig utanför porten i den lösa sandmyllan. Mor och dotter voro redan uppgångna, men Edith hade stannat nere i vestibulen. Hon skulle läsa tidningarne, hade hon sagt, och tidningsrummet låg på nedre botten, men ännu hade hon icke ens tagit af sig sina öfverplagg. Hon stirrade ut i regnet, som hon tänkte att gå ut ännu ett slag, men på det funderade hon då rakt icke. Gud vet, hvad det var hon tänkte på; hon visste det knappast själf, hon visste blott att hon var olycklig, så tröstlöst olycklig som en människa kan blifva. Och hon hopknäppte konvulsiviskt sina händer, som om hon ville bedja. Han hade ju sagt i dag, han, prästen, att de brottsliga skulle bedja, bedja och bönfalla Gud om förlåtelse, och de olyckliga skulle vända sig till Honom med sina böner, att Han skulle trösta dem.

Ja, det ville hon, bedja om förlåtelse för allt, om hjälp för alla, om förlåtelse för det hon felat de där heta sommarnätterna, då jasminerna doftade så starkt och han hade bedt så varmt, om

hjälp för honom — den älskade fästmannen — för sig själf och för det nya lif, hon kände att hon bar på. Ack, ännu kunde ju räddning komma, ännu var hon blott hans fästmö, och ingen hade reda på hennes hemlighet, ingen i vida världen. Ja, han måste lefva, Gud måste... han måste frälsas från sin lungsot, och de skulle gifta sig och resa långt, långt bort. Så skulle det gå; det fanns ju en barmhärtig skapare, han skulle rädda henne, rädda hennes heder.

Så brusade det inom henne af oklara tankar, tankar af ångest, hopp och förtviflan, och hon riktade sina stora vidöppna ögon mot himlen, men det var långt dit, och skyarne tjocknade mer och mer.

»God dag, fröken, får jag vara nog näsvis att fråga er, hvad ni roar er med här? Men hvad ni är blek! Hur står det till, fröken Edith?»

Edith ryckte till, och vändande sig inåt förstugan svarade hon häftigt:

»Å, är det ni, herr doktor! Ni riktigt skrämde mig. Hur jag mår? Jo, jag tackar, som man kan må i det här höstrusket.»

»Jaja, jag kan se på ert ansikte, att ni icke är belåten med vädret. Ni ser ut som en botfärdig Magdalena. Men det passade emellertid bra, att jag mötte er, fröken. Jag har något att säga er. Ack, vi stackars läkare, vi hafva så många svåra stunder, och vi tvingas att säga så mycket, som vi annars...»

»Hvart vill ni komma?»

»Jo, saken är den, att jag i dag undersökt

herr Bergs bröst och därvid tyvärr icke kommit till något gladt resultat. Jag har icke velat säga något därom till fru Berg, hon är trots sin ålder ett godt barn, som aldrig förut stått ansikte mot ansikte med en sorg. Jag har icke hjärta att störa hvarken hennes eller hennes unga dotters illusioner, men för er, som, efter hvad jag tror, sett mera af lifvet, och dessutom i alla fall står herr Fredrik närmast, har jag trott det vara min plikt att tillstå, att...»

»Att, att!»

»Nåväl, att utsikterna för hans bättring äro ganska problematiska.»

Han gaf en viss vetenskaplig tonvikt åt det sista ordet.

»Ni menar, att allt hopp är ute.»

»Nej, för ingen del, fröken, för ingen del. Hoppet har man ju alltid kvar, och hur många chancer finnas icke, som ingen läkare kan förutse. Min mening var blott att bereda er på, att man med hans klena kroppskonstitution måste frukta det värsta. Farväl nu, kära fröken, var viss på, att det gör mig innerligt ondt att behöfva säga er något sådant, men jag hade icke kunnat försvara mig inför mitt eget samvete, om jag tegat. Farväl!»

»Farväl, tack för ert förtroende,» svarade Edith med hes, tonlös stämma. Det susade så besynnerligt för hennes öron. Hon såg sig ikring. Var där någon, som bullrade? Ingen syntes till. Doktorn var redan ett stycke ut på vägen. Meka-

niskt, sömngångaraktigt började Edith gå upp för trapporna. Förbi sålunda, förbi! —

När Edith kommit upp på sitt rum, ropades hon an af fru Berg. »Kom in, Edith! Camilla vill gärna språka en stund med dig. Vet du, jag har fått bref från Sverige, från major Cronsköld kan du tänka, min gamle beundrare.»

Edith lydde motvilligt och gick in i kammaren, ett stort, aflångt rum, möbleradt i hotellstilens falska, sammanrafsade elegans.

»Nå, det var då väl du kom. Jag trodde, jag skulle gäspa ihjäl mig häruppe,» ropade Camilla, där hon halflåg på en soffa. »Hu, hvad allt är genomruskigt i dag! Den som hade en äkta svensk vinterbrasa att sitta vid! Det skulle smaka det, Edith.» Edith nickade jakande och satte sig i en gungstol nära fönstret.

»Majoren hälsar er alla, Edith också, men framför allt hoppas han, att hans förtjusande lilla guddotter befinner sig riktigt väl.»

»Såå! Jag må säga, att det är en uppmärksam gudfader jag har. Han riktigt öfverhopar mig med artigheter, och ändock har jag icke en aning om hur det kom sig, att han fick rang, heder och värdighet af att blifva min gudfader.»

»Hur det kom sig? Har du aldrig hört det, Camilla? Det är en lång historia,» svarade modern leende, i det hon såg upp från sitt bref och lade ned det på sybordet.

»Å, tala om det för oss, mamma!»

»Sch! Sakta i backarne! Fredrik sofver där inne. Nå, ser du, saken var den, att när jag första

gången såg majoren, var han icke som nu en gammal tvärvigg, som plågade hela världen med sin gikt, utan en ung löjtnant på modet, som valsade som en ängel. Gud, hur han valsade! Vi hade råkats på flere baler, så sammanträffade vi en gång på en tillställning ett par veckor före den kväll, jag skulle ta's in i Amaranthen. Vi sutto öfver en dans — å herre Gud, jag minns det, som det skett i går. Jag hade satt mig i soffan i ett sidorum. Musiken från balsalen tonade in då och då, man hörde ljudet af dansande par och stundom skymtade ett hvitt släp, ett frackskört eller en uniformsrock förbi den halft öppnade dörren. Han satt bredvid mig. Vi pratade lifligt hit och dit. Så kom samspråket på Amaranthen, och jag sade bland annat:

'Jag skulle så gärna vilja hafva några af mina älsklingsblommor, violerna, på balen, men que faire i vårt barbariska land.'

'Violer, intet annat! Det skall jag skaffa er, fröken.'

'Å, herr löjtnant! Lofva inte mer än ni kan hålla. Nu för tiden är det blott i sagorna, som man kan plocka blommor under snön.'

Han log, och samtalet blef afbrutet. Dansen slutade, och en mängd par vandrade in genom rummet. Men kvällen före balen på Amaranthen, då jag nästan glömt hela historien, blef en låda uppskickad till mig. Den var fylld med violer, som doftade så friskt, som de nyss blifvit plockade. Cronsköld hade fått dem sända från Nizza.»

»Ja, det syns, att det var en trettio år sedan;

vår tids vansläktade ungherrar göra sig minsann icke så mycket besvär. Men då blev du väl också förtjust i honom, mamma?»

»Ja, jag var nära däran, det måste jag tillstå, men så presenterade han en dag för mig en af sina regementskamrater, en ung löjtnant Berg. Det skulle han icke ha gjort, ty han slog honom strax ur brädet.»

»Det var pappa.»

»Ja! Och Cronsköld var förståndig nog att lämna fältet fritt för sin kamrat. Men efter vårt giftermål fortfor han att vara vår umgängesvän, och när du föddes, ville han partout blifva din gudfader.»

»Men han har aldrig tänkt på att gifta sig se'n dess, det är jag säker på. Du har vunnit många triumfer, mor lilla.»

Fru Berg smålog. I detta ögonblick såg hon helt ungdomlig ut, trots den fårade pannan och den gammalmodiga hårklädseln. Leendet gaf lif åt hela hennes ansikte, från de små groparne kring munnen till de bruna ögonen. Camilla gick upp, tryckte en kyss på hennes panna, slog sig sedan ned vid flygeln och började snurra rundt på pianostolen. Men borta vid fönstret satt Edith med sänkta ögonlock; man skulle trott, att hon sof, om hon icke låtit stolen gunga sakta fram och åter. Plötsligt ryckte hon till. En sidodörr öppnades och en tjugofemårig, svartklädd man kom in, med en tjock kappa kastad öfver axlarne. Hans svarta hår var slätt tillbakakammadt öfver hufvudskålen, ögonen insjunkna, hyn blek och fin

med hektiska, röda fläckar på de utstående kindknotorna. Han kippade efter andan, och medan han vandrade fram och åter i rummet, hostade han ofta, en skarp, genomträngande hosta.

»Å, är du redan vaken, Fredrik? Hur mår du efter din siesta?»

»Jo tack, mamma! Mycket bättre!»

»Nå, det var roligt att höra, pysen min. Det har kommit bref från majoren, vill du läsa det?»

»Tack, gärna!»

Han tog brefvet och gick till fönstret, ty det hade blifvit skumt. Men i stället för att läsa, betraktade han hotellets trädgård.

Tunga regndroppar flöto ned utefter sandstensmurarne, gångarne voro höljda af vissna, vattendränkta blad; några croquetkulor, som glömts kvar på planen, lågo smutsiga och sandiga mot en vägg vid sidan af en rostig järnskofvel. Öfverallt på de drypande gräsmattorna lågo spridda hvita eller blekt-skära rosenblad, som där utstjälpts hundratals pot-pourrikrukor. Då och då slog en regnmättad vindfläkt mot huset, och droppe efter droppe dröp ned utefter de immiga fönsterrutorna.

Fredrik ryste, drog om sig rocken med skälfvande hand och kastade en smärtsam, bönfallande blick på Edith, som hela tiden fixerat honom med stela, orörliga pupiller. Hon teg. Han ryste åter, gick fram till pianot och sade i forcerad ton, i det han strök handen öfver sin systers hufvud:

»Klinka på med något muntert, Camilla, som sätter lif i luckan!»

Hon löd och spelade käckt en af Strauss' ystraste valser, medan Fredrik, lutad mot flygeln, gnolade med den lefnadsglada melodien. Och skymningen föll på. Det blef mörkare och mörkare, rummets konturer försvunno i dunklet, men ännu satt Edith som en förstenad i sin stol och betraktade med uttryckslösa, emaljartade ögon, huru skuggorna sakta, sakta men tröstlöst tassade öfver golf och vägg och slutligen nådde fönstersmygen, där hon själf satt.

*

Dinern var nyss afslutad, och bordsgästerna troppade par om par ur matsalen. Damerna spatserade med hvithåriga genottskappor öfver axlarne genom korridoren till konversationssalongen för att där prata en stund eller höra på, hur den outtröttliga professorskan från »das grosse Vaterland» traggade på sina evinnerliga »Lieder ohne Worte», och de unga herrarne, som hade fruntimmersbekantskaper, gjorde dem sällskap dit in. Äldre män, hvilkas ansikten under middagen antagit en allt mera högröd färgton under Bordeaux-vinets och Pale Alets förenade inflytande, stego långsamt ned i fumoiren för att röka en middagscigarrett eller gingo in i tidningsrummet för att halfsofvande ögna i Times eller Le Figaro, medan mera spänstiga herrar så fort som möjligt kastade på sig sina öfverplagg och skyndade ut för att hinna med kvällståget till Monte Carlo.

Så småningom började folkströmmen i korri-

doren att afstanna; några astmatiska sjuklingar gingo sakta till sina rum, kippande efter andan, med en ansiktsfärg, som tydde på en hög feberaktig temperatur. Så kommo kyparne, sedan de städat och dukat af, och sist öfverkyparn, den ranka, ståtliga öfverkyparn med sina ljusröda whiskers och sina feta, ringprydda händer. Men ännu stod en grupp samtalande i korridoren; det var fru Berg och Camilla, som underhöllo sig med en bordsgranne, en ung brynt mexikanare. Ett stycke därifrån stod Edith, lutad mot barriären med handen på räckverket. Hon tittade ner för trapporna, som om hon räknade de mattbelagda stegen, och hennes skugga aftecknade sig silhouettaktigt på den kalkade väggen. Men efter en kort stund skingrades också dessa: Camilla och mexikanarn skulle spela ett parti billard tillsamman, ett revancheparti, Edith och fru Berg försvunno inom mahognydörren till sin våning, och trappan och korridoren blefvo öde och öfvergifna. Sorlet från kringliggande lokaler — prat, toner och bullret af rullande klot — hördes då och då dämpadt därute, men dessemellan var där tyst, så stillsamt och tyst, som om hela huset fallit i sömn, och de fladdrande gaslågorna kastade matta strålar på de i rutor inlagda trappafsatserna och på de hvita gångmattorna, som liksom en ofantlig orm slingrade sig uppför trapporna till öfversta våningens förstuga.

Fru Berg skulle skrifva hem, hon hade redan tändt lampan och tagit fram bläck och penna, men Edith vandrade sakta fram och tillbaka i rummet.

Just i kväll hade hon en så stark förnimmelse af hemlöshet och otrefnad därinne i sängkammaren, allt det hotellaktiga i möblering, prydnader och utstyrsel berörde henne så smärtsamt, så tryckande. Hon frös, så att hon nästan skallrade tänderna, trots att hon vid middagen afsiktligen stimulerat sig med vin, och hon höll armarne tätt tryckta mot bröstet, som hon på det sättet ville behålla kroppsvärmen. Så steg hon fram till fönstret och sökte se ut, men det var omöjligt — bäcksvart, kolmörkt.

Regnet droppade icke längre stilla och beskedligt, men yrde ner i forsande strömmar och slungades mot rutorna af den starkt flåsande västanvinden med ett knallande dån, som slag af ett gissel eller en doppskos dofva stötar mot en trottoir, medan vinden jämrade sig och skrek därute ibland trädgrenarne. Oupphörligt slutade och oupphörligt tog vid till regnets och stormens vilda växelsång det mullrande basaccompagnementet af Medelhafvets vågor, hvilka slungade sig upp mot promenaden med ett skri af lidelsefull åtrå, som en drunknande, som kunde rädda sig, blott han finge fotfäste däruppe, och åter rasslade ned igen öfver stenar, skärfvor och sand, först motsträfvigt, tandagnisslande som i förtviflans vanmäktiga raseri, sedan suckande, tungt stönande som i ångestfull dödsvånda.

Edith vände sig instinktmässigt inåt rummet, men denna känsla af egoistiskt välbefinnande, som man känner, då man är i skydd under ett oväder, berörde henne icke i kväll — de stodo så stela,

så främmande, alla dessa röda schaggmöbler, de voro så salongslika, så tryckande i all sin förnämhet, dessa röda gardiner, som föllo ner på mattan i högtidliga veck, dessa röda portiärer med sina tunga, böljande draperier.

Så tyst, så pinsamt tyst! Det enda ljud, som hördes, var stålpennans raspande mot pappersarket och det lät hårdt, obarmhärtigt hårdt. Ack, hvad knastrandet af en brasa därinne i cheminéns tomma härd eller ljudet af en vänlig röst därbortifrån soffan skulle lättat den bekännelse, den tunga bekännelse, hon nu skulle aflägga, men hon måste, hvarje dag, hon sköt upp, kunde beröfva henne hennes heder, hon måste, det fanns ingen undanflykt, och besinningslöst, som när man, då ingen annan räddning finnes, utan att ens öfverväga, kastar sig från ett brinnande tak, slungade hon sig midt in i samtalet.

»Tror tante, att Fredrik sofver ännu?»

»Ja, jag hoppas det. Han sa att han var trött!»

Så blef det åter tyst ett ögonblick, och stålpennan rasslade åter fram öfver papperet. Edith blickade mot ljuset, det svindlade för hennes ögon, hon tyckte, att där var en fladdrande strålkrans kring lampan, en sådan ungefär som hon sett kring gaslyktorna därhemma under kalla, disiga vinterkvällar.

»Snälla tante, ursäkta, att jag stör, men jag skulle blott vilja tala med tante om en sak, som...»

Fru Berg såg upp med en halft trumpen min

på sitt runda ansikte, som om hon var en smula harmsen öfver att blifva afbruten, och litet otåligt svarade hon:

»Hur står det till, barnet mitt? Är du icke frisk?»

»Käraste tante, skall du kunna förlåta mig...»

»Hvad är det? Hvad står på?»

»Jag är mor, tante.»

»Att du kan skämt... Edith, Edith, säg, att du talar i yrsel, säg det för Guds skull! Ja, det gör du, det gör du! — Stackars min lilla flicka, du är sjuk och nervös dessutom för Fredriks skull. Icke sant, Edith, icke sant, min unge?»

»Ack, att jag talade i vansinne, men ännu gör jag det ej, så sant mig Gud hjälpe.»

Fru Berg sprang upp med handen fast sluten kring pennskaftet, som hon skref med, och skyndade mot Edith. Den blå ådern i hennes panna svällde upp, och det var en oböjlig, hård klang i rösten, när hon skarpt mönstrande Ediths gestalt sade:

»När skedde det?»

»I somras på Lindby! Ack, tante, behöfver jag väl säga, hur djupt jag ångrat mig, hur jag kunnat sörja mig till döds öfver mitt fel. Tillgif mig! Se icke så hårdt på mig, tante, förlåt oss! Låt oss få gifta oss och resa bort, långt bort härifrån, men nu, nu innan det blir för sent. Fredrik är sämre än tante tror.»

»Sämre, sämre,» fru Berg studsade till, stirrade ett ögonblick uttryckslöst på Edith och föll

så i en häftig gråt. Osammanhängande, förvirradt pjollrade hon: »min stackars... stackars lilla pojke ... för sent... min egen söta lilla Fredrik... för sent.» Så sprang hon fram nästan vildt, grep tag i Ediths skuldra och skrek med gäll, skärande stämma:

»Du ljuger, skamlösa kvinna, du ljuger. Packa dig i väg, res, och sök icke innästla dig i en hederlig familj. Så länge jag lefver skall Fredrik sannerligen icke gifta sig med en annan mans älskarinna.»

I det samma öppnades dörren, Fredrik vankade in, och just som Edith ämnade ännu en gång bedja, ännu en gång ödmjuka sig, gick han emellan de båda kvinnorna, lade sin skälfvande arm kring Ediths lif och sade med konstladt lugn i sin röst:

»Du menade icke, hvad du sa nyss om din sons fästmö, det vet jag och Edith också för resten, och för att godtgöra det, gör du mig nog den tjänsten att skrifva ett par rader till pastor Egloff för att bedja honom komma och viga oss i morgon.»

»Fredrik! Herre Jessus, du har då hört? Älskade min gosse, betänk hvad du gör, betänk det, säger jag! Förifra dig icke och gör en gång din mor till viljes. Hon vill ditt bästa, hon, det kan du vara öfvertygad om.»

»Det vet jag, mor lilla. Men tro mig, det är bäst att vi gifta oss så fort som möjligt. Nog förlåter du oss, du som alltid är så öfverseende och god.»

»Förlåta dig! Icke har jag någonting att förlåta dig för, ingenting, rakt ingenting, min egen Fricke. Det är alltid en kvinnas eget fel att hon faller. Stackare, har du nu också gått och grämt dig för den sakens skull. Edith har minsann mycket på sitt samvete.»

»Seså, mamma, allt kan ju bli godt och väl igen. Gå nu blott in till dig och skrif, och glöm icke att sända ett telegram hem — du har ju alltid sagt, att du ville unna mig all glädje, som stod i din makt.»

Fru Berg föll åter i häftiga snyftningar, och med näsduken för ögonen gick hon in i sidorummet — fästfolket blef allena. Dörren var väl icke förr tillsluten, förr än Fredrik sjönk afmattad ner i soffan. Hans gestalt, som han med yttersta viljeansträngning hållit upprätt, föll samman som en tom klädespersedel, och det såg ut som ingen lem i hans kropp hörde tillsamman. Hufvudet låg mot soffkarmen, som det varit brutit ur led, men han hade icke kraft att hålla det upprätt, och benen hängde slappt ned mot mattan. Edith gick fram till honom, lutade sig mot soffan, och, läggande sina händer under hans hjässa, sade hon rörd:

»Tack, Fredrik!»

Han såg upp i hennes ansikte, betraktade henne omsorgsfullt och svarade retligt, släpande på orden:

»Hvarför har du icke talat med mig förr, Edith?»

»Hvarför har du aldrig sagt något själf, kära Fredrik?»

»Hvarför, hvarför? Sjukt folk kan icke tänka på andra. Men hur kom det sig till, att du just i dag skulle rifva upp saken. Hm, i dag! Sa doktorn någonting?»

Det kom något misstänksamt i hans ögon, något af denna sjukliga misstrogenhet, som man så ofta ser hos människor, som tvingas att hafva mycket att göra med läkare, sjuksköterskor och deltagande släktingar, och Edith hade all möda för att utan att förändra sitt ansiktsuttryck uthärda hans spanande blick. Hon dröjde med svaret, hon förstod, att han icke hört mer än slutet af samtalet, och hon gladde sig däråt, men hon visste icke, hvad hon skulle svara honom, Gud, hon visste det icke.

Plötsligen föll en tanke henne in; hon grep den som ett räddande halmstrå, och utan att öfverväga svarade hon med ett ansträngdt småleende:

»Jo, ser du, min fästman, doktorn sa, att han tyckte, att du var icke så litet på bättringsvägen, och då fick jag mod att komma fram med mina sorger.»

»Sa han det, sa han verkligen det, Edith?»

»Ja visst! Annars hade jag icke velat oroa dig med mina bekymmer.»

»Käraste min Edith, hvad du är älsklig och god! Du lilla stackare, hvad du måtte hafva sörjt! Men med Guds hjälp skall jag väl få återgälda min skuld till dig. Ty nu ska vi lefva och...»

Längre kunde han icke fortsätta, ty han föll

i en häftig hosta, som skakade hela hans gestalt och kväfde hans andedräkt. Det rosslade och pep i bröstet, de rödflammiga kinderna skrumpo in, tunga svettdroppar pärlade ner öfver den höga pannan till de svartbuskiga, sammangrodda ögonbrynen, det svarta framhåret föll ner öfver de framstående tinningarne i orediga tofsar, och händerna darrade, som de skulle falla af de kraftlösa handlofvarne. Han slöt ett ögonblick de bruna ögonen, som strålade som i feber, och hela hans kropp darrade, som den varit berörd af en intensiv elektrisk ström.

Så såg han åter upp och sade matt, flämtande:

»Det är ingenting, kära du, oroa dig icke. Bara litet slem, som vill upp. Sätt dig här bredvid mig, är du snäll.»

Edith löd, hon slog sig ner vid hans sida, lade sin arm om honom och tryckte hans hufvud mot sitt bröst. Allt närmare smög han sig till henne, som ett barn till modersskötet, och när hans utmagrade kropp hvilade mot henne, när hans öra lyssnade till hennes hjärtas klappande slag, när hans blåbleka läppar vidrörde hennes hvita, finhulliga hals och hela hennes kroppsvärme strömmade öfver till honom, kom det öfver honom en njutningsfull dåsighet. Han kände sig som han fått morfininsprutning; alla hans tankar domnade af, hans lemmar upplöste sig i hvila och ögonlocken föllo samman.

Men Edith höll troget fast honom, men hon tycktes icke tänka på honom, fast hans svaga andedräkt snuddade vid hennes kind, hon såg

inåt rummet utan att fixera något. Till vågornas kvalmättade ångestrop, som hennes öra förnam ur fjärran doft, aflägset, som när man tycker sig höra toner i en dröm, hade hon hallucinationer.

Det förekom henne, att den man, som nu halfsofvande hvilade mot hennes bröst, låg lik i sin kista och efter den följde ett helt led af människor, som liknade honom, framåtböjda, blodlösa och aftärda varelser, lidande för en nedärfd skuld, med lungsiktighetens tecken på sina kinder och osunda vätskor i sina ådror, idel osunda vätskor.

Mentone, vintern 1881—2.

SMÅMYNT

PÅ JULAFTON.

Klockan var ungefär ½ 5 på morgonen, då stallbetjänt Larson väckte sin hustru genom att varligt stöta till henne med armbågen i ryggen. Förfärad, som om elden brutit lös och det redan var hett kring knutarne, spratt hon upp ur sin dröm, satte sig upprätt i fållbänken och började med stora, omornade, variga ögon stirra inåt rummet. Så såg hon mannen stå halfklädd vid sidan af sängen, sysselsatt med att slätkamma sitt ljusgula hår med en svart slängkam, som utmärkte sig för en betänklig brist på taggar, framför hennes egen toilettspegel, rummets finaste bohag, som hon själf förvärfvat sig under sin tjänstetid. Ljuset från en illa snoppad talgdank, som stod och brann i en gammal nerrostad mässingstake på byrån bredvid, föll öfver hans grofva profil och kastade ett skarpt skimmer öfver hela ansiktet: den låga pannan, den breda näsan, den lilla skägglösa, spetsiga hakan, och hela hans hufvud aftecknade sig i en grotesk silhouett på den gråpjaskiga tapeten, som var smutsad af fukt och flottfläckar.

Med en trött, olustig min på sitt anlete lät kvinnan sin blick irra spanande, letande rundt

kring det oregelbundna rummet, men det var ingenting nytt därinne, icke det minsta, fattigt och kargt alltihop precis som vanligt. Breda slagskuggor bredde dystert ut sig från de oupplysta vinklarne och vråarne därinne, ty mångenstädes var där mörkt, mörkt i den djupa fönstersmygen, där lilla Erik låg och slumrade i sin tunga, obekymrade barnasömn, mörkt äfven allra längst borta, där köksredskapen och härden funnos, men man blott kunde urskilja konturerna af en spis — intet mer. Endast själfva midtpartiet af den besynnerligt buktiga vindskupan var klart upplyst, och golfvet där glänste som ett strålande bälte midt i det omgifvande mörkret. På ena långväggen kunde ett par anlupna, förgyllda lister urskiljas, hvilka inramade några i blått och gult textade bibelspråk, men de öfriga murarne mera anades än sågos, gradvis försvinnande i ett otydligt dunkel.

Hu, hvad allt var sig likt, pinsamt likt, och oroligt lät hon blicken fara från det ena föremålet till det andra. Ett ögonblick hvilade den på hennes klädesplagg, som urblekta och lappade lågo uppstaplade på en snubbelfotad, ledbruten trästol vid sidan af sängen, for sedan öfver till den brunbonade byrån, hvars glatta yta, här och där marmorerad med hvita fläckar af en tåhättas storlek, stack henne i ögonen, och hvilade slutligen, envist, länge på det brokiga lapptäcket, som höljde hennes underkropp.

En återhållen tystnad rådde därinne, endast det af- och tilltagande ljudet af barnets enformiga

snarkande hördes, och då och då ett dämpadt sorl från ett sidorum, där någon individ tycktes i färd att klä på sig, eljes icke ett buller, icke ett knyst.

Ändtligen bröt kvinnan den tryckande stillheten, och med en ton, som antydde retligheten öfver att behöfva lämna den dåsiga sängvärmen, sade hon:

»Tänker du i dag gå till stallet, Larson?»

»Ja visst.»

»På själfva julafton!»

»Julafton! Ja det lär just den där herrn bry sig om för en vitten. Julafton! Nee bevars, han ska nog stryka bland en hela da'n med sin, sin fästmö, som han kallar henne.»

»Fästmö? Har ryttmästaren nu en fästmö igen?» fortsatte hon blott för att uppehålla tiden. »Du berättade ju nyligen, att han slagit upp.»

»Det här är en annan, kära du, det hör la med till rörelsen, att han ska ha en fästmö, kan jag tro.»

»Jaså, det är på det viset!»

En ny tystnad uppstod. Betänksamt, sakteliga knäppte han knapparne i sin livrérock den ena efter den andra, så var den sista igenknäppt; hon märkte det och började ånyo:

»Ä' du färdig nu, Larson?»

»Det ser du väl!»

»Jaja, lofva mig då att komma tidigt hem i eftermiddag — det är ju julafton.»

»Det lofvar jag.»

Åter en paus. Hon såg på honom, men han stirrade på golfvet och tycktes icke märka hennes otåliga ögonkast. Hon blef harmsen; förgäfves

väntade hon, att han skulle gå sin väg och låta henne få sofva en timme till, men han stod kvar, orörlig, orubblig på samma plats, immerfort strykande den dammiga kasketten mot sin rockärm, och det höll på att göra henne rasande, detta idkeliga, stillsamma frotterande fram och tillbaka. Häftigt grep hon tag i sängkanten, bet sig i läppen och ropade i en rapp ton:

»Vill du ha kaffe?»

»Jaa, tack!»

»Nå, det kunde du min själ ha klämt ur dej för längesen, tycker jag, men du bara står där och mesar och mesar.»

Han svarade icke, ty med en gammal äkta mans erfarenhet visste han, både hur retlig hans hustru plägade vara på morgonkvistarne, och att det bästa afbeväpningsmedel, som stod till hans förfogande, var tystnad — ord skulle endast verka som olja på elden. Utan att öppna mun trippade han därför helt saktmodigt åstad till spiseln, invärtes jublande öfver sin seger, och gjorde i största lugn i ordning fotogenköket, medan hans fru med ett häftigt litet hopp sprang ur sängen. Huttrande och frysande började hon kläda sig, i flygande fläng drog hon på sig sina plagg, och när hon väl var färdig tog hon sig en bastant åkarbrasa för att få igen kroppsvärmen, ty det var kallt därinne, så kallt till och med, att ens andedräkt stod som en tydlig hvitgrå rökhvirfvel kring munnen. De hade icke något öfverflöd på ved, det var saken det, och december hade varit ovanligt hård. Gång på gång slog hon samman armarne, till

dess hon åter kände sig varm. Då sträckte hon lättjefullt ännu ett tag sina fetlagda lemmar och grep sig så med en liten suck an med dagens arbete.

Snart var kaffet kokadt, hon hällde det i en blå och hvit porslinskopp med omaka fat och räckte honom det. Han nickade vänligt, tömde eftertänksamt i små klunkar den sjudheta drycken och sade sedan med sin mjukaste, inställsammaste stämma för att söka blidka hustru sin, som ännu såg trumpen och misslynt ut:

»Tack ska du ha, gumman min!»

»Tack! Nu ska du väl gå!»

»Jaa!»

»Ajö då!»

»Ajö, kära du!»

Så satte han betjäntmössan på hufvudet litet snedt mot vänstra örat och lämnade sakta rummet.

Länge och väl hörde hon, där hon stod vid fönstret, hans släpande steg återljuda i stentrapporna med tramp på tramp, såg sedan hans långa, framåtböjda figur komma ut genom porten och ändtligen försvinna i den allt omhvärfvande dimman, som hvitgrå och tung i tjocka moln fyllde de skumma gatorna med sin fuktiga, råa kyla och lät gaslyktornas lågor, hvilka tindrade melankoliskt i den kusliga vintermorgonen, se rödgråtna och förstörda ut i den däfna, regndigra atmosfären. —

Larson var anställd vid ett ridhus, och där gick han bland hästarne, ryktade, sopade och sadlade snart sagdt utan uppehåll hela dagen från fem på morgonen till tio på kvällen för en af-

löning af en krona och trettiofem öre pr dag, och så upptagen var han, att han ej ens hann gå hem och spisa middag, men vid tutiden brukade kila in i en s. k. diversehandel midt emot etablissementet och på stående fot inmundiga några portioner sill, fläsk eller hvad eljes den vindögda gumman, som höll butiken, hade att bjuda på.

Han hade försökt åtskilligt, innan han blef stallknekt. Sist hade han varit i snickarlära, och det var icke utan att han ofta med längtan tänkte på den ljusa, rymliga verkstaden med dess trefliga lukt af linolja och nysågade bräder och dess arbetseggande buller af hyflar och sågar, när han om mornarne i den halfskumma manegens unkna luft sopade och tillstampade den barkbruna mullen på marken. Men han hade varit för klen för att blifva snickare, han hostade och harklade för jämnan, så förlyfte han sig en gång, spottade blod och blef af distriktsläkaren tillrådd att söka en mindre kraftödande sysselsättning. Han kom då in på ridinstitutet och hade i närvarande stund varit där i åtta eller nio år under flere olika ägares tid, i trots af den öfriga stallpersonalen, som fann ett nöje i att såra hans klemiga, ömtåliga sinne med hånfulla anspelningar, i synnerhet efter hans giftermål, då han måste spara på fyrkarne och började visa sig alltmera obenägen att göra utsväfningar på bolagskrogen i närheten. Man häntydde och det ej i de skonsammaste ordalag på, att han stod under sin hustrus färla, och sökte på alla upptänkliga vis bringa honom till vrede, hvilket också

efter upprepade satiriska snärtar plägade lyckas dem till den grad, att den eljes så fredlige mannen råkade i fullkomligt raseri. Han brukade då bita samman läpparne, knipa ihop ögonen för att dölja tårarne, hvilka dallrade bakom ögonhåren, och i känslan af sin vanmäktighet taga sin tillflykt upp på manegeläktaren.

Larson tyckte om att sitta däruppe och se på ryttmästarens elever, huru tafatta och rådlösa de snobbiga, unga männen dinglade på hästryggarne och fumlade med tyglarne. Men hans största nöje var dock att leda in hästarne till löjtnant Silfverstjernas damtimmar, de mest besökta på hela dagen.

Han var på modet för ögonblicket, löjtnant Silfverstjerna, i synnerhet i grosshandlarfamiljer med ogifta döttrar, och det var ju icke att undra på, så treflig och intelligent som han var. Han hade tusen färdigheter, han kunde brodera och sy alla slags fruntimmersarbeten, han sjöng sentimentala små visor och tecknade monogrammer till damernas näsdukar, ingen i hela svenska armén kunde med mera behag sköta en chapeau-bas eller med större smak rikta en artighet på samma gång åt mor och dotter. Med ett ord, det var idealet af en kavaljer, och det hände också icke så sällan, att en näpen borgarfröken, då hon satt ensam i skumbrasket, med en eftertänksam min på sitt ansikte slog upp sitt album och varmt betraktade hans stereotypa anlete med dess stela drag och dess stirrande små korinth-ögon, en veritabel

junkertyp, som närmast liknade dessa ståtliga hufvudens, med hvilka perukmakarne skylta.

Som sagdt, de unga damerna trängdes på grefvens timmar, och vår Larson njöt af att på nära håll se alla dessa fina väsenden, som uppfyllde luften med en doftande arom, som i ångande parfymvågor flöt ut från deras kläder, och hvilkas glada skratt och kvittrande småprat gåfvo en munter prägel af lif och lefnadslust åt den eljes så mörka lokalen.

De hörde ju till en annan värld än han, alla dessa unga damer med sina i åtsittande briddräkter höljda, ungdomssmidiga kroppar, sina ljusa hårknutar under de koketta, florbehängda hattarne och sina små händer, täckta af de långa ridhandskarne. Han stirrade på dem under lugg med beundrande ögon, och hände det någon gång, att någon af fröknarne, som åtskilliga år sett honom på institutet, nedlät sig att fråga efter Viola, Garibaldi eller någon annan af favorithästarne, kände han sig helt lycklig, blef röd öfver öronen och bemödade sig att svara så sirligt som möjligt.

Där fanns bland stallbetjäningen en kobent, rödmosig, blånäst figur vid namn Adrian Petterson, hvilken af en slump hade kommit att tjäna ett år i Köpenhamn som ölutkörare, och där också af en slump kommit in i ett samfund, där några unga, äregiriga handelsbiträden höllo socialistiska föredrag, och som därför ansåg sig förpliktigad att ej sätta sitt ljus under ena skäppo. Så ofta han samlat en krets ikring sig och haft medel att inspirera sig med ett tillräckligt kvantum bayerskt

öl, brukade han högt deklamera och därefter kommentera Fäderneslandet med kraftiga randglosor af egen komposition. Men allra mest kände han sig uppfordrad att uppträda som reformator under Silfverstjernas lektioner, hvilka mer än andra smakade high life. Då kunde han formligen sätta sig själf i extas, han slog omkring sig med fraser om kapital och arbete, de rikas tyranni m. m., för att ändtligen sluta med att i en högtrafvande, salfvelsefull ton förklara som en allt öfverbevisande, alla öfvertygande konklusion »och dock, mina herrar, dock vid Gud äro alla människor syskon», och under det han med makalöst patos uttalade denna tirad, förde han handen först till hjärtat och sedan snedt ut i vädret med en dråplig gest, som en statist vid kungliga operan lärt honom.

Men när Larson hörde detta, där han stod för sig själf i ett hörn och blankade några selar, plägade han utan att yttra ett ord föraktligt rynka på näsan, men för sig själf tänkte han: »hm, syskon, bra besynnerligt». Och framför sig såg han en finådrig, späd kvinnohand, värd att modelleras i gips, en smal liten hand med fina, skära fingrar och långlagda, välskötta naglar, och, hvit som den var, gled den sakta, smekande nedefter en brun hästhals, och så blickade han ner på sin egen valkiga, kartnaglade labb, som i rodnad täflade med de röda muddarne, hvilka omslöto hans handled, och ännu en gång skakade han på hufvudet, sakta mumlande: »hm, syskon, bra besynnerligt».

Men om kvällarne, när han satt hemma och

började tina upp i kammarvärmen, brukade han underhålla hustru sin med hänförda skildringar om fröken den och fröken den, men så framt Hanna då vederbörligen fått barna i säng, brukade hon å sin sida ordentligt slå upp locket på sin språklåda och servera honom alla de just icke smickrande erfarenheter om fröknar, hon gjort under sin långa tjänstetid. Och det var underliga ting hon kunde berätta, när hon så där tog sig för att obarmhärtigt dekolletera damerna i de familjer, hon kände till. Hvarenda gång blef Larson lika förbluffad, och hvarenda gång frågade han sig själf lika misstroget, om det väl var sant, eller om det öfver hufvudet taget var möjligt, att sådana fina, täcka väsen kunde bete sig så, så fult, men det måste väl vara sant, det måste väl — Hanna hade erfarenhet, hon. Och det var också sant.

Men Hanna måste skratta riktigt godt, när hon såg, hvilken öfverraskad min han alltid tog på sitt ansikte vid sådana meddelanden, och inom sig plägade hon då tänka, att hon gjorde ganska rätt, då hon lät Larson styra med så litet af familjens ärenden som möjligt. Han var ju så obekant med världen, stackare, ett riktigt stort barn, trots sina trettio år och sin respektabla längd. Det hade hon förresten rätt i, att det var något barnsligt, oerfaret öfver honom, han var lätt att draga vid näsan, och det förargligaste därvidlag var, att alla människor tycktes lägga märke därtill, innan han ens öppnat munnen, blott de fingo se skymten af hans gängliga, magra, framåtlutade gestalt och

hans vidöppna, litet trånsjuka, blå ögon, hvilka städse hade ett häpet, försagdt uttryck öfver sig.

Sådan var den man, som nu å julaftons morgon traskade genom dimman ner till ridhusets stall för att där stretande fullgöra sitt dagsverke och på kvällen uppbära veckans mödosamt hoparbetade lilla aflöning.

Där hemma i kammaren var emellertid hans fru i full verksamhet. Hon var duktig, Hanna, duktig och outtröttligt verksam. Som en frisk, knubbig landttös med röda kinder och trinda former hade hon för åtskilliga år sedan kommit in till Stockholm och tagit tjänst. Sedan dess hade väl det instängda lifvet, den knappa dieten och matmödrarnes kält gjort sitt till för att bleka hennes blomstrande hy, men på det hela taget hade hon lyckligen genomgått en tioårig jungfruperiods skärseld och var vid fullt sunda vätskor och vid fullt friska arbetskrafter, då hon blef förlofvad och snart därpå gift med Larson.

Den händelsen försiggick utan mycket buller och bram, simpelt och naturligt, som slikt passerar i fattigfolksexistenser, mellan parter, hvilka hvarken hafva tid eller lust att syssla med det dekorativa.

På en kamrats uppmaning hade Hanna gått in i en orden, som för oinvigde tecknade sig med initialerna D. G., och på en af denna hedervärda korporations soiréer blef hon bekant med Larson. De kommo snart på förtrolig fot med hvarandra, och Larson blef allt mera intagen af den kärnsunda, raska flickan, som trots Stockholms-

luften vetat bevara sin friska landtnatur, och hon i sin ordning tyckte ej heller illa om honom.

Han hade nyss kommit in på ridhuset och såg verkeligen gentil ut i sin nya, mörkgröna livrérock med de dubbla, blanka knappraderna på bröstet, mellan hvilka en kedja af talmiguld dinglade af och an. Deras bekantskap fortgick, och trotsande fruarnes Argusögon brukade han titta till henne om söndagskvällarne, och, om herrskapet då var borta, gjorde de antingen en tripp till Berns eller satte sig i jungfrukammaren och pratade förtroligt.

Så gingo åren; Hanna växlade ofta plats, men Larson förblef en stabil, en trofast riddare, och efter en tid, under hvilken han visat sig ovanligt trägen i sin uppvaktning, bjöd han henne en gång en pingstkväll på en tur till Djurgården. Han ämnade slå det stora slaget, och för det ändamålets skull hade han hos en klädståndsmadam på Oxtorgsgatan köpt sig en nästan ny stormhatt, något som han hela sitt lif traktat efter, men aldrig förr haft råd att köpa sig, därjämte försett sig med en lysande, himmelsblå halsduk med en 25-öres diamant i, och i det hela ägnat sin toilette en mer än vanlig omsorg. Från Strömparterren foro de i väg, trängde sig fram genom vimlet vid Alkärret, beságo alla märkvärdigheterna där, den tjocka »mamsell Minna» och likförbränningsugnen i Gotha inberäknade, drucko ett par sejdlar öl på en bierhalle, rådfrågade under ömsesidigt fnitter »lyckans stjärna» och togo sig till sist en sväng på Tivolis dansbana. Men när de sedan kommo gå-

ende framåt »Friesens park», ville Hanna ovillkorligen sätta sig i gröngräset och binda en bukett af blå sippor och vifvor, som hon ämnade taga hem, ställa i sitt fönster och skänka den enda lilla njugga solstråle, som kunde leta sig in i den mörka jungfrukammaren åt gården. De satte sig. Hon band. Han pratade först en stund ifrigt, nervöst, med en något darrande osäker stämma, tog så af sig hatten och började snurra den rundt mellan fingrarne så häftigt, att det blef märken i den mjuka luggen, under det han oafbrutet mumlade hackiga, stötvis framsagda försäkringar om, att han höll så fasligt mycket af henne.

»Inte behöfver du väl förstöra din nya hatt för de'», sa hon, drog honom lugnt närmare sig och sade, i det hon gaf honom en mera välmenad än fin dunk i ryggen:

»Det gör jag med gamla, hederliga Larson.»

Då vände han sig om med en rapp sväng, kysste henne ett tag, och så var den saken helt och hållet klarerad.

Hanna flyttade till hösten, gick och lärde sig sy linnesöm hos en syhäst, som hon kände, och på våren stod bröllopet. Nu hade de redan varit gifta i sex hela år, och bekymmersamt hade det varit mången gång, allt efter som barnen kommit med åren. Frysa hade de fått, svälta också, men hur det var, hade de ändock bestått det, om också Hanna då och då måst sy för brinnande lifvet för att skaffa de fattiga styfrarne, som behöfdes till hyra, ved och mat. »Men herre Gud,» brukade hon säga, »det ä' många, som ha

det värre, och nu sedan vår Herre i sin nåd tog de yngsta småttingarne från oss i höstas, går det skapligt nog ihop, om det också stundom icke är mera än det vill sig.»

Familjen räknade sålunda nu fyra medlemmar, men i år hade den det ovanligt bekvämt, emedan en systerdotter till fru Larson hyrt rummet intill, och inne hos henne fick det äldsta af de två barnen ligga, lilla Martha, en bleklagd, glåmig flickunge, som nyligen fyllt sitt femte år. Det var nästan som att hafva två rum, detta, en lyx, som Hanna blott i sina djärfvaste drömmar vågat eftertrakta, och just i dag som så många andra gånger stod hon och gladde sig däråt, ty hon hade fått lof af Eva — så hette den unga kvinnan — att för kvällen låna hennes rum för att göra det så helgdagslikt som möjligt på julafton. Hon hade också beslutat att bedja till sig den lilla hårfrisörskan, som bodde vägg i vägg, den stackars människan, som stod alldeles mol-allena i världen och var Hannas enda väninna och förtrogna. Just nyss hade hon varit inne hos henne, och hårfrisörskan, som redan var klädd och vid lampan satt och sydde på ett arbete, som på morgonen skulle levereras till »Bikupan», hade med tacksamhet antagit hennes inbjudning. En kort stund hade de samtalat, så hade Hanna hämtat upp vatten från ledningen på gården, bäddat upp sängen, sopat, städat och fejat, och tiden hade gått. Nu var klockan litet öfver sju, och det började blifva allt lifligare därute på gatan.

En vagn rullade förbi, och dess slamrande

buller trängde rasslande upp för att åter så småningom dö bort i fjärran. Några sömniga personer började röra sig på trottoirerna. En blek herre med mjölkhvita kinder och matta ögon vände hem från ett natt-rucklande sällskap, en ilsken gubbe med reumatism i axelbladen larfvade åstad mot Zanderska gymnastiklokalen, en omornad flickslinka med oordnadt hår och sömntyngda ögonlock slank halfspringande in i en portgång, och framför bageriet midt emot stodo flere bagaregesäller skojande och skrattande, medan mjölkornen hveno ner från deras hvita rockar.

Det var tid att lilla Erik vaknade. Hanna lutade sig öfver hans bädd, väckte honom och började kläda barnet, hvilket frös, så de späda lemmarne skälfde, och grät högljudt. Men modern tröstade honom med, att han i dag skulle få gå i marknaden, och medan hon tog på honom hans plagg öppnades dörren, och en ung kvinna trädde in, ledande en liten flicka vid handen.

Den unga kvinnan var lång med slanka former, framspringande höfter och insjunket bröst. Ansiktsfärgen var sjuklig, gulsotsaktig och blek utan ett spår till rodnad på kindrundningarne, och pannans blanka, gulhvita teint stack af mot pannluggens matta svärta. Under de till hälften slutna ögonen tecknade sig breda, blå linier, och de täckande ögonlocken voro tjocka och svullna. Hela ansiktsuttrycket var trött och dödt, men fick en egendomlig prägel af lif, när ögonlocken någon gång helt och hållet slogos upp och en stor svart pupill glänste emot en med ett fuktigt skimmer

och ett trånsjukt, hängifvet uttryck, som om ägarinnan plötsligen vaknat upp ur en omfamning. Men strax därefter började blickens glans slockna, mattades, släcktes mer och mer, och sakta sänktes åter de långa ögonfransarne, kastande en lätt skugga öfver den fina hyn. Näsan började fin och rak vid näsroten, men blef sedan allt plumpare och plumpare och slutade med grofva, uppspärrade näsborrar. Munnen var liten och fin, med fylliga, dallrande läppar.

»God morgon, Eva, och god morgon, min egen lilla Martha!»

Modern strök ömt med handen öfver barnets ljusa, knollriga lockar, förde så båda fram till ett bord midt emot spiseln och satte för dem deras morgonkaffe.

Snart var Eva färdig, reste på sig, drog om sig regnkappan och sade:

»Nu måste jag gå, moster, klockan är redan half åtta, ajö till härnäst!»

»Ajö, kära Eva! Laga för all del, att du får stänga butiken tidigt i dag! Du ser riktigt eländig ut, du behöfver hvila dig.»

»Ja, jag hoppas att få gå hem vid 10-tiden åtminstone.»

»Ja, det skall du väl få, tycker jag; i alla fall ska vi titta in till dig, när vi komma från marknaden.»

»Det var snällt, men gör det också. Ajö!»

Så gick Eva ner till cigarrboden, där hon var anställd, men Hanna stannade kvar, städade hennes rum och satte sig därpå vid fönstret med

sitt arbete, medan barnen lekte vid hennes fötter. Ur en stor kartong tog hon fram stufvar af sammet och siden, blondbitar, plyschstycken och tusen andra ting i samma väg — det var en hel uppsättning dockkläder, som hon skulle sy färdig till kvällen åt grosshandlar Eklunds lilla flicka. Ändtligen hade det blifvit så pass ljust, att man kunde arbeta utan påtändt lyse. Oförtrutet grep hon verket an, och under det hon jollrade med barnen, skar hon till, klippte och sydde af alla krafter. Så gick timme efter timme under oafbrutet arbete, och den ena lilleputts-kostymen efter den andra blef i ordning.

Men ju mera dimman flöt undan och lättade, ju skarpare dagsljuset blef, dess grellare lyste de finluddiga sammetsbitarne och de glansiga sidenstyckena -- gendarmfärgade, marinblå och ljusgröna — mot barnens blekta kläder. Och när vid middagstiden några stänk från solen droppade in i rummet, motvilligt, njuggt som på nåder, samlade de sig alla, smekande, på de brokiga, glada dockplaggen och gjorde dem dubbelt brokiga, dubbelt glada, men tyget i den arbetande kvinnans kjortel liksom krökte sig i djupa veck för att dölja de nötta vådernas refvor, stoppar och fläckar, och vanlottadt som det var, längtade det efter alla vanlottades vän, mörkret, som kärleksfullt täcker armod och skröplighet med sin beslöjande skugga.

*

Julafton är familjens fest, det veta vi alla, och det är upprepadt till trivialitet, att det knappast finnes någon tid på året, då man djupare känner lyckan af att hafva ett hem än just under julhelgen. Det är som knöte den som en gammal hederlig onkel trofast samman alla de skilda viljorna och intressena i en familjekrets genom alla de minnen, vi hafva gemensamt från barndomens eldoradotid, minnen om julglädje och julfröjder, dem ej åratal kunnat plåna ur våra sinnen, minnen, hvilka uppfordra oss att också i vår tur söka ordna allt så, att de uppväxande som vi förr en gång redan tidigt under glada förväntningar kunna börja tala om dan före dan, före dopparedan.

Vi lyckliga vi känna därföre också till punkt och pricka, hur en sådan julafton gestaltar sig inom hemmets ombonade kamrar, eller hafva vi icke alla den dagen vaknat i samma spänning, hafva vi icke alla försatt stora bror eller stora syster under en inkvisitorisk störtdusch frågor, och alla aldrig tyckt oss få slut på den mörka, smällkalla vinterdagen. Litet hvar hafva vi varit med om, att förgylla valnötter, klippa pappersstjärnor och binda julgranskonfekt kring de gröna grenarne, litet hvar hafva vi bränt våra fingrar på lackstänger, brytt våra hjärnor med rim med eller utan reson och slutligen ryckt af de otaliga papperen kring våra julklappar med något af världsupptäckarnes nyfikenhet. Alla hafva vi upprepade gånger dansat kring gran, förätit oss på gröt under forskningar efter den pythiska orakelbönan och slutligen somnat in med en otålig lust att vakna

upp igen till alla de härligheter, vi hade uppradade på julborden.

Allt det där känna vi, känna vi i de minsta detaljer, men mycket mindre veta vi, hur det ser ut på gatorna en julafton, ty om vi också gå ut, gå vi merendels med tankarne bundna hos de våra, slutna kring vår egen lilla värld — och låta de andra göra sammaledes, och dock är Stockholms utsida icke ointressant en sådan kväll, långt därifrån.

Klockan är sju slagen, gasen har varit tänd sedan klockan tre på middagen och tindrar nu trött och apathiskt i den råa, däfna kvällsluften. Vagnar börjar stanna utanför husen på Regeringsgatan. Skrattande pojkar komma nedkånkande med klädkorgar fulla med julklappar, och pratande familjer stufva i all gemytlighet in sig i hyrkuskvagnarnes innandömen. På hela gatan äro trottoirerna fyllda af brådskande vandrare, hvilka i ifvern törna mot hvarandra utan att dock blifva ovettiga på hvarandra, men tätast är dock vimlet vid mynningen utanför Lejas. Där räknas, diskuteras, pratas, skrattas och tittas. Ett virrvarr af olikartade personer trängas kring fönsterlufterna, hvilka de små rödgula gaslågorna förgäfves söka hålla klara och frostfria. Inne i lokalerna stå människorna som packade sillar — creti och pleti i ett sammanrördt huller om buller. Där stå kontorister, som först nu sluppit lösa från sina kontor och hvilka i hast skola köpa något åt några fruntimmersbekanta, ungkarlar, som icke vilja komma tomhändta till de familjer, där de skola tillbringa sin

afton, och jungfrur och drängar, hvilka nyss erhållit sina ängsligt afvaktade julpenningar. Där finnes också en myckenhet sparsamma familjefäder, hvilka hellre vilja blifva evigt fördömda än köpa julklappar förr än i sista ögonblicken, innan granen tändes.

En sådan ytterst ekonomisk grosshandlare har hans fru, som, sedan barnen blifvit stora, öfvertagit önskelistornas roll, redan för längesedan underrättat, att Emmy önskade en sadel, Gustaf ett album och hon själf en teaterkikare, men då svarade han alltjämt, att han för sin del hvarken ville hafva några julklappar eller hade råd att köpa några — det var icke tockna tider. Men när julafton väl kom, och han vid middagstiden icke kunde undgå att se en skymt af ett par illa inlagda broderade fönsterdynor, slog honom hans förhärdade samvete, och han rusade genast åstad till Leja. In gick han med föresatsen att pruta bra, och ut kom den ytterst ekonomiske mannen, sedan han köpt alla önskeföremålen och dessutom åtskilligt annat, som dels var alldeles för nätt, för att man skulle kunna låta det få stå kvar i boden, dels så billigt, att det varit en ren slösaktighet att icke köpa det.

Gustaf Adolfs torg genomströmmas af hela floder med människor. I butikfönsterna lysa gaslågorna trånmatt bak de immiga rutorna, och ut från tidningskontoret springa flink-fotade tidningspojkar och kolportera ut sista numret af Aftonbladet, som man gärna köper för att läsa dess julledare om Asarne, midvinter, Kristus-barnet och

jultomtarne. Ljusskenet från lyktorna vid Norrström reflekteras otydligt i vågorna, hvilka forsande och brusande med tungsinta, dofva böljslag slå upp mot bropelarne. Norrbro lyser som en eklärerad gång, öfver Tessins gamla borg står månen blank och klar och kastar tusentals, hundratals små hvita silfverstrimmor öfver sjön, hvilka nyckfullt fladdra och glittra i den sammanflätade månbryggan tvärs öfver vattnet.

Mindre liflig ter sig Vasabron, Strömsborg ser melankoliskt och öde ut, öfvergifvet, tyst och oupplyst som det är, och till landskapet bilda södra bergen en outgrundlig, mörk fonddekoration med sväfvande, dunkla konturer. I oafbruten följd ila spårvagnarne förbi med sitt rasslande vagnsbuller och sina pinglande klockor, ila förbi Riddarhustorget, där Gustaf Wasa står kobent och grötmyndig och önskar, att han aldrig vore född hellre än att år ut, år in, dag för dag betrakta, hur herrarne hos Warodell sälja porslin. Det enda, som upprätthåller hans värdighet, är att han vet, att riddarhuset reser sig bakom honom förnämt, stelt och aristokratiskt, som om idel feodalkavaljerer beundrande sågo upp mot dess väggytor, och icke en demokratisk släkt rörde sig kring dess stenfot, en ny generation, som tagit till riddaruppgift att skaffa rättigheter åt alla dessa små och tryckta, hvilka ej äro »introducerade».

Och vidare rulla de folktyngda spårvagnarne med gladt rökande herrar på plattformen och pratande damer invändigt, rulla förbi Munkbron och Kornhamn, hvilka i kvällbelysningen få ett egen-

domligt, fordomdags hanseatiskt utseende, och stanna vid slussen.

Terrasslikt höjer sig Söder med sina upplysta husrader, hissens skrangliga benrangel aftecknar sig skarpt mot den blå himmeln, och i sjön nedanför stadsgården mellan fartygen, hvilkas former återstråla i det skvalpande böljsvallet, lyser månskenet som en bred, försilfrad träns.

Mera egendomlig julprägel har dock Västerlånggatan, där man knappast kan komma fram mellan de närstående husraderna, så trängas där hopar af människor ur alla samhällsklasser och af alla åldrar. Gatan upplyses klart af alla de eklärerade bodfönstren, och en varm, våt ånga, mättad af fukt och utdunstningar, slår kvalmig och tung emot en i den folkfyllda, vindfria gatan. Nerifrån marknaden komma pigor med ett barn vid hvardera handen, och de små spjärna emot, ovilliga att lämna ståndens härligheter. Stadsbud ila fram, lastade med paketer i alla format och alla storlekar, skådelystna individer gå från fönster till fönster, och framför en leksaksbutik, där ett dussin långnästa, grinande skråpukar kretsa rundt, trängs en hel klunga skrattande tjufpojkar, och midt bland dem två nygifta med kinderna så nära hvarandra, som de ville kyssa hvarandra, men de genera sig, ty därinne i magasinet står en försmädlig bodbetjänt med pennan bak örat och händerna i byxfickorna och fixerar dem oafbrutet. Inne i somliga bodar stå ännu köpslående fruar och pruta, byta och pruta i all oändlighet, men i de flesta andra är handeln slutad, bokhållaren upptecknar några privata kvick-

heter för en julklapp, och ägarne sitta vid sina pulpeter och räkna igenom smutsiga sedelpackor med vätta tumspetsar.

Lifligast är det dock på julmarknaden. Redan då man skrider upp för de mörka gränderna dit upp, tränger ett bedöfvande buller emot en, och ljudet från mera ihärdigt än smakfullt trakterade barntrumpeter hotar att spränga ens örhinnor. Hela veckan har marknaden varit besökt af alla slags människor, mest kanske dock af mera bärgadt folks barn. Då och då har till och med en vagn stannat däruppe, en elegant klädd dam och ett par okynniga, bortskämda ungar hafva stigit ur och gjort en kort rond för att snart återvända till ekipaget. Frun är rädd att skada sin sammetskappa i den »abominabla» smutsen, och barnen gräla med munnarne fulla af pepparkaksdeg. Men i kväll har marknaden sitt rätta publikum, det publikum, som från den hämtar snart sagdt hela sin julglädje, drängar, arbetare, handtverkare, tvättmadammer, hjälphustrur, städerskor och tusende andra, hvilka hafva många att köpa åt och litet att köpa för, folk, som väner sin tjugofemöring många gånger, innan de lämna den ifrån sig, för att nu icke tala om dem, som alldeles icke hafva några tjugofemöringar att vara af med.

Mellan stråndraderna vimlar det af barn — pojkar och flickor, mindre och större, bättre och sämre klädda. Men alla flina och skrika, bliga och kika och sväfva i samma extas öfver dyrbarheterna på de smutsiga diskarne, där långa, upphängda silkesdukar fläkta af och an, och där de

påtända vaxljusen kasta ett hoppande skimmer öfver julbockarnes bomullskroppar och långa, förgyllda vädurshorn, glänsa mot plyschhundarnes svarthåriga ryggar och stråla öfver bilboqveternas glatta ytor. Vid bordet i hörnet där, hvarifrån siamesiska nissar och nassar stirra emot en med sina dumma ögon, och där långa karameller lysa med sina kuriösa bilder och sina sinnrika deviser, står en hel flock köplustna krabater, men deras kassor äro redan östa läns, och afundsamt snegla de på den välklädda gynnaren vid bordet bredvid, som har en hel femtioöring i sin yllevante, en hel femtioöring! Han är en kapitalist, han, den trefaldt lycklige, och han står just i valet och kvalet om, hvad han skall tillhandla sig. Han har flyttat sin skatt från västfickan till byxfickan, från byxfickan till rockfickan — nu skall slaget stå. Men hvad i all världen skall han välja, det är frågan det, och det är icke så lätt att afgöra, när så mycket står en till buds. Skall han köpa omnibusen med sina påselade, blanka miniatyrhingstar, gubben, som kan fläcka ut armar och ben, när man drar på en tråd, eller kanske sotarpojken, som med en stege på axeln på en skorstenskant sitter försänkt i djupa tankespekulationer. Han vet icke, jämför och tänker, tänker och jämför, men vet ändock icke. Mindre lyckligt lottad är hans granne till höger, en sjuårig pys i sliten blus med en stor, terpentinluktande ylleklut kring halsen. Hela vintern har han suttit instängd i ett fuktigt, ständigt halfskumt gårdsrum i en gränd i »staden», och hostat har han gjort så man haft anledning att

befara, att hans klena bröst skulle sprängas. Men nu har han dock sluppit ut, tack vare det blida vädret, och tio öre har han bettlat ihop att köpa för. Hans gamla mor, en framhukad, krokig gumma med rynkor i pannan och gröpta kinder, håller honom i hand, och man kan se på hennes smärtsamt slutna läppar, att det går henne till sinnes, att hon ej kan gifva sin lilla pilt något. Men hvad skall hon göra? Hon sliter en hund sju dagar i veckan, men det förslår icke långt, där medicin behöfs, ty piller och mixturer kosta pengar, stora pengar. Vid ståndet bredvid står en fjorton-års flicka med ett traktande, afbidande uttryck öfver det bleka, brådmogna anletet och håller idkeligen på att pruta med en tandlös, knarrig käring i väderhufva, som säljer ljusstakar af papp, medan hennes lilla syster bredvid med öppen mun och vidöppna ögon beskådar en mängd bjärta små oljetryck, hvilka hänga under ståndets segelduk.

Öfver hela marknadslifvet höjer sig en blå vinterhimmel, gnistrande, klar och stjärneströdd, lyktorna tindra, och skuggorna af de förbigående växa och förminskas på de gamla husgaflarne vid torget. Hvart man ser, stå barn med diverse ting i händerna, och där är knappast en liten stackare, som icke i kväll kan glädja sig åt något om än aldrig så litet. Belåtna le flickorna åt sig själfva i de små dockspeglarne, de köpt sig, och nöjda mumsa gossarne på sina pepparkaks-svin, ja tillochmed de där två, små trasvargarne, hvilka länge och väl utan att hafva ett kronans kopparöre med längtande blickar slukat bakverken på

diskarne från tomlåren, där de setat uppspetade, hafva fått en slant och gå nu med armarne smeksamt slingrade kring hvarandras tröjor till ett stånd för att göra inköp... Och ut skola de gå, alla dess olikartade ting från diskarne, stakarne med sina granna band, bilderna med sina skrikande färger, karamellerna med sina glänsande, fransade papper och allt det andra, ut skola de gå långt bort till fattiga rum vid malmar och tullar, ut till arma boningar i stadens utkanter, till gårdslägenheter och vindskupor, och öfver allt skola de föra med sig en liten, liten solig glimt af jul till hjärtan, sammansnörda af brist, och i många fattigfolks kyffen, där bekymmer, svält och bitterhet äro hvardagsgäster, skall en skymt af glädtighet sprida ett leende öfver tärda drag, en skymt af tacksamhet kunna röra sig i tryckta bröst mot den tid, som gör människorna vekare och gifmildare till sinnes.

*

Hela dagen hade Eva varit i full sysselsättning och knappast haft en minuts ledighet, så mycket folk hade oupphörligen trängts därinne i den lilla cigarrboden. Alla de vanliga kunderna, hvilka hade lådor stående för sin räkning, hade försett sig med tredubbla förråder, röklystna gubbar hade utvalt sjöskumsmunstycken åt sina lika röklystna herrar söner, unga bokhållare hade köpt cigarrettpaketer i massa, och alla utan undantag hade de för henne haft ett vänligt ord, ett skämt

eller en önskan om rolig jul. En verklig gemytlig julstämning hade med rökhvirflarne bredt sig öfver rummets vinklar och vrår, och när de första blossen på de nya cigarrerna drogos, var det, som en oemotståndlig talträngdhet kommit öfver de värda rökarne. Hur brådtom man än hade, tyckte man sig dock alltid hafva tid att skämta en stund med Eva, och hon å sin sida sökte skratta med och hålla humöret uppe, fast hon kände sig trött och olustig, ty hon erinrade sig, hvad fru Lundblad — butikens ägarinna — en gång sagt henne, att det alls icke gick an för en cigarrflicka att vara ledsen af sig. Förmiddagen hade för resten ilat förbi ovanligt raskt, timmarne hade rent af flugit sin kos, och bäst det var hade pojken kommit med hennes middagsmål i en mathämtare.

Så kom eftermiddagen. Besökarne blefvo allt fåtaligare; långa stunder kunde hon ostörd stå vid dörren och stirra ut på gatan, där väldiga strömmar af människor löpte af och an i den hurtigaste julbrådska, och hon började längta efter att få blanda sig bland de lifliga, bullrande folkmassorna därute.

Längre fram på eftermiddagen kom Hanna med sina båda barn. Erik bar en stake med hängande, kulörta band, Martha en blå schalett och en guttapercha-pojke, som upphäfde ynkelig låt, när man tryckte på hans feta, apoplektiska buk. Barnen voro i ett feberaktigt tillstånd af förtjusning; under skratt och jubel visade de tanten sina julklappar, och hon smekte dem och lofvade Hanna att snart komma hem. Fru

Lundblad hade visserligen icke sagt henne något besked än, men så pass stillsamt som det nu hela eftermiddagen varit i boden, kunde hon aldrig tro, att det skulle tjäna något till att hålla öppet så länge som vanligt. Så gick Hanna igen med sina uppsluppna småttingar, och Eva började lägga in de småsaker, hon köpt barnen och mostern, i många handpappersark. Hon lackade omsorgsfullt och textade ofvanpå emottagarnes namn med sirliga typer.

Och kvällen kom, och timmarne gingo sakta. Då och då öppnades dörren, en kall vindpust fläktade in, någon gladlynt individ steg på, begärde en cigarr, önskade lilla fröken den allra som trefligaste jul och försvann igen i folkvimlet. Det blef allt tystare och tråkigare därinne. En stund gick Eva fram och tillbaka i rummet, satte sig därpå innanför disken och började vid gaslågans sken ögna i sista numret af Dagens Nyheter för att, just då hon kom till ett spännande ställe i följetongen, blifva afbruten af någon ung sprätt, hvilken lutade sig tvärs öfver disken, som han blifvit viken i två delar, och begärde ett paket »entre nous».

Och tiden gick igen, gick lugnt och obevekligt, som den plägar, utan att bry sig om att raska på, för det Eva oupphörligt såg på sitt ur, undrande öfver, att hennes principal icke syntes till. Ändtligen kom dock fru Lundblad, belastad med många paketer, på väg till sin måg, en hökare på Kungsholmen.

Det var en liten fet gumma med snikna, grå

ögon, plump näsa, en rå mun med två rader löständer, mellan hvilka det röda tandköttet lyste, och en låg panna med mahognybruna hårvalkar öfver tinningarne omedelbart under den gredelina baschliken, som lät hennes stora, klotrunda hufvud se besynnerligt groteskt ut, liknande häxaktiga, kopplande gummors på de illustrerade mysterieromanernas träsnitt. När den nötta, bruna plyschkappan fläktes upp, tittade svarta, storblommiga sidenvåder fram, och på hennes bröst lyste då emot en en tjock klockkedja, hvilken massiv och tung slog mot hennes runda silkesmage, så fort hon rörde sig.

Eva gladde sig, då fru Lundblad trädde in. En fin rodnad flög öfver hennes kinder, och hon började ifrigt orda om dagens vinst. Fru Lundblad lyssnade under bifallande nickningar med hufvudet utan att genmäla något. Förgäfves väntade Eva, att hon skulle taga till ordet, men hon teg ihärdigt.

»I eftermiddag har här varit mycket litet folk,» sade då Eva efter en stunds betänkande.

»Jaså, nå det kommer nog mer senare.»

»Senare!»

»Ja visst, senare på kvällskvisten! Lilla fröken håller naturligtvis öppet som vanligt till 12, ½ 1 eller så ungefär,» och i det den gamla sade detta med sin gälla diskant-stämma, som hon i tid och otid gaf en falsk nyans af vänlighet, riktade hon en hvass blick på Eva och fick ett kamplystet, belåtet litet leende i ena mungipan, som hon blott önskade att blifva motsagd, och som ett

litet gräl skulle vara henne den mest kärkomna invigning af julhelgen.

Eva svarade icke. Det klack till inom henne; hon hade all möda i världen att afhålla sig från att gråta. Det gjorde henne så ondt, ack, så innerligt, innerligt ondt, den tanken, att hon skulle stå där fastfjättrad hela julafton. Konvulsiviskt knep hon händerna kring disk-kanten, men icke ett ord yttrade hon till svar. Fru Lundblad fixerade henne; denna stumma, förnäma undergifvenhet retade henne, och med en röst, som tydde på en illa beslöjad skadeglädje, fortfor hon:

»I morgon står fröken naturligtvis också här som vanligt, men på annandagen skall jag kanske aflösa fröken, ja det vill säga, så vida jag icke bestämmer mig för att gå på 'Värmländingarne'.»

Så vände gumman henne ryggen och gick med tunga steg mot dörren, men då hon väl öppnat den, svängde hon sig om på klacken och ropade vårdslöst inåt: »Förlåt! Jag glömde ju alldeles att önska fröken rolig jul. Rolig jul, fröken lilla, och adjö nu!»

Härefter slog dörren igen om henne, och satte med sin kärfva smäll en ironisk punkt till hennes slutord. Men då hon försvunnit lät Eva sitt hufvud sjunka ner i sina händer och grät bitterligen.

Timme efter timme skulle hon då sitta där instängd bland de eviga, uppradade askarne i den skämda, rökinpyrda luften utan en människa att tala förtroligt vid, utan ett gladt ansikte, som vänligt såg mot hennes, utan att höra ett muntert skratt, som kunde påminna henne om, att det i

kväll verkligen var årets högtidligaste afton, den kväll, hon allt från sin barndom lärt sig älska, den kväll, som ingen har mer anledning att fira än alla de, som äro tjänande, nödställda och elända — ensam i en cigarrbod på julafton...

Åter såg hon upp och tittade ängsligt ikring sig, som hon ville förvissa sig om att det ej var sant, som letade hon efter något afledande, förströende eller hvad som helst nytt — men som vanligt lyste gaslågorna sömnigt bakom de hvita kuporna på ömse sidor om spiseln, stela och raka som vanligt trängdes käpparne i sitt ställ med sina olika kryckor, lutade mot hvarandra, som vanligt stodo cigarrlådorna uppställda ledvis och plutonvis på de långa hyllorna — en, allena, mol allena på julafton — herre Gud, det var första gången, det. Och midt i hennes bittra tankar stego minnen från förgångna år upp, visade henne förflutna julaftnars bilder i sin spegel och gjorde henne vemodigt blid till sinnes...

Där låg herrgårdsbyggnaden, där hennes mor varit hushållerska, och hennes far, då han lefde, kusk, låg där midt i snön med sin breda fasad och sina krokiga flygelbyggnader, hvitmenad, ståtlig och välskött, precis som den sett ut vid det föregående årets julhelg, då hon ännu ej måst lämna den grund, där hennes barndoms lyckliga dagar lupit till ända.

Klar och blå är höghvälfd vinterhimmel, frostigt kall men genomskinlig luften. Frusen skare på skottade stigar. Glänsande solstrålar glittra, glittra glimt vid glimt mot snöfältens blankhvita

ytor. Förbi veckans stök och bråk, förbi bak och slakt, och ändtligen har julafton kommit med muntert gryende dag, och, sedan den segerviss knackat på dörren, gästvänligt insläppts. Tidigt på morgonen har man vaknat och vid tindrande lampsken nyfiken spejat genom isblommiga rutor. Nu äro redan kornkärfvarne utsatta, och kring dem kretsa hundratals gråspräckliga små sparfvar och fylla luften med det muntrande sorlet af sina ystra, staccaterade toner. Från skogen kommer Anders gående med en gran, en redig fura, skall ni tro, yxar fotställ till den, och under beställsam brådska kläda fröknarne den med flaggor och grant, med rödkindade äpplen och förgyllda nötter, och på urblåsta ägg klistra händiga fingrar konstfullt urklippta figurer af brokigt och glänsande papper. Tidigt ätes det, spisas och doppas görs det i köket enligt gammal sed, och från kringsnöade kojor och genomyrda byggnader komma sedan torpare och statfolk och få sin julutdelning. I ett nafs går eftermiddagen sin kos under smussel och tusende hemlighetskramerier, och det blir kväll, en signad, signande julkväll med glädje kring värmande härdar, med ljus uti granen, kring hvilken herrskap, drängar, pigor svänga, medan gouvernanten med långa, hvita skinntorra fingrar far öfver tangenterna i polskans lifliga tongångar. Och in kommer klädkorgen i salen, och medan unga herrn, nyss hemkommen från staden vid Fyris, läser upp de vers, han i långa banor fabricerat för julklapparne, sitter tjänstfolket samladt

kring spiseln, leker, skämtar och nojsas i det rymliga köket.

Fort fly timmarne undan under glädtighet och skratt, snart slumrar hela herrgården i den lyckliges sunda sömn. I fållbänkar och sängar hämtas det krafter till nästa dag, ty då skall hela ortens nabofolk redan tidigt komma åkande på besök. Friska fålar skola frusta fram genom snön, bland kala stammar och arma, förvridna kvistar skall klingande bjällrors ljud tona som en tidig maning till återuppståndelse, och framför porten skola herrar med rimfrost i skägget och hvita flingor på lifpälsarnes ärmar klifva ner i drifvorna och lyfta välomstufvade damer ur slädarnes fällar. Kallt är det, men hvad gör det om fröknarnes kinder och nästippar blifvit en smula rödfrusna trots väderhufvor och poudre de riz, så mycket klarare tindra ögonen, så mycket friskare ljuda stämmorna. Det öfriga hjälper glöggen. Snart stiger temperaturen, stiger mer och mer, ju högre skrattsalfvorna dåna i rummen, ju ljudeligare korkarne knalla, när de flyga ur hartsade halsar i ljusuppfylld herrgårds-sal...

Och i boden sitter Eva, sitter ensam på julafton och stirrar och stirrar på gatan, där rörelsen allt mer och mer tagit af, så att till sist endast den motstående husväggen möter hennes trötta öga med sin grå, tryckande stenmassa. Så får hon af en slump syn på paketerna, hvilka hon nyss lagt in, och åter far det som ett styng igenom henne. Herre Gud, hon hade ju gladt sig så att få göra barnen lyckliga, hon hade ju gladt

sig så att få jula med de goda, hederliga människorna i vindsvåningen, och det förekom henne, som en centnertung börda af ensamhet, missräkning och leda tryckte samman hela hennes varelse.

Så tecknar sig en skugga på trottoiren, någon tager i dörrvredet...

Men i vindskupan där högt upp på Regeringsgatan är också julafton i full gång. Redan när Hanna kom hem från marknaden, fann hon sin man hemma, sysselsatt med att spänta stickor, ty högtiden till ära har han för en del af sin veckopenning köpt ett helt mått björkved, riktig skön björkved. En försvarlig julbrasa sättes in i Evas rum, och framför kakelugnen slår Larson sig ned och leker med barnen. Omsider kommer också hårfrisörskan in med ett litet stall med två trähästar i åt Erik och en flicka i ett kar åt Martha — och då flammar barnaglädjen upp på nytt. Gossen börjar genast leka häst med Polle och Kalle, såsom träfölen i en handvändning blifvit döpta — och flickan kelar med sin porslinsbaby. De gamla önska hvarandra rolig jul och trycka hvarandras händer; frisörskan slår sig ned bredvid Larson, och denne söker underhålla henne så godt han kan, medan Hanna kilar af och an mellan rummen för att på samma gång få deltaga i samtalet och hafva ett öga på gröten. Allt efter som tiden går, blir stämningen muntrare, och hårfrisörskan, som i början visat sig en smula nedlåtande i medvetandet om, att hon åtminstone stod en half pinne högre på den sociala rangstegen, känner sig mer och mer otvungen, mer och mer

hemmastadd — och till sist är förnämheten alldeles bortblåst. Hanna skär och bjuder ikring af julbullen, som hon fått till present af grossörskan, hos hvilken hon i kväll aflämnat ett färdiggjordt arbete, och man väntar blott på Eva för att spisa kväll. Men hon synes icke till, klockan blir ½11, och man kommer till sist under allmänna beklagelser öfverens om, att hon ej fått ledigt. Hårfrisörskan söker gifva sitt vissna, afmagrade ansikte ett medlidsamt, litet känslofullt uttryck och säger någonting om, att lifvet är svårt för fattiga unga kvinnor, hvilka vilja förblifva hederliga. Det går en smärtsam ryckning öfver Larsons hektiska ansikte, men Hanna jagar bort den inträdande skuggan med sin munterhet, och julen sprider åter en sällsynt fernissa af trefvenhet öfver hem och människor, mot hvilka lifvet annars plägar visa sig kargt och njuggt på glädje. Hanna dukar, och medan de vänta, taga Larson och hårfrisörskan ett parti mariage med en gammal kortlek med utnötta hörn och smutsade baksidor. Men midt framför elden, där skenet från de glimmande, glödande kolhögarne med långa, röda tungor slickar golftiljornas träkvisslor, sitta småttingarne med sina saker och leka. De äro sömniga, men belåtna, å så belåtna, och ett ljust skär smyger sig smekande kring deras runda små barnahufvuden och deras lyckostrålande anleten . . .

Det var en högst regelbunden och stabil kund, den gamle revisorn, som nyss kom in i cigarrboden, en systematisk, kronologisk gammal ung-

karl, hvilken tyckte om att hafva sitt lif ordnadt och afmätt som ett urverk och därför också ofta vid sin själs salighet brukade bedyra, att julafton var den infamaste kväll på hela året. Man kunde icke ens gå in på en krog och få sig en hederlig toddy i ro, ty man satt där som en enstöring, en sorts »kringskuren kung» i mänsklig skepnad, de spotska till åtlöje och de andäktiga till förargelse. Ej heller var det någon fröjd med att gå upp i en familj, ty då fick man lof att köpa julklappar åt ett dussin oförnöjda barnungar för att i bästa fall sitta bland tjocka släkten som femte hjulet under vagnen. Nej, den där julafton, det var det satans prästerskapets sämsta uppfinning. Så tänkte vår revisor i djupet af sitt gamla förhärdade ungkarlshjärta och blef icke litet belåten, då han på hemvägen från stora sällskapet observerade, att det lyste i cigarrboden, där han brukade handla. Genast steg han in, köpte sig en cigarr, riktade till Eva några ord, som skulle vara deltagande, satte sig sedan på korgsoffan midt emot henne och började läsa Aftonbladet.

Då och då reciterade han en sats högt med sin klanglösa, torra ämbetsmannastämma. Tid efter annan gjorde han till Evas uppbyggelse en anmärkning öfver det lästa, men Eva hörde icke, förstod icke. Hans ord föreföllo henne som ljud utan mening, och utan något slags uttryck i sina ögon stirrade hon inåt rummet.

Därinne blef luften allt tjockare, röken från revisorns cigarr böljade mot henne tung och grå, och genom den fixerade hon utan att själf märka

det den läsandes rödbrusiga, pussiga ansikte, som var böjdt mot de nytryckta tidningsspalterna. Ändtligen hade han läst nog, tryckte hennes hand till afsked och lämnade rummet. Men då han kom ut på gatan, kände han sig ännu mer misantropiskt stämd än förut, ty en så inbiten egoist han än var, ömkade det honom att se hennes bleka ansikte och hängfärdiga gestalt bakom disken. Natt efter natt hade hon ju vakat där under en hel månads tid; hade det då icke varit den gamla ragatans förbannade skyldighet att låta henne vara i ro på julafton? Jo visst! Men världen var miserabel, det var det han alltid hade tyckt, och ju äldre han blef, dess mindre fann han att göra däråt. Världen var miserabel, det var nu en gång så inrättadt, hvarföre vete tusan — det kunde rikets präster få svara på — man kunde icke gå och hänga sig för det, och aldrig lönte det mödan att köra hufvudet i vägg för den saken. Vid denna förståndiga slutpunkt i sitt raisonement, slog revisorn upp kragen, ty det hade blifvit bistert kallt, stack händerna in i pälsärmarne och gick hem och lade sig att sofva.

Åter satt Eva ensam med en matt känsla af glädje öfver att tiden för stängningen närmade sig. Men hvad skulle hon taga sig för? Så kom hon att tänka på sitt handarbete och började sticka — å, en sådan lisa det var för en tom, öfvertrött hjärna att mekaniskt räkna maskorna 1, 2, 3, 4, 5, och många gånger om igen 1, 2, 3, 4, 5, 6. Men bäst det var blef hon störd därigenom att dörren flög upp, och in vacklade med

osäkra steg en halfstor, sexton års pojke med en bucklig stormhatt, pittoreskt satt på skulten, en uppknäppt kavaj och byxorna på svang. Han stultade fram mot disken, lutade sig mot den och förklarade stammande med armarne utsträckta »att det var tu-u-san så roligt, alldeles för för förbannadt roligt att göra frökens bekantskap, för... för...»

Eva skalf till, bet ihop läpparne, och utan att yttra ett ord körde hon formligen ut den raglande, konjaksstinkande ynglingen. Men ännu då hon stängt dörren efter honom, darrade hon i alla leder. Det svindlade för hennes ögon, hon tog på sig sina ytterplagg och började stänga. När hon var färdig och hade satt luckorna för fönstren, slog klockan tolf. Med raska steg gick hon hemåt öfver de tomma, öfvergifna gatorna, där icke en själ syntes till utom en och annan poliskonstapel, som med frostigt pipskägg patrullerade framför husen. Luften var tunn och klar, en skarp vind blåste fram öfver gatorna, gnydde gällt kring knutarne, och öfver hennes hufvud hvälfde sig himmelen blåfrusen och kall. Förnäma och tårlösa stirrade stjärnorna likgiltigt ner däruppifrån fästet, kalla också de, trots sitt gnistrande sken, kalla som iskristaller.

Öfverallt på gatan lyste det klart ur våningarnas fönsterlufter, här och där kunde Eva urskilja strålande ljuskronor och gröna, vaxljusprydda granar, och i några fönstersmygar sutto ännu herrar och damer kvar, förtroligt pratande. Från ett och annat hus ljödo till och med ännu några stumpar

glad dansmusik, och de spröda pianotonerna trängde tydligt nog till hennes öra i den ljudlösa, obrutna tystnaden.

Och vidare går hon, vidare. En herre i skinnmössa hvisslar i en portgång, en annan fumlar med en stor nyckel på en tillstängd port. Då hon närmar sig sitt hem, kommer en vagn i full fart och stannar just framför porten, där hon själf skall upp. Hvem kan det vara, undrade hon, men då hon nådde fram, kände hon genast igen grosshandlar-familjen, som bodde en trappa upp i samma hus som hon. Vid gaslyktan står herrn bredbent och letar i sin gröna silkespung efter en femtioöring åt kusken, men hittar blott enkronor — fan anamma, aldrig har man då småpenningar. Frun gifver order åt jungfrun, hvilken halfsofvande rusat nedför trapporna, då hon hörde vagnen stanna, att varsamt bära upp lille Gustaf Adolf, som somnat under hemfärden och nu sitter och snarkar på baksätet. Men unga fröken står just på vagns-steget ännu i full förtjusning öfver, att hon verkligen fick den där vackra medaljongen, som skall göra sig så à merveille midt i hennes karré på middagen i morgon.

Så får frun syn på Eva, sänder henne en forskande, misstänksam blick och mumlar något om »löst folk, som jämt ska ut och ränna och icke en gång på en julafton kan hålla sig hemma». Unga fröken vänder sig om och ser på Eva med denna halft nyfikna, halft häpna och helt själfstolta blick, hvarmed unga flickor gärna betrakta kvinnor, hvilka de tro dukat under för frestel-

ser, som de själfva knappast känna till namnet ens. Men Eva drar kappan tätt omkring sig och slinker raskt förbi, fångande i flykten ett medlidsamt ögonkast från jungfrun, som kände henne.

Och det var, som ledde där ett fint bindande föreningsband mellan cigarrflickan, som hela kvällen stått i sin bod, kusken däruppe på bocken, hvilken hela julafton väntat och kört, kört och väntat, och pigan, hvilkens julnöje bestått i att sitta ensam i en enslig jungfrukammare och skrifva till bror sin i Amerika och därefter trött och led döda tiden med studiet af en illustrerad följetong, medan timmarne skredo fram tröga och tråkiga i snäckgång.

I ett tag var Eva uppe för alla trapporna och stod i sin lilla förstuga. Där hörde hon, att Hanna och hennes man sofvo i sitt rum, och på tåspetsarne smög hon sig in till sig för att icke väcka lilla Martha. Väl inkommen, tände hon på ljus, satte sig på sängkanten, blickade ett tag slött utåt kammaren och började så kläda af sig. På bordet bredvid stodo en tallrik kall gröt och en skifva bulle, men hon kände sig icke det ringaste hungrig, bara trött, trött.

Snart låg hon också och beredde sig att somna, medan hon lyssnade till den lilla flickans jämna andetag. Det surrade och susade för hennes öron, en oredig mängd bilder foro förbi hennes inre syn, men blott en sak förnam hon tydligt, begrep hon klart — hon kunde få sofva länge i morgon, mycket länge — det var härligt. Och det skulle hon minsann också göra, sofva, sofva öfver både

julotta och högmässa, ty se'n skulle boden öppnas, och hon skulle åter stå där inspärrad, medan andra rundt ikring firade sin julhelg. Men gudskelof, det var långt dit. Dessförinnan skulle hon ju få sofva, låt mig se hur många timmar — 1, 2, 3, å många, många, långa timmar. Det var åtminstone en julfröjd.

DAGSLÄNDOR.

Joseph, Clarenshotellet Beau Site's svartmuskiga gamla Hausknecht, gick med skokorgen på sin i sprättbåge böjda rygg genom första våningens korridor och satte framför alla de tillstängda dörrarne, hvilka gåfvo den långa, mattbelagda gången ett tyst, dödt utseende, det ena skoparet efter det andra — näpna, genombrutna skor, högklackade parisiska damstöfletter, grofva engelska bergbestigningsskodon och ljusbruna tygkängor, sådana som utlandets dandies begagna.

Vid dessa upprepade dunser mot stenarne vaknade Gerhard Livin, gned sig yrvaket i ögonen, stafvade mekaniskt på anslagstaflan vid dörren: »on sonne pour la servante deux fois, pour le sommelier etc.» Så blef han fullt vaken, steg upp, klädde sig och lämnade rummet.

Därute i hotellet hade rörelsen redan begynt, fastän det ännu var öde och tomt i korridoren. Då och då öppnades en dörr litet snäft på glänt, en naken eller skjortbetäckt arm stack ut och drog hastigt in ett par skodon — eljes syntes icke ett spår af en mänsklig varelse till därute, och

Gerhard gick i ensamheten steg för steg framåt, för hundrade gången betraktande de bjärt kolorerade hotellfotografierna och de i brokiga färger målade annonserna om Tennents porter och Bass' Pale Ale, hvilka hängde på väggarne.

Men när han stigit ned för den mattbelagda trappan till bottenvåningen, mötte honom där en lifligare syn. I matsalen såg han sin vän, den majestätiska, örnnästa öfverkyparen stå och spegla sig, belåtet strykande sina mörka whiskers med sin knubbiga, högra hand, medan de öfriga kyparne sprungo af och an öfver det bonade golfvet med tallrikar, vinlistor och bordsprydnader. I sitt lilla kontor satt direktören och skref ut räkningar, tryckte understundom på den elektriska ringledningens olika knappar och gaf order utan att höja hufvudet, utan att förvrida en min på sitt kautschuksartade ansikte, hvilket städse behöll det arrangeradt fryntliga, förekommande uttryck, med hvilket han brukade tjusa till ankommande resande. Men på de vignettprydda papperen ordnade sig siffror på siffror till långa, hårresande kolumner.

Därute i vestibulen gnodde uppassare om hvarandra, bärande koffertar, nattsäckar och respirater, medan ett par oroliga turister och några magra damer i mörka jerseys räknade sitt bagage, sökte så billigt som möjligt komma från de långa led af kypare, hvilka stodo och bugade för kommande drickspenningar, och klefvo i reslifvets vanliga, nervösa tempo in i den väntande omnibusen. En beskäftig dräng klistrar brokiga affischerings-

lappar på kofforternas öfverdrag, portiern går fram, stänger vagnsdörren, och blottande sitt präktiga tamburmajorshufvud, säger han de resande denna hjärtliga, välvilliga önskan om lycklig resa och godt väder, hvilken enligt gällande taxa är af fulla två francs värde, och af rullar det tunga fordonet till bangården.

Inne i biljarden var redan ett parti i full gång, och de hvita kulorna rullade bullrande öfver duken. Gerhard igenkände de spelande — en värdig, högbröstad tysk byråkrat med rödt helskägg, och en ljuslätt holländare, hvilken låg här och njöt af sin smekmånad och eljes icke brukade vara så morgonfrisk af sig. Holländaren låg just lutad öfver vallen och sträckte sina slanka, eleganta lemmar, medan han med sin kritade kö riktade en välberäknad stöt.

Inne i tidningsrummet satt mr Marmorduke Smith som vanligt med sin Times i handen på den där låga hvilstolen framför cheminéens öppna härd, just där han alltid brukade placera sig, allt sedan det insats några brasor där ett par kulna decemberdagar.

På pianot, på hvilket man, som det särskildt stod anslaget öfver det, ej fick spela skalor eller öfningar, dunkade en outtröttlig, tysk gouvernante med outtröttliga, knotiga, hårda fingrar igenom en af Raffs konsertpolkor — samma, evigt samma passager som i går, i förgår och dagen förut, beständigt de där kinkiga oktavgreppen, med hvilka hon regelbundet alla dagar underhöll utan att någonsin få upp dem i tempo. Och nere vid det stora

midten-fönstret, där bladgruppen och akvariet stodo, satt minsann också som vanligt madame Nicoud med sin stickning i knät och en nersmetad lånbiblioteksvolym i handen. Gerhard gick fram och hälsade, och innan han visste ordet af, stod han — också precis som vanligt — öfver öronen i en vetenskaplig diskussion om Bordeaux-viner. — Madame Nicoud var nämligen från den stora, franska vinstaden och reste så att säga för sin mans vinhandel på de schweiziska kurorterna. Och dagligen beskref hon för Gerhard, hur hälsosamt, ja hvilket lifselixir det skulle vara för honom att dricka af hennes mans äkta, oförfalskade rödvin, helst detta famösa Château-Léoville, »Cru exceptionnel».

Så går Gerhard ut i trädgården genom den långa verandan, där samspråkande grupper redan slagit sig ned med böcker och sömnad under det nerfällda soltältet, utför trapporna, prydda af fayencekrukor med präktiga rosenstånd. I bersåer och löfsalar sitta pensionärer af båda könen och studera kommunikationstabeller. Ett par pigga ungherrar i knäbyxor och några smärta engelska fröknar i korta kjolar gå med raketterna i händerna till lawn-tennis-platsen, ett annat parti spelar croquet, och den lilla ryskan, hvilken man i pensionen tror stå i förbindelse med nihilisterna, sitter som vanligt ensam för sig själf och röker en cigarrett, flyktigt genomögnande en rysk tidning.

Därnere under akasiornas bladtyngda grenar har den gråhåriga, bockskäggiga lilla Irländaren redan fått ihop sina whistande vänner och sitter

nu i efterhand med en lång trumfsvit. I slänggungan far en tioårig pojke i skotsk kostym af och an, och kring byggnadens ena flygel slår pensionens »primo amoroso», en intressant blek, tysk privatdocent med ljust pipskägg, lof på lof, nyfiket spanande uppåt våningarnes fönster, där de gröna persiennerna mer och mer slås åt sidan, och Gerhard småler, ty han gissar hvem han letar efter — den knubbiga, lilla Hamburgskan, hvilkens friska, runda ansikte, impertinenta lilla uppnäsa och spelande blå ögon, efter hvad pensionsskvallret förmäler, i grund förhäxat hans filosofiska unga hjärta.

Det är en härlig vårdag — Gerhard bländas mer och mer, ju närmare han kommer korson vid sjön, där promenerande par gå om hvarandra längs den rosenkransade balustraden, utanför hvilken Geneversjön breder ut sin vattenyta, hvilken, djupblå, glänsande och klar som den är, liknar en välglattad stålskifva. Solen skiner het öfver landskapets berg och kullar, sätter de långsluttande, brungröna höjderna kring Evian i den varmaste belysning, låter Dent du Midi's snöhöljda ås, hvilken djärft tecknar sin hvassa zig-zaglinie mot högblå himmel, tindra i en bländande, blank hvithet, och darrar i växlande skuggor och dagrar öfver sluttningen, där Glion ligger i den ymniga, blomsterströdda grönskan.

Det är en härlig vårdag — nere i trädgården stå rosorna i blom, fullt upp med rosor, täta häckar med hvita rosor, de där hvita, finveckiga, hvilka låta en tänka på stilla, blåögda konfirmations-

flickors andäktigt nerböjda blonda hufvuden, rader med eldiga, röda, som skapade för muslinet kring yppiga skönheters bröst, och grupper af de exotiska, fina, gula med sina skyggt, förnämt slutna kronblad, hvilka passa så utmärkt bland vågiga, svarta lockar öfver hvita halsar och svarta sammetslif. På alla gångar sväfvar rosornas tunga ånga, och Gerhard insuper vällukten, medan han går ner till balustraden för att slå sig ned där.

Därnere vid sjökanten sitta två män i hvar sitt hörn af trädgården, till höger herr Max Levy från Berlin, hvilken dagarne i ända sitter och fiskar utan att ens få något napp och med fog beklagar sig för hvar och en, som kommer i hans närhet, att han förföljes af en kontinuerligt ihållande »pech». Till vänster ligger Gerhards granne, en sjuk fransk medicinare, utsträckt i sin hvilstol och fryser, så hans tänder skallra och hans knäskålar slå samman, trots solen, som gassande skiner öfver hans långlagda, gipsbleka, af en gles skräddarekrans omgifna ansikte, och den tjocka plaiden, som täcker hans kropp ända upp till öronen. På slaka kinder och bleka läppar har lungsoten satt sin dödsstämpel, i insjunket bröst rosslar och piper det, medan han idiotiskt, med ängsligt kippande röst gång på gång gnolar en vis-stump. På en vildt glädtig Offenbachsmelodi, hvilken till hans minne för orediga hågkomster om ett öfverdådigt ungdomslif, hågkomster om boulevardlifvets brusande hast, om det muntert bullrande stojet på Quartier Latins ölstugor, och om rundade skuldror från

Folies Bergères klädloger, gnolar han de bröstsjuka Davoserboarnes melankoliska vis-stump:

»Je suis si jeune,
Je suis poitrinaire.
Il faut mourir,
Oui, il faut mourir.»

Med en rysning vände sig Gerhard ifrån den sjuka, satte sig, ritade i sanden med sin spatserkäpp och började redan smått längta efter sin bordsgranne, en landsmaninna, hvilken var hans enda sällskap här.

Han var en gänglig, anemisk, framåtlutad yngling — tjugotvå år gammal. Hans mörka hår, som i en klippt lugg var struket öfver den låga pannan, snuddade nästan vid de lätt tecknade, ljusa ögonbrynen, hans grå ögon hade ett oroligt irrande uttryck utan djup, och hans händer voro tunna, magra med fina, svällande blå ådror.

Klaven till Gerhards lif låg däri, att han kommit sjuklig och gubbtrött till världen. Hans hysteriskt nervösa mor, som först på gamla dagar blifvit gift, hade dött vid hans födelse, snart därefter hade också hans far — en högre militär — gått ur tiden, och båda hade de lämnat honom i arf mycket penningar och ett oroligt, sjukt sinnelag. Så växte han upp hos släktingar, bortklemad och bortfjäsad på grund af sin förmögenhet, utan att visa lust eller fallenhet för något, och när han förra året blef myndig, sin egen herre, var han blaserad utan att hafva lefvat, förtvifladt sceptisk utan att någonsin hafva satt en enda åsikt under gransk-

ning, till mattighet trött utan att hafva arbetat — ett besynnerligt, lefvande pot-pourri af raffineradt öfverciviliserade känslor, af från alla håll lösligt sammanrasade kunskaper, af brådmogna erfarenheter, utan ansträngning fångade i flykten.

Så for han utrikes för att krya upp sig och hade nu ett helt år flackat ikring i Tyskland och Italien, oroligt farande från stad till stad, snokande efter äfventyr, med ljus och lykta letande efter något, som helt kunde absorbera hans tankar, kastande sig in i de bisarraste, mest olika människokretsar, för att genast fattas af leda vid dem, just som han satt foten inom dem.

Här i Montreux hade han emellertid mot sin vana legat mer än en månad. Orsaken härtill var en dam, var just den svenskan, som han nu som bäst satt och väntade på, där han makligt sträckte sig på korgsoffan. Hon intresserade honom, intresserade honom mycket. Icke att han älskade henne, långt därifrån. Älskade — han smålog nu alltid åt det där starka ordet med sin pretensiöst romantiska klang och bad gud bevara honom från den där robusta teaterkänslan, som han visst icke hade kraft att dras med. Han älskade sannerligen icke, men han trifdes i hennes sällskap och höll af henne, så som han redan hunnit hålla af massor med fruntimmer, massor, ty han uppsökte alltid damsällskap. Hans kvinnligt sensitiva sinne kunde nu en gång icke med karlars burdusa sätt att utan vidare rycka en in på lifvet, att med tölpiga, grofva fingrar gripa efter ens fina känslor

och utan betänkande nämna alla ting med deras verkliga men plumpa namn.

Nej, mycket, mycket mer uppskattade han samtal med kvinnor, helst med äldre sådana, från hvilkas sida man icke behöfde befara några af ingénuernas omotiverade känsloutbrott eller ohejdade, tygellöst muntra skrattsalfvor, trettioårs världs-damer, hvilkas glädje som missräkning voro behärskade, öfver hvilkas hela väsen åren lagt sin nerstämmande sordin, öfver hvilkas alla rörelser umgängeslifvet bredt sin affilade, förnäma ro.

Han höll af den dämpade clairobscur, som är öfver sådana fruntimmers samtal, där allt vidröres lätt, graciöst på ytan, och blott fina naturella märka hur ofta det glimtar fram bekännelser och känslor under de af formtukten strängt skolade orden, och man har den utsökta njutningen att plötsligen med en oväntad röstnyans, med en bråd öfvergång från ett ämne till ett annat eller med en omedveten ryckning i mungiporna få ett öfverraskande, klart perspektiv på allt det myckna, som darrar och rör sig därinnanför det convenabla sidenlifvet.

Det var slikt, som fängslade honom vid Camilla Stråle — hon var en lika exotisk företeelse som han, med nycker och åsikter lika besynnerligt sammankopplade som de voro hos honom och med just denna trettioårens smältande fernissa öfver sig, hvilken han älskade.

Camilla hade tillbragt vintern i Nizza med en sällskapsdam och begagnade nu Clarens som öfvergångsort till Baden-Baden och Sverige. Han

hade kommit dit från Lago di Como, där han legat och haft tråkigt i Bellagio, i det han förgäfves sökt inbilla sig själf, att han intresserade sig för en liten Wienerska, som bodde där. Genast som de råkats här i Clarens, hade de som de enda svenska gästerna i Beau Site, så fort som sådant endast sker på resande fot, blifvit bekanta, och snart gjorde de dagligen turer och utfärder samman.

Och Gerhard måste erkänna, att intet af hela hans resas nöjen gick upp mot att timtals sitta i hennes förmak och prata om ditt och datt, om ögonblickets alla hugskott, medan replikerna föllo lika lugna och trygga som det regelbundna tick-tacket från kakelugnskransens mexiska bronspendyl, och hon satt midt emot honom, lugn, behärskad och fin från hjässan till fotabjället och, som han tyckte, skänkte allt utan att lofva något. Han beundrade då hennes vackra hårfäste med det bruna, lätt krusade håret, den täcka munnen med sitt spotska löje i ena mungipan och den höga, välbildade gestalten, och afbröt understundom samtalet med att tämligen villkorligt inflicka några artigheter af det dristigt-intima slag, som nyttjas på öfvergångsstadiet mellan vänskap och djupare intresse, komplimenter uttalade med ett bortskämdt barns litet näsvist kärliga ton. Då log hon vanligen, slätade till det virriga håret vid ena örat med sin långa, hvita hand, och åter gled samtalet helt piano in i sin vanliga strömfåra.

Och det förekom honom nu, som hade han fått veta hela hennes lifshistoria under prat om de banalaste föremål, utan att han dock egentligen

hade någon klar föreställning om hennes närmare förhållanden, och den skänkte honom en viss tillfredsställelse, denna inbillning, att han trodde sig känna hennes lynne, hennes sym- och antipatier.

Medan han sålunda som bäst satt och knöt samman drag vid drag, förgäfves sträfvande efter att få en totalbild af henne, hörde han ett släp frasa mot sanden och såg henne själf stå framför sig. Han sprang upp, hälsade, tryckte hennes hand, och båda satte sig.

»God morgon,» började så hon, »hur har ni sofvit?»

»Bra, tack bra! Och ni själf?»

»Å, dåligt! Jag funderade nästan på att icke stiga upp alls i dag.»

»Verkligen! Men ni ser ju helt duktig ut, fröken.»

»Å-nej, jag var trött, och så fick jag en idé, att det kunde vara rätt skönt för omväxlings skull att ligga en hel dag tanklös, utsträckt i sin säng med rullgardinerna nerfällda och bara drömma.»

»Just det ja! Och kalla till sig mycket trefligt sällskap att prata med på spiritistisk väg.»

»Hm, alltid skall ni då gäckas med mig, för att jag en gång olyckligtvis i ett obevakadt ögonblick anförtrodde er, att jag var spiritist. Vet ni icke, herr Livin, att det kännetecknar okultiveradt folk, att göra narr af det, de ej begripa, och okultiverade vilja vi två väl minst af allt vara, eller hur?»

»Nej, ni har rätt! Gräla på mig bara! Det känns så godt att få bannor — det har jag aldrig

fått. — Nåå, det var då för väl i alla fall, att ni ändrade beslut och kom ner. Annars hade jag väl förgåtts af ledsnad härnere.»

»Skall det vara en artighet, det där?»

»Naturligtvis, och mitt hjärtas uppriktiga mening dessutom.»

»Nåå, i så fall måste jag väl vara lika uppriktig och bekänna, att ni icke får fatta orsaken till att jag blef synlig, som någon särskild gunst för er. Anledningen därtill var den, att jag just nyss helt oväntadt fick telegram, att min kusin kommer hit i dag.»

»Jaså! Med hvilket tåg kommer hon då?»

»Hon, hon! Det är en duktig, fyrtioårs änkling. Grosshandlar Rapp, han som har de stora järnbruken i Värmland, ni vet.»

»Såå!»

»Ja, jag skall just nu gå ner och möta honom. Adjö då så länge, vi träffas i middag åtminstone. Jag antar, att han och jag déjeunera på mitt rum.»

»Farväl!»

»Farväl!»

Värdigt som vanligt reste hon sig och gick upp mot hotellet med denna sakta vaggande, lättjefullt cadenserade gång, som var egendomlig för henne. Men han satt kvar i en oklar, harmsen känsla af, att deras angenäma förhållande skulle störas af den ankommande tredje. — —

En stund efter dinern! Nere på båtbryggan stå Gerhard och grosshandlar Rapp och prata, väntande på Camilla, som gått och hämtat några

öfverplagg i och för en båtfärd på sjön, som de tre ämnade företaga samman.

Grosshandlaren är en fyrtioårig, mörklagd man med ovanligt vackert, reguliärt ansikte och en ståtlig, rak hållning. Det mest kännetecknande för hela hans person är ett drag af sundhet, hvilket Gerhard afundas honom, ett drag af en intensivt koncentrerad kraft, som visserligen för ögonblicket slumrar, men de breda skuldrorna, de grofva armarne och de starka händerna tyckas säga en, att den när som helst kunde bryta fram i all sin obändiga styrka. Och energi måste han nu för resten hafva haft för att med två tomma händer kunna förskaffa sig en förmögenhet, sådan som han besatt, om också, som det påstods, lyckan gjort mer för hans något svindelaktiga affärsföretag än hans egna ansträngningar. Själf måtte han i alla fall hafva tyckt, att han arbetat sig trött, efter som han de sista fyra, fem åren alldeles legat ifrån affärslifvet och blott rest ikring som en outtröttlig turist för att roa sig och på ett praktiskt sätt söka skaffa sig någon bildning, ty hans uppfostran hade blifvit i en rent af oerhörd grad försummad. Så hade han väl skrapat ihop ett här och ett annat där, men måste ännu under sina samtal lotsa sig fram med den gamle börsspelarens listiga försiktighet för att icke på påfallande sätt röja de vida lakuner, hvilka funnos här och hvar i hans kunskaper. Och det hjälpte knappast, att han både uppträdde själf och skar till sina åsikter efter det sista modernt kosmopolitiska snittet, sådant som han uppfattat det

genom reserfarenheter, samtal, tidningsnotiser och skabrösa romaner.

För ögonblicket blossade han af alla krafter på en cigarr, medan han med denna tillitsgifvande, gemytligt bondaktiga enfald på sitt ansikte, hvilken under hans köpmanstid gjort samma tjänst som kapitaler, tilltalade Gerhard. Denne däremot såg ut att vara i dåligt humör och svarade kort, enstafvigt. Redan under middagen hade han blifvit nedstämd, då han såg, att Rapp fått intaga hans plats vid Camillas sida, och han hade under måltiden suttit så tyst, att hans andra bordsgranne, madame Nicoud, lade märke till det och sökte uppmuntra honom med att hviska honom i örat, att den nykomne herrn icke såg vidare »chic» ut. Då drog Gerhard öronen åt sig; det fattades bara det, att folk skulle tro, att han gick här och spelade olycklig älskare — fy sjutton, det var den snöpligaste roll han kände — och härefter underhöll han fransyskan med all sin älskvärdhet, fast det jäste och kokade inom honom af förargelse.

Nu stod han och tittade i vattnet med ryggen vänd mot Rapp och frågade plötsligen så nonchalant som möjligt för att få sin ställning klar för sig:

»Herr Rapp stannar väl här en längre tid?»

»Nej, för all del! Jag far redan i morgon bittida klockan 7,30.»

»Hvart då, om jag får fråga?»

»Till Gersau antagligen. Jag tycker uppriktigt taladt icke så mycket om Clarens — Gersau är betydligt mera distingueradt.»

Innan Gerhard hann reflektera häröfver, kom Camilla emot dem — ståtlig, rak och förnäm som vanligt. De stego alla tre ner i en roddbåt och läto ro sig inåt den pittoreskaste delen af sjön, till Chillon. De foro ikring det gamla kastellet, hvars grå stenmassor speglade sig i sväfvande konturer i det stillnade blå vattnet. Rapp utkramade lätt felaktigt några reminiscenser från en Bædeker — så begåfvo de sig åter hemåt, framdrifna af den jovialiska roddarens sakta årslag.

Gerhard kände sig helt beklämd till mods, ju tydligare han märkte, att han var till öfverlopps. De båda andra talade oupphörligt samman, talade icke intresselöst utan med uttrycksfulla stämmor och växlande minspel, ordade om tusende saker, som voro obekanta för honom. De nämnde namn på namn, händelser på händelser, minne på minne, hvilka alla voro honom främmande, och för hvarje drag, han hörde, hvilket gick som ett bindande band dem emellan, stack det nålhvasst till inom honom. Och när han vände sig bort ifrån dem och blickade öfver relingen, hade han en pinande förnimmelse af, att de passade på tillfället för att växla några af dessa härliga små smekningar, några af dessa kärlekens finlödiga små mynt, hvilka dårar förakta som allmosor, men han älskade högst af allt — förstulna handtryckningar, korta, brinnande blickar eller ömma småleenden. Han tyckte, att Camilla talade ovanligt mycket i ett mer än vanligt agiteradt, raskt tempo, och så gestikulerade hon bestämdt också mer än vanligt. Blodet steg

honom åt hufvudet, han inledde ett samtal med roddaren om fisket i Geneversjön, och blef helt belåten, då de åter anlände till pensionens båtbrygga. Nu tog Rapp godnatt, tryckte med kälkborgarens litet tillgjorda vänlighet deras händer och gick. Han var trött och skulle tidigt upp i morgon. När de blifvit ensamma föreslog Camilla Gerhard att gå ett slag. Så gingo de af och an i den folktomma parken, medan solen sakta sjönk.

»Ja, kära ni,» säger så hon, »i kväll är det väl sista gången vi går här samman på tu man hand. Tack skall ni därför ha för hela vår trefliga sammanvaro. Tack! Denna angenäma tid skall jag icke glömma i brådkastet.»

»Hvad menar ni? Hvarför säger ni så? Skall ni resa?»

»Ja, herre Gud, talade jag icke om, att jag redan i går konsulterade doktor Hubaise, den stora homeopaten, ni vet?

»Neej!»

»Jo, i går förmiddag var jag uppe hos honom. Han ordinerade bergsluft som mera passande för mina angripna nerver. Och därför far jag också i morgon eftermiddag till Interlaken.»

»Jaså!»

»Jaha, klockan sex. Men hvad ni ser blek ut, min vän, ni borde icke gå ute så här under solnedgången, nej, det borde ni icke, herr Livin. — Ja, hvem skall nu hålla reda på er, när jag far?» tillfogade hon därpå efter en kort paus med en moderlig accent i rösten.

Han svarade icke. De hade kommit till slutet

af gången och vände för att börja ett nytt slag. Hon måste återigen börja.

»Hur länge stannar ni själf här?»

Han ruskade på hufvudet, liksom ville han skaka af sig några tryckande tankar, och sade så likgiltigt han förmådde:

»Å, ett par veckor till, sen far jag väl till, till — Vichy,» grep han tag i på måfå utan att tänka på hvad han sade. »Där är saison, folk, lif och hvad man eljes kan begära.»

»Ja, det gör ni rätt i. Man måste då och då byta vistelseort och icke växa fast på ett ställe. Så mycket jag tycker om Clarens, skall det i alla fall bli rätt roligt att komma upp till Interlaken igen. Det är ett vackert ställe och dessutom vida mer...»

»Distingueradt,» inföll han med ett hårdt tonfall, hvars hånfulla klang han icke ens gjorde sig besvär att dölja.

Hon blef litet röd under tinningarne, fixerade honom skarpt ett ögonblick och fortsatte dröjande:

»Ja, det var just det jag ville säga.»

Därpå återtog hon sin lugna min, lade sin hand lätt på hans skuldra och sade i en vänlig tanteton:

»Ja, kära herr Livin, jag vill redan i kväll tacka er för all er vänlighet, ty det är nog möjligt att vi icke få någon pratstund i morgon. Sedan jag sagt adjö åt Rapp, skall jag packa. Roa er nu bra, sköt om er, och lofva mig att söka upp mig, när ni en gång kommer till Stockholm. Det skulle vara så roligt att råkas igen

och upplifva minnena från vår trefliga sammanvaro här. Men nu måste jag gå upp. Godnatt!»

»Godnatt, fröken.»

»Sof godt, vi ses i morgon,» fortsatte hon vänligt utan att låtsas lägga märke till det kalla, ceremoniösa sätt, hvarpå han sagt sin slutreplik.

Så aflägsnade hon sig och försvann i hotellentrén, men han gick häftigt af och an därute. Han var öfvertygad om att de båda... Nåja, det var detsamma, det bekymrade honom icke. Men hvad som grämde honom, pinade honom, det var att veta, att från och med i morgon skulle det gamla taga vid, skulle oron och intresselösheten åter komma öfver honom, var det slut med trefnaden, förbi med lugnet. Åter skulle han få börja flacka ikring, irra hemlös ikring utan en människa, hvarken fjärran eller nära, som brydde sig om honom eller som han brydde sig om. Och i tungsinta tankar af leda och olust stirrade han utåt sjön, där mörkret för hvarje ögonblick växte.

Där borta tvärs öfver vattnet hvilar ännu solens gyllene boll på trätopparne, dallrar ännu en bred, rödaktig strimma öfver vågorna. Men kring höjdernas vinfält och skogsdungar svepa lätta dimmor sitt brungrå flor, så konturerna småningom mer och mer streck efter streck försvinna i det skymmande dunklet. Endast de hvita bergs-spetsarne glimma och glöda ännu i ett skärt färgdis, men efter hand mattas äfven skenet där, det blir mörkare, mörkare, medan solen sjunker, så till sist endast en intensivt lysande, eldbrandslik, röd punkt tindrar fram därborta, hvilken med en

sista ansträngning sänder en blodröd linie tvärs öfver den dunkelblå, lätt vattrade sjöytan, en linie, som liknar den utspringande blodströmmen från en åder. Så försvinner också den. Där solen lyst utbreder sig ett pjaskigt orangefärgadt skimmer. Det kvällas. Sjön lurar till, bergen slumra in, och öfver drömmande samhällen sjunger en kyrk-klocka i Clarens sin sömninlullande vespersång. Nattvinden tassar lätt bland blomstertunga häckar och strör ut vågor af doft i den afkylda nattluften. Eljes icke ett buller, som stör, icke ett ord, som skär. Underbart tyst, vidunderligt stilla... så tyst... så stilla.

Under det Gerhard betraktade, hur skuggorna i mörka floder göt sig öfver nejden, leddes hans tankar öfver från stundens tillfälliga missstämning till hans lifs stora, oafkastliga sorg, som i hvarje ögonblick af missräkning och grubbel reste sitt hufvud och fyllde hans inre med en obekämpelig tungsinthet — medvetandet om hans egen oförmåga, om hans egen andliga och fysiska maktlöshet. Allt det hopplöst intet sägande, allt det tröstlöst tomma i hans existens, som äfven i lyckliga stunder satte en mörk folie till hans glädje, kom tydligare än vanligt för hans syn. Att lefva utan att duga till något, utan att äga kraft att flamma upp för något, utan att helt kunna gripas af något — bittert, bittert. Men gräte han också blodstårar, vrede han också i förtviflan sina händer, skulle det dock icke hjälpa, skulle han dock icke kunna förvärfva sig friskt, nytt blod,

sundt, nytt själslif, och han segnade under tyngden af sin egen trötthet.

I en dof melankoli gick han med halfslutna ögon och slappa lemmar upp till sig, tog fram chloralflaskan och beredde sig att lägga sig. En död slöhet började reagera mot hans upprörda sinnesstämning. Prudentligt tog han af sig sina plagg, och då han hörde sin granne i rummet bredvid, den dödssjuke fransmannen, från sitt sömnlösa läger sakta gnola på den vanliga melodi, melodin, som talade om gatlifvets muntra stoj, om fräsande champagneskum och om rendezvousernas lustiga, af kyssar afbrutna tassel, upprepade han själf mekaniskt, utan en tanke i sin hjärna, visans ord:

Je suis si jeune,
Je suis poitrinaire.
Il faut mourir,
Oui, il faut mourir.

EN INTERIÖR FRÅN LANDET.

En kvalmig, vacker sommarmorgon med en himmel, hög och djupblå som sällan, endast borta vid horisonten några täta, ulltappslika strömoln. På den långa, buktande landsvägen skiner solen med all sin kraft, och icke ett träd, icke en buske finnes vid vägkanten, som kan kasta sin lisande, mörka skugga öfver den brännheta, af djupa hjulspår fårade marken.

Rundtikring idel flackland, sädesfält vid sädesfält, potatisland efter potatisland, icke en skogsdunge, icke en bergsknalle, som kan förströ det af landskapets enformighet utpinade ögat.

Och så hett sedan — denna dofva, instängda rötmånadshetta, som i sin tryckande värma gör en orkeslös och matt, medan tunga svettdroppar pärla utför alla porer. De gamla knarriga gärdesgårdarne våndas i febertemperatur, vägkantens blåklint och spireor sänka tvinande doftlösa kalkar, och ett par dåsiga kor, hvilka med hängande tungor ligga och stånka vid en dikesren, gitta ej en gång röra på svansarne för att vifta bort de flugmyriader, hvilka kräla på deras ryggar.

Några åkdon rulla sakta förbi, långsamt fram-

släpade af starkt transpirerande hästar, medan kärrorna svettas så vagnssmörjan i svarta, feta klatschar dryper ner i sanden, och bönderna torka brunbrända, våta pannor med stora, apelsinröda näsdukar, prydda med deras kungliga svenska majestäters konterfejer.

En nätt trilla kommer i raskt traf farande, stannar ett stycke bortom den lilla, oformliga landtkyrkan framför skolbyggnaderna, och två medelålders-män stiga ur.

Det är öns främsta man, brukspatron Holmlund på Lindesnäs, och länets folkskoleinspektör, hvilken i dag skall besiktiga skolorna. Men ännu är det god tid, storskolans magister, hvilken tilllika är klockare, postmästare och diversehandlare på ön, har ännu icke ankommit, ej heller kyrkoherden. Båda herrarne sätta sig därför på förstugukvisten och prata, under det pojkar och flickor i en oafbruten ström gå förbi dem, bugande, nigande, och brukspatron känner sig helt öfverraskad att se en mängd ungdomar, hvilka annars, obekymrade nog om sin bildning, brukade göra dagsverken hos honom, i dag infinna sig här stela och uppsträckta med allvarliga ansikten, nytvättade händer och rena kläder, men saken var den, att klockarn, hvilken eljes utan invändning lät dem skolka, icke ville, att det på uppvisningen skulle se tomt ut i skolsalen.

Brukspatron bjöd folkskoleinspektören en cigarr ur sitt cigarrfodral; denne mottog och tände den, och så fortsatte de båda herrarne sitt afbrutna samtal om den norska politiken.

Brukspatronen var en satt liten karl med en ärevördig, lockig, hvit peruk öfver ett anlete, som ännu var skärt och hvitt som en ynglings, en af dessa godmodiga, tilltalande patriarkfysionomier med fylliga, röda kinder, friska, röda läppar och yfvigt, hvitt hängande skägg, hvilka komma oss att misstroget skaka på hufvudena, om vi händelsevis höra glunkas om, att ägaren icke var den hedersman, vi inbillade oss.

Folkskoleinspektören såg yngre ut, var reslig och högväxt, och hade ett skägglöst, elastiskt ansikte, passande för en aktör eller en präst, samt ett rikt, gult hår, som i nacken låg ned öfver rockkragen.

För ögonblicket följde hans uttryckslösa grå ögon oaflåtligt rökhvirflarne, hvilka slingrade sig rundt, rundt i den klara sommarluften, hans händer lågo stilla, slappa på lårena, och öfver hela hans person var denna dämpade ro, som i synnerhet sjukt folk håller af, denna eftertänksamma stillhet, som ingifver tillit, om den också snarare är ett uttryck af loj intresselöshet än af en verksam mans bramfria, lugna kraft. Detta vissa affilade, afmätta, lätt blaserade låg för resten icke ursprungligen i hans väsende. Först med åren hade det satt sin stämpel på hans sätt att vara och hans tal — det var en tid, då han hurtigt rätande på sin långa gestalt, ifrigt gestikulerande tyckte om att orda om sitt »dådlustiga vikinga-lynne», men det var nu längesedan och hade i själfva verket kanske aldrig varit mer än en lindrig eftersläng af den litterärt-patriotiska götiskhet, som ännu i hans studie-

tid grasserade i Uppsala. Visst var i alla fall, att han med åren blifvit både erfarnare och tröttare; ännu när han först blef utnämnd till folkskoleinspektör, gick han hafvande med åtskilliga vackra och vackert äregiriga reformdrömmar om att göra sitt län till ett verkligt mönsterdistrikt, men snart nog hade han fått lära sig, att det var rådligast att nöja sig med tillståndet i skolorna som det var. Första åren hade han ett par gånger kört hufvudet i väggen, och det hade känts förbannadt obehagligt. Så drog han öronen åt sig, lät bli att röra i grumligt vatten, gladde sig, när det förhöll sig som det borde, lät det vara dåligt, där det var dåligt, och lyckades sedermera så småningom öfvertyga sig själf om, att det dock stod ganska bra till med folkundervisningen i hans distrikt.

Allra minst skulle han i alla fall brytt sig om att söka åstadkomma några förbättringar på den plats, där han nu var; det hade han en gång försökt och gjort lärospån, hvilka han ännu hade i friskt minne. Som det hade händt i går kom han ihåg sin färd från skolan, första gången han var på inspektion här. Han och kyrkoherden — en gammal skol- och Uppsalakamrat — åkte samman till prästgården. De hade en stund pratat om folkskolans betydelse, och så hade han själf sagt:

»Ja, bror Stålberg, den här Karlson är du väl icke nöjd med. Jag tycker, att han kunde ha nog med alla sina andra funktioner, som klockare etc., och låta oss få en ordentlig skollärare.»

»Jaa,» hade då kyrkoherden tittande i marken

svarat, »jaa, Karlson gör icke något behagligt intryck första gången man hör honom, det medger jag gärna, men när man blir van vid hans metod så...»

»Metod? Har Karlson någon metod? Jag tyckte han hvarken hade metod eller kunskaper.»

»Nu ska du icke vara orättvis, bror. Något geni är han icke, det går jag visst in på, men nog kan han tillräckligt för att läsa med barnungarne, och nitisk och driftig ä' han, och det är väl ändå hufvudsaken. Förstå mig rätt, förstå mig rätt, mig är det naturligtvis likgiltigt, om det kommer hit en annan eller Karlson stannar. Men Holmlund håller på honom, och som du vet, är det egentligen han, som styr härute.»

Så låtsade båda icke mer om saken, men efter den betan gästade folkskoleinspektören på sina resor alltid brukspatron Holmlund — denne hade det för resten vida komfortablare än kyrkoherden — ty han märkte med ens, att hans gamla vän åtskilligt förändrats, sedan den tid de i Uppsala på tu man hand satte samman en mängd vackra utopier för framtiden, och han tyckte det var onödigt, att kyrkoherden i sin tur skulle göra samma reflexioner om honom själf.

Klockaren tycktes för öfrigt vara en mäkta inflytelserik person på ön, och så pass förmögen hade han redan hunnit blifva på sin handel och sina befattningar, att han kunde försträcka kyrkoherden betydande summor, då denne allt för hårdt ansattes af gamla kreditorer eller hade spelat bort för mycket på vira eller raffel med ortens brukspatro-

ner. Ja, själfva Holmlund visade stor undfallenhet mot hans önskningar — i tysthet hviskades det, om att patron själf en gång före sitt giftermål haft ett äfventyr med en af klockarens döttrar.

Vår goda folkskoleinspektör hade därför genast insett, att här intet var att göra. Han såg genom fingrarne med skolans miserabla tillstånd och tyckte sig hafva vunnit en icke obetydlig triumf, då han fick kommunen att inrätta en särskild småbarnsskola. Till en början sattes på Holmlunds förslag till lärarinna där en trädgårdsmästardotter från hans egendom, en riktig bondjänta, hvilken ej hade ett spår till andra kunskaper än dem, hon kunnat förvärfva sig under klockarens dråpliga undervisningstimmar. Men då hon väckte skandal i hela trakten genom att, känslolös och rå som hon var, hart när misshandla de stackars småttingarne, blef hon afskedad, och en vederbörligen utexaminerad lärarinna intog hennes plats.

På alla dessa förhållanden tänkte nu inspektören, där han helt trankilt satt och rökte, medan han och brukspatron Holmlund i dygdig harm korsade sig öfver de norska radikalernas »dumdristiga oförskämdhet», och med tunga, systematiska perioder togo heder och ära af Björnson och Sverdrup. Det blef allt lifligare i skolsalen, ju flera ungdomar som gingo in. Gälla röster, milda röster och grofva ofta öfverslående målbrottsröster sorlade om hvarandra, och bullret af de stridiga stämmorna, hvilka än höjde sig till crescendo, än i det närmaste dogo bort, åtföljdes af grofva sulors dofva knarrande mot tiljorna, och af det raspande

ljudet af böcker och griffeltaflor, hvilka beskäftigt gnedos mot bänkarne.

Täta hvirflar af hvitgrått damm slogo in från vägen. Annalkande vagnsrassel hördes. Hvita halmhattar skymtade närmare och närmare, och i en handvändning fylldes den stilla, vegetativa planen framför husen, där sparfvarne obekymrade hoppade ikring i den heta sanden, af ett sorlande, brådskande vimmel. Trillor höllo. Herrar och damer klefvo försiktigt ner, grupper bildades, och bäst man utbytte hälsningar, kom också klockaren gående med en rotting i handen, gjorde en vårdslös, plump bugning för herrarne på verandan och trädde med tunga steg in i skolsalen, där en ögonblicklig tystnad hälsade honom välkommen. Han var en isterbukig, groflemmad, undersätsig person med breda händer, breda fötter och ett bredt, buttert ansikte, hvars mest framträdande drag var munnen med sina tjocka läppar, städse öfverdragna af en hvit munskolla.

Han går fram och tillbaka i rummet, tager de illa tilltygade och otillräckliga läseböckerna ur sitt hörnskåp, och talar så vänligt till de plötsligen förstummade eleverna, som examen redan vore i full gång och inspektorn redan stod och lyssnade i dörröppningen. Men det gör han icke, ty därute är det ett pratande och ett hälsande, som ej vill taga slut. Nu äro alla komna, alla, hvilka genom sin ställning eller sitt intresse anse sig förpliktigade att bevista en uppvisning som den ifrågavarande, mest fruntimmer, hvilka på landet högst ogärna försumma hvarje extra förnöjelse,

som kan, om också blott för en stund, rycka dem ur den förslöande dagligdags-enformigheten.

Kyrkoherden Stålberg har kommit med sin kopp-ärriga, astmatiska hustru Agata och sitt tysta, stela predikobiträde, en yngre teologie studerande från Uppsala, hvilken sannerligen icke har några sötbrödsdagar härute, ty det hör till kyrkoherdens diet aldrig predika mer än en tre, fyra gånger på året — han får alltid svindel när han kommer upp i predikstolen.

För ögonblicket står han och pratar med fröken Halling, en förmögen äldre dam, hvilken ägnar honom lika som alla andra andliga, hvilka under hennes långa lifstid tjänstgjort härute, en trofast beundran. Hon besitter en egendom på ön, och hennes ensliga lifs förnöjelser bestå i att tillsammans med en skinntorr sällskapsdam åhöra årets alla högmässor, hafva små middagar med plum-pudding à l'anglaise och allvarsamt samspråk i religiösa ämnen, samt att alla kvällar lägga invecklade, evigt långa patiencer med en rykande kopp svagt te bredvid sig. För henne är denna uppvisning en verklig fest, och hon har sedan gammalt fått häfd på att denna dag hafva traktens honoratiores på middag.

Kyrkoherden tackar just för hennes inbjudning med ett par förbindliga, vällagda ord, och hon svarar med att i långa, svassande satser utlägga, hur litet det är att tacka för, medan kyrkoherden otåligt drar i sina polisonger och inom sig tänker att det är hårdt, att man icke kan få en god middag och ett trefligt litet viraparti utan

att behöfva hålla till godo med den gamlas ymnigt framströmmande svada, som hon till råga på olyckan alltid i samtal med honom uppblandar med en hop illa passande talesätt och vändningar ur gamla postillor och predikosamlingar. Bredvid kyrkoherden står hans hustru och söker förgäfves kasta sig i samtalet, men fröken Halling vänder sig alltid bort ifrån henne. Agata är så obetydlig, hon kan icke dela sin mans höga flykt, säger hon ofta till sin sällskapsdam. I hennes ögon hafva nu alla präster en högre flykt, den försagda hjälpprästen från Uppsala icke undantagen, hvilken nu som alltid stirrar dystert framför sig och undrar om världen inser, att han gömmer mer inom sig än folk tror.

Däruppe på verandan står en annan grupp samlad kring brukspatronen och folkskoleinspektören. Det är fru Holmlund, hennes syster och hennes äldsta sons informator. Fru Holmlund är en fyrtio års kvinna med simpla men godmodiga anletsdrag. Hennes historia är rätt enkel. För en tio år sedan kom hon till Lindesnäs som hushållerska, och när hon fått sitt andra barn med Holmlund, äktade han henne — hon var en utmärkt hushållerska och det var allt han begärde.

Ej heller fröken Beda, hennes syster, som i detta ögonblick står bredvid henne med sin arm i hennes, har blifvit delaktig af mer än den ytligaste fernissa, fastän hennes väsende är finare. Hennes anletsdrag äro reguliära, näsan rak, ögonbrynen kraftigt bågade, man skulle kunnat tro att hon var helt ung, om icke den starkt svällande

hakan, den fula ansiktsteinten och det glesnade framhåret motsagt detta, liksom ock den något mer än fullmogna yppighet, som låg öfver hela hennes figur.

Den tredje i trion, informatorn, var en skägglös ung recentior, som för första gången var ute på ensam hand och längtade efter att blifva man, en slags ofta förekommande modern Cherubim, hvilken känner sig hjärtnupet stämd vid åsynen af hvarenda flicka och dock icke lyckas göra någon, detsamma hvem, kär i sig. Nu har han varit här redan öfver en månad och icke kommit målet närmare. Visst tyckte han sig märka åtskilliga symptomer hos fröken Beda, men han var icke säker, han vågade icke hoppas, och är det icke förargligt så säg, att ingen vill löpa i famnen på en, fast man städse står med armarne utsträckta för att taga emot, förargligt allra mest som man ju icke kan blifva karl förrän man haft sitt äfventyr.

Kyrkoherden gick emellertid fram till folkskoleinspektören och frågade, om det icke vore tid att uppvisningen började. Denne nickade jakande; herrskaperna stego in i salen och rangerade sig på en bänk, men inspektören själf stannade i dörröppningen och stod där lutad mot väggen, blåsande de lätta rökhvirflarne från sin cigarr ut i förstugan.

Långa leder af ljusa hufvuden, fina, ovala flickhufvuden med urrig lugg vid hårfästet och raggiga, runda pojkhufvuden på feta halsar, nickade sömnigt af och an öfver bänkarne, medan läse-

böckerna vacklade i brynta, vårtiga händer. En och annan pys skrubbade litet otåligt sin ryggtafla mot stödet bakom sig, en och annan flickunge vände sig så varligt som möjligt för att sända ett par förstulna, nyfikna ögonkast mot herrskaperna — eljes intet ett buller från hela skaran, som sakta gungade öfverkropparne omväxlande åt höger och vänster.

Det lästes högt, och upp hasplades de eviga gamla historierna, än knaggligt, abrupt, än ramsvis, störtsjövis i en uttryckslös, död monotoni utan något, som tydde på begripandet af meningen. Så skulle ett par af barnen redogöra för innehållet. En elfvaårig, fräknig, lintottshårig räkel får frågan, står där tafatt och stammar utan att komma längre än till »då så, då så», och tvärstannar plötsligen. Det blir tyst därinne; de öfriga pojkarne stirra nyfiket på offret, en halfvuxen tös fnissar litet skadegladt bak sin koftärm. Rottingen hviner fram och tillbaka i luften, viftad af klockarens grofva näfve, och man hör tydligen, hur brukspatron Holmlund hviskar sin informator i örat några ord om det fåfängliga i att söka bibringa bondungarne kunskaper. Det hela blir pinsamt. Inspektorn ber klockarn öfvergå till katekesen, och nu går det bättre tack vare kyrkoherden, hvilken går och hjälper de okunnigaste på trafven, smått sufflerande.

Inspektorn rotar emellertid i hörnskåpet, betraktar flyktigt ett par af elevernas skrifböcker — plumpiga, flottiga med råa, halft öfverkorsade glåpord på slutsidorna — och går efter några af-

slutningsord lindrigt skakande på hufvudet öfver till småbarnsskolan, dit de öfriga åhörarne följa honom.

Här har han ett bättre fält för sin verksamhet; här är han herre på täppan och behöfver icke vakta sig för att trampa någon mäktig klockare på liktorna.

Här är blott en lärarinna, som man ej behöfver visa några konsiderationer emot, en af de där många, han själf genom sin rekommendation skaffat lifsupphälle.

Han rätade därför upp sig, tog den unga flickan litet nedlåtande i hand och sade i en faderligt tillrättavisande ton så pass högt, att alla de omgifvande hörde det, att hon gärna kunde stryka luggen ur pannan.

Ett par af damerna myste i mjugg, men den unga kvinnan rodnade lätt, böjde det färglösa, trötta ansiktet några tum nedåt golfvet och grep sig så med en svagt skälfvande röst an med sitt förhör.

Barnen fingo stafva efter ljudmetoden, och det gick raskt undan med frågor och svar, vida bättre än i storskolan. Men de små fingo ej stort tillfälle att lägga sina kunskaper i dagen, ty inspektorn bad henne efter en kort stund afsluta sin lektion. Det var omöjligt att härda ut därinne, så olidligt kvaft hade det blifvit i det lilla köket, som agerade skollokal, det trånga kyffet, där småttingarne sutto hopklämda som packade sillar, och en stor, utspringande spiselhärd delade det täppta rummet i tvenne triangulära halfvor.

Barnen fingo gå, men den unga lärarinnan kände sig helt nedslagen till mods öfver att hon ej fick mera erkännande för barnens framsteg, och i tungsinta tankar gick hon in i sitt rum — en trång, liten skafferilik koj innanför kök-skollokalen — för att kläda sig till fröken Hallings middag.

*

Fröken Hallings boningshus var en kuriös gammal herrgårdsbyggnad, som såg ut som om dess rum under olika tider nyckfullt, på Guds försyn blifvit fogade till hvarandra, och dess façad och gafvelsidor erbjödo också den mest öfverraskande mångfald af hörn, kanter, utsprång och fördjupningar, som någon delirerande byggmästarhjärna gärna kunde uttänka. Men hela denna själfsvåldiga capricio i trä och sten berörde en icke obehagligt; där var ett visst vinnande, ålderstiget tycke öfver fönstrens gröna luckor, öfver de till hälften vinlöfsöfvervuxna snirklarne, de målade trägallren på taket och den trohjärtade i feta, myndiga frakturtyper målade inskriften öfver dörren: »Herren välsigne din ut- och ingång.»

Och denna känsla af en sedan länge bevarad trefvenhet förnams ännu tydligare, då man trädde in i de buktiga små rummen med sina djupa hålkälar vid taket och sina pjaskiga herdescener öfver dörrarne. En formlig doft af hemtrefnad slog emot en därinne från väggarnes präktiga gamla empire-speglar och bleknade familjeporträtter med

svalstjärtar och styfkjortlar, från möblementets hörnsoffor, bredryggiga ländstolar och kupiga med mässingsbeslag försedda byråar, på hvilkas marmorskifvor gamla potpourie-krukor i antikt Mariebergsporslin höjde sig bland andra gammalmodiga etagerprydnader från århundradets begynnelse.

Till och med volymerna bakom bokskåpets glas harmonierade med det öfriga bohaget — idel stamtrupper ur gamla gardet med ärliga, solida skinnryggar — Leopold, Fielding, Cederborgh och Knigge, och på förmakets divansbord lågo Thomas a Kempis, Scrivers »Själaskatt» och Bunyans »Kristens resa». I dessa gamla rum, där hvarje enskildhet sålunda bidrog att förflytta en till gångna dagar, voro nu ortens honoratiores samlade — äkta tarfligt nutidsfolk, och middagen var redan i full gång. Från ena ändan af våningen till den andra genljuder det af en måltids slamrande, skallrande sorl. Sällskapet har ordnat sig vid små bord, och mellan rummen bära söndagsklädda pigor med en viss landtligt provinciell fernissa öfver sig brickor, fyllda med mat. Samtalet växer, tynar af och öfverdönas stundom af bullret af knifvar, gafflar och skedar.

I salen sitta fröken Halling, kyrkoherden och några andra vid ett gemensamt bord, och efter mycket besvär lyckas det värdinnan att vid rostbiffen leda samtalet in på sitt älsklingsämne »de eviga straffen», och med munnen full af legymer måste kyrkoherden för hundradeförsta gången utveckla sin åsikt härom.

I ett annat hörn spisar klockaren samman

med ett par rödbrusiga arrendatorer och gamle Litsche, föreståndaren för Holmlunds tegelbruk, en hetlefrad, gråsprängd Mecklenburgare, hvilken för åtskilliga år sedan måst begifva sig öfver till Sverige på grund af delaktighet i något mystiskt slag af »demagogische Umtriebe». De båda arrendatorerna flina af full hals åt gubbens grofkorniga, med eder uppspäckade anekdoter, hvilka blifva dubbelt tokroliga genom berättarens platt tyska brytning. Men klockarn bara tiger och äter, äter och tiger, och för hvarje gång någon bricka kommer i hans närhet anhåller han den.

Inne i ett sidorum sitter ungdomen vid ett trefligt litet spelmansbord — teologen och fröken Beda, den unga lärarinnan och Holmlunds informator — Kurt Hjort. Kurt har själf fört henne till bordet, icke därför att han just brydde sig om henne eller höll af lärarinnor i allmänhet, tvärtom, han afskydde alla flickor, hvilka på något vis kunde hänföras under kategorien »emanciperade fruntimmer». Men han insåg, att detta borde vara ett godt schackdrag mot fröken Beda, och han fixerade henne då och då för att söka upptäcka, om den stela teologen tråkade ut henne, något han tog för afgjordt. Men hon tycktes vara vid det bästa humör i världen och koketterade så mycket som möjligt med sin bordsgranne, hvilken, allt eftersom middagen framskred och vinerna serverades, blef lifligare och lifligare. Till sist reciterade han till och med för henne med mycken patos några strofer ur »Drabantens hämnd, tidsbild från Guldkonungens dagar», en dikt, som i sin

tid prisbelönts i gymnasialorden Amicitia och sedan varit tryckt i Familje-journalen. Hon applåderade och han svarade med att beklaga sig öfver prästen:

»Ni kan väl förstå, bästa fröken, att det är hårdt för en, som har så pass mycket andliga intressen som jag, att vara predikobiträde hos en kyrkoherde, som är så utan alla vyer. Märkte ni, hur han i söndags, under det jag predikade, stod och kammade sig i sakristians dörröppning, så hela församlingen distraherades. Men hvad skall man göra? Man måste underordna sig, den andliga upplysningen kräfver uppoffringar.»

Här förde vår gode man med en välberäknad rörelse sitt sherry-glas till munnen, och fröken Beda nickade bifallande, men i smyg gäspade hon gång på gång. Å, han var olidlig, den karlen, han kunde plåga en oskyldig stackare till döds — och Kurt, den fjäriln, som nu hela tiden pratade och skrattade med den där lilla bleknosiga skollärarinnan, en sådan gås! Hon tryckte häftigt sin fot mot golftiljorna, betraktade förstulet Kurts fina, kvinnliga hufvud, och en vild lust kom öfver henne att föra sin hand öfver hans skära, fjuniga kind.

Emellertid hade desserten kommit på borden, och kyrkoherden reste sig för att hålla tal. Han äskade ljud, harklade litet och började. Han hade fattat sitt glas för att å hela ortens vägnar framföra en djupt känd tacksägelse först och främst till sin egen gamla vän, folkskoleinspektören, men äfven till socknens nitiska klockare och dess ny-

anlända lärarinna för deras gemensamma, trägna mödor i bildningens tjänst. Af egen mångårig erfarenhet visste han, hvilken välsignelserik och ädel uppgift det var, att sprida bildningens skatter i de djupa lederna, och just därför att deras arbete icke var af dem, hvilka världen prisar med buller och bång, borde hvarje enskild människovänlig person stå i en så mycket djupare tacksamhetsskuld till dem. En skål för herr folkskoleinspektör Lund, för vår hederliga klockare och för fröken Gerda Alm!

Holmlund, som under hans tal suttit och vaggat med öfverkroppen, drog ett djupt, lättadt andetag. Fröken Halling lade sitt hufvud beundrande på sned och drack kyrkoherden till, och inspektör Lund själf svarade kort, att han var rörd af den välvilja, som lyste fram ur hans väns tal, och han delade fullkomligt dennes upphöjda uppfattning om folkskolans betydelse. Det hade alltid förefallit honom som en heder att få verka i en institution, som, man säge hvad man vill, dock utgjorde fäderneslandets stolthet.

Middagen var slutad. Gästerna spriddes, och eftermiddagen gick som den plägar på dylika tillställningar.

Kyrkoherden slog sig ned vid ett virabord, och hans hustru gick ensam hem på kvällen, ty hon visste, att det ej var värdt att vänta på sin man. Han spelade ofta hela nätterna, till och med lördagsnätterna; en gång hade han gått direkt från virabordet upp i predikstolen.

Hvad Kurt beträffar, fortsatte han på eftermid-

dagen sin roll, och Gerda betedde sig i början misstroget och kyligt emot honom. Hon var så ovan vid en dylik hyllning, men till sist gladde hon sig åt hans uppmärksamhet. Ensam och vek som hon var, insöp hennes känsliga sinne allt, som genom sin ton eller mening tydde på vänlighet och intresse. Det kändes så godt att få tala ut en gång, hon blef allt mer och mer upplifvad, och där flög ett ljust, lefnadslustigt skimmer öfver hennes bleka ansikte. Fröken Beda däremot slog sig i eftermiddag på det stadgade, det seriösa, och allvarsam och stel satt hon och pratade förstånd med fröken Halling, men bet sig då och då i läppen, när de båda unga gingo förbi, inbegripna i ett lifligt samtal.

Hvad hennes kavaljer beträffar, skalden och teologen, satt han samman med Litsche och drack just sin andra toddy och såg så gemytlig och belåten ut, som han med ens lagt af både den prästerliga och poetiska kostymen och nu för första gången allt sedan sin ankomst till ön kommit i sitt rätta element och timmarne gingo så småningom, det blef kväll, och uppbrotts-stunden kom. — Klockan elfva körde Holmlunds vurst fram, och alla, hvilka skulle till Lindesnäs, klefvo upp. Kurt tog ett vänligt afsked af sin dam och satte sig bredvid fröken Beda — ett stycke ifrån de gamla och folkskoleinspektören. Och af for den långa skakande vursten, for i snabb fart fram öfver vägen genom ängsmark och skog.

Sommarnatten hade på tunga vingar sänkt sig öfver trakten, kommit doftuppfylld och varm. Men

där var icke hvilans förfriskande stillhet, icke nattidens passionsfria slummer öfver nejden. Tvärtom, öfverallt famnades och fröjdades det, som ville allt — djur, örter, haf och trän — allt rusa sig i en enda glödande, exstasisk kärleksorgie. Hafvet slöt stranden i sina slingrande, hvita böljarmar. Upp från den rykande, heta marken ångade det genom den af vällukter tunga luften af julinattens fruktsamhet. Och därinne i skogen, där vajande grenar smektes med ett sakta gny, där långt inne i dunklet, där lysmaskarne här och hvar sände ut sina ljusa strålfloder öfver trärötter, småtjärnar och lingonristufvor, där djupt, djupt inne, där tusende sinom tusende biläger firades under löfmassornas alkovgardiner, därinne utstötte då och då en fågel sitt paroxysmartade kärlekskutter.

Och framåt for vagnen, framåt, under det de åkande iakttogo en nästan oafbruten tystnad. Deras stämmor skorrade för skarpt mot den omgifvande stillheten. Efter en stund frågar Beda lätt med en nära nog omärklig, maliciös nyans i sin röst, om »skolfröken» var treflig. Joo, det var hon nog, svarar Kurt. Så tiga de plötsligen igen. De hafva en förnimmelse, som de hade något att säga hvarandra, men de få icke ett ord öfver sina läppar, icke ett ord — precis som deras strupar svullnat igen. De bara närma sig hvarandra litet, närma sig hvarandra. Så kommer vagnen till en stor sträcka svedjoland, där tunga rökmoln hölja dem som i den tätaste dimma. Man kan knappt se sin sidoman. Det är så hett. Kurts ögonlock vilja falla igen. Han kan icke tänka,

han är så trött. Men bäst det är känner han en rund, fyllig arm med ett lätt smekande tryck lägga sig kring hans nacke. Hvad! Han höll på att skrika till, han höll andan ett tag, skälfde från topp till tå — hurra, där hade han ändock sitt äfventyr, hurra! Och medan blodet cirkulerade häftigare i hans ådror, lät han i en blandning af lifslust, åtrående nyfikenhet och pojkaktig viktighet, som berusande slog honom åt hufvudet, sin darrande, varma hand med heta fingerspetsar sakta, sakta glida ner öfver hennes lena kind. —

Men i sitt lilla rum innanför skolsalen står Gerda och ser genom sitt öppna fönster utåt nejden. Det är, tycker hon, som vore hennes rum i kväll dubbelt trångt, dubbelt fattigt — hon vet icke hvarför — så ensamt, så tomt. Allt det där, som var ovant för henne — omväxlingen, de många människorna, vinerna och Kurts hyllning, ja, kanske mest den — allt detta, som plötsligen afbröt hennes sträfsamma dagars gråkalla enahanda, hade ledt hennes tankar ut på gömda, sällan trådda stigar, långt bort från de vanliga drömmarnes raka landsväg, bortåt, utåt. Och medan hon känner, hur den ljumma nattpusten kastar ymniga fång af ångande vällukter emot henne, kommer öfver henne en brännande, lidelsefull längtan att upplefva något, att njuta lifvet för fullt ångtryck, att firas, älskas, uppmärksammas och beundras, om också för att plötsligen med ens försvinna, försvinna i en blink som en såpbubbla, hvars färgspelande skimmer ett ögonblick bländat.

Och komme han icke nu, komme han icke nu, när fåglarne sjungo och allt stod i fullaste blom, så skulle han aldrig komma, aldrig — å, man kunde rifva håren af sig i förtviflan, när man tänkte på, att det var ens lott att få öda bort sina känslor i paraceller, småsmulor utan att engång få gifva sig hän blindt, utan en baktanke, utan att engång odeladt få bortskänka allt, själ och kropp, hvad där jäste och brann i hjärnan, hvad där darrade och klingade i hennes bröst af återhållen, länge förvarad ömhet.

Men hon tänkte det nog, hon anade det nog; henne skulle ingenting hända. Nej bevars, hon skulle ostörd få gå i sin skola för att dag efter dag haspla upp samma nötta minnesläxa utan att ens blifva delaktig af lifvets medellycka — att få hem och barn — bara vänta, vänta på snön, vänta på våren, vänta...

Med halfslutna ögon och händerna knutna öfver hjässan står hon och ser utåt nejden, där skuggorna blifva djupare, djupare, där sus, svall och buller dämpas mer och mer — hon afbidar gryningen, den långa dagen, den tunga ensamma framtiden.

EFTER UTREDNINGEN.

En ljuslätt ung student af de just nyss färdigbakade, den gladaste hvitmössa bland de glada ungdomar, hvilka vårtiden svärma om kring dagarne i ända på gator och torg, som i skaror ströfvat kring djurgården de ljusa men svala vårnätterna, sexat på Hasselbacken, sjungit bachanaliska, ungdomsyra visor kring Bellmansbysten och ätit sillfrukostar på centralstationen, gick med spänstiga steg nerför en af Malmskillnadsgatans gränder. Solen glänste så ljust mot bottenvåningarnes fönster, himmeln var så blå, så blå, där klingade runt om på trottoirerna så många pärlande muntra skratt, och idel glada ansikten gingo förbi, tyckte han. Å det var skönt, det var härligt att lefva!

Han halfsprang nästan, hvisslade litet smått och slank, bäst det var, in i en mörk portgång, öfver hvilken det hängde en gammal, målad skomakar-skylt, gick öfver en smutsig, liten gård med en däst soptunna i midten och var i ett hopp uppför den vindiga skumma trappan i farstun, där hans far och hans gamle skomakare bodde. Han knackade hårdt på dörren. En trind, liten gumma

öppnade. Han tyckte sig dunkelt igenkänna henne som skomakarens hustru, hälsade, steg på, och svängande sin spatserkäpp litet sprättigt i luften, frågade han med en muntert klingande, sonor stämma:

»Skomakar Fredrikson är naturligtvis hemma?»

»Han är död.»

»Död!»

»Ja-a, vet inte herrn det? Det blir om onsdag jämt tre veckor, sedan han dog,» svarades det dämpadt.

Studenten tog utan att själf märka det ett steg tillbaka. Det klack lätt till inom honom. Han erfor denna egna känsla, som alla dödsbud, hur aflägsna de än må vara, föra med sig, detta lätta skälfvande, som om en iskall hand med tunna, blodlösa fingrar oförmodadt vidrörde ens nacke, och med stora, förundrade ögon fixerade han gumman, som kutryggig och framåtböjd stod framför honom. Nu först observerade han, att hon var helt och hållet svartklädd. Hon hade på sig en gammal sliten svart yllekjol, ett svart lif med blanknötta, matfläckade ärmar och knappar, hvilkas hvita knappformer stucko fram genom den söndriga öfverklädnaden, samt öfver hufvudets bruna med kvittenkärnor slätade hårvalkar en gammal, gammalmodig duk af något svart crepe. Hennes mormorsaktiga, hopskrumpna ansikte med sin torra, urblekta, pergamentaktiga hud såg aftärdt, trött och lidande ut. En hel knippa med rynkor gick från näsroten upp mot den fårade pannan, stora påsar hade bildat sig under de rinnande ögonen,

och de bleka läpparne darrade en smula konvulsiviskt, medan hon nervöst, oupphörligt gned sina små slappa, köttiga händer mot hvarandra.

»Jaså,» började så studenten ånyo för att bryta pausens tryckande tysthet, »jaså, kors det hade jag icke den aflägsnaste aning om. Jag kom just för att köpa ett par skodon. Men kanske det finns några kvar, som passa.»

Han satte sig, och medan hon med den gamlas tanklösa, oroliga, förvirrade ifver gräfde bland kängorna i skoskåpet, tittade han sig ikring.

Han kände väl igen rummet — det låga rummet med sitt nerrökta tak, sin flugsmutsade panel och sina gamla slitna möbler. Mora-klockan stod som vanligt rak och smal vid sidan af den gammalmodiga hvita salsskänken med sina snidade hörn, den skrangliga pinnsoffan med sina märken efter hufvud och fötter intog sin vanliga plats utefter långväggen, och öfver det hängde det gamla kuriösa kopparsticket, åt hvilket han skrattat många gånger inom sig, kopparsticket, hvilket föreställde frihetsgudinnan i färd med att sätta ett par lagerkransar på två hvitlockiga herrar med höga pannor, fadermördare och hvita halsdukar — Thiers och Gambetta. Fönsterrutorna, upptill täckta af de ej tillräckligt uppdragna blå och gulrandiga rullgardinerna voro trots det vackra vädret lätt immiga ner vid listerna, i följd af den våta kylan därnere på gården. Och i själfva rummet rådde denna fuktiga armosfär, denna unket instängda luft, han kom ihåg från föregående tider, och icke en solsmula dröp in och belyste

tapetens pjaskiga grå buketter, icke en solsmula, som kunde gifva det trånga rummet en ljusare, gladare ton.

Emellertid kom frun fram med flera par skodon, och medan han profvade frågade han så för att leda sig in i hennes tankegång:

»Det var väl en plötslig sjukdom som skomakar Fredrikson dog af? Jag vill minnas, att jag alltid tyckte, att han såg ut att hafva en ovanligt stark konstitution.»

Gumman, som vid denna fråga måste hafva tyckt sig erhålla ett kärkommet tillfälle att tala ut, vände sig mot honom, och medan hon gång på gång strök handen öfver en kängas skinande läder, ordade hon vidt och bredt på äldre kvinnors vanliga, litet idisslande vis i denna oåtergifliga röstnyans, som en oåterkallelig, dämpad, men likväl färsk sorg gifver.

»Såå till och med herrn kommer ihåg de, att han var stark af sig. Ja å de ä visst och sant också, för tidigt var han ute om mornarne, och mycket var klockan, när han la sig, så gammal han blef, och ändå var han aldrig trött, hur mycket han än stretat och knåpat me under dan. Ja herre Gud nog var han stark alltid, klagade aldrig nånsin öfver hufvudvärk eller något sånt, men så var han då också kry som en nötkärna, ända tills i höstas, men si då var det rent slut. Då börja han hosta och hacka för jämnan, och frös gjorde han ibland, så det var en riktig ynk åt det. Ja han blef ordentligt krassliger, och så gick han här och hanka och hanka förstås och såg så blek ut i synen,

att jag både bittida och sent sa till honom 'Fredrikson du, du borde allt tala ve en doktor bara för att veta, hvad du ska ta in'. Men det var som att gjuta olja på elden, för si det ville han inte, prompt inte, fast han hvareviga dag som Gud gaf blef skröpligare. — Så på juldagen skulle han gubevars spatsera ut till Djurgården för att höra en bekant pastor predika. Smällkallt var det nu ute, och ruskigt i kyrkan också. Han satt och frös, så han skälfde, och när han kom hem på eftermiddagen blef han så skral, att han fick lof att lägga sig mellan lakan, och på annandagen kunde vi icke gå till bror hans, som hade middag. Han hade väl förkylt sig, stackare, kan jag tro, och doktorn sa, att det var något åt magen.

Så låg han då hemma en månad in på nyåret, men skaffade sig sen en plats på serafimerlasarettet för att få bättre skötsel förstås, och det fick han väl också, och det skulle kanske gått bra med alltihop, om han icke haft till rumkamrat en bagare från söder, som hade feber. Och så snart städerskan kom in om mornarne och frågade dem, om de ville ha en liten brasa i kakelugnen, så sa Fredrikson naturligtvis att han va mycket tacksam, om hon ville elda lite, för si han frös ju beständigt, den arma syndaren, men då ropade bagarn alltid att de var så hett därinne som i helvete, och att man för Jesu pina skull icke skulle elda mer. Så fick salig Fredrikson ge efter, för han va alltid beskedlig han, och ligga och huttla bäst han kunde i sin bädd, och på nätterna fick han sällan en blund i ögonen för bagarn där, han

yrade nu och talade och skrek i sömnen, så det var alldeles fasligt åt det. Till sist kunde Fredrikson icke hålla ut me't längre, men lät forsla sej hem, fast han betalt sina stora pengar för månan ut.

Och herrn kan aldrig tro, nej herrn kan aldrig tro, säger jag, hur lycklig han var, när han kom hem igen till gamla rummena här, han fick riktigt tårarne i ögonen, och blef bättre af pur glädje. En månad bortåt låg han ofvanpå, orkade tillochmed någon gång in i verkstaden, skar till litet och såg på hur Berglund arbetade, Berglund si herrn är gamla gesälln, som varit många herrans år hos Fredrikson och nu ibland arbetar lite för mej. Nå, jag var också glad, för jag trodde nu, att det värsta var öfverståndet, men en vacker dag då Fredrikson ritade därinne i verkstaden fick han kramp, tappade både läderstycke och kritbit, och vi måste bära honom i säng, och då var han så klen och så usel, att han hviskade till mig: 'Hanna du, nu är det visst slut med skomakeriet.' Och det var det också, för sen tacklade han Gud sig förbarma af, så det var rent rysligt att se det. Och ingenting kunde han äta, så jag sa många gånger till doktorn, att det är förskräckligt, att man ingenting kan äta, när man har råd till det, för jag tyckte nu, att han skulle kunna ordinera något, som kunde gifva honom aptiten igen. Men neej han bara skref dyrare och dyrare recepter. Men Fredrikson blef allt klenare, föll af så, att han såg ut som ett riktigt skelett, och i sista veckan i april dog han helt stilla en morgonstund, just som

klockan där skulle till att bli sex, och det började bli dager härinne. —

Ja Gud ska veta, att det var en hård tid det där, och svårt är det att mista man sin, när man lefvat samman med honom i tjugosex år, men väl var det i alla fall, att han icke lämnade mig på bar backe, för det hade varit rysligt på gamla dar.»

Gumman hade talat med stigande affekt, medan hennes spruckna falsettstämma skälfde mer och mer. Nu teg hon, strök afvigsidan af handen öfver ögonen och började åter söka bland skodonen.

Han var upprörd, kände sig illa till mods, hade en förnimmelse, som taket skulle falla öfver honom och kände ett eget tryck öfver bröstet.

I ett ögonblick såg han med hallucinationens förvånande klarhet, hur den gamlas ensamma lif skulle gestalta sig för framtiden i de ensliga rummen, dygn på dygn med tröga, sakta försvinnande timmar, till dess också hon en dag fick slumra af, och de gamla möblerna, rummens småningom förvärfvade bohag, hvilka varit ramen för en lång, lång existens sorger och fröjder, för två mänskolifs trygga, undangömda sammanlevnad, skulle spridas hit och dit, hamna här och där i andra kyffen, där luften som här var osund och kvaf, och taket tryckande lågt.

»Jaså,» började han då, halft mekaniskt. »Jaså, ja så går det till här i världen. Dumt var det i alla fall, att inga af de här skoplaggen skulle passa mig. Och det finns inga andra?»

»Nej, det är alltihop. Utredningsmännen sa, att jag gärna kunde sälja den lilla slumpen under hand.»

»Men, det var sant,» fortsatte han då, mera därför att han ville säga något öfverslätande, än för att han önskade det, »då frun har en gesäll, så kunde ju han ta mått på ett par nya.»

»Nej,» svarade hon då med ansiktet bortvändt medan hon åter satt in stöfletterna i sitt skåp, »nej några nya göra vi icke, di skulle bara bli sämre än dem Fredrikson själf förfärdigade, för si han hade ett märkvärdigt handlag den karlen. Det han gjorde blef icke sånt utländskt skokram, som nu står i fönstren och går sönder, bara man ska till att begagna det. Nej några nya göra vi icke, men min mans kunders gamla skodon, dem laga och halfsuła vi, om så behöfs. På det viset får jag ju i händerna igen Fredriksons gamla skoarbeten.»

Studenten gick fram till henne, tryckte hennes hand till afsked, och skyndade raskt ner för den mörka trappan, öfver den mörka gården utför den mörka portgången. Men icke ens därute på gatan fick han genast igen sin uppsluppna vårstämning. Det var allt bra fattigt och ruskigt i de där kvarteren. Rappningen hade här och där fallit af husväggarne, portarne voro smutsiga, fönsterrutorna här och var otvättade, grönaktiga. Och bra många bekymrade, trötta ansikten observerade han med ens, besynnerligt nästan blott trötta, utarmade drag. Framför en smutsig liten diversehandel slogos några snuskiga ungar i sol-

kade paltor med märken efter naglar i gulbleka ansikten, och i ett fönster låg en halfklädd kvinna med stora blå ringar under ögonen och tittade ner. Vår student kände sig illa till mods, och ilade så fort som möjligt ner till Drottninggatan; där kunde man kanske träffa någon kamrat och gå med honom in till Lagergrens för att dricka ett glas vermouth och dymedelst komma upp i humör igen. Han hade just en frivol historia om ett fruntimmer, som han gärna ville berätta, en ganska kostlig historia förresten.

Och ju närmare han kom Drottninggatans städade, gentila hus, dess belåtnare kände han sig igen. När han sen plötsligen fått hälsa på sin vän Alméns täcka syster, då hon lifsglad och strålande i sin nya promenadkostym med blonder, spetsar, garneringar och fransar i en liten nätt oändlighet slank ut från ett konditori, glömde han i ett hurr både sin miss-stämning och orsaken därtill, och gick ner för Drottninggatan rak, leende, lorgnetterande damerna, hvilka gingo förbi, med en lyckligt själfbelåten min — den gladaste hvitmössa bland de glada, som vårtiden dagarne i ända svärma kring på gator och torg.

VÅR.

Han för sin del hade icke mycken tid att tänka eller se på henne. Hon hade fullt upp lika mycket att göra, men det hann hon dock alltid, att vid tillfälle sända honom ett par vänliga ögonkast, att ägna honom fristundernas tankar, älskliga, rara tankar, hvilka kanske icke så litet skulle hafva smickrat honom, om han kunnat läsa dem i hennes blick, hjärtliga varma tankar, hvilka till och med ibland läto henne rodna litet smått själf.

När han gaf sina lektioner och makligt tillbakalutad i en gungstol pluggade matematiska lärosatser och Linnés system i små okunniga andraklass odågor, hvilka hade bakläxa eller underbetyg, tänkte han förnämligast på, hur han skulle kunna förtjäna penningar. Hans extra lärarlön förslog ej långt. Det var rasande dyrbart det där Stockholmslifvet, men trefligt — de fördömda kaféerna, teatrarne m. m. Han gaf ut alldeles för mycket. Jojo när frestelserna kommo var det icke så godt att stå emot. Han var icke gjord af trä, tvärtom, och så var han ung, och det är man, som klokt folk brukar anmärka, bara en gång på den här planeten.

När hon genomgick buntar med dumma franska skrifningar eller ännu dummare krior, tänkte hon minsann ej på att skrapa i hop mera penningar. Nej bevars hennes ekonomi stod på ganska goda fötter. Hon var sparsam, märkte ej, att där var så förtvifladt mycket frestelser i världen, och fast hon då och då hjälpte mor sin, när hennes änkepension sinade ut, hade hon oftast öfverskott, när månadens räkenskaper afslutades. Som sagdt, när hon satt och ritade kråkor i marginalerna på skolflickornas temaböcker, var hon absorberad af sitt arbete, och om det någon gång hände, att hennes tankar leddes på afvägar, skedde det vid ömma ställen i kriorna. Hon såg då upp ett ögonblick, tittade framför sig, liksom varsnade hon några bilder, men återgick snart till skrifböckerna, kallande sig själf en stor toka, och fortsatte med en trött, liten suck att korrigera, pliktroget korrigera, till dess kvällen kom.

Han och hon voro icke fästfolk, icke ens vänner. De kände hvarandra — icke att de talat så synnerligen mycket med hvarandra, fast de rätt ofta träffades i en gemensam väninnas familj, nej, men de voro ändock bekanta, förtroligt bekanta. Saken var den, att de bodde midt emot hvarandra i en af Stora Nygatans trånga, skumma gränder, och hela vintern hade de hvarenda dag sett hvarandra vid sina arbeten. De hade blickat öfver till hvarandra, när lamporna tändes, de hade varseblifvit skuggorna, hvilka aftecknade sig på de gammalmodiga grå rullgardinerna, och ofta, gan-

ska ofta hade det samtidigt mörknat i bådas kamrar.

Så hade en sorts vänskap stiftats dem emellan utan många ord eller öfverenskommelser, och det hade förefallit dem båda helt naturligt, att deras stilla, likartade existenser alstrat förtrolighet dem emellan, en förtrolighet, hvilken tog sig uttryck i miner, blickar och tankar. Han tyckte nu egentligen, att hela historien var kostlig, och därför höll han i med att sända förälskade ögonkast ditöfver — det kittlade väl också hans manliga stolthet, att han så där utan några ansträngningar, så där mirnix, dirnix gjort sig en eröfring, för det hade han naturligtvis gjort, det var han öfvertygad om. Hon var lycklig, därför att hon kunde få se öfver.

Så gick vintern steg för steg framåt. Det led på terminen. Vårtecknen började ankomma, och det hände icke så sällan, att de båda i gränden vid Nygatan hvar och en i sin stad satt och gjorde reflexioner öfver, huru länge de sista, smutsiga snöflockarne däruppe på de motstående husens takpannor skulle kunna hålla stånd mot solstrålarne — stort mer af naturförändringarne kunde de nu från sina rum icke se.

*

Men med vårens ankomst gick det långsamt, mycket långsamt, och det var många gånger så visst som en, att sangviniskt folk, hvilka en solskensdag tillropat hvarandra »nu, bror, nu ska du

få se, att vi ha våren i faggorna», dagen därpå vaknade vid, att ett helt hvitt snöglopp hånande slog emot fönsterrutorna, under det den stackars termometern frös, så hans hvita ryggmärg kröp i hop.

Ändtligen smälte dock det sista snöfallets sparsamt kvarliggande flingor. Takrännornas istappar flöto i ljusa, soltindrande droppar ner på trottoirerna, stora is-flak tumlade om i vågorna, hvilka glänste i en ännu något kall indigofärg, men himlen blef så blå och klar, att de gamla godtrogna trädena i Kungsträdgården rätade på sina vissna, förfrusna grenar, medan sparfvarne i sitt sorglösa lättsinne redan ansågo sig hafva orsak att i tokroliga, små stumpar jubla öfver kommande solgass.

Men innan det bröt fram, det värmande solskenet, måste man först dras med vårslasket och vårregnet. Usch hvad det blef vått öfverallt på gator och torg, dyvått — ja utåt malmarne försvunno hela farlederna i moraslika träsk med tums höga lager lortig gyttja, så att det fordrades verkligt moraliskt mod att begifva sig ditut, och de arma syndarne, hvilka bodde därute, därute, dit stenläggningens välsignelse ännu icke nått, förspillde sin bästa arbetstid med att göra förtviflade ansatser och hopp i den smutsdränkta, våta jordmyllen.

Och så det öste ner sedan — å förskräckligt — en tolf timmar på dagen ungefär. Regnet skvalade mot gatstenarne, knallade mot rutorna, smällde mot cylinderhattarnes brätten och satte de stackars paraplylösa bronsgubbarne på våra torg under

en värre stråldusch än någon föråldrad fängelsedirektör haft hjärta att gifva sin mest förhärdade delinkvent. Gatorna inbjödo sig att timra en Noaks ark, rännstensvattnet tänkte på öfversvämningar i historisk skala, och till råge på olyckan sken solen då och då fram ett ögonblick med ett skadegladt löje för att narra en att glömma sina galoscher i de innersta gömslena i tamburernas gråmålade galoschhyllor. Och bäst man då belåtet plirande mot solstrålarne hunnit några steg från sin port, lät verkställande direktören för solgasverket däruppe stänga alla ledningar och i stället taga tapparne ur de himmelska reservoirerna, och ner strömmade det igen, så man kunde blifva våt ända in på samvetet och ändock sitter det, efter hvad kompetent folk af egen erfarenhet försäkrat mig, mycket långt in.

Men trots dessa meteorologiska konstgrepp gick vårarbetet i tysthet framåt. Det spirade och jäste — safven började kvälla. Och stockholmarne, hvilka märkte detta, började tänka på framtiden. Dagbladets välskrifna och instruktiva fjärde och femte sidor lästes och kommenterades vid kaffeborden. Fruarne foro dagligen ikring i omgifningarne för att lista till sig hvarandras sommarställen, och ändtligen lyckades det fru Anderson att i Vaxholm hyra en liten utmärkt vacker bostad med sanitärt läge, utsikt åt en brödbod, och en förfriskande lukt af garfveri, hvilken i förening med den klara luften mellan husraderna skulle restaurera de af stadens dåliga atmosfär angripna lungorna.

Men hvad det är härligt på vägen ut till Vaxholm, det observerar fru Anderson icke, där hon på akterdäcket sitter och pratar med en grannfru om bakterier, hvilka hon icke tror finnas på sitt nyhyrda landsställe i Vaxholm, de där knipsluga, små odjuren, hvilka med den kallblodigaste följdriktighet undergräfva ens konstitution. Fru Anderson är, som ni vet, ett föreläsningsbesökande fruntimmer, som har viktigare ting att tänka på än på omgifningarnes skönhet, men protokollssekreteraren däruppe på kommandobryggan, hvilken hela vintern suttit och stirrat sig led på en gulrappad stenvägg, han märker det, han, och hans gamla hjärta fröjdas. Men så äro de också härliga, stränderna.

Grästapparne, hvilka titta fram mellan träden, glindra i sin våta, saftiga vårgrönska, de stupande bergshällarne skina och blänka i solen, ännu fuktade af strida störtskurar, och se ut som de blifvit polerade med putskalk, och björkarne stå sentimentala och hängfärdiga med nyutspruckna löf och spegla sina koketta, hvita stammar i böljorna. Öfverallt på sommarställena repareras och ordnas det. Det målas, fejas och putsas. Snäckorna läggas ut kring rabatterna, kvicksilfverkulorna ställas ut på ny öfverstrukna stöd, och ur rödfärgade båthus dragas familjernas roddbåtar ut i vattnet på slippertar med nytjärade kaflar — de hederliga, gamla roddbåtarne, hvilka förra sommaren hette Maria efter äldsta och nu heta Olga efter yngsta dottern i huset.

Våren är sommarnöjshyrningens tid.

Men också innanför stadens tullar växte lifvet och rörelsen med hvarje dag och i synnerhet ungdomen började röra på spelet. De mognande männen drogo klungvis ut till gärdet, för att som det i högtidligt tal heter nedlägga sin militäriska offergärd på fäderneslandets altare. Och kronvraken kommo på eftermiddagarne ut och hälsade på sina mera patriotiska kamrater för att lära sig muta koporaler och spela vira och dricka cognac i tält.

Men också för en annan del af stadens hopp är denna period ödesdiger, för alla dem, hvilka länge gått med allvarsamma miner på sina ansikten, som det kommande abiturienter ägnar och anstår. De hafva läst sig bleka, pluggat sig närsynta, anställt hoptals med gissningar öfver herrarnes i ecklesiastik-departementet historiska favoritpersoner för att ändtligen en vacker kväll efter skrifning och examina hälsas som välbeställda Minervas söner. Och ut springa, bäst det är, hela svärmar med skrikande, hurrande, hatt- och mösslösa ungdomar, hvilka galopperande, bärande hvarandra på armarne skuffa undan alla förbigående filistrar och kälkborgare, och det är en sådan kväll gudbevars alla andra, för att till sist med hvita mössor på hufvudena hissa hvarandra högt öfver mössbutiken ända upp till första våningens fönster, där en andäktig morsgumma och hennes dito friarsaknande dotter sitta och sticka missionsstrumpor, utläggande parabeln om grandet och bjälken i ett dämpadt samspråks a n d a n t e r e l i g i o s o.

Sedan får man också se de unga reseantiorerna hela våren, hvart man än vänder näsan. Liksom

lefvande våremblemer skylta de på gatorna, och i synnerhet vräka de sig på kaféerna med benen herraktigt korslagda öfver hvarandra för att med de mest talande bevis ådagalägga, huru öfvervunnen den ståndpunkt är, då de måste ihågkomma det bekanta, drakoniska: »allt vistande på värdshus, krogar, biljarder m. m.»...

Också den kvinnliga ungdomen börjar visa starkare och starkare lifstecken. Tante Karin måste nu om också motvilligt släppa ut sina flickor, och i långa karavaner vandra de fram öfver gatorna, omsorgsfullt bevakade af blodfattiga lärarinnors pincenez-försedda Argusögon.

Det är först och främst dessa massor af täcka små jäntungar, hvilka älska att leka »jägare och hund» i torget och hoppa hage i Berzeli-park. Dessa yra småttingar, hvilka rusa fram öfver sandfälten, så dammet i hvita moln yr upp i luften, och mängder af rutiga, randiga, spräckliga, blå, röda och gröna flickben i en kaotisk hvirfvelrörelse svänga om i vädret.

Vidare slynålderns snärtor, gängliga, flata och taniga flickor, hvilka snubbla fram öfver gatorna, i obevakade ögonblick smutta in till Oskar Berg för att hängifva sig åt vilda utsväfningar i smörbakelser, så långt veckopenningarne förstå, och helst gå uppåt Drottninggatan, i hopp att möta herrarne från Gymnasium.

Nästa kategori är läsflickornas: När de gå på gatorna, tänka de på tillvarons intighet. De förakta skolpojkar och bry sig ej heller om annan flärd. Det är allvarligt sinnade flickor, hvilka ett

helt år lefva i det beslutet att icke blifva några vanliga dansdockor, flickor med känslor, hvilka sins emellan instifta s. k. vänskaper för lifvet och tatuera älskade lärarinnors namn på armarne, svärmiska ungmör, hvilkas späda hjärtan helst i en mystisk glöd som doftande rökelse ville slå emot prästen, hvilken konfirmerar dem.

Så komma ändtligen de fullvuxna damerna, hvilka naturligtvis ingenting hafva med skolorna att göra. De råkas om vårförmiddagarne i Kungsträdgården och gå där två och två och diskutera om moderna. De känna världen, hafva varit med sin vinter och fått smak för löjtnanter. Som de studera konst utpeka de gärna för hvarandra de stockholmska boningshusen och säga hvarandra, i hvilken stil hvart och ett är uppbyggdt, något som ingen annan dödlig varit så lycklig att kunna utröna.

Våren är den lyckliga, gröna ungdomens tid.

Men också de gamla älska våren, de gamla, hvilka hela vintern suttit inspärrade mellan fyra väggar och måste nöja sig med att se lifvet genom en reflexions-spegel. De kära gamla, de glädja sig åt de ljusa dagarne, hvilka komma och komma, de glädja sig åt solstrålarne, hvilka ystert dansa in genom rutorna, »göra skolgossar» på väggar och kakelugnar och smälta en varm dager öfver golfmattornas brokiga rutor. Och en vacker dag, då de se rätt många sommarrockar därute på gatan, gå också de ut, böjda gubbar och rynkiga gummor. Väl påpälsade vandra de steg för steg till någon af de stilla, fridfulla kyrkogårdarne, där gammalt folk

sitter så skönt i fred, så lämpligen borta från stadens bullrande stoj under de åldriga trädens knotiga, löftyngda grenar. Där sitta de timtals på en bänk och njuta i vegetativ, barnslig glädje öfver att åter se ett stycke grön gräsmatta, med halfslutna ögon sitta de där, säga ibland några stillsamma ord till en rödhårig amma, som drar en liten skrikhals till baby i en korgvagn, låta solen sticka dem i nacken, och den sökande luften döfva deras gamla, värkande nerver och lulla i ro deras trötta tankar.

Våren är också de gamlas tid.

Och hem komma flyttfåglarne, och berätta oss, att palmerna icke gifva någon skugga mer, och en liten byting till svala sätter sig på fönsterbrädet hos min vän, som älskar Homeros och med sin sjuka kropps alla fibrer längtar efter djupblå himmelssträckor, gult solsken och vinfärgade arkipelager, sitter där och kvittrar om vågornas hexameterbrus i Sorrentos solskimrande bukt och om rosorna på Monte Pinccio, röda rosor, som glöda, kvittrar, så att slocknande blick får lif och ett ljust skär far öfver hektiska drag. Och min vän lämnar sin kammare och går ner till centraln blott för att se litet reslif — längre lär han ej komma, ty han är icke bland dem, lyckan gifvit något kreditiv. Där nere är lif och rörelse på perrong och i väntsalar. Med snälltåget söder ifrån kommer en hel skara flyttfåglar hem, de bröstsjuka, hvilka tillbragt sin vinter i södern och nu i gamla Sverige skola njuta sin sommar numro två.

Men där är också en annan svärm, som nu

skall resa sin kos, framför allt till Karlsbad, för att kunna stå ut med nästa vinters härliga diet — alla dess, hvilka ute rubriceras under den smickrande benämningen »Die dummen Schweden», hvilka punschen och supéerna göra till välsignelse för de tyska värdshusvärdarne.

Sedan vår man sett detta och en stund njutit af fakirens självplågande fröjd, går han hem, fram tagas folianterna, och rundtikring ser han husens tak, långa enformiga sträckor af skrofliga takpannor och glatta zinkytor.

Våren är reslustens tid.

Och framåt går det dag för dag med vårtecknen. Våra ämbetsmän, hvilka ju måste bevara sina lifskrafter för kongl. majestät och kronans räkning, göra innan de gå upp till departementet, små afstickare till vattenbutiken i Karl XIII:s torg och dricka där sitt Biliner och Marienbadervatten. Köpmännen vandra ner till skeppsbron, för att se sina varor lossas af nyss anlända ångare, medan fjolårets schåare, hvilka nu åter dyka upp, lazzaronmässigt sträcka sina lata lemmar öfver de uppstaplade kaffebalarne, och hamnbetjäningen trippar ikring bland sjömännen från de lastande ångfartygen.

Skräddare, skomakare och andra små handtverkare sitta i skjortärmarne och arbeta vid öppnade fönster, och sömmerskorna därinne i gränderna, hvilka måst frysa ordentligt hela vintern, placera sig nu midt i solskenet och låta strålarne bryna bleka, färglösa kinder.

Inne på gårdarne, där okynniga, små tras-

hankar spela med knappar, vefva positivhalarne upp sina minst spruckna och mest eggande dansmelodier och komma de svettande, lätt klädda flickorna på strykinrättningen att ett ögonblick lämna de fuktiga kläderna, de brännheta lona och de svedda yllefiltarnes fadda ånga för att helt hastigt och lustigt taga sig en spritttande sväng i porthvalfvet. — Husens fönster hvitkritas, och därinne i rummen, där dukar och klutar äro dragna öfver speglar och kronor, strö uppskörtade pigor kamfert på de upp och ner vända möblerna, medan pälsverken samlas för att sändas bort till förvaring under sommaren.

Sjuklingarne stoppa sina respiratorer i fickorna och begifva sig ut till Lidingöbro för att inandas frisk luft och smaka på laken. Hufvudstadens romantiska själar äta middag på Nacka, dricka kaffe med avec och tåga sedan till Nacka kvarnar. Där komma de vid punschbuteljerna i den rätta vårstämningen, fram dragas papper och pennor, och bleka, gulsiktiga, efemära vårblommor födas på de guldkantade annotationsbladen.

Grosshandlarfrun i förstå våningen åker ut till Belvederen, och hattstoferaren i fjärde låter sin hustru på lördagskvällen packa in pannkakor och hårdkokta ägg i en korg i och för en lustfärd till Vaxholm på söndagen. Han ville också gärna hafva sin vän, museivaktmästaren, hvilken bor i samma förstu, med sig, men denne, som icke tycker om att trängas bland plebs, njuter sin vår på Klara kyrkogård, halfsofvande öfver en öresbroschyr om »kapital och arbete», medan kyrk-

klockornas glada kling klang i breda tonvågor fara genom den genomskinliga luften, och hopar af söndagsklädt folk gjuta ut sig ur öppnade kyrkportaler och par om par strömma fram mellan gräsmattornas ståltråds-staket.

Förlofningar eklateras i stora knippor. Hela Norrbro fylles af lyckliga par, hvilka profgå och göra förtviflade ansträngningar för att se vana och stadiga ut. Och alla de, hvilka ej hunnit så långt i riktning mot det heliga äktenskapet, hafva fullt upp att göra med flirtation. Det finnes ingen tid på året, under hvilken en ung man och en ung dam så ofta råkas à propos på konstutställningarne, och så ofta träffas händelsevis i en spårvagn som på våren. Du kan se hopar af glada ungdomar, hvilka med bevingade steg ila till rendezvouser. Se bara på alla de där, hvilka gå och törna emot aktningsvärda, förbigående krutgubbar, omedvetet röra läpparne, och när de komma till ett visst hus plötsligen tvärstanna, snegla uppåt och ikring sig, för att bäst det är skjuta in i porten som en pil och springa uppför trapporna med tre steg i sänder.

Våren är lustfärdernas och rendezvousernas tid.

Så en pingstmiddag är allt i ordning, och våren firar sin kulmen. Solen glänser så varmt öfver Stockholm, att det är en riktig fröjd åt det, och himlen, mot hvilken lätta, grå rökslingor orma sig upp, hvälfver sig så varm och klar öfver skimrande tak och skinande spiror, att man med bästa vilja i världen ej kan stanna i sitt rum.

På Gustaf Adolfs torg kommer paraden med klingande spel, lysande bajonetter och glänsande sabeltaljor. Stort folk, litet folk, tjockt folk och magert folk trängas. Sprättarne beundra gubben Sotos eleganta, nya vårbyxor, fröknar med eleganta vårkostymer, finfjuniga, skära kinder och friska, kysstäcka munnar vandra förbi, medan de Bædeckerbärande, Stanleyhattförsedda, engelsmännen, hvilka stå på Rydbergs trappor och se framåt slottet, mumla något, som stöter på »very beautiful».

Och på eftermiddagen skola alla, hvilka hafva ben, ut till Djurgården. Spårvagnarne rassla fram, tungt lastade, rappa droskor med bokhållare och deras flickor spränga af, så dammet ryker om hjulekrarna, och ekipager i långa banor med kuskar i nya livréer på bockarne göra »lilla och stora» promenaden, medan blaserade damer sitta lutade på sätenas schagg, fixera hvarandra och insupa med vidgade näsborrar och trängtande lungor doften af vår från skog och sjö och den friska luften, som fläktar bland de nyutspruckna träden.

I backarne ligga kotteri vid kotteri bland smutsiga tidningsbitar, äggskal och tömda ölbuteljer. Norrbaggar promenera af och an med sina från spislar och symaskiner hämtade damer, och här och hvar gå grofläppade fruntimmer af en viss klass och kasta djärfva, utmanande ögonkast ikring sig.

På slätten slåss mossiö Kasper som vanligt med stackars Hin håle och kastar som vanligt såp-

lödder öfver de nyfikna pojkar, de sluskiga, osäkra karlar och de magra kvinnfolk, hvilka utgöra hans auditorium. Inne i tivoli stå täta, täta skockar och se på, hur den lytta gymnasten på armarne svänger rundt kring sitt trapets, och aldrig applåderas och skrattas det högljuddare än när clownen slår sig och i konstlad smärta förvrider sitt hvitsminkade ansikte — stackars clown, men rundtikring dånar det af vikterna, hvilka bullrande fara upp för kraftmätarnes höga gradskifvor, af dansande fötters klumpiga skrap mot dansbanan, af de smällande skotten, med hvilka viktiga söndagsskyttar träffa det ädla papprödskinnet midt i hans oförvägna, blekansiktshatande, prärieälskande mohikanhjärta.

Allra lifligast är det dock därinne på Hasselbacken. Hvarenda fläck är fylld af pratande, drickande, skrattande människor ur stadens alla samhällsklasser, hvilka jubla öfver kommande sommarvärme. Musiken spelar och kyparne, hvilka ännu för ett par veckor sedan sysslolösa stodo och sågo melankoliska ut vid diskarne, springa nu af och an med brickor, brickor i oändlighet, och stoppa oaflåtligt drickspenningar i djupa byxfickor med denna oefterhärmliga, superbt nonchalanta kypargest, hvilken förekommer oinvigda som yrkets frimurartecken.

Våren är härlig, härlig, är Stockholms gyllene tid.

*

Men också dit in, dit in till den mörka gränden vid Nygatan hade våren kommit, fast man där ej kunde se just mer än en blå himmelsfyrkant af den. Det blef allt ljusare därinne i kamrarne, hjärtana blefvo lättare, och de två stretade med dubbel fart med sina arbeten, medan deras tankar dröjde vid de snart anträdande ferierna. Också på deras dörrar hade denna pingstdag klappat för att inbjuda dem till fest i det fria — en ensam solstråle hade till och med glidit in mellan byggningarne och gjort sitt för att förgylla upp de gamla, grå husväggarne — men det var blott han, som kunde hörsamma vårens uppmaning. Hon hade ett öfversättningsarbete för en följetong, hvilket icke kunde försummas, och med en resignerad suck satt hon hela eftermiddagen och knåpade med penna och lexikon. Han däremot hade redan tidigt gått ut med en portör på ryggen för att i sällskap med några intresserade af sina elever göra en exkursion. Och hela dagen hade han luffat ikring i skog och mark, öfver höjder och backar, vidgat lungorna och bland knoppande örter sökt feja af sig allt det skoldamm, som under vintern samlat sig kring hans person. Å, det var en njutning, att få ströfva ikring på måfå härs och tvärs, att hitta de fina små nunneörterna i sin fuktiga mossa, att gå öfver ängar, där vårlök och gullvifvor lyste i gult, att därinne i de friska, gömda, sanka skogsdjupen, där fjolårets blekbruna, vissnade löf ännu lågo kvar i tjocka, unkna bunkar, döda och torra, plocka de nyutslagna hvitsipporna och bryta sammetslena sälghängen.

Därefter åt han middag på Hasselbacken i sällskap med några kolleger, besökte varietén och kom vid niotiden med en bukett vårblommor i handen i det muntraste, uppsluppnaste pojklynne hem till sig. När han väl kommit i ordning, fått nattrocken på sig och tagit pipan från väggen, kom han af en händelse att se tvärs öfver. Midt emot satt som vanligt hans granne vid sitt öppnade fönster, träget sysslande med sitt arbete. Han såg hennes fina hufvud nerböjdt öfver skrifningen, såg det blonda hårfästet, början af den bleka, hvita pannan och hennes hand, som lät pennan raskt raspa fram öfver papperet. Hon såg så täck ut, där hon satt, tyckte han, och en oemotståndlig lust att på något vis ådraga sig hennes uppmärksamhet kom öfver honom. Men hon fortfor att skrifva utan att blicka upp. Hvad skulle han då göra? Han fick en fix idé, att han prompt ville se hennes anlete, ehuru han ganska väl visste, att hennes underansikte var fult och groft. Så tog han med en gång tag i buketten, ledd af en plötslig ingifvelse, och innan han hunnit öfvertänka, hvad han gjorde, hade han redan slungat den öfver till henne. Störd af bullret sprang hon upp med ett lätt skrik, tog förbluffad buketten i handen, tittade så ut och märkte honom, som stod och smålog i sitt fönster. Då böjde hon svagt på hufvudet, rodnade häftigt och gick med buketten i handen inåt rummet, så han icke längre kunde se henne.

Men där stannade hon stilla på en punkt, alldeles stilla utan att röra sig ur fläcken och stirrade oaflåtligt på buketten. Hon tyckte, att hon kände,

hur en mängd små varma bäckar kvällde och kvällde i hennes bröst, kvällde sakta, oupphörligt, sakta, till dess de flöto samman i en enda stor och stark blodström, som brännande rann genom hela hennes kropp. Och hon log samtidigt med att tårar darrade i ögonhåren, log och sträckte ut armarne, som ville hon trycka någon till sig. Hon såg sig ikring i rummet, andades djupt och tyckte, att det med ens blifvit så förunderligt högt i taket.

Men herrn tvärs öfver ångrade först sitt obetänksamma streck, men tänkte sedan på, huru han skulle slå bort det, nästa gång de träffades, med att säga henne, att han kastade blommorna till henne i en ren botanisk entusiasm. Med detta lugnade han sitt samvete, tände på sin pipa, lade sig i gungstolen och bolmade af alla krafter, medan han tänkte på det som sysslolösa, unga karlhjärnor vanligtvis tänka på — fruntimmerna, och han såg för sig en hisklig hop damgestalter. Där var blå ögon, svarta ögon, pigga uppnäsor och skära örsnibbar, ja till och med hvitpudrade halsar, sådana han sett på varietén i kväll. Och medan han gungade och rökte, försänkt i de lifsgladaste vårtankar, smågnolade han utan att tänka därpå om och om igen en visstrof, som skolpojkarne sjungit, när de som bäst tumlade om på gräsvallarne:

Gagéa lutéa
Primúla verís
när barnen ä lea
så ska de ha ris.

HEDERSMÄN.

En lördagsmiddag på en ångbåt, som för fullt ångtryck ilar utåt skärgården. — Det är lifligt ombord. Öfverallt vimlar det af folk, som trängs och svettas, icke en sittplats står ledig. Men så är också dagen varm och vacker, sommarvarm och klar, och vädret sådant, att till och med den mest inbitna stockholmare, hvilken formligen är förälskad i trottoirer och rännstenar, drar en liten suck af belåtenhet, då han får vända sin kära hemstad ryggen och lämna dess solstekta gator, dess skugglösa torg och dess tunga af asfaltrök inpyrda atmosfär åt sitt öde.

Beslutsamt kastar han sin plaid på armen, stiger käckt upp på landgången och känner sig i sitt innersta hjärta rätt nöjd öfver, att han ändock har någon att hälsa på, att några af hans vänner och bekanta i alla fall »varit så tokiga att hyra sig sommarnöjen». Men hans vänner och bekanta själfva, hvilka annars hela veckan äro fastnaglade vid pulpet och disk, vid skrifbord och inlagor ända till sextiden på eftermiddagarne, slita sig en sådan middag lösa och begifva sig med fyllda buteljkorgar, med fickorna utspärrade af

lånbibliotekslektyr och med samvetsgrant uträttade, öfverkorsade promemorier i plånböckerna till sina respektive familjer för att i allsköns mak och treflighet njuta af landtlifvets dolce far niente ända till söndagskvällen. Men då är det också slut med härligheten, ty se'n börjar arbetsveckan, se'n kommer »blaue Montag».

Båten är alltså fullpackad med folk. I fören spelar en halfsluskig musikant på cittra för några söndagsherrar, hvilka tagit sig bondpermission. På mellandäcket halfsofva ett par hemfarande bönder, och i rökhytten bolma politiserande, samhällsförbättrande grosshandlare af alla krafter, medan kungl. majestät och kronans trogna ämbetsmän med de oumbärliga portföljerna på sina böjliga knän och binoklar på sina värdiga byråkratnäsor från kommandobryggan iakttaga förbiseglande kuttrar.

Tätast är det dock under akterdäckets skuggande soltält, ty där sitta alla fruar, som i dag varit inne och gjort uppköp; de sitta där i sommarhattar och halfhandskar, småprata, bläddra vårdslöst i engelska gouvernantsromaner och göra i tankarne förbittrade öfverslag öfver sina väninnors toiletter. —

Och vidare går fartyget med stampande maskin, medan lätta rökhvirflar i gråa slingor ringla utur skorstenspipan, vidare förbi grönklädda holmar och trädbevuxet fastland, där topparne tyckas röra vid den helblå sommarhimmeln, förbi täckt inbäddade sommarställen, byggda i den älskade, nationellt svenska ladustilen, förbi kala klippor

med röda stugor och grönmålade förstukvistar, förbi lummiga strandpartier med nakna, skinande ryggar öfver långgrund sandbotten, med botaniserande pojkar i gräset och lustfarande sällskaper på backen.

Vidare och vidare ilar ångbåten, vidare och vidare, medan där rundt ikring den af solrök rätt töckniga luften skymta glänsande, solglittrande fjärdar med tusentals lekfulla små böljbarn, hvilka brottas i ystert gnabb, framskjutande näs med underliga, klockbehängda, hinduiska pagoder längst ute på uddarne — romantiska kryddkrämares arkitektoniska utsväfningar — stenlagda kajer, trampade af damer, hvilka med koketta simdräkter på armarna klifva in i ett badhus med grekiska citater ur Pindaros utanpå, ett badhus, som blifvit uppbyggdt af en man, hvilken från sin spädaste ungdom stått och mätt ut madapolam; och snäfva, grunda kanaler, hvilkas vatten skiftar i gult, kanaler med albekransade stränder och ankor, som snattrande gräfva utanför knöliga trärötter bland sjöbottens rödgula, lungsura sandskärfvor.

Då och då saktas maskinen, och ångbåten stannar vid en brygga, där en gammal aktuarie njuter af sin semester öfver Allehandas spalter, en puttrande köksa med armarna i sidan väntar på kött från Frögren, och en studenträkel, som egentligen skulle informera en gänglig pojklymmel, står och tager själf information af ett par damer i ljusa, lätta sommarklädningar med schäferhattar öfver de blonda hufvudena. — Så stoppas det, en fru hoppar ner på bryggan, passagerarne höra,

hvad mamma säger till lilla Kalle, Kalle, som sitter och metar i en nytjärad eka med benen dinglande öfver tofterna, höra också, hvad lilla Kalle svarar mamma, och vips är fartyget åter i gång, och stället försvinner småningom ur de spanandes synkrets. —

Nere i den eljes tomma matsalongen sitta två herrar och prata med ångande kaffekoppar och halffyllda likörglas framför sig. De hafva nyss slutat sin middag, och de samvetsgrant tömda buteljerna, hvilka uppasserskan just lyfter bort från bordet, hafva lämnat ett rödlätt skär efter sig på herrarnes ansikten, kring hvilka de fladdrande rökmolnen från de blossande cigarrerna sprida sitt blågråa töcken.

Den yngre af dem är en medelålders man med en stel, afmätt hållning, ett stelt, stereotypt ansikte och ett stelt, klotaktigt, framtill kalt representativhufvud; och det ängsligt sökta, puritanska i hela hans person stärkes ytterligare genom den mörka, omsorgsfullt knäppta svarta bonjouren, och genom den onaturligt orörliga, tunga hvila, i hvilken alla hans lemmar sväfva. Självfva anletet är, också det, orörligt; blekt, dödt, påminner det om en gipsmask, och de ljusa, långa mustascherna dölja det enda minspel, som synes i hans ansikte, en spasmodisk muskelrörelse kring de fibrösa läpparne. Men denna konvulsiviska ryckning är egendomlig, den låter en tänka på det gamla ordstäfvet om det lugna vattnet, där de stora fiskarne gå, låter en ana, att där röra sig mera sjudande

lidelser bak det glatta, välstärkta skjortbröstet än man vid första ögonkastet tror.

Den andre mannen halfligger på soffan i en vårdslös ställning med den långa öfverkroppen vräkigt bakåtlutad. Hans ansikte är vanligare. Han har den alldagliga, moderna silenens råa fysionomi. Han har rödbrusiga, pussiga kinder, fnasslig näsa, röda polisonger och röda mustascher öfver läppar, hvilka äro utböjda, svällande och tjocka som en mulatts.

De båda herrarnas samtal har farit hit och dit, det har rört sig om ditt och datt, om Anderson, Petterson och Lundström, och det har, som man kunnat vänta, af den stele, hvilken hela tiden hållit sig så mycket som möjligt på sin kant, förts återhållet, förnämt med karga, trögt framsagda repliker, men af hans sidoman åter med en viss ordrik, jovialiskt öppen cynism. Nu ser det ut, som vore det i aftynande. Korta frågor och tvära svar dimpa med långa mellanrum ner genom röken — dåsigheten efter middagen har infunnit sig. Maten smältes, medan ångbåten ilar framåt, oafbrutet framåt, och slamret från köket innanför beständigt rasslar in emot herrarnes örhinnor.

Så tager den rödbrusige till ordet, i det han häller en ny cognac i sin väns glas; och för att utspinna en ny samtalstråd säger han:

»Jaså, baron har kunnat så där utan vidare desertera från landtbruk och hela tutten?»

»Ja, hvad skulle jag göra, herr major? Jag hade angelägna ärenden att uträtta i Stockholm,

och när jag redan var där, måste jag ut och lufta på mig litet.»

»Naturligtvis! Säger ingenting om det. Gamla fideikommisset reder sig nog fan, brukade min vän Ulf i lifstiden säga om sitt kaptensboställe, ha... ha... ha... — Men nu en annan sak, tillåt mig fråga, hur mår er lilla fru? Det är nu många herrans år, se'n jag såg henne.»

»Tackar! Hon befinner sig väl. Litet nervös brukar hon nu alltid vara, men eljes är hon som sagdt ganska kry. Och er egen?»

»Jo, tack! Hon ligger i Lysekil och badar i sommar.»

En paus uppstår. Baronen stirrar slött framför sig; ångbåtspipan hvisslar, och major Hjelm reser sig upp, ser ut genom fönstret och utbrister raskt:

»Min själ och salighet, ser jag icke redan Björkviks brygga därborta. Så går tiden undan i trefligt sällskap. Men hvad vill det här nu säga? Björkvik är ju sista stationen på vägen. Herre Gud, baron skall då till samma ställe som jag, icke sant?»

Under det majoren med sin vanliga skorrande röst yttrade detta, hade baronens ansikte blifvit om möjligt ännu blekare, partierna mellan ögonen och öronen formligen glänste i en matt hvithet, och det ryckte osedvanligt häftigt i hans mungipor. »Jo, jo,» stammade han, i det han i sin förbittring tryckte de långa, hvassa naglarna in i händernas slappa kött, »ja, ja visst, jag ska — jag ska på besök här.»

Majoren, som märkte hans förvirring, såg ett ögonblick förbluffadt på honom, sprang så upp, tog i häpenheten två toner af en glad visstump, liksom om han inom sig funnit nyckeln till gåtan, teg därpå strax igen och började ifrigt slå om sig sin vida, blåa kappa, medan han då och då under lugg förstulet betraktade baronen, hvilken tafatt vände sig om och låtsade justera sin halsduk framför en spegel.

Så gingo båda herrarne upp på däck, utan att yttra ett ord gingo de af båten och skildes vid bryggan. Baronen förde sin hand till hattbrättet och ville raskt aflägsna sig, men majoren tog hans hand i sin, tryckte den varmt, och i det han sökte taga en så cordial min som möjligt på sitt ansikte, sade han med en stämma, hvilken, trots sin konstlade flegma, lätt tangerade skrattet, att han önskade att de snart skulle råkas.

Baronen nickade jakande med tänderna hårdt sammanbitna och halfsprang uppför en backe, till dess han kom till en låg, grönmålad trädgårdsgrind, där en kvinna och en femårig gosse stodo och väntade.

Kvinnan var lång och smärt, hade ett vackert ehuru något medtaget ansikte med bruna, simmande ögon, hvilka tindrade i en våt glans, och ett egendomligt, halft spotskt, halft eggande leende kring de tunna läpparne. Gossen liknade påfallande baronen. —

Majoren däremot gjorde sig ingen öfverdrifven brådska. Han gick sakta steg för steg framåt,

småsjöng leende på katalogarian ur Don Juan och mumlade just i vägkröken för sig själf:

»Jaså, gunstig herrn ä' den där baronen, som lilla Edla talade om, han, som också...»

Så försvann baronen bakom ett skogsutsprång. —

*

En tredje person hade samtidigt med dessa två gått af vid Björkviks brygga, en gammal pensionerad revisor, som kommit ut för att besöka en annan hedersman af samma skrot och korn, en gammal f. d. fabrikör, hvilken här för sommaren hyrt en fiskarstuga för sig och sin enda dotter.

Här lefde sålunda dessa två — far och dotter — på tu man hand, stilla för sig själfva, som de gjort allt sedan flickans mor dött, lefde här tyst, ensligt och tillbakadraget, utan att en tilldragelse inträffade, som bragte dem ur deras vanliga tankar, ur deras vanliga sysslor, utan att en händelse skedde, hvilken lät en dag framträda skarpare för minnet än någon annan. Och den ena stillsamma dagen lade sina lugnt försvinnande timmar till den andra, och det blef afton och det blef morgon vecka ut och vecka in, utan att någon af de tu önskade sig bort från detta ensliga lifs enformiga men fridfulla ro.

De trifdes här båda. Den gamle mannen var trött, trött och utarbetad af tunga års oafbrutna slit. Sorg och sjukdom hade kommit och gjort sitt till för att bräcka hans mannakraft — nu

var han blott en gubbe, som bäst fann sig i ett dåsigt, händelselöst dagdrifveris vegetativa lugn, och han kunde timtals sitta på bryggan med ett metspö i handen och omväxlande se på sina stöfvelstroppar och löjstimmen, hvilka glänste i vattenbrynet. Sinsemellan lika som kulor på ett radband försvunno hans dagar; han åt frukost och fiskade, sof förmiddag, åt middag och fiskade, sof eftermiddag, åt kväll och lade sig åter att sofva för att nästa dag göra samma saker om igen. —

Den unga flickan längtade ej heller bort — åtminstone ej i hvardagslag. Ensligheten hade hon fått vänja sig vid, allt sedan hon var liten. Nu var hon sexton år gammal, men så långt hon kunde minnas tillbaka såg hon alltjämt för sig en enda bild af sig själf, hur hon satt ensam, ständigt ensam i en vrå, och nu förekom det henne, att hon vuxit upp och blifvit stor på ett säreget sätt, alldeles för sig på ett enda ställe, ungefär som en sällsynt ört genom en underbar skickelse skjuter upp och frodas på en aflägsen, förbisedd punkt i ett orangeri.

Hon hade aldrig gått i någon större skola; de små skolkunskaper, hon besatt, hade lektionsvis bibringats henne — hennes far hade aldrig velat släppa henne ifrån sig. Hon var allt för honom, han ville vara allt för henne. Därför hade han också sökt att tjänstgöra hos henne i alla upptänkbara befattningar. Han hade vaggat och senare pratat henne i sömn, som det en ömsint barnjungfru ägnar och anstår, och han hade stojat och gjort upptåg med henne som en lek-

kamrat af det hängifna, pudeltrofasta slag, man får leta efter, en lekkamrat, som hon kunnat tufsa om med, så mycket hon velat, om det fallit henne in att vara odygdig, men någon sådan okynnighetslust kom aldrig öfver henne; hon bevarade städse sitt eftergifvande, stillsamma, litet våpiga naturell.

Nu hade hon gått och läst, men man hade det oaktadt svårt att betrakta henne som en fullvuxen dam. Hennes kroppsbyggnad var spinkig och bräcklig, lemmarne späda och outvecklade, och hennes fina ansikte hade ännu något barnsligt, oerfaret öfver sig, som frestade en att tilltala och smeka henne, som vore hon högst en tretton år gammal, men tillika något tärdt, sjukligt, convalescentartadt, som dref en att tala saktare och röra sig tystare, när man såg henne sitta framför sig och spana utåt rymden med sina själfulla, frågande ögon. Öppnade hon då sin mun till svar och besvarade ens ord med sin mjuka, beslöjade stämma, hände det icke så sällan, att man måste draga på mun åt det gammalförståndigt snusförnuftiga i hennes anmärkningar. Då stannade hon med ens, såg ännu mera frågande på en; en fin rodnad for öfver den bleka, hvita huden, och det fattades föga att ett par tårar började darra i de svarta ögonhåren. Hennes känsliga, ytterst sensitiva sinne kunde icke förstå, att det låg något obegripligt komiskt, skrattretande i kontrasten mellan de gammaldags åsikter och ordvändningar, hon inympat från fadern, och de skälfvande barnläppar, hvilka uttalade dem.

Hennes rum hade varit hela hennes värld, där hade hon lefvat, där hade hon grubblat och tänkt, grubblat och drömt, drömt blidt, obestämdt och monotont, som man gör, när man ej känner lifvet och ej heller genom läsning kunnat förvärfva sig någon eldfängd näring åt ett fantasilif, som än stod i grodd.

Hon hade läst så litet, och när hon band samman detta med de små erfarenheter hon gjort, med de förflugna yttranden hon mot faderns vilja fångat i flykten, fick hon en besynnerlig, oklar uppfattning af lifvet, en uppfattning, som påminde om den föreställning en vandrare kan göra sig om ett landskap, som svept i dimhöljdt töcken är utbredt framför honom. —

När hon så gaf sig till att fantisera om detta lif hon åtrådde utan att känna, allt det där böljande, myckna, som fanns utom henne, farligt och härligt, snärjande och lockande, ack, så lockande, kom hon just icke långt. Alltid förekom det henne, som hennes stackars tankar, ovana att flyga, vingbrutna flaxade hit och dit, och hon kunde icke neka, att det kändes rätt ljuft att helt beskedligt komma åter till sin lugna vrå i soffhörnet med hushållsbokens additioner framför sig på sybordet, att det var rätt skönt att helt kälkborgerligt återfinna sig själf i verkligheten, den rama, prosaiska verkligheten, sådan hon kände den, lidelsefri, lugn och molnlös.

Det var blott då och då, när hennes blod rann häftigare i ådrorna, när det brände inom henne, brände hett ända ut i fingerspetsarna, som en

starkare längtan kom öfver henne, som eggande, reslystna tankar drefvo henne utur den enformighet, den pinande enformighet, i hvilken hon lefde. Och ut flög hon då med upptäcktslystna tankar, på måfå ut, utan att rätt veta, hvart hon ville, utan att klart inse mer än ett, att hon trånade, trånade och längtade i hvarje fiber efter någon, efter något, hon visste icke hvem, hon visste icke hvad. Men ej heller sådana stunder höll luftslottens sköra virke länge stånd. Snart sjönk hennes inbillnings lysande Fata Morgana samman till ruiner och bäst det var, flöto drömbilderna helt snöpligt ihop till hennes sofkammares eviga, fyra väggar. Glansen gick, doften svann, sången gick, och i trött modlöshet slöt hon tunga ögonlock, önskande att alla de skiftande drömmar och tankar, hvilka i växlande ebb och flod rörde sig i hennes håg, skulle smälta samman och blifva till en mäktig, en stark ström, som kunde bära henne, som en sagans fjäderhamn bära henne, blundande och skälfvande i lycksalig väntan, till fjärran, fjärran aflägsna rymder. —

Till dessa två hade gamla revisorn kommit, och ett sådant afbrott i deras stilla existens hade gjort eftermiddagen helt festlig. Nu sutto gubbarne inne i fabrikörns rum och spelade whist à deux, då och då smuttande ur toddyglasen bredvid sig, men Ada — så hette den unga flickan — satt på gungbrädet utanför fönstret och sydde.

Kvällen var härlig, en af dessa äkta, ljumma julikvällar, då tusende dofter stiga berusande upp från skog, mark och sjö, då rödvioletta molnpar

sakta glida öfver blånadt himlafäste, och fullriggade speljakter som stora, simmande svanor segla öfver den färgskiftande, af lätta vindkårar krusade vattenytan. Det fläktar varmt. Solen har gått ner, men ännu glöder och brinner det därborta vid horisonten i ockra och orange öfver skogstopparna på andra sidan vattnet. Hela fjärden darrar i små krusiga, dallrande vågor. I kungsådern dyka strömmingsskötarne upp och ner, svajande böja sig vass-stänglarna mot sjöytan, och klunkande i stillnadt svall slå böljorna upp mot bryggan, där ett par fisktrummor stå tomma och vänta på sitt silfverglänsande innehåll. —

Ada har låtit arbetet sjunka ner i sitt knä, hon känner sig så eget vek till mods, och hennes blå ögon se drömmande utåt sjön.

Båda gubbarnes prat tränger ut till hennes öron, hon hör deras stämmor, och hon lyssnar till deras ord i början tankspridt, maskinmässigt, sedan mer och mer uppmärksamt, ängsligt följande hvarje stafvelse.

Revisorn börjar:

»Jag såg major Hjelm och en annan gentil herre på bryggan här.»

»Jaså! Då var väl den andra baron Stjernklo, kan jag tro.»

»Jaha, mycket sant! Stjernklo var det, fast jag icke kände igen karlen, då jag såg honom. Stjernklo, den store possessionaten och riksdagsmannen — ... Ruter är trumf. Den här gången är det jag, som blir slagen på fingrarne, ska jag säga, bara hackor har bror gifvit mig.»

En paus! Korten glida raspande öfver bordsytan. En stund förgår under tystnad. Så tager revisorn åter upp samtalstråden:

»Hvad kunna sådana där högdjur vilja här ute?»

»Högdjur, sa du, ja visst ja! Snygga pojkar, båda två! Kjoltygshistorier, förstås!»

»Å, hvad säger bror Jönsson, fruntimmersaffärer, men di ä' ju gifta båda två.»

»Gifta, ja gudbevars! Men inte bete de gökarne sig, som de vore det. Kapten på ångbåten har berättat mig hela historien.»

»Ja, hvad majoren beträffar, så... han har då alltid varit ett svin, trots ordnar och stass, men den andra, baronen, riksdagsmannen, å, det låter otroligt.»

»Ja, det ä' nog möjligt,» fortfor fabrikören med småborgarens litet bornerade men rättsinta och uppriktiga indignation, »det ä' nog möjligt, att det förefaller underligt, men sant ä' det i alla fall. Hon lär ha varit kammarjungfru hos hans baronessa. Nu bygger han henne en gentil villa härute. Du kan icke tänka dig, hvad det för Adas skull harmade mig att se de där två slinkorna gå här ikring, men jag har också undvikit dem så samvetsgrant som möjligt. — Fina damer ska jag säga, och så ä' di gudbevars väckta också och lipa och åbäka sig, så fort de få tag i någon af de där ohängda kolportörlymlarne, hvilka stryka ikring härute. Schoddy den fina världen, bror, bara schoddy! Du ska ge!»

»Ja, sådant är äktenskapet nu för tiden — tag af, kära bror!»

Så leddes samtalet in i en annan fåra, men Ada, som under samtalets gång suttit andlöst stilla, som fastkedjad vid bänken med centnertunga vikter utan att äga kraft att resa sig och undfly dessa ord, hvilka i sin brutala, sylhvassa skärpa voro så motsatta, så oförenliga med hela den fridfulla stämning, i hvilken aftonens okränkta stillhet försatt henne, reste sig nu sakta och försiktigt. Hon hade blifvit blek i ansiktet, hon tryckte händerna varligt mot bröstet, som hon känt några blodkärl springa därinne, och med ögonen fästa på marken skred hon långsamt in till sig.

Men när hon kom dit in, satte hon sig vid fönstret, lutade hufvudet mot sina händer och grät. Ett oändligt vemod hade kommit öfver henne, ett sådant, som inga tårar lisa, en tungsinthet af ett slag, som endast det hjärta kan känna, hvars ungdoms-skäraste förhoppningar, hvilka förut sorglöst kretsat på drömmarnes alla sollysta kosor, plötsligen mist sina skira fjärilsvingar, och döda och tunga hamnat på en sopbacke.

Några minuters erfarenhet hade gjort henne gammal, gammal och klok, sådan som världen vill hafva en. Det var första gången i hennes lif, som det dåliga, det stygga i världen omedelbart berört henne, och med ens hade de ting, kring hvilka hon flätat ett troskyldigt hjärtas kärleksfullast hopspunna trådar, smulats sönder i bitar.

Kärlek, äktenskap, hem, dessa ord, hvilkas blotta namn ljudit med sordinerade cellosträngars smältande klang, allt det där, hon läst och hört om, som skulle gifva hennes flämtande tankar näring, hennes törstande hjärta innehåll och gjuta verkligt lif i hennes tomma skentillvaro, allt det där, det var då ingenting annat än begärelse, mened och lögn — ingenting annat.

Hvad som förut skimrat och tindrat som gullglänsande dvärgsnät i skog en solvarm midsommardag, så florfint, så hemlighetsfullt hopträckladt, så spindelväfslätt, hade nu slitits sönder i tusende fragment af verklighetens råa, smutsade näfvar, och ramlad var drömbryggan, som förr en gång ledt mot framtidens blott till hälften anade lycka. —

Nu förstod hon hvarför de skrattat åt henne ibland, jämnåriga och andra, hon hade varit enfaldig, löjligt, godtroget enfaldig. Nå, med det var det slut nu, ingen skulle längre hafva orsak att le åt henne. Nu hade hon blifvit klok, ty nu visste hon, att där intet fanns något värdt att drömma om, och att hon ingenting, rakt ingenting hade att hoppas på — nej, tröstlöst och tomt alltihop, flackt, flackt, flackt in i oändlighet. — Och hon grät öfver brustna strängar, öfver att hennes tro på människorna vissnat, öfver att hennes hopps skatter rånats. Hennes sinne fylldes af bitterhet, fylldes af misstro och sorg, och när hon på aftonen kom in till kvällsvarden med den vanliga skygga hållningen öfver sig, sågo de båda gubbarne förbluffade på henne. De kunde rakt

icke begripa, hvarför deras kära lilla sötunge med en gång fått röda ögon och svullna ögonlock.

*

Baron Stjernklo hade denna gång icke haft väntadt nöje af sitt besök på Björkvik. Han var hela tiden gnatig och retlig och högst förargad öfver att majoren fått se honom i korten. När så söndagseftermiddagen kom, lät han skjutsa sig till andra ändan af ön för att på en annan led återvända till Stockholm. Han ville för ingen del ännu en gång sammanträffa med den där påhängsna figuren, hvilken han i sitt hjärta önskade dit pepparn växte.

Han hade dessutom brådtom hem. I veckan skulle det blifva prästinstallation i trakten, och då skulle han som ortens mest ansedda och mest representativa man hafva middag för biskop och andra notabiliteter, och dessförinnan fick han ju lof att bereda sig på ett värdigt mottagande.

Majoren däremot väntade lugnt till måndagsmorgonen. Han för sin del hade ingenting emot att råka baronen igen. Herre Gud, det var ju en bildad och human karl, en man ur societeten med både förstånd och omdöme, ingen inskränkt kälkborgare.

Saken var den, att majoren på senare tiden alldeles lagt bort att genera sig. Och det gjorde han nog rätt i, ty en så erfaren man, som han var, hade han god reda på, hur tolerant och öfverseende världen är mot alla gentlemän, och att han

hörde till dessas nobla korporation, hade hans vänner och bekanta nu så länge trumpetat i honom, att han mer och mer började känna sig öfvertygad om, att det var sant.

KONFLIKTER

KONFLIKTER.

I.

Tåget hade passerat Liljeholmen.

I rappet skulle Hedvig Folcker få kasta sin första blick på Stockholm. Strax framme i hufvudstaden! Kors, så underligt, att den gått så fort den där resan, som hon behöft så lång tid för att ställa i verket, den där resan, hon tänkt på så många gånger, ja hela år hvarenda skymningstimma, då skuggorna slöto fönstersmygen, där hon satt, i sitt smeksamma famntag, och hennes tanke ändtligen fick en stunds frist efter dagens pinande lektionsstunder, den där resan, hon grubblat på så många, långa, sömnlösa nätter, då hon i feberhetta ville gråta af förtviflan öfver hela sitt ungdomslif, förspilldt som det blef i småstadens kvalmiga kälkborgarluft, tilländalupet så innehållslöst i det tarfliga adjunktshemmets glädjekarga fattigdom...

Om tio minuter i Stockholm! I en hast surrade alla dagens händelser genom hennes hjärna. Hon kom ner till järnvägsstationen med föräldrar och syskon. De gräto. Hon grät. Goda råd af

pappa, apelsiner af mamma. Fort, det pep! Och så gick tåget, ut, ut i den stora, fria världen, tyckte hon. Det viftades förtvifladt med hattar och näsdukar. Herre Gud, det var ändock litet vemodsfullt att så där lämna en ort, där man tillbragt all sin tid, skrattat som liten, längtat som stor... men, en kunde icke hela sitt lif sitta fastkittad i en kakelugnsvrå, om också en hade far och mor, hvilka murat in sig som i ett fängelse inom fyra, fula, kala, grå väggar på en trång bakgata i en afskyvärd liten småstadshåla. Hennes pund voro för goda för att slösas bort.

Hon skulle uträtta något i världen. Icke blifva en sådan där smäktande landsortsfröken på öfverblifna kartan, hvars alla tankar försmälte i en enda hallucination om äktenskap. Men ännu mindre ville hon blifva en af de där fruarne, hvilkas lif förgå under en beständig vandring från mannens säng till kastrullerna, från kastrullerna till mannens säng, ett husdjur, som blef klappadt, när det drog sitt lass bra, ett bohagsting, som ägaren på skryt höljde med granna öfverdrag. Hon hade andra idéer. Hon visste, att kvinnans århundrade var kommet. Det var slut med slafveriet nu. Det hade redan räckt allt för länge. Hon ville tillhöra den första djärfva friskaran, som kvinnokönet sände ut på existenskampens väldiga arena. Och det var därför med en känsla af oändligt jubel, som nästan hotade att spränga hennes runda, höga barm, som hon satte sig i järnvägskupéns hörn för att fara till Stockholm. Och där skulle hon få lära både ett och annat, se allt, höra allt. Och det var slut på knuss-

let nu, ty grosshandlar Alm, hennes rika morbror där uppe i Stockholm, hade erbjudit sig att betala fiolerna...

Hipp, hipp, hipp, hurrah — fri, fri — så försvunno hennes föräldrar rödgråtna och tarfliga där borta i småstadsperrongens tungsinta, grå dager, och för hennes ögon växlade oupphörligen nya landskap — som de skiftande bilderna i ett diorama — vida, snötäckta slätter, liknande frusna vatten med snökorn, som gnistrade i solljuset och blåaktiga reflexer i den vida mantelns veck, aflöfvade skogsdungar med spår af hartassar mellan björkarnes i violett förtonande stammar, samlingar af hus, dränkta i allt det hvita.

Och så ressällskapet. En ensam herre, som såg riktigt intressant ut med sitt lilla franska helskägg och sina svarta ögon — gants de Suède och gamascher. Men hvarför inlät han sig icke i samtal med henne? Helt säkert en utlänning. Ja men en tungus var han nu i alla fall, som bara satt där och såg bra ut, utan att säga henne ett ord. Och ändock flyttade hon sig efter middagen i Hallsberg, så han fick se hennes profil från höger, och det visste hon, var den fördelaktigaste sidan, man kunde se henne från. Men han molteg allt fortfarande. Och ändock höll hon boken, som hon läste i, så att han kunde se titeln: H. Spencer: Utvecklingsläran. Men djupet och vidden af hennes filosofiska kunskapstörst tycktes icke synnerligen imponera på honom. Ty han gäspade så där riktigt natt-tågstrött, tog klunk på klunk ur sin konjaksplunta, och försjönk sedan med hufvudet

makligt lutadt mot sin plaid i ett slött nirvana af sömnaktighet och idioti...

Nå, Hedvig kunde reda sig själf, hon. Ingen kunde säga om henne, att andra behöfde tratta sina tankar i henne. Hon var en gifvande natur, det hade hon blifvit ense med sig själf om en gång, då hon läste en modern kvinnoroman, där hjältinnan karaktäriserades med det uttrycket. Hade hon icke väckt uppseende i hela staden genom den ypperliga utläggning, hon gifvit af Dockhemmet på en middag hos borgmästarn — den stödde sig visserligen litet på Brandes, men... men hon var en gifvande natur.

Och också nu kommo tankarne till henne, skämtande, leende med sång och med spel som hvitmösklädda studenter på serenadfärder i ljusa, doftande vårnätter, och där hon satt i sitt hörn, drömde hon allt muntrare, medan tåget i vinternattens bitande köld rasslade framåt med sitt eviga, skallrande buller... Ja så härlig tedde sig framtiden, att hon gång på gång måste jämföra den med hvad hon nyss lämnat. Och då trädde alltid hemmet så klart för hennes öga, att hon nästan fick hjärtat i halsgropen af fruktan, att det hela var en dröm, och hon som vanligt satt i sitt mörka, kusliga rum.

Hon såg morgonstunderna, då hon i rysande olustighet hoppade ur sängen för att börja dagens arbete, väl vetande, att hon hela förmiddagen, om än den blå himlen lockade aldrig så förledande till spatserturer i solgasset, måste »tragla» med småbarnen i klassrummets instängdt kväljande

atmosfär; hon såg de mulna eftermiddagarne, då hon traskade sig fram bland gatornas snömörja för att gå till pianolektioner och timtals höra, hur omusikaliska sågbockar hamrade på de ostämda gamla tafflarne, som gatläggarjungfrur på kullerstenar. Så de enformiga, glädjelösa kvällarne, då familjen slöade kring aftonlampan. Gubben Folcker rättar kriaböcker med glasögon på näsan. Snöflar halfhögt: »utan all gensägelse är Gustaf Wasa...» »Säkerligen torde en hvar fördomsfri svensk erkänna att Gustaf Wasa...» Här afbröts han af småsyskonen, som grälade... »Pappa, Hans tar min boll!» — »Håll mun, fördömda pojkar,» ropar då gubben och stampar i golfvet. Så går han öfver till en ny skrifbok: »vi instämma väl alla med Geijer, då han om Gustaf Wasa...» Mamma sitter vid symaskin, alltid vid symaskin, lappar och lagar. Själf slukar hon uttröttad och missnöjd någon af de ej särdeles anständiga romaner, hon hittat bland pappas gamla studentbibliotek... Eller hon bara stirrar på lampskärmen, undrar inom sig, om det var möjligt, att hennes stackars mor där borta, hvars hela ansikte såg så trött och illa medfaret ut, med knippor af veck i pannan, som tydde på ständiga, gnagande näringssorger, verkligen en gång varit en så lifslustig, yster skönhet, om det verkligen var hennes far, gubben, hvars enda återstående lifspassion var lördagskvällens fylla tillsammans med klockaren och stadens radikala tidningsredaktör, som en gång var den beryktade gluntsångaren i Uppsala, han som både gifvit ut dikter och hållit tal på studentmöten...

Tåget hade passerat Liljeholmen!

Hedvig lade ihop sina saker, ställde sig vid fönstret. Hennes hjärta klappade otåligt af förväntan — att få se Stockholm. Bara namnet lät så innehållsrikt, och det var ett sådant vimmel af föreställningar, som skockade sig i hennes hufvud, blott hon nämnde det... Så stirrade hon ut genom den anlupna rutan. Endast här och där några få hus, som sågo tråkiga, fula och förstadsaktiga ut. Sedan tunneln... Hon riktigt grämde sig öfver att se, med hvilket irriterande lugn hennes reskamrat — tungusen med helskägget — tog af sig sin resmössa och satte på sig sin stormhatt. Han var då stockholmare den göken, som icke ville se staden... Men tyst, det blef ljust!

Och se där — som i en blink varseblef Hedvig torg, där det vimlade af folk, gator med höga hus, från hvilkas väggar det lyste, skumma kajer, kantade af skimrande lyktor. Och hon tänkte, att i de där husen, från hvilkas fönster det sken så klart, där inne ville hon stå i baldräkt, firas och omhvärfvas af kavaljerer, medan balmusiken strömmade berusande genom rummet, och gasskenet föll smekande och varmt öfver hennes präktiga, nakna hals, på de där gatorna, längs hvilka lyktorna buktade sina lysande ormslingor, ville hon gå till teatrar och nöjen med solfjädern i kappfickan och orolig, nyfiken äfventyrslust i sinnet, på de där torgen, där vagnarne foro af och an, och det lyste i grönt från spårvagnens lanterna, ville hon synas vid promenadtid, uppmärksammas, fånga blickar i flykten.

Men det var också allvarliga ting, hon tänkte på. I föreläsningssalens kateder gick hon upp, började med lågmäld men fast stämma sitt föredrag om kvinnans sociala rättigheter. Eller hon satt vid Érard-flygeln på konsertsalongens estrad och lät sina fingrar i glänsande bravur fara öfver tangenternas elfenbensplattor.

Så arbetade och surrade hennes tankar vildt om hvarandra, och för att slippa ifrån dem sökte hon lägga all sin intelligens i ögonen. Stirrade envist ut.

Kött-torget såg hon med sin saluhall. Ur fönstret sken det med röda reflexer som af ljus mot blodigt, nyslaktadt kött. Och Munkbron sedan, alldeles som hon föreställde sig en holländsk medeltidsstad. Pittoreska hus, leder af stånd, bland hvilka en enstaka lampa ännu brann i den sena kvällsstunden. Sist Vasabron, från hvars lyktpar Mälarens stilla, liksom af en frosthinna täckta vatten strimmades af toppade parallell-kolonner med skälfvande, gulblankt ljus.

Så stannade tåget under centralstationens glastak...

»Men där står ju Hedvig,» ropade en mörklagd ung man utanför kupén, i det han sträckte fram handen.

»Nej se Kurt!»

»Jojo män! Välkommen, kära Hedvig!... Men hvad du har blifvit stor sen jag såg dig sist... Ja, det var i ens salig ungdom det.»

»Å, du har väl icke hunnit blifva så last-

gammal se'n dess,» ropade Hedvig skrattande, i det hon hoppade ur vagnen.

»Jo kusin, fasligt gammal.»

»Är tante nere?»

»Ja hon står där inne... Å du känner inte igen henne, och inte syster Anna heller?... Nå det är så sant det, du var bara barnet, när de hälsade på där nere... De där fina damerna våga sig naturligtvis inte in i trängseln.»

Kurt ledde Hedvig in i väntsalen. Och där blef hon då presenterad för en högväxt dam i lång, pälsbrämad sidenkappa, som såg stel och förnäm ut — det var hennes tante grossörskan Alm, född Lindén, och för sin kusin, en spenslig, blond, ung flicka med kattaktiga rörelser och ett ansikte, som var intagande genom sin täcka kontrast mellan den fina, pojkaktiga uppnäsan och den lilla, smäktande, sentimentala munnen.

Fru Alm klappade henne på skuldran.

»Välkommen, kära Hedvig. Hoppas, att du kommer att trifvas här uppe. Och hos tante Eugenie, där du ska' bo, kommer du nu att bli riktigt bortskämd.»

»Ja då, bara kusin Hedvig har goda tänder.»

»Hvad menar Anna?»

»Jo det vill det till, om man skall stå ut med alla sötsaker, som höra till 'tante Marmelads' diet.»

»Hm! Nog pratadt nu. Det är sent... Adjö min flicka. Min vagn för dig till tante. Och i morgon kommer så Anna och hämtar dig... Nu gå vi. Följer Kurt med?»

»Med betjänt efter sig på tre stegs afstånd... Nej, jag tackar.»

»Jag ber. Spara dina anmärkningar... Adjö, adjö!»

Hedvig steg upp i det Almska ekipaget. Fru Alm och Anna försvunno i vimlet med den gravitetiska betjänten efter sig. Kurt stod ensam kvar en stund, såg på mängden. Men så gick också han.

Drömmande tog han steg för steg, vek om hörn, skred gata upp och gata ner, utan att tänka på, hvart han ställde kosan. Och där han framåtlutad med ett frånvarande uttryck på sitt fina, tärda ansikte vandrade sin väg framåt öfver de snötäckta trottoirerna, mot hvilka de gåendes skotyg muntert knarrade i den bistra, smällkalla vinteraftonen, vaknade så många länge förgätna minnen till lif i hans sinne.

På långliga tider hade han icke tänkt så mycket på sina uppväxtår. Det var eljes en enda sak, som oaflåtligen sysselsatte hela hans person — arbetarefrågan, den sociala omstörtningsfrågan, och den hade bemäktigat sig alla hans tankar, alla hans nerver, som en idé endast förmår, när den vaknar i hufvudet på en af dessa stora svärmare, hvilka alla världens erfarenheter icke förmå afkyla. Den hade låtit honom bryta mer än till hälften med familj och vänner, den hade ryckt honom från kamrater, umgängesvänner, bekanta, den hade klädt af honom den där mystiska hedersglorian, som kallas för socialt anseende, och som i de flesta borgerliga ögon lik ett frimuraretecken

skiljer dem, som gå och gälla för hedersmän, från den låga hopen. Men han sörjde icke där öfver. Tvärtom. Många sena kvällsstunder, då han satt och skref på redaktionsbyrån till den illa sedda radikal-tidning, där han förtjänade sitt bröd, och gaslamporna i taket kastade ett sömnigt ljus öfver det kala, handkammarlika rummet med sina tarfligt klädda människor, sina massor af blad, strödda här och hvar, sin totala brist på allt, som smakade komfort eller trefnad, grämde han sig i extatisk offervillighet, öfver att han icke hade mer att gifva än sin person, sina känslor, sina kunskaper.

Och lika fanatisk var han i sin ateism, dit han kommit icke genom det lugna metodiska öfverslag, efter hvilket så många äfven stillsamma sinnen i våra dagar utan strid eller bitterhet öfvergå till fritänkerit, men genom en våldsam kris, som ännu beständigt knöt hans näfve i ett kritiklöst renegathat gent emot allt, som påminde om de beläten han fordom tillbedt med heta, trängtande läppar. Det var en Paulus, som blef en Saulus. Och så hade det gått med honom gent emot allt, som samhället erkände, ty det bodde innerst i hans sinne en oklar motsägelseanda, som icke uppfostrans, skolans, umgängets rentvättningsprocess förmått plåna ut, en oppositionslust, som kom honom att med parians våldsamhet revoltera. Det var något af en karbonari öfver honom, tyckte hans vänner. Och dock var hans sinne — som alla stora entusiasters — så känsligt som ett barns, så vekt som en trånsjuk kvinnas. Han älskade den syndiga, brokiga världen med ett

hett temperaments hela glöd. Han kunde rusa sig af ett skratt, som han hört på gatan. Han kunde lefva vecktals på en blick, ägnad honom af en förbigående. Och dock när hans hjärta hviskade honom: »stora dåre, du älskar ju alla människor», var det som han med alla människor menade blott de fattiga, sorgsna, tryckta, elända, de i mödosamt släp böjda, de i lidande åldrade, men som om alla andra för hans monomana ensidighet icke längre voro människor.

Och dock var han född i ett borgarhem i en af dessa köpmansaristokratiska familjer, där de konventionella tänkesätten äro lika säkra, orubbade som de ärfda kapitalen, där det anses lika naturligt, att man skall vörda Gud, konung, fosterland och s. k. moral, som att man borstar sig om tänderna om mornarne. Hans far hade visserligen varit litet ungdomstokig skandinav i sina dar, men sedan dess hade han blifvit både gammal och stadgad. Dekorerad, stadsfullmäktig, riksdagsman, hög frimurare betraktade han sonen som ett monstrum, som han olyckligtvis var far till, men eljes icke begrep. Och hans enda hopp var att Kurt skulle bättra sig och med tiden lyckligen tillfriskna ur den politiska mässling, som han nu i så olycksbådande grad var bekajad med.

Hvad hans mor beträffade, var hon en af dessa bourgeoisins kalla, naivt själfviska kvinnor, hvilka utan resonemang ställa sig på de välkläddas sida. Och när hon någon eftermiddagsstund efter en god måltid med ett par glas gammalt, godt Bordeaux-vin, föll på att tänka på något annat

än gårdagens supé, morgondagens teater, sista skandalen mellan lille österrikiska attachén och fröken Chose, undrade hon alltid storliga, hvarför det egentligen streds så mycket om religion, politik, moral.

Naturligtvis skulle man gå i kyrkan, lika naturligt som man klädde sig finare på söndagen, naturligtvis tålte man icke grofva radikaler, man tyckte ju icke heller om folk, som åt franska ärter med knif, naturligtvis läste man helst böcker med idealistisk öfverstrykning, man ville ju också hafva ost eller ännu hellre kaviar och gåslefver på sin smörgås. Och fru grossörskan skakade på hufvudet åt de där galenpannorna, som bråkade. Unga spolingar, som icke voro torra bakom öronen, ville korrigera vår Herre. Bara demagoger förstås, som ville svinga sig upp på den simpla hopens axlar. Här hallucinerade sig grossörskan bort från sofrummets svagt parfymerade heliotropdoft till den fräna stanken af våta kläder och osande fotogenlampor... Yrkespolitici, som smickrade massans lidelser för att självfva få härska... Alla människor voro lika, sade de. Pyttsan! Hon ville fråga, om hon och hennes kammarjungfru någonsin varit lika. Hade inte Emilie nu i sju år snart njutit af hennes bildande umgänge, och hade hon icke det oaktadt i går måst erinra henne om... ja saken var nu detsamma?... Och så talade de alltid om de fattiga, de där nyhetsmakarne, precis som det vore något så nytt. Hon visste mer än väl, att det fanns fattiga, gudbevars. Men alla kunde väl icke vara rika heller. Några skulle väl

såga ens ved, skura ens golf, göra ens tournyrer... Och för resten såg hon icke snart sagt hvar enda dag upprop till barmhärtiga medmänniskor? Gjordes det icke basarer hvar vinter? Hvarför allt knot då? Fru grossörskan suckade öfver den aftagande religiositeten, som icke lät de förblindade märka försynens välvisa styrelse och tog sedan en klunk rykande mocka ur den sachsiska porslinskoppen, tunn som ett skal, som stod på det lilla mosaikinlagda bordet bredvid den vällustiga länstol, där hon i tankedjup, öfverlägsen stillhet smälte maten...

Men Kurt hade tidigt emanciperat sig. Han bodde för sig själf, syntes sällan i de Almska salongerna. Han lifnärde sig som tidningsman, ett hårdt bröd för resten, ty Kurt var i alla afseenden medelmåttigt begåfvad. Han ägde blott sin stora entusiasm att komma med. En drömmare var han, och det hände nog också, att man skrattade åt honom äfven i meningsvänliga kotterier, men plötsligt allvarsam måste man bli, när man såg hans stora, smärtsamma pupiller i all deras pudeltrofasta hängifvenhet fästa på sig. Det var nu en gång något så underligt med Kurt. En visste icke, hvar det låg.

En sådan människa, som låter en idé blifva kött af sitt kött, blod af sitt blod, gifver sig icke mycket tid att grubbla på sina egna tycken. Hans öde är den långsamma självförbränningens, och det vanliga slutet på Kurts dag var också, att han föll dödstrött ner på sin bädd, krossad af omdömen, han läst i en tidningsspalt, pinad af ett

ord, som han hört i förbifarten på en gata, plågad af någon olycka, som tillstött hans sak, och allt i en sådan grad, att sömnen flydde från hans ögonlock, och hán timme efter timme stirrade ut i nattdunklet, i sorgsen harm vridande sina händer...

Men i kväll, där han gick på de öfvergifna gatorna, medan skuggan tecknade sig skarpt på den klarhvita snön, hade han alldeles kommit ur sin vanliga tankegång. Mötet med Hedvig nere vid tåget hade kommit honom att minnas hela sin gymnasisttid, och med ett muntert glitter i ögonen erinrade han sig dess oro och längtan, dess melankoli utan syfte, dess trånsjukhet utan grund. Men klarast stod dock den sommarn för hans minne, när han råkat Hedvig; det var hos en släkting på landet. Å, han måste le, men le med rörelse, som man gör åt något kärt, när han tänkte på deras brådmogna barndomskärlek... Så mycket ord, så mycket pressade blommor, så mycket oskyldigt hvitt papper, som förtjänt ett bättre öde, nedklottradt med ömsesidiga bedyranden, och så många högtidliga försäkringar, att aldrig, aldrig öfvergifva hvarandra, å nej, aldrig på tiden. Och det var möten bakom dörrar, och famntag i bärsåer, gnabb och svartsjuka, så att de ej ville se åt hvarandra, än mindre taga hvarandra i hand, och när de möttes stirrade de så mörkt på hvarandra, som hvar och en i sin stad tänkt på blåsyra och kolos, för att åter förenas och ånyo mun mot mun lofva hvarandra, att aldrig, aldrig öfvergifva hvarandra, å nej, aldrig på tiden.

Kallt var det ute på kvällskvisten. Gatorna lågo tomma, bullerfria. Blåfrusen och känslolös såg himlen ut där uppe med sina förnämt gnistrande stjärnor. Men Kurts öga varsnade en vid park med slingrande, skuggade gångar, dunkla löfhvalf, frodigt gröna gräsmattor, silfradt månsken öfver vattenfallets hvita skum. En doft af klöfver, af skog och land och ur fjärran som eko: vindens spel bland dallrande aspblad, vällingsklockans klang i sommarljum luft, fågelkvitter i lummiga kastanjekronor, och binas surr, som sväfvande sorlade genom lindtopparne...

Men i fru Alms gentila ekipage gjorde Hedvig sig riktigt bekvämt. Ett verkligt lysande intåg i staden... så där vårdslöst tillbakalutad i vagnshörnet, och i glada tankar af belåtenhet stirrade hon ut genom fönstret, såg på strålkransarne som i vinterkylan omfladdrade lyktorna, på de ilande skuggränderna efter vagnen, hvilka i sväfvande linier flyktade öfver de ljusrappade, upplysta väggarne... Hvad fru Alm var för en ståtlig dam, och kusin Anna såg då så näpen ut, och så stiligt klädd hon var sedan... Hedvig fick lust att hålla en liten jeremiad öfver sin egen magra och provinsiella garderob... Och Kurt... tänk, att hon alldeles glömt honom, han som var så kär i henne den tiden... Hahaha! Det kunde blifva ett riktigt godt parti det...

Så stannade åkdonet. Kusken öppnade vagnsdörren: »Vi ä' framme, fröken.»

»Hvad heter gatan?»

»Regeringsgatan! Två trappor upp i det här huset är det.»

Hedvig sprang raskt upp för trapporna, men, innan hon hann ringa på klocksträngen, slogs dörren upp, och ett långt äldre fruntimmer drog under en ström af ord in henne i en liten illa upplyst tambur.

»Fröken Folcker, eller hur?... Ah Hedvig får jag väl säga, vi ä' ju som lite släkt ändå... Min man var kusin med din mor... Ja han talade ofta om henne, salig Emanuel... Du ser på mig?... Jag är tante Hummel, vet jag, tante Eugenie som di säger... Herre Gud, stora flickan... Ja tiderna förändras och man blir gammal... Stig in barnet mitt! Välkommen... Gud välsigne dig... Bagaget menar du? Riktigt praktisk flicka! Tänker på bagaget... Syns, att du icke är uppfostrad i den här staden... Var lugn, jungfrun tar hand om det. Men hvad du är lik din mamma... Jag såg henne år 1856... Sara, Hedvig är kommen. Aldrig är den flickan till hands.»

Hedvig, som i början förgäfves sökt flicka in några ord, fann det bäst att i tysthet låta gummans ord-dusch rinna öfver sig. Hon tog lugnt af sig sina ytterplagg, i det hon småleende fixerade sin pratsjuka värdinna. Tante Hummel var lång och smal med två tunna valkar, som sköto ut öfver pannan som horn, och en svart crêpe-schalett öfver hjässan, hvars ändar som pittoreska draksvansar flaxade öfver ryggen. Hennes långlagda ansikte var blankt, skinande, och munnen med sitt sockersöta leende kom en ovillkorligen att tänka på kon-

ditorivaror — bröstsocker, smörbakelse eller kanderade frukter. Och Hedvig fann Annas namn »tante Marmelad» både träffande och roligt.

Och nu kom också Sara Hummel, dottern i huset, ut — en ranglig fröken djupt in i tjugotalet med spetsig näsa, sipp mun och två stora, röda händer, hvilka visade en afgjord benägenhet att använda klädningens garneringsvolang till muff och förvaringsställe.

Omsider gingo alla tre efter presentation och prat in i det angränsande förmaket. Det var ett stort rum med ett sådant öfverdåd af broderade arbeten, att Hedvig inbillade sig af misstag kommit in i en tapisseributik. Spräckliga kattor med bruna pärlor till ögon lågo och spunno på pallarne, de brokigaste guirlander slingrade sig öfver gungstolarne och frodades i tropisk växtlighet på golfmattorna, Thorwaldsens natt och morgon skelade åt hvarandra på ett par pösande soffkuddar, och en jägare med kopparröda pantalonger, brun barett och ett ansikte som en pepparkaksnisses siktade på eldskärmen på en osynlig hare, medan allehanda mera botaniskt obestämda örter spirade i violett och rödt kring hans kragstöflar...

Men vid divansbordet framför soffan satt en ung flicka med en hjärtans beskedlig och oskadlig fysionomi, som emellertid totalt nedtrycktes af hufvudets pompösa hårklädsel, i det det tunna håret med en förtviflad ansträngning att se konstnärligt ut i en oräknelig massa burr och smålockar föll öfver en låg panna, rundt kring det flata, alldagliga ansiktet. Hennes dräkt hade i ett kostym-

magasin i landsorten utan vidare kunnat gälla för en grekisk prästinnas eller något dylikt i den högre stilen. Den bestod af en gammal, ljus kachemirskjol, och kring det platta, könlösa bröstet fladdrade på ett frestande och förrädiskt vis en i djupa veck draperad burnus.

»Fröken Hedvig Folcker, vår nya gäst och fröken Valborg Lärka vid norra lärarinneseminariet.»

De båda storheterna hälsade på hvarandra, och därvid märkte Hedvig, att fröken Lärka var sysselsatt med det mera prosaiska bestyret att slå upp glosor i ett franskt lexikon.

»Nåå fröken,» frågades det efter en stund från divansbordet, »motsvarar Stockholm er idé?»

Hedvig trodde sig ännu icke kunna svara därpå.

»Ja, jag menar,» fortsatte damen i burnusen, och började med släpig stämma ett ytterst korrekt föredrag om olika meningar om Stockholm. Hedvig, som lyssnade tankspridt, fick det intrycket, att det var meningen att visa sig öfverlägsen på småstadsbornas bekostnad. Orden idé, realitet, problem, ideal återkommo så krossande ofta. Och hon grep därför till den utvägen att själf tala i samma stil, allt medan hon drack sitt rykande the. Det gjorde önskad verkan. Fröken Lärka skänkte henne en aktningsfull nick, återtog sitt lexikon och sin Chateaubriand, och äfven Sara, som vid kakelugnen intagit en stel afvaktande ställning med händerna som vanligt på framvådens volang, uttryckte sitt höga gillande. Men »tante

Marmelad» for ikring som ett torrt skinn, ordnande, flyttande, talande...

Så tog Hedvig godnatt och gick in till sig. Men väl inkommen i sitt rum, drog hon upp rullgardinen och såg ut på gatan. Folktom, utdöd låg den i den nattliga stillheten. Och husväggarne radade upp sig, tunga, grå, slummerbundna med nerfällda rullgardiner och tillstängda luckor, så långt hennes öga kunde se. Och det kom öfver henne en feberaktig lust att njuta lifvet, att lära känna alla en stor stads mysterier. Om det vore henne förunnadt ändå, att få lyfta af taken på husen och se in, eller om hon med Gyges ring på fingret finge glänta på våningarnes dörrar. Hon kunde knappt stäfja sig, knappt tänka, att det skulle dröja en lång natt, innan hon finge se sig ikring.

En lång natt, ja men i morgon, i morgon!

Så klädde hon af sig framför trymån, betraktade granskande sitt eget ansikte, den fasta, klara pannan, den raka näsan med sina skälfvande näsvingar, och munnen se'n så frisk och röd... så retande log de finsvängda läpparnes par emot henne i glaset, att hon storskrattande och segerviss böjde sig mot sin spegelbild liksom för att kyssa...

II.

»Men du låter ju riktigt förkyld, kära Hedvig. Ska' jag göra i ordning litet kamomill-the åt dig till kvällen?»

»Nej tack, tante! Det behöfs inte.»

»Hm, åter på sitt dåliga humör nu igen... ja flickorna nu för tiden, de ha då så mycket nycker för sig,» mumlade tante Marmelad för sig själf, i det hon småputtrande lämnade Hedvig.

Den goda tanten blef alltid liksom litet stött, när man icke ville underkasta sig hennes ordinationer. Men det gällde därvidlag att från början uppbjuda all sin energi till ett envist protesterande, ty eljes blef det aldrig något slut på plåstrandet. Tante Marmelad hade lika många kurer som dagarne i året, en obegränsad mängd recepter för alla slags sjukdomar. Det var kalflunga, inkokt med bröstsocker för hosta, stötta äggskal i rödvin för hufvudvärk, och Gud vete allt. Den hederliga gumman ansåg det vara sin plikt att vara alla sina bekantas lifmedikus, och i enlighet med sin roll hyste hon också mot läkare ett agg, som gränsade till hat. Gjorde någon doktor ett misstag, fröjdades hon, som hon fått något till skänks, och när hon var sjuk, anlitade hon alltid en fyra, fem på en gång för att kunna berätta världen, hur de motsade hvarandra.

»Gudbevars, kamomill-the är inte modernt numera,» muttrade hon ännu, i det hon steg ut ur rummet.

Det var en ruskvåt aprileftermiddag ett par månader efter Hedvigs ankomst till staden. Skumraskets skuggor lirkade sig sakta och försiktigt fram mellan alla möblerna och broderierna i det Hummelska förmaket, tassade lätt som på tåspetsarne öfver den brokiga, storblommiga mattan.

Brasan var i det närmaste utbrunnen, men ännu glödde med ett sakta surr några svarta, knotiga bränder i den kolnande falaskan, och strödde ut öfver de omgifvande stolarnes röda siden små trekantiga, svagt tegelfärgade ljusglimtar.

Husets tvenne unga damer njöto fortfarande af en utsträckt siestas dåsiga halfslummer. Fröken Sara vaggade med slutna ögon fram och tillbaka i en gungstol, fröken Valborg slumrade i ett soffhörn med fötterna uppdragna under kjolen och en uppslagen bok i knät — antagligen för att »sauvera apparencerna». Men i fönstersmygen satt Hedvig med armbågarne på fönsterkudden och de långa, hvita, fina fingrarne knutna om hjässan. Hennes öga hade blickat sig trött på det sorgmodiga gatupartiet utanför, där det strida regnet delade luften med sina långa, grå streck, lyktorna lyste apatiskt, lifsledt inom de immiga glasen, och folk med begrafningsminer i rysande olustighet seglade fram i slasket och smutsen under paraplyernas drypande tak... Nu följde hennes slappa blick de stora vattendropparne, som sipprade ner för rutan för att på fönsterbrädet flyta ihop till en hel porlande, smutsgrå å...

»Herre Gud, hvad det ändock är själsmördande tråkigt,» utropade hon efter en stund, i det hon vände sig inåt rummet. Men hennes ord dogo utan verkan bort i den ljumma, af rosendoft från de gammaldags potpourrikrukorna kryddade luften. Ingen hörde. Ingen svarade. Valborg Lärka snörflade belåtet, där hon halfsof i sitt hörn, medarne på Saras gungstol stötte då och då med

en sakta duns mot mattan, och inne i sidorummet hördes tante Marmelad oaflåtligen röra sig af och an.

»Sådana odrägliga softutor,» suckade Hedvig och började åter stirra utåt... Se där kom en droppe farande i luften, nu splittrades den mot fönsterglaset, gled i krusade stänk nedåt.

Nej det var omöjligt att uthärda längre. Hon frös. Hon mådde icke bra. Hon hade värk i tinningarne och »weltschmerz» för resten. Hm, hm, hvad lifvet var tungt. Och ingenting hände. Nej aldrig. Bara det vanliga, alltid det samma, det där grå, enahanda, långtråkiga. Å Stockholm var ändock, när allt kom ikring ett litet kråkvinkel, en småstadsgrop, en köping med pretentioner. Paris. Det vore något annat det. Där lefde man, vegeterade icke som här. Där skulle inspirationen komma på henne. Att gå här och måla på akademien — jaa... ä', att gå och klinka på piano i den grå likkistan, som det stod »anda och konst» på, till hvad kraft och verkan det nu kunde ha. Hvad skulle det väl blifva af det? Nej spela på konservatoriet i Paris, sitta på Gérômes atelier — det vore saken det. Där skulle hon utvecklas till, ja nog af utvecklas. Men inte var det henne unnadt att få fara dit. Naturligtvis inte. Hundratals nöt reste odugliga dit för att återvända, lika korkade som de kommit. Men hon, tycker någon det! Men det, det att en ande, så längtande och mäktig som hennes, skulle vara inspärrad som i en bur, var det icke tragiskt, lifvets vanliga, oblidkeliga tragik...

Åter vände hon sig inåt. De sofvo i lyck-saligt lugn, som godtköpsmänniskor kunde det... Hvarföre blef icke också hon en af de där vanliga, af hvilka det gick tolf på dussinet. Försyn, svara hvarföre?... Å, hon ville störa deras sömn...

Och hårdt slog hon handen mot bordet, i det hon ånyo suckade: »lifvets vanliga tragik».

»Herre Gud, hvad står på?» Sara for förskräckt upp ur sin dröm, gnuggade sig i ögonen. »Jaså det är bara du, Hedvig... Kors klockan är snart half 7. Då får man väl besluta sig för att vakna.»

Lättjefullt sträckte hon sina långa, feta armar, reste sig med en suck, väckte Valborg, tog sin syask. Men Hedvig satt fortfarande kvar på sin stol med ansiktet stödt mot händerna.

»Hur är det med Hedvig?» frågade Valborg Lärka ömt. Hon hade redan hunnit blifva Hedvigs ödmjuka beundrarinna.

»Hedvig är visst icke vid gladt lynne,» svarade Sara med ett undertryckt skratt. Hon var intet geni, långa Sara, men en klok, litet sarkastisk kvinna var hon med stort sinne för folks svaga sidor. Och hennes lifs förnämsta sysselsättning var också att studera alla de unga damerna, som voro inackorderade i hemmet. Och Hedvigs melankoliska stunder intresserade henne särskildt, helst Valborg försäkrat henne, att de vittnade om en »storslagen men sönderrifven» natur.

»Nåå Hedvig,» fortfor hon, »hur går det med appassionatan?»

Där kom den tändande gnistan, men den var icke ovälkommen.

»Jag kan inte spela den.»

»Prat! Jag hörde ju första satsen i går. Det gick utmärkt, tyckte jag.»

»Å ja! Dunka på som alla de andra, det kan jag nog... Men känna att Beethovens titansjäl slår sina djärfva vingslag öfver ens hufvud... däri ligger det, ser du... Nå så'nt kallar di för griller här uppe... Och där på akademien kommer en liten gås, en liten fröken Andersson, Pettersson och spelar Beethoven med det smäktande uttrycket hos en pensionssnärta, som är kär i en bodbetjänt... Och hela auditoriet applåderar, som trogna pudlar. Usch... men uttrycket för det stora brinnande hjärtat — ja det fattas tyvärr också mig.»

»Men jag tycker, att om du öfvade.»

»Öfning!»

»Kära Sara,» inföll Valborg. »Bli inte ond, men du dömer Hedvig alldeles för mycket en bourgeoise... Uppöfva sin teknik, tror du verkligen, att ett sådant råd hjälper ett djupt sinnes missmod... Nej då, nej då.» Här skakade den lilla seminaristen sina tunna lockar, så de som garnändar fladdrade kring det fadda, gråbleka ansiktet.

Sara log i mjugg bakom sitt sticktyg, men Hedvig gick upp, kastade sig ner på pianostolen, anslog några begynnelseackord.

»Nej, ni hör själf, det går inte här hemma... det måste vara för trångt. Det är de stora kultur-

ländernas horisont, som behöfs, där ute där det finns lif, lidelse, där kan den stora konsten finnas... Konsten här hemma förekommer mig alltid som en fullblodsman på ett arbetsök... För resten bara möjligheter... Vet du Valborg, hvad som är det mest karaktäristiska för Sverige, som jag till dato sett i Stockholm?»

»Neej?»

»Jo det är inskriften på väggarne i nationalmuseums uppgång.»

»Hvad för slag... 'Plats för freskomålning', menar du?»

»Ja just det! 'Plats för freskomålning' och så de stora grå fälten öfver, där det kunde finnas både 'stanser och loggier' à la Rafaël. Det borde vara hela landets valspråk. Gud bevars här är plats för all ting, plats för odling, tolerance, konst, men mera än platsen finns det inte heller. Ty ännu har man åtminstone inte sett mycket af de där vackra sakerna... Och under det man väntar på, att de ska' komma, går man och skryter öfver den goda platsen... Se bara, säga alla våra fosterlandsälskare... i gamla Sverige finns det då plats för all ting. Mina herrar, mina damer, 'plats för freskomålning'.»

»Ja Hedvig, du borde verkligen få resa ut om någon... men författarinna skulle du bli.»

»Kära Valborg, du öfverskattar mig... Inte är det mycket bevändt med mig... Fragmenter af ett instrument, som måste vara helt för att duga till något... Stycken, stycken... Jaja, det kan nu också vara detsamma. Lifvet är ju bara en miss-

lyckad fars; det kommer just på ett ut, om man spelar med som primadonna eller statist... Lappri det hela, så löjligt planlöst, att man kunde skratta sig fördärfvad åt det, om man icke föredrog att gråta... En blir till medan pappa och mamma tänka på hyran till i morgon och fårsteken till i öfvermorgon... och så... å jag gitter inte spilla ord därpå...»

»Må vara, men nog erbjuder lifvet också sina oaser, vänskapen t. ex.,» sade Valborg med en sympatisk dallring i rösten, i det hon sökte stirra så intelligent och intagande som möjligt med sina vattniga, blå ögon.

Och Hedvig, som efter denna explosion kände sig belåtnare till sinnes svarade i en beskyddande ton: »Kan väl vara... Och du kan vara säker på, att jag räknar det bland det bästa, lifvet gifvit mig, att jag fått gjort bekantskap med dig och Anna Alm.»

»Och Kurt Alm också,» inföll Sara försmädligt från sitt hörn.

»Att du nänns störa en sådan stund, Sara,» sade Valborg, förebrående. »Men mer en annan gång Hedvig! Nu måste jag arbeta. Kyrkohistoria, Pauli missionsresor.»

Så försvann Valborg, och Hedvig slog sig ner för att skrifva till Anna Alm...

Saken var den, att Valborg dyrkade Hedvig, och Hedvig protegerade Valborg, men själf dyrkade Hedvig Anna, som däremot mottog allt det doftande rökverket från sin kusin med en väluppfostrad dockas öfverlägsna lugn. Det var Annas

utsökta elegans, säkra uppträdande, pojkaktiga munterhet, ett bortskämdt barns näsvisa rolighet, som bländat Hedvig, som trots alla sina högandliga funderingar i grund och botten hade en småstadsflickas lust att knäböja för allt, som smakade hufvudstadschic och världsdamsmaner. Just för ögonblicket befann sig Hedvig på höjdpunkten af sin blinda förtjusning i den lilla koketta, innehållslösa kusinen. Hon gaf henne blommor, broderade åt henne, skref vers till henne, sprang hennes ärenden, beledsagade henne på gatorna, underblåste hennes smak för utsväfningar i konditorierna etc. etc. Och fastän de råkades nästan dagligen, skref hon litet emellan bref till henne på en åtta, tio sidor, öfverflödande af bekännelser, vanligen försedda med lika noggranna som poetiska dateringar, såsom »efter midnattsklockans slag» eller »närmare dag än natt» o. s. v.

En dylik epistel var det just Hedvig beredde sig att författa. Hon slog sig ner vid skrifbordet, och med sirlig stil började hon:

»Allra käresta Annikan min!

Efter en genomkämpad, mörk stund...»

Här ringde det, och in trädde just Anna, rödkindad, söt och kysstäck.

»Nej se Anna!» ropade Hedvig. »Välkommen! När man talar om trollen, så ä' de i farstun — jag skref just till dig.»

Så hjälpte Hedvig Anna af med öfverplaggen och drog henne som sin särskilda egendom in i sitt rum, och Annas glädtiga pladder fyllde det snart med sin kvittrande munterhet. Och där de

sutto på chaiselongen med armarne om hvarandras lif och kysstes gång på gång som ett riktigt fästfolk i de hetaste sötbrödsdagarne, växlades det tusende intima små förtroenden. Anmärkningar och infall kommo i ett spelande öfverdåd, och Annas korta små skratt läto eggande lustiga som cric-cric-toner i en kotiljong.

»Nåå,» sade Hedvig, »det var roligt på klubbridten i går?»

»Förtjusande... Du kan inte tro, hvad min nya häst är gränslöst stilig.»

»Du hade din vanliga kavaljer?»

»Löjtnant Bark ja!... Men jag börjar ledsna på honom. Jag kan hans repertoir utantill... I början på saisonen hade han verkligen några nya vitsar... men nu repar han upp allt igen... Vet du, löjtnanten sa' att min ridklädning var för lång... Allting blir kortare och kortare, nu för tiden. Gud vare lof, att man kan visa, hvad man har... och så godt är det för resten, att i dessa svåra tider icke sticka något under stolen.»

»Nåå och Hamlet i går?»

»Usch så långrandigt... Men mamma ville gå... Det var ju abonnemangsafton. De kungliga voro där... Nej i morgon går jag på Boccaccio. Det är min musik 'Med gossen, med gossen, är bäst på tu man hand'.»

»Men jag hade så när glömt det viktigaste... jag mötte i middags 'monsieur Très Beau', han hälsade så vänligt.»

»Nej, hvad säger du? Hvar var det?»

»Utanför Sunesons bokhandel!»

»Om vi i morgon vid samma tid skulle dricka chokolade midt emot, hos Hellbacher?»

»Gärna! Men hör du Anna, hvilken i ordningen är det af dina svärmerier, den här skönheten?»

»Den som kunde minnas det ändå... Men hade du aldrig något sådant där för dig, där hemma, lilla stackare?»

»Åjo! Men bara en allvarlig historia.»

»Berätta då!»

»Det var som nykonfirmerad. Jag höll på att fara till Amerika med en pianist... Karlen såg bra ut, spelade väl, och jag hade så tråkigt hemma, så gränslöst ohyggligt tråkigt... Tänk dig, jag hade packat in mina saker, tagit ut min sparbanksbok, men så ångrade jag mig kvällen förut... och pianisten reste gudskelof ensam.»

»En riktig roman!... Men det var sant. Jag tänker ha en liten ungdomsbal i veckan. Låt oss tänka på kavaljererna!»

»Jaa! Löjtnant Strömberg!»

»Fy Hedvig, var inte elak nu!... Löjtnant Lundin!»

»Den är då bra oförskämd af sig, Lundin.»

»Ja men treflig du. Löjtnant Wærnqvist.»

»Har vacker figur vill jag minnas!»

»Måtte väl det! Till häst du, sådana ben!»

»Löjtnant Krusenberg?»

»Jaa då... fin familj!»

»Bara löjtnanter du Anna?»

»Jag tror nästan det? Hvad tycker du?... Några doktorer kanske, Wisén, t. ex... Men Gud,

här sitter jag och sladdrar, och säger inte den stora nyheten för kvällen! Kurt kommer hit i afton.»

»Kurt...!»

»Ja, han sa', att han kommer hit efter sin föreläsning på arbetareinstitutet. Han, som eljes så sällan går bort. Hedvig du, jag fruktar: 'Heimliche Liebe'...»

»Anna! Jag blir riktigt ond...»

»Jag har ju ingenting sagt... Får jag hviska dig något i örat?»

»Nåå?»

»Det skulle vara riktigt roligt, om han blefve kär i dig öfver öronen... Kurt kär, filosofen, han som är så allvarlig som ett likkistbräde. Ha, ha, ha!»

»Hvad du ändå är för en liten rar slammertacka, Anna du!» o. s. v. etc... etc...

Senare på kvällen anlände också Kurt. Och inne i det ombonade Hummelska förmaket samlades man till en liten trefligt samspråkande krets. Tante Marmelad öfverväldigade med sötsaker af alla slag. Valborg tog fram sitt album, som innehöll stora män från Adam till Darwin, och förevisade. Anna och Sara språkade om olika sätt att utröna det fördolda, om tankeläsning och borddans, om att räkna fönsterrutorna, där man sof för första gången, och sätta ägghvitor i glas under ljusa midsommarnätter.

Men Kurt och Hedvig diskuterade allt lifligare kvinnoemancipationsfrågan. Hedvig talade entusiastiskt, som hon brukade med mängder af citater, bilder. Hon smyckade sitt tal med fjädrar

från alla håll, och det regnade paradoxer från hennes läppar, ända till dess Kurt afkylde henne genom att på hennes ordflöde svara med att säga: »du menar?» Och den där frågan, som han så ofta riktade till henne med sin stilla, lugna stämma, irriterade henne alltid. Just då hon tyckte sig hafva sagt något kvickt, djupsinnigt eller originellt, kom han alltid med sitt eviga: »du menar?» Och att hon aldrig riktigt kunde svara på det, det var det värsta.

Men allt efter som de samtalade, försvann hennes lust att briljera, när hon såg hans stora, själfulla ögon riktade på sig med ett uttryck, som kunde de se tvärt igenom henne. Hans enkla ord, burna som de voro af en stilla öfvertygelses värma, verkade alltid på henne som ett regn, som sköljde bort det myckna småsinta och tillkonstlade hos henne.

Så talade de då både länge och väl, och mer och mer gled samtalet från det yttre in på dem själfva. Likt två barn, hvilka leka på kanten af en afgrund, roade de sig med att i skämt locka ur hvarandra tycken och sympatier ur djupet. En vek, lyckliggörande predestinationskänsla af en kommande kärlek, som skulle rena deras själar i en våldsam, gemensam glöd, gaf deras ord flykt, färg, men ännu stod intet klart för deras hjärtan, och ännu kunde de tryggt som gamla, förtroliga vänner sitta och språka, utan att ett spår af lidelsens tvifvelsjuka oro störde deras frimodiga kamratskaps öppenhjärtiga samtalsduo...

Hedvigs misstämning var som bortblåst. Och

på kvällen, när Kurt och hans syster gått, väckte hon ett oerhördt jubel genom att i yster uppsluppenhet börja härma en känd hufvudstadspredikant. Först mässade hon med hufvudet andäktigt lagdt på sned, och sedan steg hon upp i en stor länstol och började där, medan Valborg och Sara lågo dubbla af skratt, en salvelsefull kolportörspredikan till en af det gamla testamentets mera burdusa texter om kärlek och äktenskap.

III.

Ett sommarlifs obekymrade dolce far niente med dag, som kommer, och dag, som går, i samma sorglösa enahanda, ett sommarlifs hälsogifvande stillhet, som skänker tankar och känslor af natur, medan det blå fästet tindrar mot en som ett djupblått jätteöga bakom löfhvalfvens frodiga grönska, och sol och skuggor i dallrande spel växla öfver fjärdens krusiga småböljor, i skogarnes doftande, svala salar, på krökande gula landsvägar och flacka marker, som förtona i fjärrans aflägsna ljusblå, ett specifikt stockholmskt sommarlif med pipande ångbåtar och vimplade kuttrar, med otvungenhet till middagen och sällskapslif och allt det andra, ifrån den stund husfadern med middagsbåten anländer ifrån staden, ett muntert sommarlif på grosshandlar Alms villa »Capri», belägen på en grönskande skärgårdsö...

Grosshandlar Alms arbetsrum i staden omtalades allmänt med stort beröm, men det han

hade i sin sommarvilla var också det inredt med välberäknad lyx. Medan det förra hade på en gång något af en vetenskapsmans lärda värdighet och en konstmecenats stilfulla komfort, ville det senare gifva bilden af en man, som intet högre önskade än att få lefva i fred som en välbeställd landtjunkare, men tyvärr ända ut i sin landtliga fristad förföljdes af sina tyngande plikter som stor börs- och kommunalman. Därför voro också väggarne här inne täckta med vapen och jaktredskap, medan skrifbordet, som tyngdes af riksdagsprotokoll, stadsfullmäktige-betänkanden, arbeten i nationalekonomi, talade om, att den, som lefde i rummet, dock ej tog lifvet blott »til lyst». Och de många därliggande telegrammen, den stora högen med bref, som regelbundet började med ett kuvert med mexikanska frimärken, vittnande om firmans vidsträckta förbindelser, gåfvo alltid grosshandlarn anledning till en vältalig utläggning om, huru hårdt det var för en affärsman att aldrig få vara sin egen herre...

Grosshandlar Ture Alm hörde för öfrigt till en af det offentliga stockholmslifvets prydnader. Det var icke en lifsfråga för landet och staden, som icke förtydligades genom hans ytterst sakrika utredningar. Och detta förekom så mycket mirakulösare, som man visste, att Alm börjat bilda sig som handelsresande, och det var oförklarligt, huru han sedan kunnat tillägna sig alla dessa omfattande kunskaper, han som icke en dag lämnat ifrån sig chefskapet för den stora firma, som han fått öfvertaga efter sin svärfars död.

Men hemligheten låg — uppriktigt sagdt — däri, att han på ett genomgående vis begagnade sig af den stora, moderna teorin om arbetets fördelning.

Ifrågavarande heta, solklara juliförmiddag satt just den person, som hade på sin lott, att författa de kommunala anförandena, med hvilka grosshandlaren väckte sådant bifall, vid skrifbordet i hans arbetsrum, i färd med att göra några noter åt sin husbonde, angående en expropriationsfråga. Men arbetet tycktes icke roa honom synnerligen, eller också var det den kvalmiga hettan, som tryckte honom, ty, där han satt, föll han långa stunder i tankspridda grubblerier, medan hans grunda, litet trötta, melankoliska, grå ögon stirrade ut genom fönstret, på parken, på fjärden, som frisk men spegelblank i sin glatta blånad lyste fram mellan de strandkantande aldungarnes blankgröna löf...

En tjugofem års man var han med magra, torra händer, med små svarta mustascher, ett blekt i förtid gammalt ansikte, hvars minspel förekom slött, uttryckslöst. Fru Alm påstod, att hon alltid, när hon såg honom, trodde, att hon förorättat honom på något vis, ty det låg något på en gång smärtsamt ochförtryckt öfver hela hans hållning med dess öfverdrifvet bugande undergifvenhet, öfver den darrande munnen, ödmjukt sluten, liksom för att undertrycka det vredgade eller förtviflade svaret på en förolämpning.

Men när han satt ensam för sig och fritt kunde hängifva sig åt sina tankar, växlade prägeln på

hela hans fysionomi totalt. Det var, som hvarenda sena i hans kropp spändes. Ögonen lyste skarpt med en hvass, metallisk strålglans. Händerna knötos omedvetet och det kom öfver hela hans magra men sega gestalt något af en fransk barrikadmans hänsynslösa stridslystenhet.

Det var student Artur Bäfve, grosshandlar Alms handsekreterare...

En instängdt kväljande värme ångade där inne i grosshandlarns arbetsrum. Flugorna surrade vyssjande och monotont, och tid efter annan stötte en stor humla, som förirrat sig in genom det öppnade fönstret från blomsterspalieren utanför, med dofva dunser mot taket. En bred solstrimma föll darrande med hett, gult sken in öfver tiljornas rad, kom bajonettspetsarne, panopliets ciselerade sköld, de korsade klingorna på väggen att blixtra med bländande ljus. Det var så pinande, masigt stilla där inne. Ingen vindpust förde genom det öppna fönstret det sorlande ekot af något buller utifrån. Den dofva hettan hade förstummat allt. Vågen brusade icke, vinden spelade icke, fåglarne sjöngo icke, utan gömde sig för det brännande gasset mellan lönnarnes löf.

Bäfve spejade utåt. Men han såg ingen människa, intet spår af en luftig klädning med ljusa färger, som kunde sätta lif i det döda landskapet. Hvarje ögonblick hviskade hans oroligt klappande hjärta, att Anna skulle synas stödd på Hedvigs arm, med det kinesiska parasollet öfver det blottade, blonda hufvudet, det där ystra, självsvåldiga hufvudet, som fast ingen visste det, gjort honom

så mycken sorg — och så mycken tyst fröjd, om den ock blott fick suga sig näring ur hopplösa drömmar. Men hon kom icke.

Någon öppnade dörren? Kunde det vara hon?... Nej på tröskeln stod Kurt som vanligt klädd i sin prästlikt hopknäppta svarta bonjour, med det vanliga kväkaraktiga uttrycket öfver hela sin stillsamma, litet afmätta person.

»Nej, hvad blåser det för vind i dag, efter som herr Kurt hedrar 'Capri' med sin närvaro?»

»Ingen vind alls, fruktar jag, och det var just därför jag inte kunde hålla ut där inne bland de stekheta gatorna... Jag fick en sådan lust att vara sybarit en dag, ligga i hängmatta och slå dank bland träden...»

»Nå, det gläder mig... Jag har inte sett er på så länge.»

Kurt svarade icke. Det blef tyst i rummet. Flugorna surrade, humlan for med ojämna slag mot taket. Bäfve lutade sig längre ned mot sitt arbete och lät pennan raspande fara öfver papperet. Men framme vid fönstret stod Kurt med det oroligt tvekande uttrycket hos en man, som har något viktigt på tungan, men drar sig för att utsäga det, öfver hela sitt bleka, intelligenta ansikte.

»Hvad skrifver ni på?» började han slutligen för att dock säga något.

»Å, några siffror angående den stora expropriationen uppe på söder, som ska' afhandlas i stadsfullmäktige om tisdag.»

»Såå... och far anser?»

»Grosshandlaren ämnar rösta för expropriationen.»

»Naturligtvis! Den ena korpen hackar icke ut ögonen på den andra... Frick är stadsfullmäktig, därför ska' hans tomter köpas. Eller hvad säger ni?»

»Hvad vet jag!»

»Men, människa, har ni då aldrig någon åsikt för er,» utropade Kurt med ovanlig häftighet, i det han otåligt med stora steg vandrade af och an på golfvet.

Bäfves hufvud snuddade nu nästan vid papperen, och medan han fortfarande skref, svarade han osäkert, släpande:

»Nog skulle jag uppträdt mot köpet... Men grosshandlarn har vägande skäl också han... mycket goda och praktiska skäl.»

Det var något i stämmans på en gång trötta och kvalda tonfall, som rörde Kurt. Han gick fram till den skrifvande, lade sin hand på hans axel och började så mildt som en äldre bror till en yngre.

»Käre Bäfve, låt mig få tala ut en gång. Jag har så länge, så länge önskat göra det... Svara mig, hur kan ni sitta så här dag ut och dag in och skrifva anföranden åt far, hjälpa honom att strida, mot hvad ni själf anser för rätt... Nej neka inte, ni står på samma grund som jag — det har jag märkt många gånger, märkt utaf miner, förflugna ord, med hela den instinkt, som drifver en paria att sträcka ut handen mot en annan...

Glömmer ni då alldeles, att det är den enda, stora, oförlåtliga dödssynden här i världen att sabla ner det som man själf anser så heligt, att man kunde gifva sitt bästa blod för det?»

Bäfve hade fallit ihop öfver bordet som en dödsdrucken man. Han tryckte ansiktet hårdt mot händerna, och det var som panna, kinder, ögonlock, allt brände och hettade i olidlig sveda, samtidigt med, att det dock gick kalla rysningar genom alla hans lemmar. Stötvis kommo orden från hans läppar som i suckande snyftningar.

»Ack, herr Kurt... Jag har nu måst böja ryggen så länge, att jag inte längre minns, hvad det vill säga att gå rak... Gud, jag minns inte, säger jag, så tungt och så svårt har jag haft det. Nöden, den djupaste nöd, tänk, här hos er far är första gången mitt arbete gifvit mig bröd. Jag kan inte gå ut och hungra och tigga igen, jag vill inte, jag kan inte.»

»Men sansa er då... Gå inte på som ett barn... Om ni bara vill och kan nöja er med litet, ska det gå... Tror ni jag har något öfverdåd... Jag, som städar och bäddar själf, jag, som måste arbeta, tills hjärnan icke orkar längre, för att kunna lefva... Men lycklig är jag, som bara en fri människa kan vara det, lycklig... Och akta dig, Artur, akta dig, ty den dag kan komma, förr än du anar, när tuppen gal för sista gången och säger dig, att du för evigt förrådt din herre och mästare ... Då finns det ingen återvändo längre.»

Och i sin öfvertalande entusiasm märkte Kurt

icke, att han duade Bäfve. Men denne såg icke upp. Stilla, bedjande hviskade han:

»Tack, tack för all välmening och allt intresse... Ty ni menar så väl med mig, det förstår jag nog... men det är nog bäst som det är... ni vet inte ni allt, som binder mig vid er fars hus...»

»Allt... Hvad menar ni?»

»Jo... Nej jag kan inte säga det, inte nu... Goda herr Kurt, lämna mig i fred, är ni snäll... jag är så trött och så svag; låt mig få sitta bortglömd och förrosta i min vrå. Jag är inte bättre värd... Inte alls den mannen ni föreställer er, nej tro mig, inte alls.»

»Då ber jag om ursäkt och rekommenderar mig.»

»Trampa icke på mig, herr Kurt... Förakta mig inte, lofva mig det!»

»Förlåt... Jag föraktar ingen. Se här min hand!... Men ni har i dag beredt mig en stor missräkning.»

Så lämnade Kurt sakta rummet. Det blef åter tyst där inne. Flugornas surr mattades af. Humlan hade listat sig ut. Och en än mera slumrande, masig stillhet bredde sig med sjudhett solgass öfver rummet. Men vid skrifbordet satt Bäfve kvar med ögonen dödt fästa på papperet och handen slappt kring pennskaftet; i tankar af brännande blygsel, sylhvass grämelse satt han där. Det kändes, som någon slagit honom i ansiktet, och han tåligt, ödmjukt som en hund böjt sig under den tuktande handen, i det tyngande med-

vetandet af sin skuld... Och dock kunde han icke fördöma sig själf. Utan han skakade sakta på hufvudet och tänkte, att Kurt dock icke hade någon aning om, den lycklige, hur det kunde bryta en man att beständigt, allt sedan ens tanke mognat, nödgas se förmän, beskyddare i alla, jämlike i ingen, ingen aning om, hur kufvad en människa blef, som beständigt måst tigga sig fram i världen, lefva på andras hjälp, den kallades nu handräckning, understöd, stipendier eller annat...

Och i ett ögonblick var det som hela hans uppväxttid farit förbi hans svidande, trötta öga, scen för scen, och särskildt varseblef det med hallucinationens klarhet hans barndomshem och barndomslif. En dyster bild! Ty kallt och fattigt var det i vindskuporna, där den rike släktingen af nåd lät honom och hans mor bo. Lågt i taket i de små rummen, smutsade tapeter, murkna poster, blanknötta, utslitna gamla möbler, räddade för de sista fyrkarne vid auktionen efter fadern. Refvor, sprickor, hål och lappar. Modern sitter och sömmar. Hon lämnar arbeten till »Bikupan». Och medan hennes fingrar flita, blifva rynkorna i hennes panna djupare, och hon dryftar sitt enda samtalsämne, talar om den tiden, fadern lefde, och de stodo sig godt: »Så hade vi kalaser vid julen, Artur, du. Femtio personer ibland... Ja en trettondagsafton kom grefve Erik Spens med... jag minns det, som det hade händt i går.» Och dessa eviga erinringar om gånget välstånd pina Artur som nålstyng, där han sitter i sin vrå och läser läxor. Han är nyss hemkommen efter att

hafva ätit middag hos en kamrat. Ty klassens förmögna pojkar hade erbjudit honom att spisa hemma hos sig vissa da'r i veckan. »Och ett sådant anbud får icke ett fattigmansbarn afslå,» sa' rike släktingen... Boken är sönderrifven, köpt i ett antikvariat, kläderna, ja dem fick han förra julen af släktingens hustru, och hon glömmer icke, när, hvar och hur hon gifver.

Så sitter han där och pluggar, medan lampan kastar ett sken, som om också flämtande och matt dock är för starkt för allt det slitna och färglösa ikring, medan modern syr och talar om kalasen i forna da'r, då till och med grefve Erik Spens kom med en trettondagsafton... Kväll ut och kväll in sitta de så för att blott då och då, när släktingen har fester, kommenderas ner. Ty stickande af genom sin uppklädda tarflighet skola de där vara lefvande och lysande bevis på grosshandlarns och hans hustrus »osparda och ädelt frikostiga gifmildhet».

Ännu en gång skakade Bäfve sitt tunga, värkande hufvud. Det blef icke rosor af draksådd. De i förtid brutna vidjorna blefvo aldrig mera raka. Ve de förtryckta, de som trampats i all sin tid, deras krökta ryggar skulle ingen kunna räta...

Ute i trädgården stötte Kurt på sin syster, som med badmössa och en kokett simdräkt på armen, kom gående nerifrån sjön.

»God dag, Anna!»

»Nej se Kurt... Välkommen kära filosofgubbe! Det var då för väl, att du kom hit ut en gång... Eller tycker du, att det är skick och

fason att så där icke synas på många veckor... Nåå, gif nu din syster, som kommer frisk och vacker ur vattnet, en kyss... Så!... Men säg, det var kanske något särskildt, som i dag bereder oss äran af ditt besök.»

»Nej, kära Anna!... Jag ville bara ligga och lata mig litet i värmen.»

»Nå, det skall blifva riktigt roligt att se dig sysslolös... Det skall glädja en sådan lazzaron som jag... Kom då! Där nere bland lönnarne hänga de nya amerikanska hängmattorna... de äro något till vällustiga, de.»

»Men hvar är Hedvig?»

»Morjens! O ù e s t l a f e m m e, ja?... jag hade bort tänka det genast... Hedvig är ute och spatserar med konsul Wern.»

»Wern!»

»Ja, han har ett ställe strax bredvid... Han skulle visa henne en utsikt.»

»De två ensamma — går det an?...»

»Ha, ha, ha... Hör på honom, radikalen, bildstormaren! Han frågar, om det går an... Men sådana ä' de, nyhetsmakarne... när det gäller eget skinn, då hålla de på alla möjliga — konventionella nutidslögner.»

»Kan du tala ett allvarligt ord?»

»Skall bjuda till, kära du!... Nå, var ingen ledsen gris nu... Hedvig kommer snart, och konsuln också... Han är ju änkling, och hans lilla flicka är antagligen med dem...»

Så låg då Kurt i en hängmatta med en cigarrett i munnen, och hans ögon blickade tankfullt

upp mot himlen, som hög och klar kupade sin djupblå halfbåge öfver all den frodiga grönskan där under.

Å, att ligga så där makligt utsträckt, plira mot solen, med ögat följa en liten ulltapp till molnbit, som lustigt dansade fram öfver fästet, det kunde passa de obekymrade och lyckliga, men Kurts sinne brusade i nervös, lidelsefull oro. Hans pulsar dunkade. En enda bild sväfvade med pinande enformighet för hans öga. Hedvig och konsuln, som långsamt gingo samspråkande längs den långa, dammiga landsvägen. Hon log vänligt, tog hans arm kanske... Det var som den synen kastat den sista, exploderande gnistan i hans själs upprörda känslosvall.

Gud, han älskade henne, älskade galet, vanvettigt med hela sitt stora, brinnande hjärta, af hvilket han ännu icke skänkt någon kvinna en parcell ens, som han nu ångrande behöfde återönska sig, för att få gifva bort den med allt det öfriga, älskade henne med all den darrande ömhet, som under de långa, ensamma stridens år hopat sig in i hans bröst, svällt och svällt utan att få aflopp... Ingen annan än han fick se, höra, känna, tänka på henne, ingen, ty han älskade henne... Och han ville för full hals skrika det ut i högan sky, där han låg i sin hängmatta, skrika det, så alla skulle höra det, och hon själf icke längre kunna neka att emottaga hans kärlek.

Allt hade gått sin vanliga gång... Så länge Kurt litet emellan träffade Hedvig, tänkte han icke stort framåt, grubblade icke djupare, utan

njöt bara i stilla lycka, öfver att han fick vistas i hennes närhet, samspråka med henne. Men nu på sommaren, när en hel månad gått, utan att han sett en skymt af henne, då blef det med ens klart för honom. Och där han gick på de glödheta gatorna, där solen svedde hans nacke, där dammet rykte i ansiktet på honom, och asfaltröken lade sig tung på hans bröst, kunde hans åtråmättade tanke väl tusende gånger famna hennes starka, härliga gestalt... Och när han satt i sitt rum, där hettan låg dof som i en ugn, kunde han huka sig ner mot sängen som ett barn, och snyftande i kärlekssjuk begärelse dölja ansiktet i sina händer... Och dock hade han dragit sig för att fara ut till landet och råka henne, ty långt mer än ovisshetens ångestfyllda längtan fruktade han en kylig blick, ett afvisande ord. Och nu, när han kom, var hon ute och spatserade med Wern... Konvulsiviskt knöt han sina händer öfver ögonen, liksom för att slippa se...

Mot middagen återkom Hedvig emellertid, följd af konsuln och dennes lilla dotter. När hon såg Kurt, rodnade hon svagt, tryckte vänligt hans hand. Och också konsuln hälsade vänskapligt på Kurt med denna artiga förbindlighet, som var honom egendomlig Det var en lång, välväxt man, som såg ungdomlig ut, ehuruväl han hunnit till slutet af tretti-talet. Och den höga engelska Stanley-hatten med de flygande banden bak klädde hans manliga, kraftiga ansikte. Hedvig och han tycktes intima. Hon smekte hans två rapphönshundar, som hoppade ikring, hade så mycket att

säga honom om både ditt och datt... Men i sin vrå satt Kurt orörlig och stel. Och hvartenda ord hon riktade till den andra, vållade honom nästan en kroppslig smärta, hvarunder han ville vrida sig. Förtvifladt längtade han efter att få rå om henne ensam. Men med det såg det svårt ut. Det var för varmt att taga sig något för... Skulle man spela croquet, måste någon svart slaf hålla en parasoll öfver en, när man slog, påstod Anna. Därför satt man kvar där inne i bersåns skuggiga svalka och kallpratade... Vid middagstiden kom så grosshandlarn, välkomnade sin son med en så hjärtlig min, som hans grådaskiga korrektionshusfysionomi kunde åstadkomma, och som bevis på hans förnöjelse öfver att ändtligen — som han uttryckte sig — vara fjärran från stadens buller och intriger, föll monokeln gång på gång från hans sura, illvilliga öga, som ansträngde sig att se rördt ut...

På kvällen. Efter supén hade man följt konsul Wern hem, nu återvände man med sakta, dröjande steg. Fru Alm och Anna först. Kurt och Hedvig efteråt.

Doftmättad och stilla hvilade aftonen öfver nejden, öfver den långa landsvägen, som buktande och bred löpte fram mellan ängar med stackar af nyslaget hö och sädesfält, där blåklintarnes blå ögon lyste trohjärtadt fram under de mognande axens vajande gullhår. Blekgula, blekskära skyar med purpur, som än dröjde kvar efter solnedgångens kolorerande ljusglans, skymtade långt där borta bakom skogsbrynets zig-zaggående, gröna

slutrand, men framför dem hvälfde sig himmeln mattblå och varm för att längst där borta på backen, som begränsade deras synkrets, liksom stödja kanten af sin jättekupa. Sommarnattens tusende dofter strömmade rusande upp från marker, ängar, skogar och fält, fyllde den stilla, heta atmosfären med ett duschande bad af vällukter. Kryddad klöfverlukt från afmejade ängar, daggfrisk skogsdoft från mossiga, sanka vrår bland granarnes hopvecklade rötter, ångor från örternas kalkar, som i nattens stillhet läto sina blomsterdrömmar som aromer af vidunderliga essenser flyta ut i luften, de osande dunsterna från den upphettade, svettande jorden, eggande för nerverna som beröringen med något mjukt och naket. Förstummadt allt buller; ens öra kunde knappt förnimma något af aflandets segersälla mummel, af alstrandets hemlighetsfulla gny; blott syrsorna hördes skarpt, gällt som knifsegg mot skärsliparns brynsten...

Tysta gingo Hedvig och Kurt vid hvarandras sida, liksom rädda för att säga något, som ej passade hop med kvällens fridsamma högsommarstämning. Och växlade de några ord, skedde det hviskande, försagdt, hur likgiltigt och andefattigt ämnet än var i sig själft. Och dock när de väl hunnit hem och med en svag handtryckning skildes från hvarandra, var det, som de yppat idel hemligheter för hvarandra om det där båda kände, men ingen af dem tordes nämna, den ena ömma bekännelsen efter den andra.

Men när Kurt återfann sig i sitt rum, var all

hans svartsjuka bortblåst, han visste icke hvarföre; och det jublade, och det sjöng inom honom, som det hela med ens blifvit klappadt och klart. Med stora steg mätte han den lilla kammaren af och an, i det han omedvetet för sig själf mumlade något om, att vore det också hundrade konsuler, som fjäskade för henne så visst som en, han skulle dock slå dem ur brädet allesammans... och vinna henne... och vinna henne. Så smålog han för sig själf, kastade sig i det öppnade fönstret, och insöp med vidgade näsborrar all blomsterdoft, som i floder af vällukter slog emot honom från rabatterna utanför... Det var som trycket af hennes hand mot hans fortplantat sig längs hela hans kropp i en lång, värmande smekning. Han andades djupt. Hans ögon fuktades. Det var ett öfversvall af lidelser, som stormade inne i hans bröst. Och utan att rätt veta, hvad han gjorde, grep han en penna, och med papperet på fönsterposten skref han, medan sommarnattens heta, drömfyllda vind smekte hans panna:

Statt upp min älskade, dig, som min själs tanke smeker, och min kropps fibrer åtrå, statt upp och kom i min famn.

Ty förgången är vintern, snön smält, regnet öfverståndet, förgångna alla de ensamma timmarnes nöd och ve.

Kommen är sommarn, sommarnatten, då vindens lena pust bär kärleksbud mellan han- och honblomma, och luften är tung af alstrande pollenkorn.

Sommarnatten, då blodets röda kulor glöda

under hudens skal, då safven stiger i ådrorna, safterna spränga sina höljen, och bären mognas med söt must...

Åt dig, älskade, har jag bevarat både nytt och gammalt, om dig har jag drömt både natt och dag, medan hufvudet värkte, och pulsen slog. Efter dig har i långliga år jag letat med ljus och lykta.

Men nu är du funnen. Din själs skärpa älskar jag, och jag älskar din härliga gestalt. Inne är kärlekens tid, låt då min högra hand omfamna din midja och min vänstra ligga under ditt hufvud.

Ty brinna vill jag för den frågande eld, som tindrar från dina ögongropar, jag vill känna din andedräkt mot min kind, och af dina varma röda läppars vin vill min törstande mun dricka sig rusig.

Och vakna skola vi samman till lifvets möda, och för att ansa vårt värf skola vi bittida uppstå, ty arla skola vi sädeskorn så, men icke heller om aftonen hålla händerna till, ty ingen vet, när det lyckas bäst.

Statt upp min älskade, dig som min själs tanke smeker, och min kropps fibrer åtrå, statt upp och kom i min famn...

Så låg Kurt länge i det öppna fönstret och såg med stora, glänsande ögon ut i den stilla, slummerbundna natten.

IV.

Höstsaisonens första symfoni-konsert skulle strax begynnas. Folk strömmade i skockar till

»operan». I de trånga korridorerna vimlade det af musikmänniskor, och inne i salongen rådde ett oupphörligt, nervöst öppnande och tillstängande af dörrar. Nere på parkett sutto damer i höstkostymer, försänkta i estetiskt-musikaliska resonemanger, artistiska herrar med hår à la Liszt kikade genom glasögon och monoklar upp mot raderna, på hvilkas barriärer affischerna satte stora, hvita fläckar. Ansikten, kända från scenen, började skymta på bänkarne närmast rampen, men på själfva scenen började spelmännen ordna sig under förtvifladt stämmande. Fiolerna pepo som kattungar, hvilka i misshugg trampats på tassarne, kornetter och basuner läto retade som argsinta ämbetsmän, när man vänder sig till orätt person, flöjtdrillarne ljödo falska, sluddriga, som vatten i strupen på en, som gurglar sig. Så brummade trumman helt plötsligt till ett tag, som en familjefar, som får punga ut en tia för en fruntimmershatt, och hela tiden fortfor en basfiol att snarka, som samma hedersgubbe under sin middagssiesta.

Det blef allt lifligare i salongen. Några gamla kompositörer intogo med värdigt allvar sina platser högt upp på parkett. Närsynta letade efter sina nummer. Förlofvade par utställde sig till beskådan på första raden närmast kungliga logen. På andra visade familjer likheterna mellan sina ansikten, på tredje stucko Mazérgubbarne fram sina slätrakade kinder och sina stela skjortkragar, men där högt uppe från fjärde kastade framtidens unga musici kritiska blickar på celebriteterna där nere...

Kurt, som eljes var en ifrig fjärderadist, hade

i kväll gjort sällskap med familjen. Och nu satt han bak på första raden vid sidan af Hedvig. De talade sakta samman med lågmälda röster, nästan försagdt. Det var som om de, hvilka dock första tiden Hedvig vistades i Stockholm, kunnat resonera så länge och så mycket om allting, nu icke längre hade mer att säga hvarandra. Förhållandet var det, att det var ett enda ämne, som båda ville tala om, en enda bekännelse, som beständigt sväfvade på bådas läppar. Hvar morgon Hedvig slog upp ögonen, frågade hon sig själf med bäfvande hjärta, »skall han säga det i dag?» Och hvar gång Kurt råkade henne, väntade han, att något hos henne, om också blott en blick, skulle tillhviska honom: »nu är tillfället lägligt!» De ordade ofta förblommeradt, med halfva ord, underförstådda meningar, men ännu hade intet af dessa ögonblick erbjudit sig, som med oemotståndlig makt tvinga själen att bikta sig och hänsynslöst lägga på läppen alla dessa hemligheter, som man sorgfälligt gömt i sitt bröst... Icke att de voro ovissa. Hur skulle det väl vara möjligt? Allt sedan den sista höstmånaden, de tillbragt samman på landet, hade de vetat det båda — å hvilken vidunderlig månad, den där regniga, grådaskiga, kulna september, som alla eljes beklagade sig öfver. Det stormade och det blåste. Bladen föllo gulnade, skrumpna ner i gångstigarnes våta mylla, sletos omildt från träden, som med förtviflans lugn lät de strida höstregnen spola öfver sina stackars aflöfvade, nakna grenar... Men för de tu var det en knoppningens, en spirandets, en förhoppningarnes tid med den

tidiga vårdagens all jäsande safve, och ljufva, aningsfulla oro i blodet. Och med en segerstolt, nästan brutal känsla af sin egen makt sågo de allt multna, vissna, dö, vissa, som de voro, att de själfva kunde skapa sig en värld, där solskenet var än mera gult och dofterna än mera välluktsrika än i den omgifvande natur, hvars långsamma griftläggning de utan fruktan åskådade...

Men nu började musiken. Orkestern var ordnad. Anföraren lyfte sin taktpinne. Trumpeterna fördes till munnarne. En sten, infattad i en stråke, som höjdes, gnistrade i gasskenet. Så la' la la la'... de första tonerna af en Haydnsk symfoni. Kurt slöt ögonlocken. Ett vekt löje sväfvade kring hans mun, medan han invärtes gnolade med den hurtiga, lifslustiga melodien. Och det kändes, som han genom ett trollslag plötsligen blifvit ryckt ur sin egen tid, bort från all dess sjudheta äflan, bort från alla dess etsande fejder. Och han i stället stod midt i ett annat sekel. Ja Gud vete, om det existerat ens, det seklet, ty så obekymrad, munter lust brann i alla dessa människors ådror, och själfva sorgen, när den fäste på en sin mörka blick, förekom som ett barns, icke som en fullvuxens, i jämförelse med nutidsdagens gnagande förtviflan. Och Kurt tyckte sig se en vandrande gesäll med klara ögon och frisk mun. Mössan satt käckt på hjässan, vandringsstafven i hand och på ryggen den lätta ränseln. Och sorgfri som fågel i sky, utan ett uns grubbel, utan ett grand missmod vandrade han från trakt till trakt med sång på läppen och yster lifslust i sinnet. Alla de skif-

tande nejdernas goda, njöt han: majtrankens smultronsmak, rhenvinets ljusa blod, franska landtvinets friska, doftande syra; under trattoriornas spåntak såg han asti'n med gulaktiga små-pärlor moussera i glasen, och på vandring öfver den solstekta lombardiska slätten förde han till törstande läppar den korgomflätade chianti-fiasconen. Han smekte tyska flickors gullhår i de gröna bokskogarnes skugga, famnade vid det salta hafvets bredd bretagniska fiskarflickor med starka höfter och bruna ögon, kysste italienska mulåsnedrifverskors blodrika, fiberstarka munnar, när han mötte dem bland olivterrasserna med de flata hattarne öfver lockarnes mörka svall. Så nästa dag på vandring igen från trakt till trakt, utan ett uns bekymmer, utan ett grand missmod...

Så tyckte Kurt, att hvar sats i symfonien lät honom följa ett nytt skede i den lycklige vagabondens lif, ända till dess han i finalen återfann honom som åldrig farfar i kretsen af de sina, ännu obekymrad trots pannans rynkor och hufvudets grå lockar, ännu i sorglös glädje fröjdande sig bland barn och barnbarn. Och vid bordet, tyngdt af frukt och vin förde han takten till de ungas visor, medan hans sonhustru med yngsta pysen vid bröstet log så godt emot honom — alldeles som Kurt sett det på en berömd gravyr efter Jordaëns...

»Fader Haydn!» började Kurt i pausen.

»Ja, hvad han är naiv och älsklig,» fortsatte Hedvig. »Men märkte du, hvilket stilla belåtet lugn, som kom öfver de flestas ansikten, när de

kände igen melodien. Alla fruntimmer, som klinkat på den, alla fäder, som måst höra den, då de ville sofva, alla kände det som en riktig belöning att en gång få höra den ordentligt spelad... Det är för märkvärdigt hvilken svaghet folk har för melodier, som de känna till. Om det föll någon in att skrifva variationer öfver 'Katten och killingen' eller 'gubben Noach' skulle de applåderas med entusiasm.»

Kurt smålog. Fortsatte efter en stund: »Ja kära Hedvig, den här symfonikonserten är nog det sista i den vägen jag får höra på länge.»

»Hur då?

»Jo, jag far ju i morgon. Har du icke hört det?... Å det var så sant, det blef så fort bestämdt, att det just skulle blifva i morgon.»

»Du reser? Hvart?»

»På ett par månader till Norrland. Det är en serie föredrag öfver ålderdomsförsäkring, ringrörelsen etc., som jag tänker hålla litet hvarstans där uppe.»

»Flera månader, Kurt?»

»Ja, gör det dig ledsen?»

»Så du talar... Om det gör mig ledsen?»

»Hedvig!»

»Tyst! Man hör... vänta tills du följer mig hem i kväll.»

Orkestern började på nytt. Det var Beethovens C-mollsymfoni. Men fast Kurt hört den mångfaldiga gånger, kunde han icke följa med. Hans pulsar dunkade.

Det var då sagdt, det var då sagdt. Hon

älskade honom. Hon var hans, hans. Han fattades af en obändig lust att lägga armen om hennes lif, att kyssa henne midt på mun inför alla människors ögon. Hon var hans. Så lycklig han var, så lycklig... Och tonmassorna smekte hans öra utan att han begrep dem. Han fick ingen bild att stanna för sitt öga, såg bara ljusa, klara rymder stråla framför sig med blekt, hvitt sken... Han tittade sig ikring. Fixerade man honom? Nej de sutto där som vanligt och nickade med sina tråkiga, gamla ansikten, människorna ikring; kära hjärtandes sådana perukstockar, sådana förtorkade gamla mumier. Men han lefde... å var inte bara det att få sitta bredvid henne en lång, lång smekning. Och när ändtligen symfonien slutade med en den stora lidelsens jublande triumfhymn, stämde också hans hjärta in, och det var som hvar liten röd blodkula, som brände, surrade och sjöd under hans hud, sjöng med...

Konserten var slutad. Kurt och Hedvig hade följt fru Alm och Anna hem, nu skulle Kurt beledsaga Hedvig. Ännu vimlade det af folk på Kornhamn. Tysta ilade de därför ner till kajen. När de hunnit dit, saktade de sina steg. Ändtligen allena. Ingen människa syntes.

»Min dyra flicka!»

»Ja din egen, egen för all, all tid!»

»Hedvig, hvad jag älskar dig!»

»Signe dig för det!... Det var nu för väl, att det blef afgjordt i dag. Jag har väntat så länge på det, Kurt, så länge.»

»Jaha, den 19 november, du, lördagen den 19 november.»

»Så gick då allt i uppfyllelse, och det blef det vanliga, ljufliga slutet på den gamla barndomshistorien.»

»Fästmö och fästman, menar du?»

»Nej man och hustru!»

»Älskade!»

Det blef en paus. De vände sina strålande ansikten mot hvarandra och fortsatte långsamt sin vandring åt Mälartorget till.

»Men älskling, kan du resa i morgon!... När talar du med tante och farbror?»

»Jo, jag måste fara, ser du... Men vi få ju skrifva till hvarandra hur ofta som helst. Tänk dig det Hedvig, tänk dig, att, när vi vilja, kunna vi berätta hvarandra vår minsta lilla känsla...»

»Du vill då ha det hemligt till början med.»

»Ja! Tills framtiden ställer sig litet klarare för oss... Kära barnet mitt, en fattig tidningsmurfvel har icke mycket att bjuda på... Det blir allvarliga tider nog, men det undslipper ju ingen... Och vi äro ju duktiga och arbetsdugliga båda två?»

Hedvig nickade jakande. Men det föll som en lätt skugga öfver hennes stämning. Hon fruktade hans fanatism. Hon hade så svårt att tänka honom alldeles skild från det lysande hemmet vid Kornhamn. Men strax därpå hade ögonblicket ånyo fångat henne. Och utan en baktanke, i stilla, förtrolig, nästan vemodsfull lycka gingo de af och an utför kajen, där frostprismorna glänste i gasskenet som flisor af glimmer, planerade, drömde om långa,

ostörda famntag i eget hem, medan skymningstimman göt sitt skuggdunkel öfver chaiselongen, där de hvilade bröst mot bröst, drömde om långa samtal vid egen härd, medan brasan sprakade och lampan sken, byggde luftslott på luftslott...

Härligt var det för öfrigt där nere vid kajen — en smällkall vinterkvälls liflösa men bekymmerfria ro, välgörande för hjärtan, som efter att hafva längtat sig trötta nu ändtligen funnit hvarandra och vilja af ögonblicket göra en lång, lycksalig evighet. Djupblå var himmeln med matta stjärnor, men snedt emot dem lyste månen än bjärtare mot en svart skys dunkel, ännu ej half, lik den krumma klingan på en turkisk kroksabel, och öfver Mälarns istak kastade den en smal stig af tindrande, hvittblått ljus. Midt emot reste sig söder, och husen syntes bitvis i det oroliga skenet från lyktorna, de många lyktorna, hvilka ända ifrån hissens parallellrader fortsatte utåt bergen i oregelbundna komplexer för att sluta långt bort på den brunaktiga höjdsträckningen med enstaka, melankoliskt fladdrande lågor. Men ifrån kajen, där de gingo, ledde flottbron tvärs öfver, belagd med en blänkande frosthinna, lik en spång af gelatin...

Men allt efter som de båda gingo där, rusade ensamheten och den friska luften dem — det kändes så oändligt skönt att vandra där sida om sida. Framtidsbekymren veko för alla minnen från den tid, då de ännu blott vågat hoppas, och med muntra leenden på läpparne erinrade de hvarandra om tusende tankar de hyst i dessa längtans och orons da'r. Älskade, den gången var det så, neej

det var så; om du visste, hvad jag led den kvällen, otäcka där, om du haft en aning om, hur olycklig jag kände mig den aftonen...

Och i yster, uppsluppen munterhet lade Hedvig sin arm inom Kurts, och så gingo de tryckta mot varandra, stannande vid hvart tredje steg för att låta sina läppar mötas i långa, brinnande kyssar.

»Men att du nändes kokettera så hos Lagerlöfs sist!»

»Gjorde jag det, Kurt?»

»Så hon sjåpar sig... Eva, Eva... men jag var inte glad den kvällen.»

»Men jag skrattade i mjugg... Nåå, det var tillfällen, då du satte dig på dina höga hästar, du också...»

»Att jag kunde det!»

»Håll alltid lika mycket af mig, Kurt!»

Åter stannade de och kysstes. I detsamma passerade en poliskonstapel med ett långrandigt, dödt ansikte. De sågo honom knappt, och dock fäste sig bilden af hans tråkiga, surmulna fysionomi för åratal i deras sinnen, ty de befunno sig i ett tillstånd af själslig exaltation, som inpräglade hvar minsta lilla tilldragelse ikring dem med outplånlig styrka i deras minne.

Så hördes två långa, dofva slag från en kyrkklocka.

»Nu måste vi gå, Hedvig... half 12 redan.»

»Ja tyvärr... Men hvad skall jag säga där hemma?»

»Du har naturligtvis superat hos föräldrarne.»

»Så lätt han hittar på en lögn... Jo du är en fin passagerare, Kurt!»

»Ändamålet helgar medlet... Eller ångrar du dig kanske?»

»Tyst!»

»Det värsta är, att du får lägga dig hungrig. Men något skall man lida för sin kärlek.»

Hedvig skrattade. Så lämnade de med en lång suck kajen, och styrde kosan åt Hedvigs hem. Allt var så tyst på gatorna, och syntes någon människa i ett hörn, gaf han icke akt på dem. Alla bekymmer och sorger tycktes med dubbla lås instängda inom de slumrande husens portar, och ostörda kunde de i nattens tystnad hviska och svärma, där de sakta gingo öfver trottoarernas snö.

Ändtligen hunno de fram.

»God natt min Hedvig, au revoir.»

»God natt, Kurt! och lycklig resa... Tänk, att jag står på perrongen i morgon bittida och viftar åt dig, när du far...»

»Det skall jag. Och i öfvermorgon har du bref. Tack nu för i kväll, lilla fästmö!»

»Se här, tag rosorna här till minne!»

»Tack! Sof godt, Hedvig och dröm, du vet nog om hvad.»

»Det skall jag, Kurt. Farväl!»

Sedan de så i den mörka portgången växlat ett lidelsefullt famntag, försvann Hedvig i trappan, och Kurt stod allena på trottoiren. Men han såg allt annat än öfvergifven ut. Han småsjöng för sig själf, gick än sakta, gravitetiskt, än halflunkande,

ja snurrade ibland till på stöfvelklackarne. En obekant, som sett honom, kunde haft giltiga skäl att tro, att han fått litet för mycket i hufvudet. Och det hade han nog också, om också ej af den vanliga sortens spirituosa.

»Förlofvad karl,» sa' han och log som ett barn, »förlofvad karl». Och så rätade han upp sig som en gardist vid skyllra gevär, bligade uppåt himlen, som han väntat, att stjärnorna skulle lyckönska honom, satte näsan i vädret och sökte se högfärdig ut.

Och där han på de mest underliga och ologiska om- och krokvägar vankade hemåt, höll han ett högst osammanhängande tal till rosorna, som han satt i knapphålet och höll i handen.

»Det finns rosor,» började han, »vidunderligt doftande rosor och det i novembers regndagar, midt i den grå, filiströsa staden. Hören det, om I viljen eller icke, högvisa kälkborgare till fäder, hören det I kalkylerande, skinntorra mödrar, I pessimister med grå starren, I arma djäflar, som aldrig lärt känna annan kärlek än den köpta skökans. Det finns rosor. Jag har både i knapphål och hand, icke att räkna alla, som blomma i mitt bröst. Du ärkefåniga, dumstolliga mänsklighet, du som rifver och bråkar, korsar dig och är snusförnuftig, det finns rosor du, om också icke din långa näsa känner deras vällukt, midt i novembers dusk, midt i den filiströsa staden finns det härligt doftande, röda rosor.»

V.

Det var en mulen söndagsmiddag i december, som Kurt återvände från sin resa i Norrland. Samma dag skulle han på middag hemma hos föräldrarne, och till grosshandlarns stora öfverraskning hade han utan vidare lofvat komma. Men saken var den, att han visste, att Hedvig skulle vara där, och han längtade så orimligt efter att råka henne, om också bara för att se henne.

Nog hade de nu i flera veckor pr bref växlat bekännelser och tankar, de innersta känslor, de ömmaste ord, och sålunda fast långt från hvarandra gång på gång haft sina små tête-à-têter, dem ingen människa hade någon aning om, och hvart bref hade lärt dem mera om hvarandra, hade erbjudit mera af de där uttrycken, hvilka tycktes liksom frampressade ur djupet, och lik Ariadnetrådar vägledde dem in i den labyrint af egendomliga, fördolda tycken, af hemlighetsfulla, oförklarliga känslor, som bo i skrymslena af en människosjäl. Nog hade de åtminstone hvar annan dag känt som en innerlig handtryckning, då brefbäraren lämnade dem de kära kuverten med de kända handstilarne, nog hade de ofta efter läsningen af alla dessa arkens upprepade utrop, här och hvar återkommande onödiga små frågor, deras vältaliga, tätskrifna kråkfötter, i tyst lycka kunnat sluta sina ögon, som man gör, när den stora lidelsen trycker sin rusande kyss på ens panna. Och dock hvilka ömkliga surrogat voro icke bref för dem som likt Kurt som en uttörstig längtade efter blickar, smek-

ningar, famntag. Han begrep sig icke själf. Förr i världen hade han alltid, om han någon gång tänkt åt äktenskapshållet, i sin fantasi sett som sin fästmö en skarpsynt, förståndig ung kvinna af de där, som ville kämpa för framstegen i världen — och samman skulle de skrifva, sträfva, strida. Det hela föreföll som en hufvudets sak, två intelligensers förening. Och nu älskade han så utan alla resonemang, med nerver och blod, med en enda oemotståndlig lust att krama sin flicka i sina armar, så rikt och så helt, att han icke längre begrep, hur han kunnat lefva förut. Tänk en sådan ömkansvärd figur han hade varit, en sådan erbarmlig, fattig fan, som allena måst vanka och gå utan en arm inom sin, utan en blick, som gjorde hans möda lätt och hans strid ljuf. Och ingen hade det funnits, som bittida och sent ägnat honom sitt hjärtas lönnliga tankar, ingen som nämnt hans namn i sin dröm... Men nu, kommen till mig I alla, hvilka icke veta, hvad det är att älska, och min tunga skall lära er... Heliga Antonius, Sankta Filibunka och ni alla tolf små profeter, gamla, hyggliga hedersknyfflar, hvad han var lycklig... Att aldrig vara ensam längre, aldrig. När han de tidiga mornarne i väntsalarne bidade tågen och intet annat hade att göra än att stirra på den grå väggen midt emot, strax tecknade sig där Hedvigs ansikte, invigande hans arbetsdag med sitt ljusa leende. När han satt på arbetarmötena och lyssnade, tyckte han, bäst som det var, att han ingenting hörde längre, bara kände en varm, blodrik kvinnomun eldigt tryckt emot sin, och om aftnarne i de

otrefliga hotellrummen bestod han sig med ett öfverdåd af ljus och i stället för att krypa till kojs gick han sjungande af och an eller stod timtals och fantiserade i fönstersmygen, i det han som ackompanjemang med all gewalt trummade »Napoleons marsch öfver alperna» på den immade rutan...

Men nu var han ändtligen hemkommen... om tio minuter skulle han få se Hedvig. Tio minuter. Ja han önskade, att de voro gångna de där lumpna, förargliga tio minuterna, men på samma gång saktade han ändock sina steg där han vandrade fram öfver gatorna, saktade dem för att som en lycklig gourmand så länge som möjligt frossa af de härliga ögonblicken innan...

Slask, rusk och dugg ikring honom. Det flöt, det dröp, det stänkte. Den gråpapperslika himmeln skiftade i brungrått. Dimman dränkte husen med sin kvalmiga fuktighet, och stod så tung och så tjock öfver gatorna som genuin london-fog af värsta sort. Kyrkklockorna klämtade mjältsjuka likbegängelsehymner, och den ena begrafningen efter den andra for som vanligt om söndagarne fram öfver gatorna i denna sömniga, sorgmodiga andante-takt, som kan göra den gladaste beklämd. Gråtande kvinnor i vagnarne närmast kistan, skrattande herrar i de sista. Hopar med folk strömmade ner från konstutställningarne, där man stirrat sig hungrig på still-lebens-målerier med ostron och Chablis, känt sig olustigare än förut gent emot all sommar och sol på dukarne... En pojk traskar förbi med en glasshink. Några herrar med

hvita halsdukar trippa försiktigt fram mellan pussarne. Skumt och vått, en sådan där grådaskig söndagsmiddag i december, då det känns dubbelt skönt att komma in i upplysta rum, se vin gnistra i slipade glaskaraffer och gasskenet smeka damernas brokiga sidenvåder.

Men Kurt var totalt oberörd af vädret. Han gick och räknade minuterna. Åtta minuter, sju minuter, fem minuter. Och han såg redan, hur han skulle fara upp för trapporna, lämna betjänten sin ulster, och så tryckte Hedvig och han hvarandras händer, och i det handslaget låg en hel kärleksnatts eld. Och ändock var det ingen, som förstod något... Ingen sned tanteblick, som störde.

Omsider var han framme vid det gamla fädernehuset vid Kornhamn. Hans hjärta dunkade häftigt. Han kunde knappt draga andan. Så upp för trapporna som en pil...

Och allt hade gått alldeles som han tänkt. Han hade fått Hedvig till bords. Och hur mycket hade de icke med halfva ord hunnit säga hvarandra, medan stämmornas sorl och porslinets klirr tonade surrande genom salen. Nu var middagen öfver. Herrarne hade försvunnit i rökrummen. Damerna i fru Alms enskilda våning och Anna med dem. Men inne i kabinettet sutto Hedvig och Kurt ensamma så när som på en gammal fru med kanonlockar, guldlorgnett och sin aflidne man majorens miniatyrporträtt som brosch. Hå, hå, ja ja, gumman hade känt Hedvigs mor, och hon ordade om deras bekantskap både länge och väl, både sirat-

ligt och prudentligt, medan de båda unga darrade af otålighet — ty just nu var enda tillfället att få vara allena. Kurt bläddrade nervöst i ett album. Hedvig blickade ut genom den gröna portièren, såg öfver en hel fil af rum med stora trymåer, divansbord med brinnande lampor, en midtsoffa med sin fajanskruka, där en högröd kamelia prunkade med sina stela praktblommor. I dörröppningen längst bort skymtade en vaktmästarrygg. Så försvann också den. Och de enda, som funnos kvar, voro ett par småttingar om fyra eller fem år, hvilka lekte med smällkarameller i det rum, som afslutade filen. Så skönt och så tomt — och nu skulle den välsignade käringen sitta där. Var det inte, så man kunde reta gallfebern på sig? Kurt hade hunnit in i sitt andra album, och han önskade inom sig så innerligt, att majorskan aldrig blifvit född eller åtminstone för längesedan som trogen maka följt sin salig man till en mera afsides belägen lokal.

Slutligen reste hon sig dock, lämnade rummet, och de sågo henne långsamt segla från rum till rum med det frasande, blommiga sidensläpet efter sig.

Ensamma!

Ändtligen ensamma!

»Å, Hedvig, älskade Hedvig!»

»Hvad du har dröjt länge borta, Kurt... och Gud ske lof, att du är här igen...»

»Såå, har du längtat så mycket, lilla stackare där?»

Och han fattade med båda händerna om hen-

nes hufvud, böjde det sakta bakåt, och så stodo de länge, länge utan att säga ett ord och stirrade hvarandra in i ögonen, till dess det svindlade för deras blickar.

Det blef med ett så tyst i rummet. Barnens skratt där utifrån, från ett sidorum ett ljud som af glas, hvilka klingande stötte mot hvarandra, ett åkdons rassel från gatan, eljes så stilla, att de nästan tyckte sig höra sina hjärtan slå. De tända ljusen i kronor och lampetter kastade ett varmt, lugnt sken på möbler och mattor, men ifrån gaslyktan där ute på husraden föll ett fladdrande strålknippe in, band en orolig kil af ljus mellan fönsterpost och kakelugn, göt fantastiska dagrar öfver det präktiga snölandskapet på långväggen, och lät den storrutiga tapeten se ut som ett schackbräde med hälften upplysta och hälften förmörkade fält.

»Älskade, älskade!»

»Min egen rara pojke!»

Så slog sig Kurt ner i soffan, drog Hedvig ner i sitt knä, och där sutto de så med de glödande ansiktena, vända mot hvarandra, fängslade i ett famntag så ängsligt krampaktigt, som växlades det icke i återseendets, men väl i skilsmässans stund, innan man skildes för långliga tider.

Så mycken tankesäd i ensamma, tunga timmar strödd för alla vindar, så många drömmar i nattliga, sömnlöshets-stunder väfda af trånsjuka sinnen, så många åtråns och längtans tankar från ögonblick, då deras hjärtan feberhett trånat efter smekningar, smälte samman med minutens yrsel,

och lät dem sluta hvarandra allt närmare, allt tätare, tills deras korta, heta andedräkter möttes.

Hedvig dolde först sitt ansikte mot Kurts bröst. Hon skalf litet, rynkade pannan ofvanför ögonbrynen, tycktes orolig — det var som fruktade hon något. Men snart blef hon stilla också hon. Ögonlocken föllo, röda i kanterna, ner för hennes fuktigt ömma ögon, och, medan Kurt lät ett regn af långa, sugande kyssar falla öfver hennes hår och panna, smekte hon sakta hans nacke med sin hand. Och där de sutto bröst mot bröst, kändes det, som en plötslig stiltje bemäktigat sig deras tankar, som tiden stannade i sitt lopp, och allt ikring dem fick ett uttryck af förstenad hvila. Som hade möblerna och allt det andra i rummet i många Herrans år stått orubbade på samma punkter och skulle åter så förblifva igen i många, många Herrans år. Allt buller var förstummadt. Självfva liksom räddes de för att bryta den sköra tystnaden. Blott då och då kommo från darrande läppar små korta, omedvetna skratt...

»Tante Hedvig!» ropades det utifrån.

Kurt spratt till.

»Det är bara barnen,» hviskade Hedvig med en underligt beslöjad röst. Emellertid närmade sig småttingarne, en gosse och en flicka. Kurt löste sig ur Hedvigs arm, gick ännu skälfvande fram mot fönstret.

»Tante Hedvig skall leka med oss,» ropade barnen inspringande i rummet. Kurt såg på dem. Pysen hade lagt sin arm kring flickans lif, och där

stodo de, tryckta mot hvarandra, och skrattade, medan deras klara ögon nyfiket tittade sig ikring.

Kurt lyfte handen till pannan och böjande sig ner mot Hedvig, hviskade han med bedjande, tungsint röst:

»Lyckliga barn...

Denn jene himmlischen Gestalten,
sie fragen nicht nach Mann und Weib.»

Hedvig teg. Och hon var så vacker, där hon satt i sitt soffhörn, det var ett sådant gladt, obekymradt, besjäladt lif öfver hela hennes ansikte med leendet kring den halföppna munnen, och det ljusa glittret i ögonen, att han kände sig helt skamsen öfver sin tanke. Hon var af annan lera än han, bättre lera, tänkte han. Och vördnadsfullt, som tillgiftäskande tog han hennes hand, i det han sakta hviskade henne i örat:

»Välsignad du bland kvinnor!»

Men då kom turen till henne att rodna, då hon hörde hvilken outsäglig, kärleksfull aktning, som gaf sig uttryck i hans ord. Och hon sänkte hufvudet och blygdes.

»Välsignad bland kvinnor,» hann Kurt än en gång upprepa...

»Ja, jag påstår nu, att han alldeles missuppfattat sin uppgift. Nå, jag såg nu Got i samma roll på théâtre français i våras.»

Det var en afdelning gäster, som under högljudt samspråk inträdde.

VI.

Inne var julafton, och dess sedvanliga ifriga färdsel, dess skojfriskt stojande sorl brusade i höga vågor genom Stockholm. Himlen var hög, skyfri, ljusblå, och solskenet föll så lysande klart öfver vecken i den hvita högtidsdräkt, som staden, helgen till ära, iklädt sig, att den blåskiftande snöglansen nästan bländade ens ögon. Hvarje spira, hvarje gafvel, ja hvarje takpanna syntes så tydligt, och alla linier och alla konturer framträdde i dag så förvånande säkert och bestämdt gent emot det omgifvande kantljusets skarpa sken. Fönsterrutor, lyktglas, istappar vid takåsar och istappar på vattenrännor, allt, som var glatt, blänkte, och det såg ut, som solstrålarne ville ersätta sin brist på värme med att öfver allt ända ner på rännstenarnes ishinnor anordna glädtiga spel med hvast tindrande reflexer. Luften lätt, torr, kom lungorna att vidgas, sedan de väl undsluppit de långa höstmånadernas eviga fukt. Så klingande var föret, att slädarnes medar tycktes flyga fram öfver körbanorna, och oafbrutet pinglade klockorna i gäll munterhet kring hästarnes svettiga halsar.

I bodfönstren förnöjde de sista resterna af julutställningarne. Snögubben med julgranen på armen log godsint i sitt hvita skägg mot den grupp pojkar, som stodo och stirrade utanför, medan andedräkten sväfvade som en rök kring deras blåfrusna läppar. Marsipansvinen bökade i sina bås af pappaskar, juvelerna gnistrade på svarta sammetshyenden, och sidenkjolar med långa, spets-

höljda släp ordade i fönsteröppningarne om, hvilket sprittande, allt besegrande lif det skulle komma i deras våder, i minsta lilla blonde, när de väl fingo falla från säkra höfter ner kring mjuka, rundade former. Och inne i butikerna sprangs det och schackrades af alla krafter, och bodherrarne voro i anledning af helgen mjuka som vax gent emot alla gnatande kunder — eller kom det månne af att de veta, att efter julen börjar en lång, död »blauer Montag».

Men på själfva gatorna, där stadsbud, belastade med paket, ila af och an, där åkdonen spränga förbi med fruar på framsätena och gunghästar eller dockvagnar på baksätena, där barn i stora klungor trängas i hörnen, rådde ett oupphörligt ilande hit och dit, ett ropande och ett rännande från trottoar till trottoar, ett sorlande huller om buller af alla slags folk. Men öfver allt låg det i luften en gemytlig stämning af förtrolighet; man kände sig bekant med obekanta, och intim med alla, som man hälsade på. Man var fredlig, människoälskande eller nedlåtande. Finfina löjtnanter vinkade vänligt åt skolkamrater, hvilka hamnat bakom diskarne, och hvilka de eljes aldrig observerade. Hårdhjärtade skönheter smålogo åt beundrare, hvilka de till hvardags bemötte med den mest hårresande iskyla. Sidenklädda fruar nickade kordialt åt sömmerskor och kokfruar, pensionerade herrar med ordnar önskade rolig jul åt radikaler, som de annars ansågo för fosterlandsförrädare, bofvar, mutade ynkryggar, och

präster tryckte i öfvermåttan af sin fridsamma julglädje händerna på publikaner och syndare.

Herre Gud, det är ju bara jul en gång om året...

Kurt och Hedvig skulle tillbringa julafton hvar och en på sitt håll. De hade därför stämt möte på marknaden, i hopp att där kunna råkas ostörda, för att samman gå till en barnkrubba och där på förmiddagen för sig själfva fira sin lilla julafton.

Nu var klockan inemot ett, och Kurt hade sedan en stund synts på mötesplatsen. Sakta, eftertänksamt som försjunken i djupa tankar vandrade han fram och åter mellan stånden.

Julen berörde honom alltid så starkt. Den brukade alltid föra med sig tunga dagar af självrannsakning och självpröfning. Det var så mycket minnen från barnaåren, som då vaknade hos honom, så många idéförbindelser, rakt motsatta hans vanliga, att hans tanke blef oviss, sväfvande... Man dräper icke så lätt ett känsloarf, som fortplantats genom generationer.

Men i dag kände han sig lugnare, belåtnare till sinnes än eljes om jularne, och i en barnsligt känslig stämning gick han och spejade efter Hedvig. Hon dröjde. Han såg sig ikring på alla de många barnungarne, som sprungo och hojtade öfver allt, blåste i skrällande mässingstrumpeter, stojade, såg på ståndens nissar och nassar, julbockar, träsaker. Hvarför kom hon icke? Jo se där! Å nej, det var ett främmande ansikte. Och han hann blifva riktigt otålig, innan han slutligen

varseblef henne i rask fart komma sättande uppför en af gränderna.

Och hon såg strålande bra ut med den lilla pälsmössan på det blonda hufvudet och skinnkragen kring halsen. Hennes ögon logo. Hennes mun log, och det hvilade en frisk rodnad öfver kindernas mjuka dun.

»Välkommen, lilla sölmakerska!... Jag har redan väntat på dig en hel evighet...»

»Kära Kurt!... Nånå skadar inte, man väntar aldrig för länge på något gott...»

»Kors så fåfäng fröken kan vara.»

De skrattade, tryckte ömt hvarandras händer, tittade sig litet oroligt omkring som för att förvissa sig om, att ingen bekant syntes till i närheten. Så gingo de båda tätt nära hvarandra genom en af de långa, mörka stadsgatorna, till hvars trånga djup solstrålarne icke tycktes kunna nå, där de höga, stela husen liksom skuro af en långsträckt rektangel af himmelns blå tyg, och intet i fönstren på de skumma husväggarne tydde på jul, om icke här och där en grenstake med brokiga remsor och band bakom fönstervaddarne med sina klumpigt förfärdigade pappersblommor. Och stilla var det i den smala gränden, som såg ut som en korridor. Några illa klädda kvinnor skymtade i en portgång, en katt smög sig sakta, försiktigt längs stenfoten på ett hus. Eljes ej ett spår af lif. Luften var unken, här och där uppblandad med den skarpa lukten af fotogen, som strömmade ut från en öppnad ruta. Men de båda voro så nöjda att

gå där som i en doftande allé, och, medan de sakta vandrade framåt, talade de om gångna jular.

»Bäst kommer jag väl ihåg julafton för tre år sedan,» sa' Kurt. »Du har kanske hört om den af Anna?»

»Neej!»

»Jo, det var då oenigheten mellan far och mig bröt ut som värst. Jag hade tagit kandidaten på hösten. Och far ville, att jag skulle studera juridik ett par år och sedan gå in i firman. Men jag hade redan då bestämt mig... I samma vefva sattes Forslind's tidning upp. Jag kände Forslind redan då — en riktig karlakarl, du. Han behöfde en medarbetare med allmän bildning men med små anspråk på lön... Jag tog utan fars vetskap platsen... Och det beslöt jag mig att säga honom på själfva julafton, ty jag inbillade mig, att han då skulle vara medgörligare än eljes... Kors, hvad jag minns det väl. Det var väl vid den här tiden ungefär. Jag gick in i hans enskilda rum. Han frågade, om det var något, jag önskade till julen. Och jag försökte skämta i samma ton, och sa', att det verkligen var så, och jag ba' om hans tillåtelse att få gå in i bladet... Det blef den stora uppgörelsen mellan oss. Han hade nog förut vetat, åt hvilket håll jag lutade. Men aldrig hade han trott, att jag kunde vara så galen att gå in i Forslind's tidning, som ville rifva ner religion och moral, berömde Sverdrup... å, det ena ordet gaf det andra. Han körde ut mig, och på själfva julaftons förmiddag lämnade jag hemmet.»

»Stackars min egen Kurt!»

»Ja, Hedvig, det var en lång, tung julafton, jag tillbragte det året. 21 år var hela min ålder. Det var första gången, jag den kvällen var ensam, frånvarande från hemmet... Jag gick timtals på gatorna, sökte inbilla mig själf, att jag skulle fira julafton, gick in i bodar och köpslog, satt sedan mol allena på ett litet kafé på Västerlånggatan och läste tidningar. Men vid elfvatiden, då jag visste, att julklappsgifvandet var i full gång där hemma, smög jag mig sakta fram till Kornhamn och stod länge och såg på, hur det lyste uti salfönstren där hemma... Älskling, när man erinrar sig något sådant, känns det så ofattligt skönt att veta, att man har en kär kamrat för alla ens lifsdar...»

»Ja, Kurt vi ska fira många julaftnar samman i vårt eget hem.»

»Men det finns en sak, som är viktigare än hem vid julen.»

»Och det är?»

»Egna barn, Hedvig... Nej, kära, se inte bort. Jag tycker, att det egentligen är den ljufvaste tanken, jorden ger oss — egna barn, det där, att det kommer någon efter en af ens eget kött och blod, som fortsätter ens gärning... Tänk dig oss två en julafton, hur vi hålla på att ställa och pyssla för småttingarne. Och de vänta i rummet bredvid, nyfikna och oroliga i sina små hjärtan.»

Så voro de framme vid barnkrubban, stego in. Och när de öppnade dörren, slog en riktig jullukt af gröt och fisk emot dem. Det var middagsdags, och inne i det stora rummet med sina fyra,

kala, grå väggar sutto hela leder af småbarn och åto kring låga bord, och de många tenntallrikarne lyste som silfver i det varma skenet från taklampan.

»Nej se, herr Alm. Innerligt välkommen!»

Det var föreståndarinnan, en medelålders, afmagrad kvinna i diakonissornas släta, allvarligt svarta dräkt. Hennes anlete var lidande, tärdt, trött, och pupillerna tycktes hafva absorberat hela ansiktets uttryck och lif. Stora, blå med en smärtsam, nästan onaturlig glans.

»Och fröken?»

»Det är en släktinge till mig, som vill se en barnkrubba... nå jag glömmer alldeles att önska rolig jul... Här äro ni ju midt i festen. Lycka till!»

»Tack, likaledes herr Alm!»

»Och syster Erika, hur mår hon?»

»Tack bra! Hon firar julafton på Ersta... Men slå er ner där inne, medan barnen spisa, ty det är väl er mening att stanna och se på, hur granen tänds.»

Hedvig och Kurt gingo och satte sig på soffan i ett angränsande rum, liksom det förra naket, kalt, klosterlikt. Men midt på golfvet prunkade en ståtlig julgran, och bredvid stod ett bord med små julgåfvor. Genom den på glänt stående dörren kunde de se, hur den stilla, bleka diakonissan gick ikring borden med maten, hur barnen sutto där hufvud vid hufvud, blonda hjässor och mörklockiga hårfästen i en lång rad — gossar och

flickor om hvarandra med friska kinder eller tärda drag.

Och tiden gick. Stilla satt fästfolket i den skrangliga pinnsoffan, talade eller tego, tryckte förtroligt hvarandras händer i mörkret. Ty redan tecknade det sig till skymning där inne i den skumma, melankoliska gatan, och dunklet föll tätt, hemlighetsfullt insvepande allt dit in i rummet, där Kurt och Hedvig sutto, och intet ljus fanns, utom en blank stråle från lampan i salen, som sköt sitt ljusknippe som med en sned pil tvärs öfver det rentvättade golfvet... Men rundt ikring kröpo skuggorna fram ur aflägsna vinklar och vrår, kraflade sig försiktigt fram för att tid efter annan åter fly bort och lämna tiljorna fria för en black, matt halfdager, men för hvar gång de återvände, vunno de mer terräng, och omgåfvo slutligen den ensamma ljusstrimman med en tät, mörk folie.

Middagsslamret upphörde efter hand. De större flickorna dukade af, buro tallrikar, glas in i köket. Och en för en skymtade de för Kurts öga, när de passerade ljusstrålen, och deras brådmogna ansikten lyste i skenet. Så skulle granen tändas, och småttingarne närmade sig på tåspetsarne och tittade genom dörröppningen nyfiket in efter härligheterna där inne. Men ingen fick gå in, ty först skulle julsångerna sjungas. De ordnade sig i en krets, och så stämde alla de barnsliga, ännu obestämda rösterna upp med långa, litet ojämnt dröjande toner:

»Född är frälsaren
och förlossarn
Kristus, Herren i Davids stad.
Kommen är friden,
himmelska tiden
nu är fullbordad, min själ var glad!»

Och sången föll och steg i omedveten mystik som rökverkets hvirflar i en dôme.

»En underlig makt öfver gamla sånger,» hviskade Hedvig. Kurt nickade jakande utan att svara. Med stora, vidtöppna ögon såg han ut öfver den nu alldeles mörka gatan. Det enda man tydligt kunde urskilja var porten på huset midt emot, en gammal medeltidsport, omgifven af snirklar, krönt med ett vapen... Intet stadsbuller hördes, intet stadsvimmel sågs. Man var så borta från allt, så fjärran från allt. Det kunde vara hvilken tid som helst. Det var ingenting, som erinrade om 1880-talet. Barnens ljusa hufvuden skymtade i dörröppningen; diakonissan blickade vänligt leende in med sina stora, själfulla S:ta Cecilia-ögon. Det fläktade som ett ljumt vinddrag öfver deras trötta, tvifvelsjuka sinnen.

Medan mörkret föll allt tyngre och tjockare kring soffan, där de två sutto för sig som skilda från hela den öfriga världen, hörde de de vibrerande barnarösternas trohjärtadt vältaliga ord:

»Ett barn är födt på denna dag,
så var Guds välbehag.
Det föddes af en jungfru skär,
Guds son det barnet är.

Här hvilar han i ringhet klädd
på fattigdomens bädd.
Välkommen var o herre kär.
Vår gäst du vorden är.»

Sakta, blidt tryckte ateisten och hans fästmö hvarandras händer, där de i tyst rörelse sutto och sågo ut i skymningsdunklet...

Men när nu granen tändes, och ljusen började lysa bland dess mörkgröna grenar, när barnen med skratt och rop började svänga kring, lämnade de båda för att ej störa, med sänkta hufvuden, rummet. Men då de väl kommit ut på gatan, hade Kurt så mycket att hviska Hedvig, om att det ändock var skönt att lefva, när man kände sig hafva en gärning att utföra. Och Hedvig skulle hjälpa till hon, så att de båda i sin mån kunde uträtta något för att alla de hem, dit barnen, där inne i krubban, när kvällen kom, skulle återvända, skulle blifva trefnare, ljusare, sundare.

Så blef det tid att skiljas.

»Rolig jul, Hedvig min!»

»En signad jul!»

De försvunno hvar och en åt sitt håll, i det de ofta sågo sig om för att fånga ännu en skymt af hvarandra.

Hedvig skyndade till norr. Hon var ännu helt upprörd — det var en förunderlig stämningens makt öfver Kurt, som band och tvang hennes sinne efter sin vilja. Men hennes intryck räckte aldrig länge. Denna gång dunstade de bort, allt efter som hon nalkades mera besökta, trafikerade gator... Det var det pinsamma med Kurt, att han

alltid skulle upprulla bilder af fattigdom och elände för ens ögon. Det kändes riktigt skönt att åter se långa sidenkappor, skinnbrämade herrpälsar och glada, obekymrade ansikten...

Också Kurt gick hemåt. Och hans hjärna grubblade så mycket. Hans uppgift föreföll honom så hård. Det förekom honom så bittert, så oändligt bittert att behöfva mot någon utslunga hatets och hämndens paroller. Men de gåfvo ju icke vika för annat än våld, de mätta och de välklädda, de ville ju icke. Sannerligen stode det den dag i dag upp någon, som för de nödlidande och tryckta ville gå öfver glasskärfvor, tåla gisselslagens sargning i sina lemmar, törnkronans taggar kring sin panna, det giftiga hånet från maktägarnes tungor, de skulle på nytt korsfästa honom, som de, de mätta och de välklädda, en gång korsfäst den första folkets man, som de korsfäst kroppsligen eller andligen alla hans fränder, hvilka tid efter annan tillropat dem sina maningsord. Och därför måste till och med Kurt tala om strid, han som dock från hufvud till fot kände sig som idel kärlek.

Ty han älskade så högt, utan mått eller gräns, och där han framåtlutad, obetydlig och ful vandrade sin väg, medan julaftons muntra buller sorlade lustigt ikring honom, brann hans hjärta i en stor, flammande glöd.

Statkarlen, som uttröttad med blicken slött fästad på jordtorfvan stod med den valkiga handen hårdt tryckt om spadens handtag, medan solens värsta strålar gassade öfver hans hjässa, arbetaren, som med hjärnan döfvad af maskinernas

surr, med bröstet angripet af den våta ångan, stektes i fabrikseldarnes lågor, sömmerskan, som med trötta fingrar sydde och sydde, ända till dess gryningstimmens bleka dager skar mot hennes värkande ögon, handtlangerskan, som med murämbarnes ok tryckte sina skuldror sneda, förlyfte sig på ler och tegel, alla dessa, alla de föraktade och försummade, de trånga gränderna och de bristfälliga boningarnes folk ville hans mun gifva ett tröstens ord om bättre tider, ett verkligt julens ord, lisande, vederkvickande som Veronikas duk för Kristi svettdränkta panna.

. .

VII.

Konsul Wern gick sakta uppför trapporna till Almska festvåningen, ty där var i kväll stor supé. Ute rasade ett hundväder med storm och snöyra, och Wern såg ut som en stor snögubbe, där han kom sättandes. Flingorna hade bildat en krans kring hans hattbrätten, höljde hans långa ulster med hvita stjärnor, och hans litet rödbrusiga ansikte var fuktadt af det våta gloppet, som vinden i sitt kitsliga okynne pustat mellan hatten och den uppslagna rockkragen. Sannerligen det var ett riktigt offer att vandra till en tråkig supé en sådan kväll, helst när man kunnat sitta så lugnt och så godt mellan skål och vägg i ett gladt ungkarlslag, som till på köpet sysslade med den förströelse, som var konsuln kärast: att söka pigga

upp sina middagströtta ingenier med ett rafflande litet hasard-parti.

Men han gjorde offret, ty han ville råka sin tillkommande hustru. Det var Hedvig Folcker, som han i fantasien utsett att intaga denna ytterst ansvarsfulla plats. Han ville gifta sig, den goda konsuln. Han var inte ung längre. Man blef på längden trött på det där förbannade, andefattiga ungkarlslifvet, och de sista åren i Paris och Nizza hade tagit på krafterna. Och pinsamt var det dessutom, att som änkling nödgas hafva en föreståndérska för sitt hushåll, en ful, mager dam, som dagligen och stundeligen sökte lägga an på hans ömma känslor genom att visa sig moderlig mot hans flicka. Nej nu drömde han om ett stilla, ombonadt hemlif vid sidan af en ung kvinna med vackert ansikte och vacker figur, ett fint, presentabelt hemlif, där man kunde samla omkring sig ett utsökt umgänge, och tiden slank sakta och behagligt fram på filtskor. Men för att denna dröm skulle blifva något annat än ett långrandigt familjedrama tarfvades det, att den unga härskarinnan kunde föra med sig något af ett aprilväders växlande dagrar, en lifslustig naturs alla tjusande infall, en eggande skönhet, som kunde sysselsätta hans tröttade fantasi, ett spirituellt väsen, som gjorde ens lugna aftontimmar trefna och behagliga.

Och allt det, trodde Wern, att Hedvig skulle kunna prestera, n. b. så småningom, sedan han fått lägga den sista fulländande handen vid hennes uppfostran och lyckligen motat bort de där dumma

emancipationsidéerna, som han tyckte sig märka, att hon var bekajad med. En fattig småstadsflicka var hon visserligen, men det skulle just gifva honom som en rik världsman detta lämpliga försprång, som han ansåg sig böra hafva före sin hustru, och till sist älskade han henne verkligen, åtrådde hennes kraftiga, fylliga gestalt, så mycket som man gör, när ens fantasi på samma gång hinner tänka på, hur ståtlig den skall te sig i siden och juveler med relief af ett lyxuöst möbleradt rum.

Alltså, Hedvig Folcker skulle blifva konsul Werns hustru. Men om hon inte ville? Bah, visst ville hon. Var icke hans rykte lika oklanderligt som hans ekipage, och hans anseende lika säkert som hans kapital?...

Wern gick först in och hälsade på värden, som tronade i rökrummet, omgifven af en hel skock frackklädda herrar med och utan ordnar, hvilka här inne med lif och lust hängåfvo sig åt sina förnämsta sällskapliga passioner: rökandet och samfundsdiskuterandet. Också Wern måste slå sig ner i kretsen, men han satt tyst i det allmänna, högljudda samtalet med det på en gång epikureiska och sarkastiska löjet kring munnen. Han var neutral i alla frågor, brukade han säga, d. v. s. han var högerman utan att göra sig mödan att ens resonera. Att folk ville bry sina hufvuden med så tråkiga ting. Nej, då var det mycket roligare att iakttaga, och som alla iakttagare tyckte han om, att andra blottade sig för honom, och det var därför en af hans hufvudförnöjelser borta att

slunga ut en mångtydbar replik, som väckte oenighet rundt ikring, medan han själf helt lugnt satt och njöt af cigarrens doftande arom.

Grosshandlar Alm såg riktigt imponerande ut i kväll med sina ordnar och sin diamantsolitär i bröstet. Han, som till hvardags så omisskänneligt påminde om en liten ockrare, hvars hy blifvit blek i någon liten, skrubblik butik med gamla kläder, fick en dylik festafton hemma hos sig en riktig nimbus öfver sin lilla, fnaskiga gestalt. Det var som han sög till sig reflexer från alla de stora konstnärsnamnen, hvilka prunkade på väggarnes taflor, från signeringsmärket under det sachsiska porslinet, som visade dess dyrbara äkthet, från silfverpjäsernas kontroll, från allt siden och sammet, allt lysande och glänsande, som fanns i rummen från alla fina herrar med ordnar och alla eleganta damer med blixtrande diamantsmycken, hvilka rörde sig af och an i hans våning. Han liksom omgafs af en lysande gloria — förstå mig rätt, icke den där barnsliga, sägnernas och legendernas värdelösa gloria, väfd af solljus kring en ädel panna, nej en verklig gloria af riktigt gull, hvars alla trådar hade många karat — nutidens skimrande mammongloria.

Och i kväll här inne i det i morisk stil hållna rökrummet med dess divaner i rika färger, dess alla skimrande och förgyllda arabesker, fingo hans ord en verklig orakelmässig karaktär, liksom kursiverade med klangen från skakade dukatrullar.

Som sagdt, samtalet var ytterst lifligt. Man hade språkat om broderlandet Norge. Sällskapet

hade enat sig i en karaktäristik öfver Sverdrup, som började med hans obehagliga fysionomi och slutade med hans dåliga affärer. En gammal procentare och stadsfullmäktig hade sagt några vältaliga ord om idealet af en statsman, hvarvid hans röst åstadkommit en så sympatisk dallring på vokalerna, att en kyrkoherde, som satt midt emot, kände sig manad att bedja herrarne dricka med den »sista högt värderade och afhållne talaren». Till sist afslutade ett f. d. statsråd exekutionen af den härsklystna demagogen med en verkligt magistral axelryckning. Så låg det nära till hands att grufva sig öfver bondeväldet här hemma.

»Att vi bildade skola styras af okunniga bönder,» började en liten judisk grosshandlare, känd och beryktad för sin brist på sinne för ortografi.

»Jaa,» inföll en gammal sabelskramlare med kal hjässa och pension, »och så mycket värre, som, hvem som känner den svenska bonnen» (han sa' så i stället för bonden) »vet, att hans sträfvanden blott ledas af den mest jordkrypande egoism.»

Man biföll, och uppmuntrad häraf hoppade han direkt in i arbetarfrågan.

»De Bismarckska förslagen?»

»Ja, de hade skrikit så länge nu, att man blef väl tvungen att försöka något för att få lugn.»

»Där kom det rätta ordet, herr assessor. De skriker! Det är gud bevars inga andra än arbetarne, som ha det svårt. Men jag frågar nu, om inte arbetsgifvarnes ställning är vida värre... Se själf på alla, som de sista åren begynt några in-

dustriella företag, är det någon af dem, som blifvit rik eller ens förmögen?»

»Mycket sant, bror Alm... Det är omöjligt numera... arbetslönerna ä' ju oerhörda... Tycker någon det, alla vilja naturligtvis vara fina herrar nu för tiden.»

»Och så de sköter sig se'n... Å vi fabriksägare, vi känna dem vi... Frimåndag, fritisdag och hvad det allt heter... Och när tiderna äro goda, om de lade af någonting. Jo så mycket som en pris snus, mina herrar... Jag minns väl jag före krisen, när sågverksarbetarne hade så ovanligt höga dagspenningar, kommer inte två sådana där lymlar in på Kung Karl och slår sig ner och dricker — champagne, mina herrar — en flaska iskyld Cliquot hvar.»

»Jaa» — det var sabelskramlarn, som talade — »sedan de börjat politisera, är det förbi med dem, sedan en sådan där gräshoppssvärm hungriga yrkespolitici gå ikring och smickra och fördärfva dem.»

»Men i Jesu' namn sänd då ut de där herrarne till mig på landet,» inföll en liten possessionat med håret skinande af pomada och renovatorolja, »där ha vi furor, där de kunna få dingla... De är ju riktiga fosterlandsförrädare... Ja, förlåt mig, om jag kanske uttrycker mig litet oparlamentariskt, men jag är rätt och slätt en gammaldags svensk landtjunkare, som inte kan med det här nymodiga beskedlighetsmakeriet.»

»Ja och litteraturen drifver också sådana demoraliserande satser eller hur, konsul Wern?»

»Satser? sa' herr Frisk?... Satser!... Ja, jag bryr mig nu egentligen bara om en litteratursats.»

»Och det är?»

»Svenska riksbanken inlöser vid anfordran denna sedel...»

»Ha, ha, ha!»

»Nej, nu tarfvades det för visso, att en modig man steg upp och på de där filantropiska idéerna, som de gud bevars kallas nu för tiden, svarade: hit skall du få gå, min goda man, men icke ett steg längre... Eller hvad säga herrarne?»

Man instämde i allmän enighet. Det var ingen, som protesterade. Jo en invärtes, en, som ingen märkt, men som nu med knutna händer och krampaktigt hoppressade läppar stod i en fönstersmyg — Kurt. Och all sin viljestyrka måste han använda för att icke vända sig inåt den behagligt rökande och skålande församlingen och med röst, som bäfvade af sinnesrörelser tillropa dem: »Å, mina herrar, ni korsa er i dygdig harm öfver mordet på ryska kejsarn, öfver attentaten här och hvar, öfver irländska dynamit-försöken... Men vet ni, hvem det var, som sköt på kejsarn och gjorde allt det andra, det var just ni, alla ni här och annorstädes, som så här med glasen i hand lättvindigt bryta stafven öfver tidens mäktigaste rörelser. Det är ni, som satt vapen i hand på de stackars redskapen. Det är frukterna af er egen sådd, ni hösta.»

Och Kurt såg ut genom fönstret på Kornhamn och Mälarn, som med Södra bergens mörka terrasser till bakgrund skymtade otydligt vid lyktornas flämtande sken i kvällens häftiga snöyra. Just

en sådan vinterkväll, tänkte han, då snön föll tät, och vinden pep hest i knutarne, skulle de hotande hornsignalerna höras, och brandfacklornas röda flammor lysa här och hvar bland de skumma husen. Och där uppifrån arbetarbostäderna, från usla kåkar, eländiga hem skulle de ila öfver frosttäckta broar, öfver isens glänsande golf för att led vid led med knutna näfvar gifva svar på tal åt alla dessa kotterier, som i själfvisk sorglöshet, i glammande lag gycklade bort deras anspråk...

Och obemärkt som han kommit, gick Kurt åter sin väg. Han ville, tordes icke dröja längre där inne. Men samtidigt tog konversationen en annan vändning. En liten fet notarie, känd och beryktad för sina skabrösa historier — han hade olika sådana på lager: lätt, fint frivola för unga damer, mera kryddade för äldre damer, rent ut liderliga för unga herrar — började berätta en mustig anekdot, afpassad efter äldre mäns smak. Stämningen blef åter fridsam och gemytlig. Galanta löjen satte sig i gamla syndares slaknade mungipor. Skratten strömmade bullrande, högljudda ut i den blåskiftande röken, som lik de smekande konturerna af flyende kvinnoformer fladdrade för de drickande och rökande herrarnes glansiga pupiller...

Men som en vildt främmande eller som en fattig släkting i lånad frack, bjuden på nåder, smög sig Kurt sakta genom rummen utan att tala med någon, och försvarligt bortkommen och tafatt såg han ut, där han smög sig fram efter väggarne. Han ville, innan han gick hem, muntra upp sig

med att åtminstone på afstånd se Hedvigs ansikte, ty slå sig i språk med henne vågade han icke, upprörd, som han var, af fruktan att förråda något.

Men förgäfves letade hans öga efter hennes höga, ståtliga gestalt. I hela filen af förmak och salonger, hvilka strålande af ljus lågo framför honom, syntes hon icke. Han skred förbi soffor, där äldre fruar sutto och pratade med detta supéernas uttryck af stereotyp förbindlighet, som döljer så mycken gäspande ledsnad, förbi en dos-à-dos, där ett par unga flickor i nättelduk, öfversållade med prästkragar, uppvaktades af ett något utslitet ballejon, som kokett, viftade med sin chapeau-claque, förbi en puff, där en något passerad skönhet i otålig kavaljerhunger fläktade med en stor solfjäder — hvarföre kom icke d:r Wirén fram till henne, han var så treflig, och man kunde sitta så skönt trångt på puffen, där hon satt. Vaktmästare seglade fram med stora brickor. Fru Alm kom och gick mellan grupperna, och med insiktsfull skicklighet förstod hon, att friska upp samtalen genom en lätt antydning på den sista, skandalösa skilsmässan inom »la haute volée». Några herrar docerade estetik framför en oljefärgstafla, och en gubbe med glasögon satt djupt nersjunken i en länstol och väntade i resigneradt tålamod på supén med ansiktet hårdnackadt böjdt öfver ett planschverk...

Ändtligen, när Kurt kommit in i fru Alms lilla läsrum, såg han Hedvig sitta i det lilla kabinettet intill. Hon märkte honom icke, och han ville icke gå fram, ty de damer, hon underhöll sig

med, voro hans synnerliga förskräckelse. Det var en majorska, ytterst bekant från alla publika utställningar för välgörande och ändra ändamål, känd likaså för sitt ömma intresse för en tenor vid operan, som hon icke ens gaf sig mödan att dölja, en högväxt dam med uppdragna skuldror och smäktande ögon, vidare friherrinnan Stjernkrans med sitt röda hår och sin sensuella mun, beryktad för sina spiritistiska séancer, och flera andra korrekta och belefvade damer ur stora världen.

»Stackars Hedvig,» tänkte Kurt, i det han slog sig ner i ett aflägset hörn, där han kunde höra Hedvigs röst utan att blifva sedd eller behöfva inlåta sig i konversationen.

»Stackars vildfågeln min,» upprepade han inom sig, och dolde sitt ansikte med en illustrerad, fransk journal... ty Hedvig stackare brukade alltid, när de voro ensamma på tu man hand, anfalla det konventionella umgängeslifvets uppstyltade, fadda stelhet, men nu var hon själf vackert fast. Ha... ha... ha... Tänk så många muntra ord, han skulle hviska i hennes fina öra nästa gång, de fingo rå om hvarandra i fred och ro, och de stodo bröst mot bröst, så många både skrattlustiga och rörda ord, om hur hon konverserade i det blå kabinettet, medan hennes Kurt satt ensam i läsrummet i en sugande längtan efter henne, som ej lämnade honom någon ro, med tidningen för ansiktet för att ej blifva sedd, men med öronen vidöppna för att girigt insupa hvarje tonfall i hennes stämma...

Men Hedvig såg icke det minsta hängfärdig

ut, hon tycktes tvärtom mycket nöjd med sin värld, där hon satt mellan majorskan och friherrinnan, lekte med solfjäderns elfenbensblad och talade sakta, dämpadt i diskret salongston.

Sakta, dämpadt! Kurt begrep icke, hvad hon gjort åt sin röst — hennes fasta, klara stämma med den sonora, starka klangen hade i kväll samma beslöjade ton, som de omgifvande damernas. Och Kurt darrade, där han satt. Han visste icke hvarföre. Samtalet fortsattes. Det rörde sig om ditt och datt, om allt och intet i den vanliga jargonen, en supés tomma charivari, innehållslösa hjärnors tankeröra, tagen på kredit från alla håll och kanter, tanklöst pladdrande munnars tröttande abrakadabra. Men nu inföll en ny röst... Den där hånfulla, litet brutala rösten... Kände inte Kurt igen den? Låt se?

»Nej, konsul Wern!... Er har man då inte sett på hela kvällen!»

»Nej jag har dröjt mig kvar i rökrummet!»

»Alltid i rökrummet!»

»Det var en sådan intressant diskussion i gång där inne.»

»Om hvad då, i fall en oinvigd törs fråga?»

»Om arbetarfrågan!»

»Såå — och våra män tyckte?»

»Å de voro eniga om, att de där moderna rörelserna bara voro skum på tidsböljorna.»

Ja! Så begynte damerna med ifver kolportera ut de uttryck de fått från sina män, och männen från de grå morgontidningarne. De talade om bristen på religion, som lät de fattiga glömma

att bära den börda, som försynen pålagt dem, om nödens uppfostrande makt, om hur dåraktigt det var att hysa någon sorts afund mot de rika, hvilkas alla bekymmer blott de själfva kände. Konsuln underblåste elden, bidrog med en skämtsam karaktäristik öfver »det gröna Sverige». Men Hedvig teg länge, först hade det känts, som en stöt inom henne, som ville hon ropa, skrika mot med all makt, men det var, som de många orden, hvilka surrade för hennes öron, småningom gjorde henne viljelös och i nyfiken rädsla spejade hon efter Kurt... Gudskelof han var icke i närheten... en sten föll från hennes bröst. Och allt efter som hon satt där, och lyssnade förekom det henne alldeles omöjligt att motsäga de där korrekta, fina människorna rundt ikring. Hvad skulle t. ex. friherrinnan sagt, om hon börjat tala à la Kurt?... Å, han var ju så ung, Kurt; de kanske hade rätt, de andra, när allt kom ikring, alla de många bildade och förnäma... Och till sist började Hedvig af fruktan öfver att synas landtlig och bortkommen att i febril ifver gå på precis som de andra.

I andlös spänning hade Kurt lyssnat. Nu tryckte han händerna hårdt emot bröstet, reste sig sakta, och rusade ånyo frånvarande som en sömngångare genom våningen ut till tamburen.

»Skall herr Kurt gå redan?» frågade den gamle betjänten med det rynkade ansiktet, som stod och idiotiserade bland alla öfverplaggen här ute — han hade i många år varit hos Alm, gamla Klas.

»Hvad?... Hvad sa' Klas?»

»Jag frågade, om herr Kurt skulle gå redan... Men hur står det till?»

»Bra... Jag vill bara gå. Jag har brådtom, ser Klas. Gif mig min rock.»

Och Kurt gick. Men gubben skakade på hufvudet. Nej, unga herrn var då aldrig riktigt klar i hufvudet... De sa' att han kommit i så dåligt sällskap... Och ändå hade han en sådan fin mor och hade fått så god uppfostran. Ett djupt, aristokratiskt allvar lägrade sig öfver den gamle taffeltäckarns fårade ansikte.

Men Kurt skred sakta hemåt öfver de tysta gatorna genom den myckna snön, som i allt tätare, allt hvitare flockar yrde ner från himlen och kylde hans brännande panna med sin kalla väta. Hånat hade hon, hvad han satte högst i världen, det hon visste, han ville kämpa för med all sin kropps och sitt sinnes kraft, det hon tusende gånger hört honom tala om i ödmjuk hänförelse, med den innerligaste, aktningsfullaste tro. Hon, hans Hedvig, hans älskade, käraste, som lofvat hjälpa honom i lifvets alla skiften... å, det var inte möjligt, inte tänkbart. Kurt hade missförstått henne — hon hade menat något annat.

Och där han pulsade sig fram genom snön, sökte han tysta ner sin sorg med ursäkter, han icke själf trodde på, döda sin förtviflan med chimärer, hvilkas intighet han allt för väl insåg. Å... å, stönade han, och det var, som gled hon bort ifrån honom ut bland bjäfset och stassen i en sminkad, oäkta balvärld, långt bort, och hans armar ägde icke kraft att hålla henne fast.

VIII.

Det var något ovanligt att se grosshandlar Alm midt på blanka förmiddagen lämna sitt kontor och synas i sin frus enskilda våning. Men så såg han också eftertänksam och harmsen ut, där han satt i en stor länstol med benen korslagda öfver hvarandra och, medan han väntade på sin hustru, lät han sina torra fingrar nervöst leka med den tjocka guldkedjan, som dinglade på hans bröst. Men ändtligen kom hon då i peignoir med en pudervippa i hand direkte från sitt toalettbord. Hon tyckte om att ligga länge om mornarne, fru grossörskan, och hennes klädsel tog också den en rundelig tid, så före klockan tolf var hon sällan presentabel. Nu hälsade de båda makarne på hvarandra i trött förtrolighet. Frun ställde sig framför spegeln, studerade minutiöst rynkorna i sitt ansikte. Började så:

»Är det något särskildt du vill?»

»Kors är du inte färdigklädd än, Thérèse!»

»Jag var trött efter tillställningen i går... Nåå, det var ju lyckadt?»

»Ja bevars!... Jag bara förargar mig åt den där gamla oxen Klas. Där gick han i går och skänkte i åt alla af mitt finaste Bordeauxvin. Det kan man då verkligen kalla att strö pärlor för svin. Jag har nu så många gånger bedt honom att låta Fredrikson sköta vinerna — han har mycket mera urskillning. Men det är struntsaker det där. Det var inte det jag ville tala om... Har du hört, att Kurt lär ha uppträdt så djäfligt radikalt härom

kvällen på ett arbetarmöte... Det var fråga om en uppvaktning hos kronprinsen. Det har redan stått om det i landsortstidningar.»

»Har han nu varit framme igen?»

»Jaa, och det värsta är, att Strömfeldt, som jag talade med i går — du vet han ligger mycket i det politiska lifvet, Strömfeldt — påstod, att han totalt prostituerar mig. Det kunde hända, att jag inte blef återinvald i kammarn i höst... En så'n galnpanna, som han är, han kan vara i stånd till att uppträda offentligt emot mig... Det går inte längre, säger jag dig.»

»Du menar?»

»Jag menar, att man måste göra något för att få honom bort...»

»Locka honom att fara utrikes!»

»Ensam... det går inte, och skulle han göra det, kunde han där ute invecklas i ännu värre sattyg bland socialister och annat pack.»

Nu förstod fru Alm, att hennes man redan hade fattat ett beslut. Hon vände sig om, såg undersökande på honom med sin kalla, kloka blick, som alltid gjorde honom förlägen. Han tycktes hafva svårt att komma fram med det han ville. Han skrufvade sig af och an på stolen. Monokeln föll upprepade gånger ur hans surmulna, illsluga öga, och fingrarne lekte mera oroligt än vanligt med klockkedjans länker.

»Det finns bara ett sätt,» sade han så efter en stund.

»Och det skulle vara?»

»Du vet, han är förtjust i Hedvig.»

»Gifta sig med Hedvig... Å nej, Ture, det vore för svårt. Hon har ju hvarken namn eller penningar... Nog kan han stadga sig med tiden och göra ett bättre parti... Förtjust... Men det är ju mässlings-symptomer, det där... Hjälps med en älskarinna!»

Hon vände sig åter mot spegeln, och Alm såg från sin stol, hur hon med öfvad och behändig hand lät pudervippan sakta fara öfver kinden.

»Kära hjärtandes! Han finge så gärna ha så många mätresser han vill, om han också skulle depensera aldrig så mycket, bara han lät det där fördömda politiserandet vara i fred... Unga karlar ska' rasa ut, annars få de sådana där galna idéer i hufvudet. Men Kurt är ju ingen normal människa... Nej, det finns ingenting annat att göra, än att gifta honom med Hedvig och det så snart som möjligt.»

»Usch!»

»Ja, hon är inte min kulör heller... och tala inte om hennes pappa, den odrägliga adjunkten... men vi sända dem till Paris. Där ska' han bli kommissionär för firman och minsann få annat att göra än gå och skräfla på möten.»

»Tror du, han går in på det, då?»

»Ja, när Hedvig föreslår det... Anna påstår säkert, att de varit förlofvade allt sedan i höstas... Hedvig lär hafva blifvit svalare mot henne sedan den tiden.»

»Det finns väl ingen annan råd då!»

»Nej... jag skall genast tala med Hedvig, hon är ju där ute... Vi få taga skadan igen med

Anna, kära Thérèse... Du har väl hört, att unga grefve Lejonhjelm ska' köra för henne på slädpartit i morgon?»

»Jaa... Är du hemma i dag?»

»Jag gjorde upp att äta på Rydberg med några riksdagsgubbar... men jag tittar väl hem, innan jag går på sällskapet i kväll... adjö.»

Grosshandlarn lämnade rummet, men hans fru stod ännu kvar framför trymån, och gjorde ännu ett samvetsgrant öfverslag öfver fårorna i sitt ståtliga ansikte. Mumlade något om: »Gudskelof, att hon ser bra ut åtminstone. Hon kommer nog att kunna representera, när hon fått litet pariserstil öfver sig...»

Men inne i förmaket hade Alm och Hedvig redan kommit i tal. Hedvig blef riktigt skrämd först, när hennes morbror, som eljes högst sällan ägnade henne någon uppmärksamhet, kom fram till henne, tog hennes hand och bad henne om ett litet samtal mellan fyra ögon. »Han vill bryta mellan mig och Kurt,» tänkte hon ovillkorligt. Blodet for upp i hennes kinder, hon stirrade ängsligt på den brokiga rutan af mattan, där hon höll sin högra fot, och i orolig förväntan lyssnade hon till Alms ord, där hon satt och vaggade litet långt fram på stolen.

»Kära barn,» började Alm, »som din morbror och närmaste släkting här uppe får jag väl vara litet förmyndare för dig, eller hvad säger du?»

»Jo visst, men det gör mig ondt, att det skall behöfvas, ty det visar väl, att det är något morbror är förtretad på mig för.»

»Förtretad! Hvarför just det?... Ah hvarför ska' du förställa dig, Hedvig?... Jag talar rent ut, jag. Inte sant, Kurt och du är förlofvade?»

»Jo, så är det.»

»Nå... och trodde ni då verkligen, att jag var en så svår buse, efter som ni gått och smusslat så länge med saken utan att säga något?... Kära du, jag finner det helt naturligt, att det gått som det gått... Har ingenting alls emot det, och inte tante heller!»

»Snälla morbror, hvad du är god!»

»Tycker du det... Hör då på, hvad jag ska' säga... Ty på det beror i min tanke hela er lycka... Och du tror väl, att jag vill er lycka, och att både du och Kurt är mig kära, fast jag inte hör till den sortens folk, som gå ikring och tala om dylikt?»

»Det tror jag så visst, och nu mer än någonsin.»

»Nåå... hör då!... Kurt är mycket ung — och tyvärr också mycket grön. Det gäller, att du visar dig självständig emot honom och brukar till hans nytta det inflytande, du äger öfver honom. Du vet, hur öfverspänd och exalterad han är, och du måste lägga en liten sordin på hans ungdomshäftighet. Annars — tro mig — går det aldrig väl. Han skaffar sig bara fiender utan att uträtta det minsta.»

»Men också jag...»

»Ja du vill säga, att du också har åsikter motsatta mina... Mitt kära barn, det är intet ondt i det, att ni unga vilja gå framåt och inte stå

och stampa på samma fläck som vi... Men Kurt tar icke hänsyn till någon eller något. Han betraktar alla, som icke höra till hans lilla parti, som bedragare eller dumhufvuden. Men var då resonlig och tänk efter: af de 4,500,000 människor, vi ha här i Sverige, finns det väl andra, som ha litet förstånd än hans lilla clique... Och tror du verkligen, att han själf har erfarenhet tillräckligt för att uppträda i en så invecklad fråga som arbetarfrågan... Jag vill också jag, att de sociala missförhållandena skola botas, men märk, icke genom anarki, men genom lagbunden frihet. Så'nt går sakta, och ingenting är barnsligare än att tro sig kunna vända upp och ner på världen genom radikala tidningar och dylikt...»

»Men Kurt studerar ju så mycket och känner arbetare i alla grenar.»

»Känner — bah, pöbelledare känner han, halfherrar, som anse det bekvämare att arbeta med mun än med händerna. Och i stället för att med sin förmåga arbeta på ett lugnt reformarbete å lagskipningens väg, skrifver han hänsynslösa artiklar i en tidning, som redigeras af en afsigkommen rabulist och håller tal — ja Gud vete hvar — å alla omöjliga lokaler... Nog är det gamla ordspråket sant: i gränderna gro inga lagrar.»

»Hvad vill då morbror, att vi skulle göra?»

»Jag vill be dig föreslå honom följande: ni eklatera förlofningen i veckan, gifta er i nästa månad och bosätta er så i Paris, där Kurt blir kommissionär för firman med villkor att icke syssla med politik på de närmaste fyra, fem åren...

Då sansar han sig nog som familjefar etc. etc. och blir både humanare och förståndigare... Vill han sedan återupptaga saken, kan han ju allt för väl... Man är väl inte för gammal att reformera samhället, när man fyllt trettio år... Förlåt mig, men jag måste skratta, ty den där drömmen ha vi alla haft, fast vi, då vi blifvit litet äldre, förståndigare, vackert låtit bli att grubbla på den.»

»Men månne Kurt vill?»

»Om du ber... Naturligtvis!.... Och tänk också på den sidan, kära Hedvig, att två människor icke kunna gifta sig utan penningar, hur mycket de än hålla af hvarandra... Liljorna på marken ja, men hungriga munnar ser du... och för resten inte passar du i torftig hvardagsmisère... Nej mycket bättre i Paris bland all konst, du är ju en half artist. Och jag begär ju inte bättre än att få lägga den materiella prosagrunden till ert hemlif... Hvad svarar du?»

»Jo, det förefaller mig, som morbror hade så rätt och ville oss så väl.»

»Bien, det gläder mig... Tala då genast vid Kurt... Jag hör honom där ute. Han gratulerar Anna... I parentes, hvad tyckte du om garnityret jag gaf henne?»

»Utmärkt!»

»Såå, då känner jag din smak... Glöm icke nu att med det första berätta saken för din mor... hon ska glädja sig däråt, stackars syster Charlotte... Farväl nu, Hedvig!...»

Så gick grosshandlarn sin väg i den mest harmoniska stämning af belåtenhet. Han kände sig,

som om han utfört den mest invecklade diplomatiska mission, och när han steg in på kontoret, gnolade han på en aria ur sin favorit-opera »Lilla Helgonet». Och detta synbara bevis på hans goda lynne gaf genast en af hans bokhållare anledning att bedja om några dars tjänstledighet, hvilket beviljades...

Inne i förmaket, där Kurt och Hedvig sutto sida vid sida i soffan, strömmade genom de lätt rimfrostiga rutorna en klar vinterdags muntra solljus med tindrande diagonaler af glansiga strålar längs öfver mattans rutor, med skarpa reflexer på stolarnes bronsbeslagna karmar och skiftande, mångfärgade »skolgossar» på kakelugnens hvita plattor. Och förmiddagstimmens ljudeliga arbetsbuller nådde tydligt dit in och fyllde den glada ruminteriören med sitt sträfsamma sorl.

Kurt kände sig både lycklig och öfverraskad, öfver att han fick en stund vara ensam med sin Hedvig. Det hade varit knapert med det på den sista tiden, och allra minst hade han väntat det i dag, när huset vimlade af folk. Men nu tog han tillfället i flykten, och det där egendomliga uttrycket af stilla lycka, som i hans anlete återgaf all hans invärtes glädje, bredde sig öfver hans fina, själfulla drag, där han satt i sitt soffhörn med handen om Hedvigs lif. Men Hedvig slöt sig allt närmare till honom i nervös hängifvenhet. Frånvarande, nästan mekaniskt hade hon lyssnat till Alms ord, och dock var det, när han slutade, som hon måste böja sitt hufvud under alla de fakta, han uppräknat för henne, ty de voro ju

fakta? Med lätt hand som en virtuos på en pianoklaviatur hade han förmått anslå alla strängar, som väckte genklang i hennes bröst. Med sina ord hade han skärpt hennes eget tvifvel öfver Kurt och hans sak, bjärt belyst det halfmörka djup af beräknande egoism, fåfänga och kvinnorädsla för det allmänna omdömet, som funnos i en vrå af hennes själ, kastat en tändande gnista på all den hunger efter lyx, rikedom, hyllning, som hon aldrig kunnat frigöra sig ifrån, och allt detta, medan han — liksom virtuosen håller på pedalen — omlindade sina ord med ett bomullshölje af kärleksfullhet, som icke lät henne märka någon dold mening. Och nu kände hon gent emot Kurt samma pinsamma stämning som en skåltalare, hvilken kvällen förut vid glasens klang gjort ett stort löfte, men nu på morgonen, när besinningen och vätskorna äro nyktrare, i en viss dof, kopparslagar-snopenhet uppgifver det som alldeles för opraktiskt.

»Du hade en nyhet att berätta mig, lilla vän?»

»Jaa, Kurt... Gissa!»

»Det kan jag icke.»

»Hör du, monsieur!... Vill du gifta dig i nästa månad?»

»Hvad nu! Hvad är det för trollspö du fått tag i?...»

»Har du lust att bosätta dig i Paris?»

»Har du ärft någon onkel i Kalifornien, eller hvad i herrans namn vill du, att unga herrskapet Alm skall lefva af i Paris?»

»Jo, unga herr Alm blir sin pappas kommissionär.»

»Såå... far har talat med dig.»

Hans tag kring Hedvigs lif blef slappare. Det kom en skälfvande oro i hans blick, och hans läppar darrade nervöst. Men hon såg icke upp i hans ansikte. Det var ett viljelöst »laisseraller» öfver hela hennes kropp. Hon bara smög sig närmare till honom, så han knappt kunde andas, och med slutna ögon jollrade hon som ett barn.

»Jaa... tänk dig, unga herrskapet Alm vaknar där uppe i sin våning nära Parc Monceau. Frun kysser sin man fullt vaken. Han vandrar till sina affärer, hon till Louvren... Dagen går... På kvällen äro de på teatern och spatsera sedan arm i arm öfver världstadens gator till sitt eget lilla hem... Så ljuft vi två då skulle lefva för oss själfva.»

»För oss själfva ja!... Men allt det där jag, och du också för resten, kallade mitt värf, min plikt i lifvet... det kan man naturligtvis slunga bort som ett gammalt plagg.»

Han sprang upp ifrån soffan, drog sig ifrån henne. Men då for också hon upp ur den kälna dvala, i hvilken framtidsdrömmarne bundit henne. Hon riktade sina stora, fuktiga ögon på honom, och märkte i förskräckelse det underligt förhårdnade uttrycket på hans ansikte.

»Kurt, Kurt!... Gud i himlen, hvad är det?... Hvad har jag sagt,» ropade hon och reste sig för att närma sig honom, men han höll händerna afvärjande emot henne.

»Som alla de andra skulle jag göra... öfvergifva min gärning. Var det det, som var meningen?»

Nu stod Hedvig med hufvudet nedböjdt midt i solstrimman, som lät hennes ljusa hår glittra och förgyllde det fina dunet på hennes kinder, kring hennes mun.

»Kära min du!» började hon sakta, »det lät, som morbror ville oss så väl. Han menade, att det skulle vara nyttigt för dig att komma ut i det praktiska lifvet och slippa grubbla på det där välsignade sociala bråket under de närmaste fyra, fem åren åtminstone.»

Kurt teg. Men Hedvig, som missförstod hans tystnad, klarnade åter upp, och i gladare ton fortsatte hon som i ett kvittrande pladder.

»Och uppriktigt sagdt, kära Kurt, tycker jag det samma. Hvarför skall just du gå och rifva upp dig i de små förhållandena här hemma, du som är så känslig och så lätt mottaglig för intryck. Var nöjd med det du gjort... Tänk, hvad vi ska' ha det rart samman... Och hvem vet, hur länge det annars kan dröja?»

»Väntetiden blir dig eljes för lång, menar du!»

Men ännu begrep icke hennes slöa tanke, hvad som försiggick inom honom. Hon trodde, hon kunde skämta bort hans allvar. Och medan solljuset band en tindrande ring om hennes kraftiga, ovala hufvud småmyste hon åt honom med en skolflickas litet förlägna koketteri, hviskande:

»Det är inte så godt att vänta heller... Och något skall man väl uppoffra för sin kärlek.»

»Uppoffra för sin kärlek... men att uppoffra det som är mer än en själf, å Hedvig, Hedvig, att du kunde låna dig till ett sådant köp.»

»Du talar ju i yrsel, Kurt... Hvad har jag gjort... Seså blif god igen. Tag mig i famn.»

»Rör mig inte, säger jag, rör mig inte... Jo, köpa mig, ville ni... Och just nu, när jag märker hur det börjar jäsa och röra sig där nere bland den mörka massan, när händerna knyta sig till handling, då skulle vi fara vår väg och ställa oss bland alla dessa, som tagit till lifsgöra att slå döförat till för allt som icke rör en själf... Och det ville du, och det trodde du jag skulle... Nej Hedvig, farväl... Mellan oss måste det vara slut... Vi passa icke för hvarandra.»

»Gud i himlen... Älskade, älskade Kurt, jag har ingenting menat... Jag vill ingenting alls... Kan vänta, vore det aldrig så länge, bara du säger, att du inte menade, hvad du sa' nyss... Vet du då inte, Kurt, att jag älskar dig med allt mitt blod och all min hjärnas tankar... Du får inte öfvergifva mig, hör du, du får inte... Och du kan det inte heller Kurt, det vet jag så visst... Käraste fästman min, jag har så mycket kvar att skänka dig, så mycket kärlek, så oändligt många, ömma smekningar... Se på mig, inte kan du öfvergifva din Hedvig!»

»Jo, det är bäst att vi skiljas, bäst för oss båda, hur ont det oss gör, allra bäst... Å, jag anade det redan i går kväll, då jag hörde, hur kallt och hånfullt du kunde tala om ting, hvilkas

blotta namn jag trodde skulle sätta ditt blod i svallning liksom mitt. Våra vägar ä' olika...»

»Men du har då intet hjärta, Kurt, när du kan stå så där stilla och tala sådana ord.»

»Käresta, behöfver jag säga dig, att det här är den tyngsta timman i mitt lif, den tyngsta... När jag tänker på, hur fast och innerligt jag trott, att vi två hand i hand skulle vandra samman å samma stråt, de trampades och de förödmjukades föraktade stråt, hur vi med högburna hufvuden skulle bära alla smädelsens och begabberiets ord... Luftslott! Nej, farväl, Hedvig! Låtom oss skiljas utan vidare ord... Talade jag längre, kunde min mun kanske förebrå dig något, och det vill jag inte, ty det är intet agg, men bara tacksamhet jag hyser till dig... Farväl... Låt vår korta kärlekstid vara glömd, glömd som en dröm, som kommit och gått... Lef alltid väl, Hedvig...»

»Du lämnar mig... Går ensam?...»

»Ja... Det hade varit för mycken lycka att ha en beledsagerska vid sin sida... Ensam går jag, och signe dig för all tid.»

I ångestfull ängslan tryckte de skälfvande hvarandras händer. Så gick Kurt. Men på mattan midt i solstrimman stod Hedvig kvar som förstenad. Svetten hade sprungit fram på hennes panna. Hennes tunga kändes förlamad. Hon kunde intet säga och intet göra, fast det brann inom henne, och hon velat gifva sig helt och hållen, blott för att hålla honom kvar en enda fattig minut, om hon också måst rifva kläderna af sig och fängsla honom med sin varma, nakna

kropp... Och dock stod hon där stel som en staty med armarne hängande slappt efter lifvet, för att först, då dörren slogs igen efter den gående, skrika till, hest, hväsande: »Kurt, Kurt,» och sedan som en död massa falla ner i en stol.

Och där hon satt med hufvudet mot ärmen och grät de bittraste tårar, hon i sitt lif gjutit, hjärtats blodstårar, längtade hon för första gången efter sin uppkomst till Stockholm hem, längtade efter att få gömma sitt värkande hufvud och all sin hopplösa hjärtesorg vid sin gamla mors bröst...

Men när Kurt, efter att i tanklös, död trötthet ilat öfver gatorna, återfann sig i sitt rum bland alla sina böcker och alla sina gamla möbler, mellan hvilka han suttit och drömt om Hedvig så många gånger, kastade han sig handlöst ned på mattan och jämrade och vred sig som ett barn...

Kunde det vara möjligt, att hans mun sagt: emellan oss är det slut? Nej, det var inte tänkbart, inte möjligt!... Och dock var det sant. Aldrig mer fick han sitta här inne och, medan han flitade, gömma hvarje känsla af ömhet, hvarje rörelse af sympati, för att han de stunder, de råkades, skulle få gifva henne hela sparsumman af det bästa, han känt, tänkt och drömt under långa arbetsdagar. Aldrig mer fick han hålla sin arm om hennes lif, och i det lyckliga medvetandet af, att han var förstådd, hviska oförbehållsamt i hennes öra hvarenda längtansfylld tanke, hvilken som etter frätit hans sinne under långa, ensamma tider, alla förhoppningarnes luftslott, hvilka han byggde

för kommande år i trotsigt pockande på sin lycka... Nej, ensam skulle han släpa fram sitt lif på ställen, där tusende småsaker påminde honom om dolda handtryckningar och stulna ögonkast, öfver gator, där han gått, och det sjungit inom honom af jublande glädje öfver att han vunnit sig en famn, som stod öppen för honom i alla hans lifs skeden... Och arbetet självt... hur hade det icke förut känts, som hvarje rad, han skref och hvarje sak, han gjorde, var som en sten, lagd till grunden för deras gemensamma lycka.

Och han kunde icke bära den tanken, att han skulle stanna här i Stockholm utan Hedvig. Han måste bort, ut, och med ens, utan att han visste, hvarifrån den kom, borrade sig den idén in i hans hjärna, att han skulle resa utrikes. Och det var, som det i själfva begreppet »att resa» låg, att det just skulle ske i kväll, i kväll med nattåget... Och upp sprang han i feberaktig beslutsamhet, drog ut lådor, tog fram kläder, synade och packade. Så ordnade han det hela i en handvändning. Ilade åter ut, och där han blek som en kovalescent, hvilken nyss fått lämna sjukrummet slog sig ner i en droska, upprepade han, medan han kuskade fram öfver gatorna, en lång promemoria med saker, som han skulle uträtta... Bædeker, resmössa, resväska...

Liksom en sömnlös, hvilken sträfvar efter att insomna och låta sina nerver domna, kan upprepa några meningslösa ord, till dess de leda bort alla de oroliga hugskott, dem nattens dunkel föder, till dess de totalt bemäktiga sig viljan, så tvang

han sig att idkeligen idissla promemorians ord: Bædeker, resmössa, resväska... Ty så snart hans tanke vände sig åt annat håll, hisnade den som vid bredden af ett djupt, tomt svalg. Och åter och åter upprepade han maskinmässigt: Bædeker, resmössa, resväska...

Nu var allt uträttadt, och Kurt stod på tröskeln till sin fars toalettrum, för att ändock själf omtala sitt beslut. Hvit i ansiktet, med skälfvande läppar, stel hållning, steg han in och varseblef Alm, som i svart frack och ordnar stod framför spegeln och knöt sin halsduk.

»Nej, välkommen Kurt!...» — han nickade i spegeln, utan att vända sig — »Men säg fort, hvad du har på hjärtat... Jag skall just åka bort på middag.»

»Var inte orolig... Jag skall icke uppehålla dig länge. Jag vill bara säga dig, att det är slut mellan mig och Hedvig... Du behöfver således icke vidare fortsätta din besvärliga roll utaf père noble.»

»Men, hvad faen är det nu igen... Slut säger du?»

»Ja, och jag reser i kväll med nattåget till Berlin.»

»Till Berlin... I kväll... Slut... Jag vill hänga mig, om jag förstår det minsta.»

»Jaså... Jo jag sålde mig inte... Det är väl det, som är så svårt att förstå, och det gjorde väl ett streck i räkningen.»

»Men, Kurt, tänker du verkligen fara. Är det allvar?... Lyssna på mina ord... Du är ju inte

en smula praktisk själf... Hvad skall du lefva på där ute?... Och hvem vet, hvad som där kan hända dig.»

»Jag tänker blifva sättare på ett tryckeri till början med... Var du så lugn. Man brukar ju säga, att ondt krut förgås inte så lätt... Pöbelledarn Kurt Alm ska' nog komma oskadd hem.»

»Alltid lika bitter, Kurt... Tror du då rakt inte, att jag och din mor hålla af dig... att det är smärtsamt för oss gamla att veta dig drifva vind för våg i en främmande stad.»

Han hade vändt sig och uttalat dessa ord i en verklig rörelse, som gjorde Kurt vekare till sinnes. Han räckte fram sin hand och svarade stilla:

»Jo, far... ni håller kanske af mig på ert vis... men sättet är inte det rätta... Farväl... Hälsa Anna och mor också och bed dem inte komma ner till tåget i kväll... jag vill helst resa ensam.»

»Och du kan fara din väg ifrån Hedvig som älskar dig så högt.»

»Tala inte om det, ber jag dig.»

»Ja, jag ser, att det är fåfängt att söka öfvertala dig... Lycksam resa då i Guds namn... Må det gå dig väl i händer... Och så, kära Kurt, låt mig åtminstone gifva dig ett kreditiv med.»

»Är du nu där igen, far?... Pengar, alltid pengar... Känner du dig vänlig emot mig, alltid skall du tänka, hvad motsvaras min vänlighet af i pengar?... Ni tror då, att ni kan köpa all ting... Å, far, glömma kan jag, att du ville muta mig,

men att du mutade henne... Nej låtom oss skiljas utan bittra ord... farväl!»

Andfådd af tillbakakämpad förtrytelse gick Kurt samma väg som han kommit. Men grosshandlarn stod kvar med den hvita halsduken fladdrande öfver det blankstärkta skjortbröstet med solitären. Han stampade i golfvet, drog fingrarne genom håret och till sist gick han fram till dörren till sitt arbetsrum och ropade i missmodig harm med skallande röst:

»Bäfve! Bäfve!»

»Ja, herr grosshandlare!... Hvad är det!»

»Å, fan är loss!... Kurt reser i kväll till Berlin... Han vill bli sättare, kroppsarbetare... Nu har han först blifvit tokig på allvar...»

Klockan var inemot fem. Kurt gick in på en källare och åt, men maten kväljde honom. Så slog han sig ner på ett kafé med en tidning i handen för att afvakta tiden. Han tordes icke gå ut. Han formligt fruktade gatorna, rädd att hans steg, utan att han ägde kraft att hindra det, som en besegrad, viljelös man skulle föra honom till ett hus långt uppe på Regeringsgatan. Och där han satt i hörnet af den stela, röda sammetssoffan och frånvarande stirrade på tidningen, medan det rundt ikring honom sorlade en kaffesals slamrande, skrikiga glam, såg hans trötta, vidöppna ögon beständigt just det där huset... Där var portgången med sin lampa, hvars sken om kvällarne föll så hvilande stilla, så sömnigt trånmatt öfver golfvets svart- och hvitrutiga stenar — och där i portgången brukade han stanna och draga andan, ty han hade

alltid gått så fort, och hans hjärta dunkade alltid så starkt. Och så trapporna med sina afsatser, han tog tre, fyra steg i sänder medan han redan, innan han hunnit upp, tyckte sig se, hur tamburdörren öppnades, och ett kraftigt, ljuslockigt hufvud skymtade med glitter i ögonen och läpparne framskjutna till en lång, lång kyss... Det gick en rysning genom hans kropp. Hans hufvud kändes brännhett, och så tungt som ville det falla ner mot bröstet, och dock satt han där en lång timme orörlig som en mannequin med tidningen stelt hållen för ansiktet, men öronen vidöppna för att girigt insupa bullret och samtalen ikring, ty det kändes som en lisa att låta samspråket med sin slöa, enfaldiga rotvälska falla som tunga spadtag med svart mull öfver hans döda kärlekslycka...

Ändtligen blef det tid att vandra ner till tåget. Kurt reste sig, gick.

Därute hade en tidig aftontimmas skymning redan sänkt sig öfver den tungsinta staden, sänkt sig svårmodig och mörk, och kvällsdunklet hällde allt ymnigare öfver gatorna sina svarta skuggfloder. Lyktorna började tändas, och bloss brann fram vid bloss i den töckniga, dimgrå luften. Men förgäfves sökte lågorna kasta muntrande ögonkast öfver skumma farleder och mörka torg, förgäfves, ty de blinkade oupphörligt i ett nervöst blinkande som för gråt, och de gulröda ljustungorna skälfde, så skugglinierna på husens väggar försattes i en flackande dallring.

Nere på stationen härskade reslifvets vanliga oroliga vimmel. Och det kom öfver Kurt en olid-

ligt tyngande ensamhetskänsla, där han stod allena i väntsalen och såg, hur flockar med folk med handtryckningar, kyssar och välgångsord togo afsked af de sina. Så grep han då sin nattsäck och gick ut i perrongens grå halfljus, där en böljande människomassa brusade af och an, och järnvägstjänstemän med lanternor foro ikring som lyktgubbar bland de afskedsviftande hoparne. Och in steg han i en tom andraklassvagn och satte sig med ryggen mot fönstret.

Klockan var 6,50... Om fem minuter skulle tåget gå... nu fattades det fyra... nu tre, och sedan var han borta, på väg? — han visste det knappt själf. Och det var ingen äfventyrslust, som lät hans ögon i nyfiket nervspännande upptäckarbegär spejande riktas mot de främmande landens vida horisonter, nej han kände sig bara utstött, hemlös...

Och »hemlös» upprepade mekaniskt hans läppar. Men just i detsamma slog någon på hans axel. Han såg upp... Bäfve! Hvad ville det säga? Han kände knappast igen den förkrympta sekreteraren med det skygga anletet — nu hvilade det ett sorgset men fast, manligt allvar öfver hela hans gestalt.

Och Bäfve lyfte upp en liten nattsäck och ett gammalt antediluvianskt hattfodral, satte dem på bagagehyllan midt emot Kurt och frågade så bedjande:

»Får jag följa med herr Kurt?»

»Följa med? Hvart?»

»Hvart ni far! Jag har nyss sagt upp hos er far.»

»Att en sådan lycka kunde vara mig beskärd i dag,» ropade Kurt och for upp med utsträckta armar.

Men just i detsamma kom konduktörn in och knäppte af deras biljetter. Tåget pep, for, och i blinken var det ute på järnvägsbron... Tysta stodo de båda och sågo ut öfver staden, som såg surmulen och ledsen ut i kvällsdunklet, och de spanade båda efter samma hus vid Kornhamn. Och det var som med ens hela deras barndom, hela deras ungdom med alla sorgerna och alla fröjderna foro förbi deras ögon...

Men när tåget väl hunnit komma i gång på sin färd öfver de frusna, snöhöljda markerna, satte sig båda bredvid hvarandra, biktade för hvarandra sina sorger, blefvo så förtroliga vänner, som två människor endast kunna blifva det i sådana ögonblick af sitt lif. Och de tröstade hvarandra med, att de hade en sak att strida för. Och så hade de så mycket att lära där ute i de stora länderna, innan de kunde göra något för att realisera de drömmar, som de båda hade, när de genom kupéns isblommiga ruta här och hvar varsnade de låga kojorna, ur hvilkas fönster fladdrande ljus spridde gula stänk på den myckna snön — att verka för, att det skulle blifva åtminstone litet högre i taket i alla de där stugorna borta i snön och åtminstone litet ljusare i alla de bekymrade människosinnena där innanför...

Men dessförinnan skulle de uppfostra sig på

nytt och framför allt känna arbetarns blus på sina skuldror, hans verktyg i sina händer, verkstädernas luft i lungorna och fabrikseldarnes hetta i sina ansikten, innan de hade rätt att tala...

Och medan tåget rasslade, pep och gick föll skenet från lampan i taket matt och gulsiktigt öfver de magra nattsäckarne, det antediluvianska hattfodralet och bänken, där de båda männen med de unga, allvarliga ansiktena sutto tätt nära hvarandra, hand i hand...

IX.

Den högfashionabla dansorden »Eternellen» firade sin högtidsdag å stora börssalen, Recipienter klockan half 8, öfriga 8 e. m.

Redan en kvällsstund i början på december, då Anna och Hedvig sutto samman och knåpade på några broderier till jul, hade fru Alm föreslagit, att Hedvig skulle intagas i »Eternellen» på samma gång som hennes Anna. Men då hade Hedvig slagit bort det hela i skämt, i det hon inom sig smålog vid tanken på Kurt. Hvad skulle han väl sagt om något sådant? Men på samma gång var det icke utan, att hon kände sig otålig och missnöjd med hans långrandiga roll som enkelhetsapostel, och där hon satt nersjunken i en mjuk emmastol i fru Alms lilla utsökta kabinett, såg hon ett ögonblick en hel ny värld, som var att eröfra, teckna sig på stramaljen i knät — glänsande uniformer, kavaljerer, kurtis och gas och ljus och vajande

tarlatan, och samtidigt drack hennes öra musik, eldande, berusande, elektriserande valsmusik.

Men sedan den stunden hade mycket händt, och det var med en känsla af trots, en skuldmedveten känsla af att vilja visa, att hon var sin egen herre, som hon nu inne i recipientrummet inskref sitt namn i Eternellerordens stora ledamots-matrikel, medan det rundt ikring henne susade ett oafbrutet mummel af hviskande och högt talande stämmor, och Anna stod lutad öfver henne med sin spensliga, vågiga gestalt höljd i bêchefärgadt siden med massor af luftiga, fina blonder. Och den känsla af harmsenhet mot sig själf, hon erfarit allt ifrån den stund, hon uppe hos sömmerskan beställt sin baltoalett, gaf mer och mer vika.

Det väntade nöjet, nyfikenheten, lusten att göra bekantskap med fina världen, allt hade börjat berusa henne ända från det ögonblick grosshandlarns livré-klädda betjänt öppnat vagnsdörren, och hon, medan rundt ikring en blandad hop af gatslynglar, borgarhustrur och flickor från gränderna spejade och anmärkte, långsamt steg upp för Börsens trappor.

»Herre Gud, hvad här ser ut i kväll,» hviskade grosshandlarn ofrivilligt i örat på Anna, i det han steg in och lät betjänten hjälpa sig af med bäfverpälsen.

Och det hade Alm rätt i. Merkurius tempel hade i en hast undergått en högst betydlig förändring. Ej ett spår, som tydde på dagens vanliga, stimmande, schackrande bråk — hela salen såg ut som den ståtliga vestibulen till ett ännu

ståtligare slott. Inom barriärer, höljda af kläde, på hvilket Sveriges tre kronor lyste i det ymniga gasskenet, sprungo vaktmästarne af och an, och bland klädhängarnes gator, där öfverplaggen hade husrum, var det som balkurtisen redan kommit i gång, en ohejdad flirtation mellan martialiska militär-mössor och sippa väderhufvor, mellan pösande, skinnbrämade pälsar och långtråkiga sidenkappor, mellan spelevinkrar till officerskappor och små oskulder till genottskoftor, blekhyade som förnäma engelska misser.

»Mexikanska ministerns kläder,» säger otåligt en svartmuskig betjänt till vaktmästar Lundgren inom skranket, Lundgren, han som med sina polisonger, sin höga panna och sin djärfva örnnäsa alltid är lik John Stuart Mill, då han går ikring och häller gammalt Beychevelle i glasen.

»Vänta,» svarar Lundgren lakoniskt.

Den svartmuskige mumlar något om dusörer, drickspenningar. Men då ler Lundgren med hela sitt djupsinniga filosof-ansikte — känner de där diplomaterna, ytterst osäkert folk. Och i stället hjälper han en apoplektisk brädgrossör till rätta.

Nära dörren, som hvar minut slås upp för att insläppa folk, omsvepta af det kalla vinddraget där utifrån torget, står en hop volontärer i stimmande grupp och knäppa sina handskar. Men framför den sprakande brasan pälsa unga flickor af sig och krypa ur sina omhöljen som fjärilar ur puppor för att i sina ljusa dräkter stå och skälfva i kylan och se ännu mera frusna ut gent emot väggarnes kalla, grå ton.

Ändtligen är man färdig. Herr och fru Alm vandra uppför den mattbelagda trappan. Efter dem Anna och Hedvig.

»Så vackert,» säger Anna, pekar på bladväxterna, hvilka i afsatserna teckna af sina smärta stänglar i höga speglar, bredvid hvilka enstaka soldater stå posterade i paraduniform, stela, tysta högtidliga som ståndaktiga tennsoldater.

Så inre vestibulen, där de båda flickorna som recipienter måste skiljas från de gamla, vestibulen med sitt simmiga gassken öfver den storrutiga mattan, sina körsbärsröda portièrer, sina balklädda damer, som här kasta en sista, pröfvande blick på handskar och pös för att sedan med släpens dämpade fras gå in i balsalen, vestibulen med sina brandsoldater, hvilka med kasker och räddningslinor stå där och titta så nyfiket. Ja, en såg riktigt hemskt på henne, tyckte Hedvig. Hon nästan skalf till för hans mörka blick, och så många ord, som Kurt i förtroliga, stilla stunder sagt henne, kommo med ens i hennes minne, hårda ord om de knutna näfvarne, hvilka en gång skola smula sönder människor som skört virke och som agnar strö maktägarnes guld för vinden...

Men nu hade hon glömt alltihop, där hon inne i recipientrummet satt och textade sitt namn i matrikeln med sirliga typer. Det sög sig genom alla hennes porer en stickande åtrå att njuta, som tände hennes blod varmt, och med ett klingande, högt skratt, som vände flera af herrarnes ansikten mot hennes, svarade hon på en rolig anmärkning af grosshandlar Sievert, hvilken, som

nästan den enda »fisken» bland recipienterne sökte stå så kobent och säkert som möjligt bland alla de omgifvande uniformernas självsäkra glitter.

Hela rummet var fullt med folk. Flickor i massa, som sins emellan hviskade i orolig förväntan på hvad komma skulle, flickor i tyll och flickor i atlas, mörklockiga och ljusa, fnittrande, koketterande, flankerade af mödrar med djupa urringningar och pompösa sammetssläp; diplomater och officerare, officerare öfver allt och allestädes. Ja, trängd ända emot den boisserade väggen skymtar vid sidan af två smånätta, petiga attachéer, en liten blek landsortslöjtnant, som med en förlägen min på sitt snälla gossansikte tvinnar sin glesa, ljusa mustasch, inom sig i bäfvande stolthet undrande öfver, huru många gånger hans mamma i prostgården skall skryta med hans intagande i »Eternellen».

Men mellan alla dessa grupper vandrar som en skottspole, den lille, grefliga ceremonimästarn, en Don Juan i västficksformat, en balhjälte i miniatyrupplaga, som gjord för en förmaks-athenienne. Han nickar åt en bekant fröken med täck Gretchen-profil, bugar sig vördnadsfullt för en skinntorr friherrinna, som har en rik dotter att gifta bort, hälsar artigt på de högättade unga damerna, men mera kordialt och intimt på bourgeoisins, frotterar sig som en knähund mot alla fruntimmersklädningarne...

Ändtligen slås dörrarne upp till dans-salen, och två och två vandra recipienterna ut. I ett tag mötte en sådan lång rad af skimrande ljus Hed-

vigs blick, att hon ofrivilligt blundade till, men strax därpå, medan hennes steg blefvo spänstiga till fanfarernas eggande ackorder, slog hon käckt upp sina ögon, och rank, rak och obekymrad gick hon framåt, fast hon kände, att hon följdes af heta blickar, af ett mummel af stämmor, som hviskade om hennes person, rank och rak, ty hon visste, att hennes blottade hals var hvit och vacker, att hennes mun var röd, varm, lockande till galna kyssar, att hennes ögon hade glans och glitter tillräckligt för att sätta lif i pupiller, om än aldrig så tröttade och tröga. Som en skallande triumfhymn ljöd den Mendelssohnska marschen för hennes öra, och, medan de öfriga ikring regelbundet hade ett dumt uttryck af sökt ledighet, log hon en segerviss kvinnas stolta, trotsiga leende, så de hvita tandraderna glindrade fram mellan läpparnes rodnad, de blodfulla läpparne, hvilkas sfinxaktigt svängda linier tycktes bukta sig som till en gåta, svår att tyda; men hvilken underlig skattkammare af hemlighetsfulla smekningar och dunkla tycken fick icke den öppna, som ägde nyckeln till d e n gåtan...

Så passerade recipienternas hop genom salen förbi samspråkande grupper, förbi de röda bänkarne, där mödrarna sutto uppradade, stela och högtidliga, fram till salens motsatta sida, där tronhimlen stod för de kungliga, och ordens högtbetrodda styrelse bildade en halfcirkel med præstafverande damer vid hvar ändpunkt. Så reste sig ordföranden, den gamle generalen, som med all makt sträfvar efter att vara lik kejsar Wilhelm,

välkomnade de nyintagna, i det han jovialt som gamla Göta-lejon nickade med sitt gråsprängda Sieges-greis-hufvud...

En paus uppstod, innan första valsen spelades upp, medan samtalet ohejdadt brusade genom salen med sitt oredigt sorlande slammer, och uppbjudande herrar bugade rundt ikring. Anna hade redan en hel krets ungherrar ikring sig, hvilka hon alla kunde sysselsätta med sina gaminlustiga, Stockholms-flickinfall, som togo sig dubbelt roliga ut, sagda med detta trånsjuka »parlando», som var egendomligt för hennes stämma. Hedvig var glad att i lugn få se sig ikring ett tag.

Men så var salen också ståtlig med sin beständiga följd af hvitt och guld längs hela den gallerilika längden med den myckna dunkla grönskan här och var, palmstammarne, granarne, fikusträden, omgifna nedtill af blommande lökar. Och så alla ljusen. Ljus i kronor, ljus i höga, gyllene armstakar, ljus i långa lister öfver dörrarnes poster, ljus i lampetter mellan framskymtande pilastrar, massor af ljus, som höjde allt, muntrade allt med sitt glädtiga skimmer. Och ifrån att bryta sig mot kronornas kristallprismor, så de lyste som rimfrost i söndagssol, skälfde skenet klart och varmt öfver de hvita väggarnes gyllne ornamenter, och föll så strålande öfver hela mängden, som i brokiga skockar böljade på danssalens golftiljor. Föll öfver sammetsvåder, som smekande flöto kring kvinnogestalter, darrade på hvita, nakna halsar och bak ända upp ifrån nacken, där det gula håret lyste som smält guld, ner efter skuldrorna.

Gnistrade mot epåletter, snören, revärer, mot diamantcollièrer på svällande kvinnobröst, mot briljanterade örhängen i skära, fina örsnibbar, mot stora ordensstjärnor, som i anspråksfull uppblåsthet dinglade på frackarne...

Men tyst! Hör! Det spelas upp. Dansen begynner. Het och blossande strömmar musiken genom rummet, rusande i all sin smäktande trängtan, hviskande på samma gång om famntag utan ända och om längtan öfver berg och backar dit bort, dit bort, där allra kärestan bor. Dansen är i gång. Ner för salen hvirfla paren, hvitt tyll mot uniformsbröst, uniformsbröst mot sidenlif, krusiga hårfästen mot svart, blick som bunden vid blick, allt medan musiken faller och stiger i kapp med trånande hjärtan... Och två och två gå sakta upp för den växande kön, som långsamt ringlar sig uppåt, för att åter där uppe glida ner på de glatta tiljorna...

Anna dansade, men Hedvig satt ouppbjuden bredvid fru Alm. Nu hade hon sett nog. Nu kunde hvem som helst komma och bjuda upp henne. Att sitta där med tante. Helst som det är så tröttsamt att se andra svänga om, och själf sitta. Såg hon icke, att Agnes Vergin flög där borta som en yrhätta, hon, som var mager som en trana och stel som en pinne. Och Hedvig, hur skulle hon icke dansa betagande, bedårande, smyga sig till kavaljeren så han... För att förströ sig började hon samtala med fru Alm och se sig ikring.

De gamla fruarna, som klädde väggarne, de kände sin värdighet, de. Sutto icke alla de förnäma

samvetsgrant uppflugna där närmast tronhimlen, så börsmatadorernas fruar och sedan blef det allt simplare och simplare, ju närmare man kom salens andra ända. Ja längst ner sutto, visade fru Alm öfverlägset, en skräddarfru och en tapetserareänka, hvilka tydligen ännu icke nått upp till »det goda sällskapet», ehuru de oförtrutet gjorde i basarer, och båda voro väninnor till lord Radstock...

»Nej, se assessor Hjelmer med fru... Den frun kan kokettera, hon... Och ändock är mannen svartsjuk som en Othello, men han har ett emaljöga, ser du, och på den sidan han har det, passar frun på att stå, när någon herre är i närheten.»

»Baronessan Lejonsköld ser då i kväll ut som en riktig demimonde-dam,» fortsatte fru Alm, pekande på en högväxt dam med präktigt nedhängande svart hår, ful mun och grofva näsborrar. Klädd i sidenbrokad med blommor af silfverfiligran.

»Jaha, men hvem är lilla herrn med det försmädliga grinet kring mun, som hon talar med.»

»Kors känner du inte igen honom... Doktor Anderson... han som bara vill kurera fint folk... baron Anderson, som de kalla honom.»

»Ser tante Lignell med sin hustru?»

»Sångarn, jaha!»

Och det var verkligen den stora tenoren med sin fru. H o n, liten och täck som en parisisk docka blef genast firad och fjäsad. H a n ställde sig först mot en pelare i en svärmiskt storslagen ställning, som han regelbundet använde i alla ömma scener, då han tagit precis tre steg från inträdeskulissen.

Men ingen tycktes det oaktadt vilja beakta honom. Då går han sakta, dröjande fram till den högförnäma generalen-ordföranden. Denne tar förbindligt leende hans hand. Man uppmuntrar konsten. De tala, skratta. Så drar sig den bildsköna tenoren, han, alla pensionsflickors förklarade älskling, tillbaka till sin plats. Och efter det mötet svärma löjtnanterna som flugor kring hans person...

Så slutade musiken i ett vekt ackord. Med möda och motsträfvighet togos behandskade händer ifrån smidiga lif. Kö'n löses upp. Hela mängden strömmar i trängsel ut till buffeterna. Just i det samma bugade sig en herre för Hedvig och fru Alm.

»God dag, fröken, god kväll, fru Alm! Hur står det till i kylan?»

»Kors, herr Wern. Nå det var roligt för Hedvig och Anna! Tänk, att konsuln icke tröttnat på de här nöjena än!»

»Å nej! Och så visste jag ju, att herrskapet var här.»

»Alltid lika artig.»

»Har ni någon dans ledig för en stackare, som kommer så här i elfte timmen, fröken Hedvig?»

»Jo, bevars!»

»Men ert program är ju ganska tomt. Låt mig då för det första skrifva mitt namn för françaisen härnäst. Och se'n skall ni bara säga mig, med hvilka ni vill dansa.»

»Tack!»

»Så mycket militärer man ser här i kväll.»

»Tror jag det, fru Alm. Något skall väl krigs-

makten till lands och vatten duga till. En sådan här kväll kunde de snåla riksdagsgubbarne i andra kammarn få lära sig, hvilka glänsande resultat vår militär-budget ändock för med sig... Men det har spelt upp, fröken.»

Françaisen började, fortgick. Hedvig fann Wern riktigt chic i kväll i svart frack med en hvit kamelia i knapphålet. Och så var det roligt att dansa med honom, ty han kände alla, och när hon frågade, vem det var, som nickade så vänligt åt honom där borta, svarade han det ena högadliga och klingande namnet efter det andra. Hon blef formligen imponerad af hans bekantskaper, af det säkra lugn, som han rörde sig med, korrekt från hjässan till fotabjället, taktfull, dandy ända ut i fingerspetsarne...

Men då dansen slutade, och det vanliga bullrande sorlet började surra genom salen, skyndade en liten löjtnant med en viktig min fram till majoren, som var anordnande balkavaljer, och majoren skyndade med en ännu viktigare min fram till ceremonimästarn, hvilken i sin tur skyndade till ordföranden-generalen. Majestäterna hade anländt. Och in kommo också konungen och kronprinsen, beledsagade af följe, medan alla reste sig, som sutto, och orkestern på läktarn lät folksångens monarkiska orgie skrälla genom salen, pösande och teatergrann. Det blef ett stirrande, ett spejande och ett spanande uppåt tronhimlen. Herrar med ordnar beskrefvo kurvor, som långsamt roterade dit upp. Och mödrarna sökte sätta sina döttrar i rätta synvinkeln.

Men Wern och Hedvig gingo ut i buffeten, hvarest vaktmästare flögo af och an med flaxande rosetter på axlarne, och löjtnanterne vid punschglasen högljudt diskuterade damernas olika plastiska företräden. Så hvilade de sig på en soffa i det långa galleriet, där konversationen mellan herrar och damer var i full gång, medan sidensläpen med ett sakta frou-frou frasade mot mattan, och speglarne i fonden tycktes öppna ett oändligt perspektiv af ljus och färger...

Emellertid fortsattes dansen med stigande lif, och alla de känslosträngar, som sättas i rörelse på baler, började dallra, och i allt tydligare toner ljuda för hvar och en, som hade örat öppet. Balerotiken spann sina osynligt enande trådar tvärs öfver salen, än lätt och fin som det flyende töcknet en vårmorgon, en balkärlek, bekymmerslös och utan önskan, född med blickar och dödad i skratt, än tung och het som rötmånadsnattens kvalmiga dunster, väckt till lif vid beröring med skälfvande lemmar, då damernas hufvuden i dansens hvirflar med ett uttryck af hängifven trötthet sjönko mot kavaljerernas bröst, då dunkande hjärnor blott hade en åtrå — att för tonernas eldregn få svänga rundt, rundt, tills flämtande andedräkt förgår.

Och in spelar lifskärleken, knyter händer med vördnadsfullt tryck i françaisernas chaîner, sätter glitter i ögonvrår, lägger ord på tungan, plötsligt hviskade, plötsligt besvarade, medan det känns, som det brokiga vimlet i blinken försvann, och två ensamma gingo genom en stilla, lång allé.

Två, allenast två i den doftande lindallén.

Men mot allt detta, som doftar, det må nu vara, friskt, fint som af ängsblommor, det må nu vara som af parfymer, bedöfvande, narkotiskt, strömma de förbiseddas agg, de glömdas afund, mödrars fåfänga, fäders förtal, parasiters smicker som vågor af ärgigt gift, men musiken öfverdönar allt med sitt sprittande slammer, och allt häftigare tyckas atlasskor och herrstöfletter svänga kring, medan hela salen ser ut som ett enda i hvart annat böljande huller om buller af strålande purpur och guld, af fladdrande svart och hvitt...

Men hela tiden, under det dans följer dans, stå där borta på tröskeln till toaletten de två vaktmästardöttrarna, hvilka i pauserna hjälpa damerna med nål och poudre de riz, i höghalsadt ylle stå de där och stirra med glupska ögon på vimlet... Annat det där än allt hvad de sett, annat än Linnéa-ordens Mosebackebaler... ett riktigt sagofeeri...

Sedan dansade Hedvig hvarenda dans — utan en stunds frist, och så dansade hon, att det såg ut, som hvar kavaljer, hvilken lade sin arm om hennes lif, med ens kom i en takt, mera vaggande öm, mera eldigt liffull än de öfrigas. Och hon koketterade, och hon log, medan hennes ögon började stråla allt hetare liksom i tårad glans... så underligt eggande att så där glida ur famn i famn, ur arm i arm, allt under det musiken stiger och faller i kapp med trånande hjärtan.

Och så samtalar hon, som man gör på baler, dumt, tumlande med det allvarliga som barn med

fjäderbollar, blåsande upp till det riksviktiga alla dessa tusende obetydligheter, som väckte buller i går, men i morgon skola dö sin tysta, osörjda död. Och de många orden, hon hör, kvickheterna, anekdoterna, faddheterna, de liksom sköljde bort minnet af allt, som var någon halt i, balernas lättfärdiga många ord... Och lifvet blef en balafton, äran en komplimang för ens vackra ansikte, hedern en polka med baron Stjerne, dygden en ordlek och moralen ett fullklottradt dansprogram... Men hade hon icke också suttit och grubblat där borta i småstaden, år efter år, dag efter dag — lågt i taket, kvaft i luften, trångt om hjärtat, hela tillvaron glädjefattig, tom, så tom. Nu ville hon blifva firad och fjäsad. Hon ville tvinga till beundran, locka till lidelse. Och just i den värld, där hon i kväll var, ville hon stanna, den glada, glänsande, obekymrade världen. Herre Gud, hon hade nu en gång icke blifvit skapad till att reformera världen; det var bara en inbillning, en öfverspänd flickfantasis hjärnspöken. Hon var kvinna, och hon åtrådde hyllning, lyx, glädje. Det var det hela. Andra kunde få slita ut sig, om de trodde det hjälpte. Fattiga fyrtio år hon hade att hanka med till... under dem ville hon njuta, njuta, njuta...

Och för hvar gång Wern kom fram till henne, visade hon sig vänligare. Han kunde ju gifva henne allt det hon traktade efter. Och så slog han an på henne för resten — det kändes så skönt att veta sig vara omgifven af tusende förekommande uppmärksamheter. Hvarför inte gifva med sig egentligen? Han ville ju icke bättre. Lifvet

räknade nu icke en gång med drömmar, och brödfödans gnagande småsorger, de kunde långsamt göra slut på alla ett sinnes krafter, det visste hon allt för väl. Men kärleken då? Bah... hur lät Annas ordspråk: »l'amour passe le temps et le temps passe l'amour». Bäst att ta' hem spelet, medan man ännu hade trumf på hand...

Kotiljongen hade börjat. Förbi voro alla de halft putslustiga, halft sorgmodiga variationer öfver themat om »kampen för tillvaron», hvilka spelats upp kring supéborden. De ringar af löjtnanter, hvilka i folktomma smårum slungat tömda champagnebuteljer under bänkarne, störta med blossande kinder in i dansen. Herrarnes blickar brutalare, damernas mera ömsinta. Och vildare, i ett jubel mera skrålande högljudt än någonsin, skrällde tonerna ut genom rummet.

Hedvig hade Wern till kavaljer. Hennes blod brände. Hon erfor en ohejdad lust att skänka bort sig. Att vara öm mot någon. De hade båda druckit mycket vin, och nu samtalade de om ditt och datt i en viljelös stämning af slapp förtrolighet. Men efter hand lifvade de upp hvarandra. Werns ord, så alldagliga i sig själf, blefvo hetsande i stämmans underligt ansträngda tonfall. Så dansade de ett slag, och när de flämtande och varma återkommo till sin plats, började Wern:

»Ja, fröken, så är en dag förliden... en riktigt skön kväll, och se'n får man lefva på minnet.»

»Skulle ni inte bort i morgon också, bästa konsul?»

»Joo!»

»Och i öfvermorgon!»

»Jo hvarenda afton den här veckan, fruktar jag. Men...»

»Nå, då... hur skall ni då kunna komma ihåg den här kvällen mer än alla andra?»

»Nu är ni elak, fröken Hedvig, och det med berådt mod, för ni vet likasåväl som jag, att jag icke i brådkastet kommer att glömma den här kotiljongen.»

»Å, det har nu alla kavaljerer, jag dansat kotiljong med, försäkrat mig, notabene när kotiljongen var efter supén... Låt oss inte tala därom... Men hvad ni ser varm ut!»

Hon böjde sig mot honom, viftade med solfjädern, men då, medan hon kände hans heta andedräkt mot sitt ansikte, hviskade han hest, befallande: »Ni skall bli min hustru, fröken Hedvig!»

Hans hustru.

Hon for till. Dånande, tankeförvirrande, bedöfvande susade musiken. Hon ville besinna sig, tänka efter, leta reda på ett svar. Men hon kunde icke. Hennes ögonlock föllo igen, glödheta. Och dock kunde hennes ögon icke frigöra sig från bilden af det oroliga vimlet ikring, som svängde och bullrade och pratade och... Hon såg en liten attaché, som just passerade förbi henne med en främling. Han pekade på henne.

... Jolie créature que cette blonde. Une dame de l'aristocratie, à coup sûr...

Hon smålog, spärrade upp näsborrarne.

»Hedvig,» hviskade Wern ännu en gång, »säg, att du vill.»

»Ja,» svarade Hedvig med fast röst, »jag vill.»

I detsamma slutade kotiljongen. Wern hann blott säga, att de dagen därpå skulle beställa ringar. Så förde han henne ner till vagnen, tryckte vördnadsfullt hennes hand till afsked.

Men medan vagnen rasslade fram öfver utdöda gator, medan gubben Alm halfslumrade i sitt hörn, uttröttad af trenne timmars oafbruten protokollvira, med ett mer än vanligt dödt uttryck på sitt gråbleka korrektionshusansikte, medan mor och dotter förde en frivol konversation om Paul och Per, satt Hedvig tyst i sitt hörn.

Hon var dödligt trött. Nu var det alltså afgjordt. Ja, därhän skulle det naturligtvis gå. Och det var med en själfplågande känsla af njutning, hon tänkte på, hur affärsmässigt det hela uppgjorts. Hade han bara nämnt ordet älska — att älska — då vete Gud...

Men när hon kom upp i sitt rum, ref hon i otyglad häftighet kläderna af sig... Usch hvad det var tyst där inne. Hon var rädd. Hon blygdes, som hon gjordt något ondt. Musik ville hon höra, musik, som i hvirflande yrsel stormade genom rummet, mera musik, till dess hennes tanke segnade maktlös ner för ackordernas öfverdönande buller.

»Le petit bleu, p'tit bleu, p'tit bleu.»

Så satt hon i sängen, stirrade slött på sin dansbok. Där stod en maskerad riddare på pärmen. Men masken föll från hans anlete, och mot henne

glänste i oändlig kärleksfullhet ett par stora, bruna pupiller. Skuldfria voro de som ett barns, vältaliga som ett sanningsvittnes, och hvart hon än vände sina skygga ögon, möttes hon af de där stora, underbara pupillerna.

Ner på golfvet med dansprogrammet! Och ljuset släckte hon och gömde hufvudet under täcket, och hennes feberheta kropp skälfde mot de kalla lakanen.

Gråten stockade sig i hennes hals.

Men då lyste åter för hennes öga prålande färger och guld, och åter klirrade och skrällde för hennes öra orkesterns sprittande, eldfängda melodier.

Une dame de l'aristocratie... à coup sûr.

»Le petit bleu, p'tit bleu, p'tit bleu.»

X.

Bröllopsmiddagen för Wern och Hedvig var nyss afslutad, och de många gästerna spredo sig i samtalande grupper i den Almska festvåningen.

Det hade varit en lysande middag, värdig den fina publik, som intog den, och talen hade skummat i kapp med champagnen. Först var det prästens blomstersirade välgångstal om eken och rankans inbördes förhållande, framsagdt i andäktig nasalton, i det de mest pompösa och invecklade perioder, man kunde önska sig, som garnhärfvornas trådar nystades ur kyrkoherdens slappa, litet tand-

lösa mun. Sedan hade grosshandlar Alm hållit en varmhjärtad och formfulländad toast till sin syster och hennes man, adjunkten, hvilka »med föräldrakärlekens brådskande glädje» kommit upp för att bevista de ungas förbund, den betydelsefulla vigselakten mellan konsul Wern och deras dotter Hedvig, hvarpå adjunkten svarade med att med sin monotona, släpande skolrumsstämma tacka sin »gamle vän Alm och hans hjärtegoda hustru för all den mångåriga, oskrymtade och ofta ådagalagda vänskap, på hvilken årens mott, mal och rost icke kunnat bita, en vänskap, mina damer och herrar, hvilken till sista ögonblicket af mitt lif skall komma mitt gamla men varma hjärta att klappa i en lifligare takt».

Därpå steg en ung kusin med långt hår och byronsk hals upp och deklamerade med entusiastisk röst en hyllning åt tärnorna på klingande hexametrar, genom hvilka den nya tidens anda fläktade, i ty att där allt ifrån början betonades, att kvinnan icke var ros, icke dufva och icke ängel, icke heller mannens husgeråd, husdjur eller annat bohag, utan en kämpe var hon som mannen, och först när de sida vid sida bestodo lifvets strid, skulle de nå det aflägsna målet, som skymtade i tidernas zenit. En liten mager extra ordinarie, som var släkt på långt håll och hade matdagar i huset, höll därefter en humoristisk skål öfver kärlek i allmänhet, hvilken skål dock fick en högstämd afslutning, därigenom att talarn liknade Wern och Hedvig vid Tamino och Pamina, ty de som i kärlek ville vinna hvarandra för lifvet, de måste gå genom

eld och vatten, innan de funno hvarandra. Allra sist tog en äldre, däst herre med anlag för kyrklighet och slaganfall till ordet för att bedja de närvarande förena sig med honom i en skål för kyrkoherden, prästen, »denna fridens och försoningens såningsman i världen, hvars kall just i dessa det självkloka förnekandets och det tviflande hånets dagar mer än eljes vore förtjänt af alla rättänkandes tacksamhet». Och under allt detta åts och dracks det med fanatisk öfvertygelse, och den stora salen med sitt bländande ljusskimmer öfver väggarnes mörka boissering fylldes efter hand af ett glammande sorl af högttalande stämmor, skallande skratt och klirrande glas och porslin...

Nu hade emellertid lugnet efter stormen inträdt, och matsmältningsarbetet försiggick i människovänlig ro. I förmaket, där damerna med ansiktena blossande af vin sutto och hvilade sig vid kaffekopparne, liknade samtalet en utbrunnen brasa, där dock glödande kol ännu kastade heta glimtar bland askan, men mer än de säfliga, innehållslösa orden talade de korta, frivola skratten, som kommo från darrande läppar, vittnande om, att öfver allt genom rummen sväfvade en bröllopsmåltids själfsvåldigt lössläppta erotik, eggande och förledande.

Hedvig och Wern sutto omringade af en krets damer i ljusa toaletter, som fnittrade, skämtade och brydde dem med familjefesternas irriterande, närgångna vänskaplighet, men de svarade båda enstafvigt. Hedvig såg ut att vara långt borta, medan hon mekaniskt viftade med solfjädern, och

Wern teg envist, där han rödbrusig och varm satt med hennes hand i sin. Hon tänkte på, huru svindlande fort det gått slag i slag allt sedan den kvällen på »Eternellen», hon hade icke hunnit reflektera ens, så många festligheter, sysselsättningar af alla slag hade upptagit hennes tid — och nu var hon hans hustru. Han tänkte på rummen i Grand hôtel, där de skulle bo några dar, innan de foro på bröllopstripp...

Men inne i rökrummet rådde något af en svensexas oblygt bullrande munterhet. Och där man njöt af kaffe och cigarrer, gjorde de sedvanliga skabrösa historierna midt i kretsen sina okyska can-cansprång.

»Jag får riktigt tacka er, herr kyrkoherde, för ert vackra bröllopstal,» sade grosshandlar Alm och lyfte sitt konjaksglas, »och det förekom mig så mycket utmärktare, som jag ännu hade i minnet ett, som komminister Lindgren höll härom dagen.»

»Jaa,» svarade kyrkoherden, hvilken under middagen samvetsgrant hållit glasen upp mot ljusen, när han tömt dem, »jaa, Lindgrens tal om tron, hoppet och kärleken... det är just ingenting bevändt med, nej då är mitt om eken och rankan mycket mera omtyckt.»

I ett hörn stod gamla adjunkten i sin luggslitna frack med magisterkransarne på sammetsuppslagen och orerade under stora åtbörder om lyxen hos sin svåger, men han (adjunkten) berördes nu icke af dylikt yttre glimmer, han var en bildningsaristokrat, han.

Borta i en fönstersmyg hviskade en förnäm herre med ordnar och band till sin sidoman:

»Är det nu inte beklagligt, att en sådan präktig karl som vår värd här ska ha en så oförbätterlig son?»

»Unge herr Kurt Alm!»

»Ja, han har blifvit sedd i Berlin i det sämsta sällskap bland kända socialister.»

Så blef det svårt att urskilja något särskildt i allt pratande, skålande, skrattande. Den enda, som kunde förvärfva sig allmän applåd, var kyrkoherden, i det han med sin nasalstämma litet lallande utbrast:

»Ingen helig förrättning synes mig så treflig som en vigsel, vet herrarne hvarför?... Den ger ett så behagligt perspektiv på en ny förrättning innan årets slut.»

— — — — — — — — — — — — — —

De nygifta skola begynna sin bröllopstripp, och det är en hel kö af vänner och bekanta, som skockat sig på perrongen utanför sofvagnen, i hvars fönster de synas — Hedvig med blommor i hand och blommor vid bröstet, Wern med blommor i resrockens knapphål. Marskalkar och tärnor vifta under liflig inbördes kurtis, men i släktingarnes klunga äro anletena rörda. Herr och fru Alm gifva goda råd med på farten, gamla adjunkten trycker Hedvigs hand och citerar Plato... Farväl, lycklig resa, adjö lilla Hedvig, farväl gamla konsul, Gud välsigne er...

Det piper, och tåget går, men medan det, draget af den frustande besten från hvars röda

ögon det lyste ilsket i kvällsdunklet, lämnar perrongen, ordnar herr Wern sakerna, men fru Wern stirrar genom rutan trött ut på staden, som bit för bit försvinner ur hennes synkrets.

Hon har så många tankar, Hedvig, och icke just af det glada slaget. Med ens framträder med förvånande skärpa för hennes minne den kvällen, hon anlände till Stockholm, fylld af stormande förhoppningar, genomträngd af stora drömmar. Och nu när hon far sin väg, hvad hade hon uträttat? Intet, intet!... Allt det hon i ensamma stunder under de långa uppväxtens år med klappande hjärta sagt sig själf, att hon ville kämpa för till det sista, det skulle nu sägas af andra munnar, mera modiga och mera värdiga än hennes, och alla de föresatser, hon lofvat sig själf att realisera, när hon kom upp till Stockholm, in i lifvet, för dem hade hon knappast lyft en hand. Intet, intet! Och det enda, som kunnat rädda henne, som kunnat binda samman alla de spridda styckena i hennes väsen till en hel, fast människa — kärleken till Kurt — å som en vettvilling hade hon svikit den. Intet, intet!

Och nu skulle hon begynna sin bröllopsresa...

Sin bröllopsresa?

Det var en lek, som hon och Kurt brukade leka den tiden, den lyckliga tiden. Hon satt i hans knä, och han höll sin arm om hennes lif och då, medan deras ögon hvilade i hvarandra, brukade de säga: »nu resa vi», och deras hjärtan dunkade häftigare mot hvarandra. »Vi resa, vi sitta i kupén, unga herr Alm och hans fru, tåget går...»

Och nu!...

Man hade hunnit in i en tunnel, och Hedvig for upp ur sina drömmerier, vid det att hennes man tryckte en het, sugande kyss i hennes nacke.

— — — — — — — — — — — — — — —

Ett stort sofrum i Inselhotellet i Constanz med Bodensjöns svallande vatten lurande som ett mörkt gap utanför fönstren, ett gap, i hvilket den röda lanternan på en ensam roddarbåt satte en hemskt lysande ljuspunkt... Hedvig ligger i den stora sängen, ser matt ut öfver rummet med alla dess reseffekter, spridda på stolar och bord, resehandböcker, olästa kappsäckar, uppdragna fodral, kläder här och hvar.

Ljusen i de höga stakarne fladdra och kasta ett svagt sken på all den banala, pösande och otrefliga lyxen i rummet. Och regnet som i forsar öser ner där ute, knäpper mot rutan med tunga droppar.

Hedvig känner sig så trött och så tung till mods. Resan ifrån Offenbach öfver Schwarzwald har varit misslyckad, ty alla de växlande landskap, som eljes synas från de spiralformigt uppåtbuktande järnvägslinierna, lågo svepta i dimma, tjock, så man kunde skära den med knif där nere i dalkjusorna, omslutande allt med sitt hvitgrå töcken ända upp till de högsta spetsarne, och luften slog fuktig och kall in i kupéerna.

Hedvig hade en släng af järnvägssjukan. Det kändes, som hon ingen hvila kunde få, som satt hon ännu i en vaggon med skallrande fönster-

rutor och matt ljus. Hon var redan trött på att resa, att kuska ifrån stad till stad, att vakna i främmande rum, att ligga i främmande sängar, att trängas och bråka, att plugga Bædeker och Hendschel, att vara rädd att försumma sig, att gå in i orätt kupé, att blifva skinnad, att, att...

Och särskildt sorgmodig var hon i kväll, emedan hon i dag måst skilja sig ifrån en ung målare, som alltifrån Hamburg gjort ressällskap med dem. Och hela dagarne hade han sprungit med Hedvig i gallerier, på utställningar, på teatrar, ty konsuln, som sett allt förut, hade denna gång mera bestämdt koncentrerat sin energi på den gastronomiska afdelningen. Hans tanke lefde i en enda oafbruten matsedel och vinliste-hallucination. Så öfverlät han då åt sin unga kusin, den begåfvade landskapsmålarn, att visa Hedvig, hvad man borde se. Och de tu hade haft det riktigt muntert samman, men i dag hade han tagit af till Paris, och hon var åter ensam med sin man.

Och där hon låg i sin alkov, tänkte hon på sin unga ciceron — hvad hans skratt var muntert och ungdomsfriskt, hans lynne ljust, hans tänder hvita och hans lemmar smärta.

Och hon tittade in i rummet bredvid, där konsuln satt och skref hem. Kors, hvad han såg litet världsmannaaktig ut i kväll i illa tillknäppt nattrock, däst, tjock, ointelligent som någon pundhufvad hökare, som börjar på att lägga på hullet bland alla viktualierna bakom disken. Och han skref, småsvor öfver ovädret, transpirerade.

Men Hedvig gömde i dåsig leda ansiktet i hufvudgärdens kuddar.

— — — — — — — — — — — — — — —

Herrskapet Wern har kommit hem igen, och redan gifvit en ståtlig invigningsfest i sin öfverdådigt eleganta våning vid Arsenalsgatan. Det är middagsdags. Klockan är snart fem. Fru Wern väntar på sin man, där hon sitter eller rättare halfligger på en soffa i sitt lilla kabinett, hvarest en besökande knappast kan lotsa sig fram bland alla ateniennner, lyxmöbler, byster och blomsterbord. Och luften är tung där inne, det är en ständig heliotropdoft, som synes gömma sina välluktsmättade flöden bland gardinernas och portièrernas siden.

Fru Wern har läst, men nu ligger boken — en ny roman af frivolaste pariserfabrikat — nere på mattan, och hennes fina, långa, hvita fingrar leka tanklöst med pappersknifvens elfenbensklinga.

Sjuk och medtagen ser hon ut för resten, där hon ligger, hennes ansikte tycks åldradt, hennes läppar äro färglösa. Så är hon också i långt framskriden grossess.

»Slut, slut,» säger hon för sig själf. Det är ungdomen, hon menar. Hennes ungdom är förbi. Hon känner det likaså säkert, som någon hemlighetsfullt isande, skarp röst med obeveklig fasthet hviskat det i hennes öra.

Slut, slut — och hon låter parfym-duschens fina, doftande droppar falla med svalka på sin heta, värktyngda panna. Och där hon med vidtöppna, uttryckslösa ögon stirrar ut genom vinkeln

mellan gardinerna, ut på den motsatta husväggen, som stel, kall och grå skymtar i vinterskumraskets tröstlösa dunkel, har hennes hjärta blott en enda, innerlig önskan... att det vore en son, hon nu led och ängslades för, en son, som med tiden skulle kunna uträtta mer än sin stackars mamma...

I ELFTE TIMMEN.

Neej, din långa Satan! Kom inte hit, säger jag, kom inte hit... Merde!... Jaså, du sa det... Merde!... Du vill känna på knifven, märker jag... Där, din djäfvul... Sacré nom... Smakade bra, hva?... Är du nöjd nu... Stöp karlen?... Neej!... Likblek... Usch, klibbigt, vidrigt, otäckt!... Så det dryper, droppe för droppe ner på kroggolfvet, rödt och varmt... Allsmäktige Gud i himlen, karlen är död... Död, död!... Mördad. Bort! I väg!... Gendarmerna... De nalkas, de nalkas, de komma! ... Jag hör dem... Tramp, tramp!... Öfver Rue de la Liberté... Gud förlåte mig... Ner till hamnen... Rinner det något efter mig?... Ångbåten går i kväll... Hvem känner den där i Sverige?... Skynda... Ska de känna igen kaptensmössan?... Tramp, tramp... Fortare... Gud, de stänga vägen, de gripa mig, de fatta mig... Tramp, tramp. Fortare, fortare, fortare i Jesu namn... Tramp, tramp... Nåd...

Här slog f. d. sjökapten Hedenberg sin hand hårdt emot sängstolpen och reste sig med ögonen slutna och skjortan som en svettdränkt klut fastsmetad vid ryggraden. Blek, dödligt förskrämd,

ännu skälfvande under drömmens hejdlösa ångest for han upp ur sin slummer. Den nyss flydda drömmen bredde fortfarande sin fantastiska slöja öfver allt ikring honom, och en skåpkant, som han såg midt emot sig, blef med gesimsstyckets snidade hörn till en lång, lång man i brunt, i tobaksbrun väst och snusbrun rock, en lång man med ett litet fult, grinande och förvridet ansikte, omgifvet af glesa, röda polisonger, ett ansikte, som satt högt uppe på den gängliga, magra, tunna kroppen som en täljd krycka på spetsen af ett spanskt rör... Och de små mefistofeliska, grunda ögonen, de plirade så ondskefullt, så hjärtlöst och så hånande emot honom, medan de tunna läpparna därunder logo ett sardoniskt löje, så oxeltänderna syntes, gula och vinstensbesatta... En frossattack skakade mannen i sängen som ett asplöf. Hans hjärta dunkade. Hans knän skallrade. Han drog benen upp till bröstet och kröp lik ett mörkrädt barn i vanvettig fasa ner bland kuddarne, för att just då hans hufvud maktlöst föll ner på örngottet märka, att han ingenting sett — utom kanten af ett skåp.

Och under det han drog en matt liten suck af tillfredsställelse, såg hans öga, hur hvarje möbel i rummet efter hand antog sin hvardagliga skepnad — soffor, stolar, bord, hvad det nu var. Med ens kom han ihåg, att han bara hade drömt, att han helt beskedligt och lugnt låg i sin säng i Grand Hôtel du Louvre et de la Paix i Marseille. Det ansträngdt spända i anletsdragen gaf efter, jämnades ut. En ljuf dåsighet mjukade upp hans

lemmar. Han lykte ögonen och försökte slumra, men det misslyckades. Hans andhämtning var för knapp, för kort, och det pep och det rosslade i bröstet på honom, som i ett dåligt instrument under en tölpig stämmares fingrar. Förgäfves sökte han arbeta sig i sömn genom att följa tapeternas slingrande ornamentverk, genom att stirra sig trött på visaren, som med sirliga små hopp trippade urtaflan rundt å pendylen där borta på cheminéen. Nej, omöjligt att sofva. Och till råga på olyckan föll solljuset in genom persiennernas gräsgröna spjälor, satte glänsande rutor här och hvar på gardiner och mattor, gaf rummets godtköpsartade hotellyx en vinnande relief af glädtighet och skar mot den sjukes svidande ögonlock i all sin sydländska, brutala ljusskärpa.

Kapten Hedenberg fattade sin bibel, läste halfhögt några sidor med sin pipiga, staccaterade, astmastämma. Steg så upp och klädde sig. Ett ögonblick tittade han ut på hotellgården, där rörelsen redan var i full gång med kommande och farande åkdon, med ilande, pratande, sittande grupper af olika nationaliteter. Ty där inom hotellets ljusrappade byggnadsräcka böljade redan en världsstads hela brokiga turistlif af och an. Hotell-direktörn stod med händerna i byxfickorna i sin dörr, och portiern med händerna i livré-rocken i sin. En kypare i svart frack och trådvantar spetade lätt på tåspetsarne som en premiär-dansör tvärs öfver gårdens asfaltläggning, medan han, lika omsorgsfullt som en gudmor kånkar på ett lindebarn, på armen bar en dammig rödvinsbutelj, sorgfälligt insvept i

en serviette. Några resande i ljusa rockar och ljusa polisonger vandrade ut genom porten med resehandböcker i derbyhandskarne. Och hotellets gröna papegoja fläkte ut med vingarne, hälsande den bortrutschande omnibusen med sitt eviga, monotona: »au revoir»...

Hedenberg gick framåtlutad, hostande, harklande, med sin plaid öfver axlarna in i rummet bredvid. Där satt hans trettonåriga dotter vid kaffebordet.

»God morgon, far!» ropade hon honom till mötes, då han steg öfver tröskeln, »god morgon, god morgon!»

»God morgon, kära Signe,» svarade fadern och strök med sin magra, ådriga hand öfver flickans hjässa. »Är du redan färdig? Då har du väl knappt hunnit sofva ut ordentligt?»

»Joo bevars!»

»Nå, det var bra det!... Men säg mig, hur känner du dig här i Marseille, min unge? Kry?... Hm, hm, inte någon bra färg på kinderna det där! Har du feber? Hur står det till, min käraste lilla flicka?»

»Joo, tack! Jag är inte så dålig i dag. Men du själf, pappa, hur har du sofvit i natt?»

»Åjo!... Så där tämligen!»

»Pappa, pappa, hvarför säger du så? Jag hörde dig ju hosta och harkla så länge i natt.»

»Betyder ingenting, kära du, ingenting! Men du låg då vaken, du också?»

»Ja, jag kan inte hjälpa det! Jag måste säga det, fast jag vet, att det gör dig ondt... Jag hade

så svårt att andas, så tungt på bröstet. Jag fick lof att stiga upp och gå af och an på golfvet.»

Med gråten i halsen och darrande läppar smög flickan sig intill fadern, och han slog sin arm om hennes lif, sökte lugna henne med sin smekning. Och med en kväljande känsla af smärta, hvars etsande bitterhet kom igen stund efter stund, betraktade fadern sitt enda barns aftärda, brådmogna anlete. Hennes ögon hade en skarp, glasartad glans, hennes kindkotor stucko ut och hakan sköt, snipig och hvass, fram öfver det platta, insjunkna bröstet.

Eljes påminde de rätt mycket om hvarandra, far och dotter, som de stodo där sida vid sida: samma släta, bruna hår, samma buktade, köttiga mun, samma raka näsa med darrande näsvingar, och den gemensamma sjukdomen hade gifvit dem ett ändock större släkttycke genom att sätta snarlika, onaturligt röda fläckar på bådas kinder — som efter en illa gjord sminkning, genom att breda samma genomskinligt hvita hudkarnation öfver ansikte och händer, samma blåaktiga, förfrusna färg på läpparne...

Hedenberg böjde sig ner, kysste barnet på pannan och hviskade henne i örat med sakta mumlande röst:

»Stackars min lilla flicka!... Stackars du... Men säg mig en sak, Signe... Svara mig uppriktigt? Bad du i går kväll din aftonbön med uppmärksamt sinne?»

»Ja, far, jag bad för dig, mig och alla. Och

mor läste ett kapitel ur bibeln för mig, innan jag lade mig.»

»Rätt så, kära Signe!... Fortsätt du bara — och den gode, rättvisa guden däruppe, han skall nog hjälpa dig och göra dig frisk här nere i solvärmen... Säg, barnet mitt?»

»Joo, far!» svarade flickan skyggt och stirrade frånvarande rakt framför sig med sina brännande, febersjuka ögon.

»Är mor och hör efter en läkare?»

»Ja, men hon skulle komma strax igen.»

»Jaså...»

I detsamma slogs dörren upp och fru Hedenberg trädde in.

Det var en lång, mager kvinna om några och trettio år, med skarpa, hökaktiga anletsdrag, tunna, hoppressade läppar och slätt, vaxgult hår, så blekt att det ej ens märkbart stack af mot ansiktets färglösa marmorteint.

»Doktorn skulle komma fram på förmiddagen,» började hon. »Och direktören lofvade att sända efter en skicklig... Robida, tror jag han skulle heta.»

»Nå, det var ju bra! Tack ska du ha, Berta!»

Det uppstod en paus. Hedenberg smekte fortfarande Signe, men helt mekaniskt, det kunde man sluta af liflösheten öfver de stora, irrande pupillerna. Till sist tycktes flickan märka det själf. Hon slet sig lös. Gick fram till fönstret.

»Jag tror, jag går in till mig,» sade Hedenberg efter en stund... »Jag är så trött!... Följer du med, Berta?»

»Ja, men hvad skall Signe taga sig till under tiden?»

»Jag tänkte skrifva till mormor.»

»Såå!»

»Ja, gör det du, min stumpa! Och adjö då för en stund, Signe lilla!»

»Adjö, pappa!»

Men medan flickan satt nedlutad öfver sitt papper och med det samvetsgranna allvaret hos en ungmor, som skrifver betyg för sin första jungfru, stafvade ihop sitt bref, började Hedenberg och hans hustru sakta samtala i rummet bredvid — han utsträckt på sängen, hon sittande i fönstersmygen med virkningen i skötet, hufvudet nerböjdt, nästan stödt mot knäna i en underligt forcerad ställning.

»Tänker du sofva, Fredrik?»

»Nej, det lär väl inte gå.»

»Å, försök! Du låg ju vaken hela natten nästan.»

»Trodde du då kanske, att jag skulle kunna sofva här... i Marseille?»

Det brann fram en hemsk eld i Hedenbergs ögon. Han vred spasmodiskt sina fingrar. Läpparne rörde sig.

»Nej, uppriktigt sagdt, det kan du nog ha rätt i, att jag inte hoppades,» svarade frun och satte händerna som afvärjande för ögonen.

»Sofva, sa du? Sofva? Nej, nej, nej, nej! Inte sofva! Jesses, nej!» fortsatte Hedenberg allt mera upprörd, skälfvande i alla leder. »Å, hur vore det möjligt! Då jag, bara jag en sekund

sluter ögonen, ser *hans* hufvud böja sig öfver mig, sårigt, blödande... Å! Å! Som en dödskall hand med fingrarna långa, vissna grep efter mig, och bara den snuddade vid min kropp, var det som ville allt förruttna. Bölder slå upp på armar och ben... usch, det dryper af var. Lemmarne svullna, blifva till dödkött!... Gud i himmelen, jag står inte ut längre... Herre, förbarma dig, Kriste, förbarma dig, ty... jag... står... inte... ut... längre.»

Och han föll i konvulsivisk gråt. Slet snyftande sitt hår. Bet stånkande i kuddvaret.

Men frun i fönstersmygen, den arma, magra, darrande kvinnogestalten där borta, föll med slappt nerhängande armar allt mera samman som ett paket kläder utan styrsel. Hvi vardt hon så stum? Hade hon då inte *ett* tröstens ord att säga honom?... Å, en dag af mitt lif för ett enda sådant, lisande, läskande, läkande som en blick från ett kärleksfullt öga, välgörande som ett handslag af en vän! Men intet kunde hon hitta, intet. Nej, borta voro de alla, medkänslans ord, borta, utplånade från hennes själs tafla, förtorkade i hennes gom, borta.

Och medan mannen krampaktigt vred sig af och an på sitt läger, varseblef hon med större tydlighet än eljes den syn, som nu i åratal varit hennes lifs mara, som räddningslöst förstört hennes tillvaro... Ja, skrika för full hals ville hon, så klart såg hennes uppjagade fantasi, hur hennes man gaf den där fransmannen dödshugget... En mördare, hennes man, hennes barns far en

mördare!... Så var det, och just här i Marseille hade det skett.

Ett sjömanskafé vid hafsstranden bortom judiska kyrkogården... Värden är nere i källaren efter en frisk flaska Limonade gazeuse. Hedenberg öfverlastad. Ensam därinne, så när som på en, som dricker absinth... Kommer i gräl med absinthdrinkaren, en lång, mager en med grinande ansikte, röda polisonger och gula tänder... Ett ögonblicks verk... Där ligger han med Eskilstunaklingan till fästet tryckt in i hufvudet... Just öfver näsroten... Och så springer Hedenberg... Gud, hur han springer... Och en timme efteråt går ångbåten...

Och där hon halflåg i sin stol och slött följde turkiska mattans mönster, flögo de förbi för hennes trötta, uttryckslösa öga, de mulna dagarnes jämntunga, grå-gråa syner, ty sådana hade de varit ett decennium redan, alla hennes lifsdagar, glädjelösa, hopplösa. Ty icke en stund var det, som de gamla, aggande tankarne upphörde att stinga, icke en stund allt sedan han kom hem den där våren så förändrad, blek, skygg, stapplande på målet, som rörd af ett slag, och hon måste stycke för stycke locka ur honom hans hemlighet, tills den hemska sanningen grinade emot henne i all sin förfärande ryslighet... Men sedan den stunden var det, som en tredje flyttat in i huset, en tredje, som världen icke fick märka, men som dock blef hela hushållets despotiske, oblidkeligt pockande tyrann.

Och den tredje, det var han där ifrån Mar-

seille, mannen med den långa gestalten, som lik en brun jättemask tycktes kunna räcka från golf till tak, mannen med det förvridna anletet och det gapande såret i pannan, som kom deras blod att stelna i besinningslös rädsla, värre än den, den grufligaste skråpuksfysionomi, värre än den, som dödskallen med de glödande eldkolen i de tomma ögonhålorna kunde ingifva några barn, lämnade allena i dunklet i vintereftermiddagens mörkskuggade skymningstimme.

Och nådig herr den tredje, han var morgonkry, han. Upp ur sängen steg han på samma gång som de och förstörde deras dag genom att lägga sin dödskalla, knotiga benrangelshand mellan deras, då de hälsade godmorgon på hvarandra... Han satt mellan dem vid middagsbordet och jagade med ett hångrin bort det minsta glädtiga lilla infall, som ville bryta måltidstimmens pinsamt åtdragna, enerverande tystnad. Gjorde maten besk, vinet surt... Och när det kom främmande, då ville han nog också bidraga till förnöjelsen. Ty i aflägsna vråars mörka skymundan lurade han, gläntade i dörrar, kikade genom nyckelhål och fyllde deras sinnen med en vanvettig ängslan, som lät deras hjärtan dunka som i kramp... Och i nattens stillhet, då mörkret eljes kärleksfullt kastade sitt täckelse öfver allt elände och all sorg, smög han sig oblygt in i alkoven, där de lågo mun emot mun och hjärta mot hjärta, och mellan skallrande tänder i klapprande käkar utan tandkött framhväste han sin hesa hämnde-förbannelse öfver mannens säd

och kvinnans lifsfrukt, en förbannelse, som kom deras kroppar att skälfva mot hvarandra i iskyla, skälfva i minsta fiber af deras kött, saliven att förtorka i deras munnar, och deras bultande tinningar att fuktas af kallsvett...

Så hade sjukdomen kommit, oblidkelig, oafkastelig, slående med krämpor och kraftlöshet både far och dotter. Bröstsjukdomens frön, som länge legat och grott i hans släkt, slogo ut under dessa år af beständig själsspänning, ångest och förtviflan, och där låg han nu, stungen af värk, sömnlös, förstörd... Men allra mest, allra gränslösast grämde hon sig för barnets skull, deras enda, oskyldiga. Å den stackars, stackars flickan, som alltifrån sin barndom varit sjuklig och späd, det öfverspända, underliga barnet, som vid minsta tadlande ord kunde kasta sig ned på golfvet i nerv-paroxysmer, skrika hjärtslitande, gällt, fäkta med armarne i luften som en sinnessvag. Den arma ungen, som vuxit upp utan att lära känna något af allt det, som lifvet har leende och ljust, under trycket af en outgrundlig makt, som hon ej begrep, ett hemlighetsfullt något, som hennes brådmogna sinne dunkelt anade, det där förskräckliga något, som stängt ut all sol från hennes hem, som kom hennes föräldrar att plötsligt tiga midt i ett samtal och bara bedja och bönfalla.

Böner alltid och idkeligen.

Ja, blodstårar hade hon gråtit öfver sitt elände, gråtit som för lifvet, men nu var det, som hennes tåreflöde sinat ut, som det dagliga lidandet, den ändlösa smärtan gjort henne känslolös och hård,

samtidigt med att hvarje droppe blod tycktes utpressad ur hennes aftärda kropp, och hennes ansikte dag för dag fick mera af statyens liflösa, kalla ro...

Medan hon nyss grubblade öfver sitt lifs årsgamla och åter årsgamla ve, hade hon vaggat på skuldrorna och runkat hufvudet fram och åter, men nu föll bröstet slappt ner mot knäna, så öfverkropp och underkropp bildade en enda orörlig linia, vid hvars slut det afmagrade anletet med den skarpa örn-näsan stack fram likt en sfinx' i sin dödsbleka sorgbundenhet, i all sin förstenade förtviflan. Men en sfinx, som ingen människa mäktade frälsa, ty det fanns ju ingen, som kände det förlossande ordet, ingen utom hon själf. Men hur skulle hon kunna nämna det, förvandlad till sten, som hon var?...

Hedenbergs tankar voro mera koncentrerade. Han gick upp i en enda, allt undanträngande känsla. Han bad till Gud, så svetten pärlade öfver hans panna. Bad i en glödande extas af ånger och samvetskval, som vanligen följde efter sådana våldsamma kriser, som den han nyss genomkämpat...

Redan första natten efter mordet hade en brinnande, fanatisk religiosité med järnfasta krampor fängslat hans sinne, som förut allt sedan barnaåren varit likgiltigt, fritt från alla grubblerier på det, som möjligen kunde finnas öfver jorden, men den natten, den natten...

Ensam gick han på sin ångbåts akterdäck i en ångest, som icke lämnade honom en minuts ro.

Bild på bild jagade i vansinnig fart genom hans hjärna. Han dröp utaf svett. Hade en underlig, äcklig smak i munnen. Och ofta svartnade det till i en förfärande svindel för hans ögon... Rundt ikring hafvet, hur läskande, svalkande kallt måste det icke vara, det härliga, klara hafvet, hur friskt där det brusade fram, mättadt af böljornas sunda sälta... Och våg kom efter våg, dönade öfver allt, godt som ondt, med sitt entoniga mummel, spolade undan allt, godt som ondt... Att få vaggas i sömn på skumklädda böljryggar, att sakteliga få glida, å, så sakta, sakta ner genom grönblå djup utan det minsta spår till tanke... Ett steg blott! Så såg Hedenberg ut öfver relingen på hafvet, som böljade bort i den förtonande oändlighetens aflägsna dunkelblå djupt under fästet, hvilket höghvälfdt och stjärne-strödt kupade sig däröfver... Där borta hade solen gått ner i en ockra-färgad molnbädd. Dit bort ville han se, och si, för hans öfverretade öga var det, som glänste där ett kors emot honom på en botten af röda eldtungor. »I N R I» stod det på dess stam med stora, flammande typer. Barmhärtige Gud! Snyftande kastade sig Hedenberg ner på däcket. Han knöt sina händer och med hufvudet sänkt i dödsens blygsel tillbad han den Gud, hans sinne icke i åratal ägnat en tanke...

Sjukdomen kom. Och han tog den som ett rättmätigt, ett lindrigt straff för sin djupa skuld. Hans öga hade blifvit seende, och hans tanke fått förstånd. Till döden skulle hans lidande räcka, det visste han.

Till döden! Ja, kanske längre också?... Å nej, den allbarmhärtige däruppe, han var straffets, rättvisans Gud, men han var också skonsamhetens, förlåtelsens, miskundsamhetens, nådens. Åtlydd hans vink, ärad hans vilja i evinnerlighet!

I den ödmjukaste ånger sänkte han sin nacke under straffdomens ok, ja, Herren täckeligt räckte han oombedd sina kinder till vedergällningens kindpustar. Och för hvarje ny smärta, hvars uddhvassa brodd stack brännande in i hans lekamen, hviskade han med fakirens undergifvenhet: »Allsmäktige Gud, se, jag böjer mig utan knot under din bestraffande hand. Och sloge mig än din straffdoms gisselslag med plåga från morgon och till afton och från afton och till morgon igen, jag klagade ej, ty min brottsliga gärnings rätta lön är det jag höstar.»

Och han h a d e fått lida — andligen, kroppsligen. Samvetskvalet hade gjort honom halfgalen genom att beständigt stirra på honom med sin glanslösa, stela, orörliga pupill, genom att utskratta honom med det kalla, vällustiga löjet kring sin öppnade mun. Bröstsjukdomen hade stigit in i hans boning med utsvultna miner i sitt roflystna ansikte, girigt gnagt köttet från hans ben, och med vampyrens färdighet sugit blodet ur hans ådror. Och sist hade sömnlösheten kommit storögd, med oordnadt hår, lysten mun och fuktiga händer, lagt sig i hans säng, slutit sig till honom i brinnande lust och med de heta kyssarna från sina bleka läppar och de ormlika famntagen från sina mjuka armar tömt ut all hans kraft, så märgen smalt i benen,

och nervsträngar och senor värkte, som ville de brista.

Välsignad vare Guds nåd, helgadt hans namn i tidernas evighet! —

Det var tyst därinne i rummet. Man hörde blott pendylens knäppande tick-tack och Hedenbergs flåsande, ansträngda andetag. Blott då och då trängde ljudet af hotellklockan och det dämpade rasslet från en anländande omnibus dit in och berättade att en ny last resande kommit. Så blef det en kort stund ett oroligt spring. Steg här och steg där. Rop och sorl. Dörrar smällde, koffertar. sattes ner. Hissen gick upp. Stämmor hördes... Så dog larmet bort igen efter hand. Den gamla tystnaden inträdde, som förut delad af pendylens monotona tick-tack och den sjukes lugna andetag.

Genom fönstret föll solljuset allt gulare och allt starkare, ledde en gyllene ström tvärs öfver möbeltyg och mattor, och stolkarmarne glänste fram med skarpt skinande kanter.

Fru Hedenberg tittade upp från virkningen. Såg på urtaflan...

»Redan elfva,» sade hon och blickade på sin man. »Hur känner du dig nu, Fredrik?»

»Åjo, tack! Anfallet är väl öfver för den här gången.»

»Så... Nå, då kanske du orkar läsa litet ur bibeln för oss. Det är ju söndag i dag, kära du!»

»Ja, det är så sant det... Jag skall försöka... Ropa på Signe, då!»

Fru Hedenberg kallade flickan, som skyggt

kom in, trippande på tåspetsarne, van som hon var att beständigt röra sig i sjukrum. Och de satte sig vid Hedenbergs säng för att i den obekanta, främmande staden, ensamma och öfvergifna som de kände sig, långt från fäderneslandet, i hotellrummets stela, plågande lyx lyssna till det gammalsvenska hemmets underligt vältaliga bok. Hedenberg satte sig upp. Det kom ett märkligt uttryck af stillhet och ro öfver hans drag, en oändlig fridsam blidhet... Sådana stunder som denna voro hans lyckligaste, då minnet af allt annat liksom svek, och han med gudsordet på läppen kände sig genomströmmad af en enda oklar kärlekskänsla till hela världens lidande och tryckta... Som ville han dö bort i en lång smekning öfver svettdrypande pannor, öfver kinder, dem nöd och sorger tärt, öfver af kval kallnade händer.

Med darrande finger pekade han på ett ställe i sin bibel, och med en sakta, men af en innerlig öfvertygelsens rörelse buren röst började han:

»Käraste! Då jag i natt omöjligen kunde somna in och mitt hufvud värkte, som det pressats mellan glödande stänger, bläddrade jag i min bibel, och jag fick syn på den text, jag nu vill läsa för er... Så står det skrifvet i Lukas' evangelium, 13 kapitlet 11 versen:

'Och si, där var en kvinna, som hade haft krankhetens anda i aderton år och var krumpen och förmådde icke upplyfta hufvudet.

När Jesus såg henne, kallade han

henne till sig och sade till henne: kvinna, var fri af dine krankhet.

Och han lade...'»

Här knackade det på dörren. Hedenberg spratt rysande upp ur sin läsning som ur en ljuflig dröm, man ogärna lämnar.

»Entrez,» ropade Berta med motvillig stämma. Och in trädde en uppassare och anmälde dr Robida.

»Läkarn, jaså,» mumlade den sjuke och gaf de sina tecken att lämna sängen. De gjorde så. Mor och dotter slogo sig ner vid fönstret. Och så steg dr Robida på... Han var ovanligt reslig, lång och smal... Mycket reslig... Bara en enda tyckte sig Hedenberg hafva sett så lång, så tunn, så mager. Och hans hjärta klappade häftigt.

Fransmannen tog emellertid af sig sin kappa. Bugade sig höfligt. Och det lilla ansiktet med de små ögonen, de gula tänderna och de glesa, röda polisongerna blef mera vedervärdigt än eljes, där det satt på den gängliga kroppen som en täljd krycka på spetsen af ett spanskt rör, då han med en otäck grimas sökte gifva det ett artigt och välvilligt uttryck...

Hvad i herrans namn var detta? Det klack till i Hedenbergs bröst. Hans andhämtning afstannade. Hans hjärta dunkade, som sväfvade han i den yttersta dödsfara. Och han slöt mekaniskt ögonen. Vågade icke se läkaren i ögonen, nej, icke för aldrig det skulle han göra det.

»Jaså, det är den sjuke,» började Robida, i det han vände sig mot fru Hedenberg, tydligen

i den tron, att Hedenberg själf var för svag för att kunna redogöra för sitt tillstånd.

»Ja,» svarade Berta frånvarande, med tanken ännu fäst på bibelordet. Men medan läkarn genom en rad frågor sökte komma till visshet om den angripnes sjukdom, fixerade Hedenberg honom från sidan med ängsligt spänd uppmärksamhet.

»Jesus Kristus,» mumlade han med halfkväfd röst... Ärret just öfver näsroten... precis där han stuckit mannen med sin knif... Å, han lefde då, han lefde!... Gud i himmeln, tänk om han skulle känna igen mig! Å nej, hade nog förändrats sedan dess... Men det var då verkligen han. Jaa, eller också hade han med ens blifvit vansinnig... galen... från sina sinnen. Det ärret... det vådliga ärret...

Och med ett sista uppbjudande af alla sina krafter, sade han med en röst, som lät onaturligt behärskad och ansträngd:

»Kanske doktorn vill sätta sig vid min säng... Få vi talas vid.»

»Joo, för all del! Joo då!»

Så slog sig den långe ned vid hans hufvudgärd och talade i ett talande. Och lyssna på honom ville han också. Men när han närmade sitt hufvud till Hedenbergs bröst, kände denne, som om han handlöst kastats ner för en brant, en stupande brant, ohjälpligt ner i ett bottenlöst bråddjup. Han blundade, bet tänderna samman. Och så började Robida ordinera. Konjak och marsala, en matsked hvarannan timme, opiikakor till kvällen etc. etc., och därpå rådde han Hedenberg att vid

Rivieran slå sig ned i Pegli... Utmärkt, Grand Hôtel de Pegli... Engelsk komfort... Dr Moraux, fackman, Moraux, prisbelönt af fakulteten i Montpellier för Recherches sur le traitement de la Phthisie pulmonaire etc. etc.

Men allt han sade, föreföll Hedenberg som meningslöst joller, tanklösa ljud, och där han låg i en orörlig dvala och sökte se uppmärksam ut, erfor han en osäker förnimmelse af, att allt dunsade till marken ihåligt och tomt, som han trott på under långa år, blef till grus och stoft, spillra för spillra... Men under hela tiden såg han oafbrutet, utan att själf märka det, på Robidas ärr. Som band det hans blickar med magisk kraft.

»Ah, ni ser på mitt ärr, märker jag,» sade då fransmannen med förekommande artighet, »ja gunås, det är icke förskönande just, men hvad i herrans namn skall man göra... Det är nu en tio år sedan jag fick det... På en sjömanskrog. Jag hade nog druckit litet för mycket absinth den dan... Det var visst en tysk matros, en tjock, grof en...»

»Och han blef straffad... förstås?»

»Nej, försvunnen... Trodde nog att han gjort kål på mig, den lymmeln... Men ondt krut förgås inte så lätt, ska jag säga. Ha, ha, ha.»

Här skrattade han hest, hämndlystet. Men Berta, som förut tankspridt utan intresse åhört samtalet, blef plötsligen spökaktigt blek. Hon såg på sin man, märkte hans ohyggligt stelnade uttryck ... Å, hon visste icke, hvad hon ville göra. Skrika, nej, nej! Springa, kasta sig ut på något vis genom

dörr, fönster. Bara för att komma bort. Men hennes ben kändes blytunga, hennes fötter brände. Och kvar satt hon på stolen, kapprak och stelögd, utan att kunna göra en rörelse.

Emellertid reste sig Robida. Sade sig skola komma igen dagen därpå, innan de reste. Med en sirlig bock lämnade han rummet, inom sig undrande öfver främlingarne... Hvilken nationalitet hade de, månne?... Slavisk kanske. Han skulle fråga direktören.

Men då Robida stängt dörren om sig, och man hörde ljudet af hans steg dö bort i hotellkorridoren, sprang fru Hedenberg fram till sängen. Ett plötsligt, glittrande lif hade bredt sig öfver hennes ansikte. Hennes tårar runno klara utför kinderna, samtidigt med att hennes mun log, och utan att tänka på barnet, som med glansiga, spörjande ögon följde henne, slog hon i spasmodisk ömhet sina armar kring mannens hals:

»Han lefver, Fredrik! Han lefver, han lefver!»

»Ja, Berta, det var han. Det slår alldeles in. Tio år sedan... Sjömanskrog... Ärret i pannan. Och dessutom sa mig en aning det, just som han trädde öfver tröskeln här.»

»Ja, han lefver... Å, jag ville skratta och gråta på en gång... Jag är så lycklig, så lycklig... Att en sådan fröjd skulle vara mig beskärd, det kunde jag inte hoppas... Men outrannsakliga äro Guds vägar... Välsignadt vare hans namn!»

Hela kvinnan såg föryngrad ut, där hon stod midt i den infallande dagerns stråle, som lät hennes ljusa hår skimra som en dammstrimma i solsken.

Hennes ögon strålade, blå, stora. Och småleende föll hon på knä vid sängen, stödde sitt hufvud mot mannens bröst. Det var som om en skugga, hvilken nu i åratal skrämt henne med sitt mörker, med ens flytt bort.

Men Hedenberg vände blicken från henne. Han låg alldeles stilla, stirrade med stela pupiller rätt fram i rummet. Hans drag blefvo skarpare. Fingrarne knötos i ett lidelsefullt hat, och musklerna öfver hans ögonbryn häfde sig till knutar, som under ett ansträngdt tankearbete.

»Men du säger ingenting, Fredrik lille?... Knäpp vackert händerna! Och låtom oss så tacka Herran, du lille, älskade man, gubben min...»

Det var som hon med ens fått ett oemotståndligt begär att säga de ömmaste ord, hon kunde hitta. Hela den värme, som år af sorger, grubbel och lidande kommit att förtorka i hennes bröst, ville nu med hejdlöst jubel bryta sig fram i tusende kyssar och tusende famntag, smekningar utan all ända.

»Joo, Fredrik... Du är perplex, ser jag... Ha! Kyss mig! Och låt oss så bedja i glädje. Allt för ofta ha vi gjort det i sorg... Nu är ingenting så märkvärdigt, att man icke törs hoppas på det.»

»Men så tig då... Du sladdrar ju som en gammal käring.»

»Hvad nu? Hvad menar du?»

»Menar! Bedja, tycker du jag skulle... Tacka Gud... Å nej, pass med det... Det är slut på den visan nu... Jag spottar på din Gud, säger jag, spottar.»

»Jesus! Hvad är det åt dig?... Gud bevare ditt förstånd! Se inte så underligt på mig! Fredrik, Fredrik!»

»Nej du, tokig har jag varit i tio års tid. Nu är jag klok... Å, det är som fjällen flöge från mina ögon och jag för första gången såge klart efter många, många år...»

Och Hedenberg strök i den upprördaste sinnesrörelse händerna öfver ögonen. Så fortsatte han tankfullt, saktare, blidare, som för sig själf, medan Berta i en dödlig bestörtning stod framåtlutad öfver honom och liksom uppsög hvarje ord från hans mun.

»I tio långa år utan en dags frist har jag nu ångrat så bittert, så förfärligt, att jag ej unnat mitt samvete ett ögonblicks ro... och ingenting sa mig, att jag var oskyldig, ingenting... icke en aning. Tänk, i tio år, sommar och vinter, dag och natt har jag vridit mig i en enda svidande plåga... Men det är ju ingen mening i detta, ingen rättvisa. Eller hvarför skulle just jag lida så rysligt... Hvarför? Jag hade ju intet ondt gjort... Mitt lif är spilldt... Och flickan där, se på henne! Vi tog det ju som straff alltihop, rättvist straff... Men hvarför straff, då jag är oskyldig?... Och du säger jag skall tacka. Men är du då från dina sinnen?»

»Stilla, Fredrik! Stilla!... Tänk på Signe... Märker du icke, att du hädar... Förlåtelse åt dem, som icke veta, hvad de säga!... Jag förstår dig inte, neej! Skall du icke lofprisa Gud, då en sådan

sten fallit från ditt bröst... Och vara glad... Nu är ju ingen olycka skedd. Allt kan reda sig.»

»Ingen olycka skedd! Och det kan du säga? Du har då glömt hela vårt lif med allt dess elände?... Var det då ingenting att minnas, alla dessa timmar, då ångesten klämde ihop min strupe, så jag inte vågade andas... Och de sömnlösa nätterna sedan, de grufliga, förfärans nätter, då jag låg timme efter timme på tu man hand med själfmordstanken... Kroppen dryper af svett. Det känns som glödande piggar spikades in i ens hjässa... Och så den skära bolstern! Vet du, hvad den skära bolstern är: den fyller rummet om natten, närmar sig, närmar sig, vill kväfva mig i sin tunga massa. Eller också nålar, som vilja stinga mig i hjärtat, en nål så liten, så liten som märket på en pistill...»

»Men så sansa dig, Fredrik! Sluta då, för himlens skull. Du vet inte hvad du säger!»

Och Berta skakade häpen hufvudet fram och åter. Hon trodde icke sina öron. Han talade i feber, det var tydligt, han var utom sig. Men Hedenberg själf tystnade. Och där han låg, blundande och stilla, och undrade, hur i all världen någon kunde tro på en läkare, allbarmhärtig och allgod, som med en vink af sitt finger mäktade bota och hela allt och alla, då det i hvarje hus fanns någon, som våndades i sjukdom, oförtjänt och orättvist, såg hans öga en underlig syn — de sjukas, de misshandlades, de ofärdigas och de värkstungnas oändliga, aldrig slutande tåg, utan rast eller ro drifvet fram af smärtornas gisslande

piskslag, ett tåg grufligare, hopplösare än det, som i skrik och bön förgäfves flyktar för benrangelsmannens lie på Holbeins och Orcagnas dödsdanser...

Från alla håll samlades de, som ledo. Ner strömmade de från vindskupor och upp myllrade de ur källare. Skarvis troppade de utför breda trappuppgångars mattbelagda steg, och en och en i långa gåsmarscher följde de slingrande trätrappornas anlupna ledstänger. I rymliga förstugor trängdes de och skymtade dunkelt i stinkande porthvalfs skumma mörker... Genom guldsirade dörrflyglar vacklade de, lämnade hufvudgatornas fyrvåningshus, slogo porten igen på förfallna förstadskåkars kantstötta framsidor, smögo sig ut ur landtliga herresätens vildt-vinstäckta verandor och lade med skälfvande händer klinkorna på gråblacka torparstugors klumpiga dörrar... Och ingen fick stanna. Ur den välbäddade sängen med den höga hufvudgärden och de heta lakanen drefs den febersjuke med dunkande puls, blodet i brand och tinningar, som värkte. Och ut ur sjukrummets ljumma värme knuffades en annan midt i en frossattack med skallrande lemmar och de aftärda armarne krampaktigt slutna mot kroppen. Ur usla fållbänkars nersmutsade linne kröpo utmagrade kvinnor med blånader på hals och rygg efter rusigas knytnäfsslag, med svidande sår efter uslingars misshandlande händer. Och ner från kala, unketinstängda rum, där lefvande människor uthyras per timme, släpade sig andra, vanställda, fräcka, förgiftade af sjukdomar, dem man ej kan nämna, vissna

och förstörda. Från dårhus larfvade vansinniga med fånigt stirrande blickar, sönderklösande sina egna lemmar med naglarne, och utifrån hospitalets medikament-mättade luft skyndade leder af plågtyngda och missbildade, ansatta af marter utan gräns, med gapande sår, bölder, fnassel och körtlar... och det var skrumpna och krokiga, lama och lytta, blinda, som famlade sig fram i mörkret, och stumma, hvilkas läppar konvulsiviskt letade efter ord... Och alla trängdes de framåt, framåt utan hjälp, utan ro. De tumlade öfver hvarandra, knuffande hvarandra, trampade hvarandra i stoftet, smittade hvarandra. Och det var, som all deras eländighets gälla jämmer kom den stela, blå himlakupan att rämna i småbitar och visa sin oändliga, vidsträckta tomhet... Hvad var det väl för lindrigt lidande, han den ädle, den törnbekrönte led — han gjorde det ju, trodde han, för världens synder — mot hvar och en af dessa, hvilka förtärdes af frätande krämpor — utan orsak och utan ändamål?

I en minut hade synen flugit förbi hans öga. En dof, tungsint sorgmodighet grep hans sinne. På ingenting kunde han tro, på ingenting — hvad det kändes hemlöst, fridfattigt och tomt... Och när Berta strax därpå närmade sig med bibeln i sin hand och med smeksam stämma började, som om intet förefallit: »Älskade Fredrik, ska vi nu fortsätta att läsa?» svarade han stilla, sorgset men ändock fast:

»Jag kan inte, Berta... Omöjligt!» Och fullföljande sin egen tankegång fortsatte han som för sig själf:

»Ser du, på en vanmäktig Gud, som inte förmår hjälpa, kan jag inte tro, och på en despotisk Gud, som inte har lust att hjälpa, vill jag inte tro.»

Fru Hedenberg hujade till, så hon tappade bibeln. På klangen af hans röst förstod hon, att han talade allvarligt, fullt öfvertänkt, och med hufvudet sänkt i bitterhet mot honom, som nu åter tycktes vilja börja förgifta hennes tillvaro, knöt hon händerna till bön...

Men Signe, som hela tiden stått orörlig i fönstersmygen med stirrande pupiller, gapande mun och uppspärrade fingrar, brast nu i en förfärlig gråt utan att rätt veta hvarför. Hon böjde sig, tog upp bibeln, kysste den vördnadsfullt, som hon lärt sedan hon var liten, och darrande i hela sin lilla kropp, smög hon sig in till modern, mumlande:

»Mamma, mamma, svara mig då! Yrar far?»

EVOI.

Vintersolstånds-dagen hade runnit upp öfver Beotien med ett blekgrått dagsljus, och blekgrå var den himmel, som med sin surmulna tröstlöshet mötte alla dessa spejande kvinnors ögon, hvilka ifrån trakten rundt omkring, ja, ända från Attika, anländt till Delphi för att med stadens inhemska fruar och flickor samlas till orgiastiska festen på Parnassos' klyftrika, trädkrönta bergshöjder.

Nu hade natten kommit med tunga, tjocka skuggor, hvilkas täta dunkel ingen månstråle skingrade med sitt hoppande, blåhvita skimmerspel. Nattvinden blåste mellan olivernas frosttyngda blad, skakade trädstammarne, så grenarne skallrade mot hvarandra som kastanjetter, och gormade bak bråddjupens klippkanter med illasinnade andars ilsket tonande stämmor.

Men högre än stormens hvin genom natten ljödo de skallande ropen från tusentals i yra öpp-

Denna skildring stödjer sig i den kult-tecknande delen på källställen, hvilka finnas samlade i *Hermanns* Gottesdienstliche Alterthümer och *Prellers* Griech. Mythologie, i den sedetecknande delen på *Beckers* Charikles, *Lukianos* m. fl. moderna och antika auktorer.

nade munnar: »Evoi Bakchos, evoi Iakchos!» högre än pipornas gälla hvisslingar, högre än pukornas dofva, hemlighetsfulla slag, högre än cymbalernas skrällande slammer.

Därnere vid åsarnes början, där oliverna stodo terrasslikt öfver hvarandra, där begynte det skriande ropet. Steg och steg sedan helt uppför Parnassos' tvåtoppiga sluttningar, ända dit, där snön täckte allt med sitt hvita, tunga svepningshölje, i det den vilda skaran rände fram i rasande fart, medan de brinnande beckfacklornas rödaktigt flammande bloss, hvilka buros i skälfvande händer, allestädes ikring spredo sitt dallrande, blodstänkande skimmer. Ty öfver snöig mark kastade de strimmor af purpur, göto häxaktigt eldsken bland skumma trädgruppers djup-skuggade mörker och bredde öfver bärarinnornas egna kroppar varma reflexer, som i ljusa toner smälte bort på halfnakna ryggar, på kvinnolår och kvinnoländer, hvilka fasta som pelarstammar tittade fram mellan de otillräckligt täckande fällar, dem kvinnorna i hänförelsens feberbrand ovåligt slängt kring sina finhyllta gestalter.

Och åter och åter, från späda, trängtande läppar, jungfruliga, skygga, från mogna, blodfulla hustruläppar, därinne i kvinnosalarnes ensamhet darrande af åtrå efter makens ömhet, från svällande hetärläppar, hvilka hundratals männers munnar kysst i blod, strömmade allt ljudligare och ljudligare, allt ursinnigare och ursinnigare samma ord, som med bedöfvande styrka återstudsade från ekande hällar och branter — »Evoi Bakchos, evoi Iakchos!»

Endast kvinnor, led vid led, skuldra vid skuldra, höft vid höft. Och kylan tycktes icke kännas, där de skarvis störtade fram öfver snöfälten, svängande thyrsos-stafvarne kring murgrönomvirade tinningar, däfna af drufsaft, med de runda, mjölkstinna brösten i galen glöd blottade för nattvindens ilar. De skingra sig. Och par om par eller en och en klättra de uppför glatta backar, krypa öfver frusna, kanthvassa stenrös, krafla sig fram genom snårens rimfrostigt hvita flätverk.

Se där två omslingrade som vidjor, dem blåsten flätat samman! Se där en annan med hals och armar nersölade i villebråds lefrade blod, dem hon med egna händer sönderslitit, ännu sprattlande af lif. Och där ilar på skönvristad fot en tredje, en jungfru, smärt som Artemis själf, med de mjälla armarne sträckta mot blygrå himmel, de blanka pupillerna i extasisk häpenhet riktade mot skogsdjupens mystiska skuggvärld, medan midjans vinranksgördel liksom ormar sig kring de fasta, säkra höfterna.

Men på stenblocket till höger, ett stenkast från den böljande mängden, som under skorrande skrik och tonrikt brusande musik rusar framåt, sitta Nanno och Klepsydra, öfvergjuta sina marmorformer med vin ur en amphora, så saften från Thrasos rinner öfver bröstenas fina skinn, och deras ungdomsskära kroppar teckna sig skarpt mot snöbakgrundens alabaster.

Dock vildast pulserar lifvet därinne i den korykiska droppstensgrottan, där den instängda, fuktigt unkna luften är kvalmig af facklornas rök, genom-

syrad af vinets rusande ångor, kryddad af violdoft från kvinnornas fladdrande chitoner. Än bjärtare glänsa blossen härinne mot väggarnes basalt, och när det röda skenet faller öfver stalaktiternas genomskinliga stänger, hänga de som piggar af stelnad purpur. Men rundt kring offerhärden, tyngd af slaktade svin, dansar den halft vanvettiga kvinnokretsen med karlaktigt djärfva språng, och svängande phaller mumla de rasande kvinnorna med tårade ögon i kittlande brånad okyska vis-stumpar, ledsagade af ohöfviska åtbörder... Och hårlockarne falla ur nätens guldvirkade maskor och sno sig kring rödflammiga ansikts-ovaler som slingrande, trolska äspingar.

Så genljuder på hela Parnassos i snår och i dungar, kjusor och klippsprång, i skumma hålor och på hala branter de orgiastiska tonernas klirrande skrammel, mänadernas eviga i yra framtjutna: »Evoi Bakchos, evoi Iakchos!» —

Men dit ner till rhetorn Agatokles' landthus vid Parnassos' fot nådde knappast ett svagt eko af det surrande sorlet på berget. Ja, in i villans festsal trängde icke ens en ton med sitt störande missljud; allt utestängdes af de tjocka mattorna från Babylon, hvilka i brokiga mönster prunkade för dörrarne. Och de fyra personerna därinne, hvilka halflågo på en lång lägersoffas purpurtäcken, tycktes hafva allt annat att tänka på — utom på den dystra vinterförtviflans fest, som firades strax intill.

Det var rhetorn Agatokles, som såg hos sig sin vän bildhuggaren Glaukos jämte båda deras

älskarinnor, Thais och Melisse. Och de båda hetärerna hade, som andra fromma och sediga fruar, med hela skocken farit från Attika till Parnassos, men i stället för att möda sina lemmar på berget och hota att förkyla sina ungdomshärliga kroppar i kölden, hade de helt lugnt, obekymrade om dagens betydelse, firat ett stort gästabud i Agatokles' villa.

Nu var måltiden öfver och belåtenheten allmän, ty ingen af de fyra hade förätit sig på den kopaiska ålen eller någon annan af de läckerheter, Agatokles' kock bjudit på. Hvar och en hade ägnat sin »goda genius» den tillbörliga libationen, och sedan hade flöjtspelerskorna sändts ut, för att man desto otvungnare skulle kunna njuta af dryckeslaget.

Agatokles stödde sin ena arm mot den purpurrandade dynan och famnade med den andra Thais, som, naken till midjan, satt smeksamt lutad emot honom, men Glaukos — hans athenska gästvän — låg och vinkade åt Melisse, som trogen sitt namn som ett bi trippade af och an, i det den koiska florsdräkten skälfde om hennes utsökt formade lemmar.

Det jämna skenet från lamporna, hvilka lyste från sina höga kandelabrar, kastade ett varmt och säkert ljus öfver rummet, öfver de fyras i sorglös, harmlös njutning strålande ansikten, öfver bordens lönnplattor, burna af smäckra bronsfötter i form af getben, öfver den härliga bålen af drifvet silfver, på hvilken Pan, Silenus, nympher och satyrer syntes dansa, vimla, spela, i löfrika, förstulna

skogsgömslens svala skugga bedrifva sin otvungna, sommarlustiga älskogslek.

Men närmare motsatta väggen darrade ett mera spelande skimmer — det kom ifrån fyrfatet, där cassian förtärdes af små blekblå lågor, medan kinamåmonsbitarne som en sista erinran om sin tillvaro utsände en genomträngande doft af kanel...

»Gudar,» utropade Agatokles, i det han med en talargest förde handen upp till kransen af ros och myrten, som prydde hans hjässa, »gudar, hvad det känns skönt att vara långt ifrån folkförsamlingarnas sladder och käbblet inför rätterna på det här lilla landthuset, som jag köpte i min grönaste ungdom, då jag som poet naturligtvis ville vara den kastaliska källan så nära som möjligt.»

»Vid Zeus, poet du, Agatokles, då skall du minsann skrifva en dikt öfver min barm.»

»Ja, femtusende vers, om du vill, Thais, men med kyssarnas hexametrar.»

»Rätt så, Agatokles!» utropade Glaukos, i det han tog sig en duktig klunk chiosvin. »Hjälp mig bara att få hit Melisse. Hård hon är mot älskarns böner.»

»Tänk på Kypris' straff och gå till honom, Melisse!»

»Så där! Det var vid Zeus medlidsamt af dig att följa med mig hit till Parnassos — ty jag trodde, Melisse, att du helt gick upp i din Eukrates.»

»Och jag trodde, Glaukos, att du helt gick upp i din Fyle.»

»Berätta mig då, hur det kom sig, att så häftig låga plötsligt slocknade.»

»Berätta du, hur det kom sig, att så vådlig storm plötsligt lade sig.»

»Börja du!»

»Nej, först du!»

»Neej!»

»Nåväl, en natt, som Eukrates var hos mig, sade han aldrig ett ord, vände mig — oaktadt alla mina smekningar — ryggen. Jag kysste honom i nacken, hviskade, bad, frågade honom gråtande, hvarför han var förtretad. Men då flög han upp som en tanagrisk stridstupp och lämnade utan ett ord rummet.»

»Men hvarföre?»

»Jo, en spefågel hade skrifvit på Kerameikos murar: Melisse älskar Hermotimos, Hermotimos älskar Melisse. Och det trodde han. Jag blef så förtviflad, att jag genast samlade samman sju oboler, salt, parfym, en fackla och en toffel, som han glömt, för att gå med dem och rådfråga en thessalisk trollgumma; men när han kunde sänka sig så djupt, att han blef kär i Glycerion, du vet, hon, den frigifna med vinda ögonen... då sände jag bud efter dig. Men berätta mig du, hur du kom lös ifrån Korinth, från den skönarmade Fyle's snaror!»

»Jo, när Fyle hörde, att arfvet efter min farbroder ej tillföll mig, utan Eutodemos, blef hon strax fnurrig och onådig. Och en vacker dag fick jag som svar på ett glödande kärleksbref: 'Jag bad om 150 guldstycken och icke om en epistel. Älskar du mig, så gif. Är du snål, förblif där du är. Farväl.' Hon visste, hon, att min Afroditebild stod osåld.

Så gaf hon sina behag åt Sofroniskos, den rike segelhandlaren från Pireus. Han, som är så stockdum som en bondlurk till kappadocier, hvilken aldrig sett Athens förskansningar.»

»Den snikna hyndan!»

»Men med sorgen i hjärtat reste jag hem. Sannerligen sant är det gamla ordstäfvet, att icke hvar man gagnar resan till Korinth.»

»Och så blef du kär i mig?»

»Ja, Melisse. Jag fick känna ditt hjärtas tanke, då vi spelade kottabos hos Filemon sist, och en förmiddag, när jag sett dig stå i ditt fönster med myrtenkvisten mellan läpparne, vissnade blommorna i min krans.

Och du bryr dig icke om Lysaios, den vekkindade ynglingen från Kreta?»

»Och du dig icke om den lesbiska änkan Demonassa med de mörka lockarne kring den bleka pannan?»

»Förtal, vid Zeus! Hvad du är vacker, Melisse!»

»Jag är inte förgäfves född i Kolyte.»

»En kyss, Melisse!»

»En kyss, Glaukos!»

»Vid Adrasteia, två dufvor skulle man kunna tro,» utropade Thais, som under Glaukos' och Melisses samtal hviskat med Agatokles. »Men säg mig, hur står det till med Antis och Stagonion?»

»Sardellerna?... Jo, de hafva hamnat på Dikterion.»

»Ve, ve, hvilket gräsligt öde!»

»Ja,» fortsatte Agatokles, i det han med kostligt allvar reciterade:

»Sångmö mig hjälp att besjunga de mångförslagna hetärer,
hvilka på kärlekens haf mångtaliga äfventyr lidit,
dock, sedan många männers hjärtan i grund de lärt känna,
hamnat därnere på botten, där gräset är snärjande slippригt.»

»Ja, åtminstone lönar det sig icke längre för dem att göra några besök i Pans grotta i Ephesos!»

En allmän skrattsalfva följde på detta Glaukos' skämtsamma infall. Nytt vin hälldes från bålen i bägarne. Kinderna började flamma, och pupillerna lyste i ökad glans.

»Improvisera något, Agatokles!» utropade Thais och smekte hans haka. Då reste sig rhetorn.

»Dionysos' är dagen,» började han med talvan stämma, blundande, liksom inspirerad. »Dionysos' är dagen; honom fira nu på tvåspetsig Parnassos kvinnor med ormar flätade in i lockarnes svall, fira honom med taktfast dans, vilda språng och högt bullrande musik, som det dagens högtid anstår. Ja, de gnistrande stjärnorna själfva däruppe på stålblankt himlahvalf följa till ära för honom i dag choragens vink, och i himmelsk rusighet dansa de till sfärernas svärmiskt klingande musik. Men vi lyckliga härinne, vi vilja prisa Lyaios, uppfinnaren af saftfylld drufvas dryck, Lyaios, du, den besjälande guden, som låter det röda blodet rinna varmare, eldigare genom människoådror, du, som frälsar nertryckt sinne från bekymrets hvassa styng, plågadt hjärta från sorgens aggande och ångestfulla marter, mattad kropp från tröttheténs ok och lidandets etterdoppade spjutspets.

Fattiga och rika likställer du, mun för du mot mun, hand i hand, trogen vän till Afrodite. 'Oklok gör du', fåvitskt säga narrarne, men de vise, de veta, att du dem friar från hvad värst af oklokt finnes — från att vara öfverklok.

Evoi Bakchos, evoi Lyaios!»

Han tystnade, drog ett djupt andetag. Och i det han med stilfull värdighet åter slog sig ned vid Thais' sida, ropade han:

»Nu kommer turen till dig, Glaukos, att hylla Afrodite.»

Leende mot sin sköna älskarinna, föll då bildhuggaren in:

»Vid Zeus, på pricken som en skytisk bågskytt träffade du målet, då du kallade Dionysos Afrodites trogne vän... O, att gudarne i detta ögonblick lade på min tunga sina mest himlaburna ord, för att jag tillbörligt skulle kunna prisa henne, den i hafvets skum födda. Dock, stum är min mun. Men stode en Afrodite-bild härinne, skulle jag som en slaf kasta mig i stoftet för den, med heta läppar kyssa hennes marmorfot i ödmjuk tacksamhet för de håfvor, hon förlänar jordens barn.»

»Bekvämt för dig Glaukos, ty härinne finnes ju ingen Afrodite-stod.»

»Finns det icke?» ropade Thais med strålande ögon, kastade af sig byssos-chitonen, och i blinken stod hon med ett elastiskt hopp på ett af borden, med de mjälla, runda armarne höjda öfver hjässan i den åtbörd atheniensiska slafvinnor hafva, när

de i lerkrus på hufvudena hembära dryckesvatten, friskt från källan.

Alla sorlade bifall. Och härlig var hon också, där hon stod, obekymrad och säker i sin rena, sköna nakenhet. Det var öfver hennes gestalt, som den blank och lifsvarm lyste fram i lampskenets skimmer, ett skälfvande spel af ädla linier, linier, som i rytmiska, mjuka rundningar buktade sig som svallvåg mot strand, linier, sväfvande, darrande som en kitharas strängar för lätt anslagsplekter, linier kraftiga, raka som en silfverpoppels slagskugga på sollyst sand. Ingen njugg kärfhet med skarpa vinklar, utstående knotor, men också intet svällande öfverdåd af hängande, formlöst kött. Och medan hennes pupiller strålade segerstolt och hennes liniefasta mun log ett soligt, ungdomsystert löje, kommo och gingo de fina rodnaderna på hennes lemmar för att åter sakta tona bort i kroppens all mattglänsande hvithet.

»Gudar,» ropade Glaukos, i det han med en behagfull åtbörd förde händerna mot hjässan, liksom slagen af en syn, »hvad tjänar det till att streta med mejseln, då ingen marmor från Paros i världen kan återgifva kvinnokroppens härlighet.»

»Tyst, bror lille,» hviskade Melisse och kysste hans ögonlock. »Se inte för mycket på Thais!»

Men Agatokles tog Thais' bägare i handen, förde den till munnen, där det ännu fanns kvar något af hennes starka, blodrika läppars sötma, och drack. Så började han:

»Afrodite, jag besjunger dig!

Chaos låg över världen tungt och mörkt med

orediga, skumma skuggors vimmel, då du dök upp bland hafvets hvita skumbräm. Dök upp, ja, o Glaukos, men icke som din ämbetsbror, bildhuggarn Filemon, framställt henne, kraflande sig upp ur vattnet, huttrande och blyg som en atheniensisk borgarsnärta ur badet. Nej, med ett hopp stod du med de hvita fotbladen på hafvets glatta yta och vred ur dina mörka lockar de salta vattendropparne, så de som skillrande ädelstenar föllo öfver din härliga gestalt. Vatten och land delade sig, där du for fram, i kölvattnet efter din kosa glittrade den första solstrålens ljusa glans, och vid blicken från dina ögon välsignades jorden med alstrande fruktsamhet.

Afrodite, jag besjunger dig.

Markens djur för du till parning på timjandoftande bäddar, heta af nattlig älskogslust, i fåglarnes strupar lade du lidelsernas locktoner, skälfvande ynglinga-fingrar låter du lösa ungmöns gördel, och man och kvinna skänker du glömska af all världens ve, då de i famntagens eld omslingra hvarandra på rosenströdda lägers doftande hviloställen.

Ja, hade Olympen själf störtat för titanernas anfall, ej hade fara skett, om blott du öfverleft förödelsen, styrande, ledande, aflande släkte till släkte...»

»Väl taladt, rhetor,» skrek Thais afbrytande och kastade sig med ett djärft språng kring hans hals utan att märka, att det klang i silfret, och vinet rann ur den kullstjälpta bålen. Samtidigt släckte Glaukos lamporna...

Men därute på Parnassos fortgick utan afbrott

det orgiastiska bullret. Det prasslade i frusna, torra grenar för trampande sandalsulor, det risslade och rasslade på stigar och vägar, där marken var torr och hård, det tisslades och tasslades i aflöfvade häckars skymningsmörker. Cymbaler och pukor dånade fram från de snötäckta utsprången, och de skrällande tonerna fördes med den pipande vinden för att dö bort i öde dalhvälfningar i brustna, förvirrade ackorder. Men allt efter som facklorna skredo högre och högre mot snön, skymtade i det fladdrande, rödgula skenet leder af mänader med vilda, otyglade later, genom blossens kväfvande bruna rök viftande med thyrsos-stafvarne, skriande hårdt med i vanvett gapande munnar:

»Evoi Bakchos, evoi Iakchos!»

Men därinne i Agatokles' landthus, där det röda chiosvinet ännu sipprade ner från bordet som blodstänk, liksom för att gifva ny lifskraft, ny purpurglödande färg, ny aromatisk vällukt åt alla dessa rosenblad, hvilka skrumpnat och vissnat på golfvet, därinne, där tid efter annan små blekblå lågor sköto upp ur fyrfatets bränsle och utsände darrande ljuspelare på golfvet och kanelkryddade strimmor af doft i den upphettade, kärleksdruckna luften, därinne dog allt det ursinniga sorlet bort i ett eldregn af kyssar, fria, sunda, sälla människors besjälade kyssar.

NATT.

»Hi, hi hi, jag vet något, jag!»

»Såå (stötvis), hvad-är-det-då?»

»Joo, du! Jag vet det, jag.»

(Med andfådd liflighet.) »Du har varit i köket, Blom?»

»Neej, adjunkt! Hi hi hi... Ja, det kan nu vara detsamma.»

»Ja, det kan det. (Frånvarande, högtidligt.) Apala, misala, misinke, miso, zebedei, zebedo...»

»He, he! Han ligger inne med fröken från handelsbon, du... Min själ gör han inte det... Sån tjuflymmel... Kysser henne... he he...»

(Halfsnyftande.) »Du har då inte fått något i köket, Blom? Jag är så hungrig.»

Så talade med osäkra, lallande stämmor de båda idioterna, hvilka voro inackorderade hos brukspatron Berglind på Gröndal, medan de med tunga, släpande steg larfvade fram åt boningshuset till. Och både ynkliga och löjliga figurer spelade de, där de sida om sida vandrade genom lindallén i högsommareftermiddagens doftmättade stillhet. Så underligt förvirrade de sågo ut! Blom, han som beständigt fnittrade och flinade med ett fånigt

skratt, som lät som rasslet af en rostig kätting, var liten och satt med en hög tupé af stripigt hår, smutshvit hy, ögonen utstående, stela som svarta glaspärlor, hvilka upphängts på ögonbrynen, och en mun, dräglande som ett barns. Men adjunkten däremot höjde sig, oaktadt han gick framåtböjd, ett helt hufvud öfver sin oansenliga ledsagares slokade filthatt. Hans lemmar tycktes fladdra hit och dit, precis som om benen sutto löst och skallrade och köttet var utan stadga. Och allt hängde slappt på honom, som kunde det hvilket ögonblick som helst falla af. Bröstet hängde öfver knäna, hufvudet öfver bröstet, de långa, gula mustascherna öfver hakan och håret i fuktiga tofsar öfver den höga pannan, ståtlig, höghvälfd, imposant som resningen af ett tempel ännu den dag i dag, fast en slö tanklöshet satt bo där inom.

Lille Blom, stackare, hade varit svagsint allt sedan sin barndom. Som något misslyckadt, något, man måste tala om med rodnad och blygsel, hade han vuxit upp i de aflägsnaste, mörka vrårna af det burgna borgarhem, där han kommit till världen. Och omedvetet hade han till den grad lyckats pina syskon och föräldrars nerver, att deras tålamodspåsar totalt tömts ut. Så sändes han bort för att icke alltid bittida och sent stå som en lefvande olycka, en skärande, störande dissonans midt i grosshandlar Bloms bekymmerslösa och trefna hemlif, helst som han, väl inkommen i pubertetsåldern, ansatts af en oemotståndlig lust att påtruga alla damer, han såg, tokiga kärleksförklaringar och besatta giftermålsanbud... Kom så

den svagsinte, sjutton år gammal, i främmande, kärlekslösa händer...

Men adjunkten hade verkligen varit adjunkt, han, och det en ganska ovanlig sådan. Med en sjuklig genialitet hade han i feberoro vidrört hvarje gren af vetande, tummat på likt och olikt inom vetenskapen, talat och författat, till dess han en vacker dag satt, lik en dödsdrucken man, till åtlöje i sin klass' katheder, med vilda, sanslösa ögon stirrade ut öfver pulpeterna och lik en buktalare utstötte förvirrade ord i tonfall, som med snabbheten hos en uppvriden vef gingo från högsta falsett till djupaste bas... Vansinnet släppte honom dock efter hand ur sina klor, men en död apathi, en tung oförmåga af att följa en tanke ut, hade omtöcknat hans förstånd. Fullt oskadlig var han eljes med sin inbitna mani att idiotiskt haspla upp långa ramsor af olika slag, hvilka med underlig ihärdighet nitat sig fast i hans minne och undgått den totala utsuddningsprocess, svagsinthetens våta svamp annars förrättat på hans själs tafla...

Här ute på Gröndal hade de råkats, Blom och adjunkten. Det var så bekvämt för släkten att hafva dem där långt ute i skärgården, dit på sin högsta höjd en ångbåt gick hvarannan dag om somrarne, och ingen förbindelse fanns om vintern. Man bara betalade underhållet, hade så samvetet fredadt och slapp därtill de där tråkiga olycksfåglarne, som annars endast kunde ställa till spektakel... Och här ute hade de båda stiftat ett egendomligt vänskapsförhållande, icke beségladt af något handslag, icke styrkt med något ord, men dock

kändt å ömse sidor. Medan de samman genomlefde de växlande årstidernas alltid lika hopplösa enformighet, de långa timmarnes sysslolösa och monotona vegeterande, gick tiden allra bäst, när Blom med sitt hesa, rostiga skratt ackompanjerade adjunktens ramsor. Men allra mest som lif och själ kände de sig gent emot brukspatron. Han, som mot den dryga afgiften gaf dem ett minimum af bekvämligheter och så litet mat, att de lidit svält, om icke hans hustru — ja, hon var för god för denna världen, det voro de ense om — i hemlighet hjälpt dem, med fara att få sin lika snikna som råa äkta man som en Jehu öfver sig. Och de långa vinterkvällarne fingo de sitta utan ljus i sitt kalla, mörka vindsrum, därest icke brukspatron var vid skämtsamt lynne. Ty då bjöd han på toddy nere hos sig och gjorde de värnlösa till föremål för det blodigaste hån, ett hån, hvars uddar deras tröga tankegång icke fullt uppfattade, men som de instinktmässigt kände komma hvinande öfver sina stackars, krökta ryggar som knallande pisksmällar.

Under fortsatt samtal närmade sig emellertid de båda vännerna gårdsplanen framför den höga, hvitrappade herrgårdsbyggnaden.

»Extra... Lara... Kajsa... Sara... hæck... væck,» fortsatte adjunkten med en ansträngd, astmatisk accent på hvarje ord, men Blom gestikulerade... talade i ett talande... Om att det var för väl, att fru Eva kom hem nu, så de fingo något ordentligt att äta... skinka, du... he he... och te om kvällarne... och så skulle hon öfverraska — nej, stackars fru Eva.

»Tyst, där kommer patron!»

De ryckte båda till, rätade upp sig, sökte se så frånvarande ut som möjligt, precis som ett par första klassister, som i ett gathörn stöta på den lärare, de just hålla på att tadla... Men patron Berglind ägnade dem föga uppmärksamhet. Af gammal vana pikade han Blom genom att i rapp ton fråga: »nåå, Blom ska gifta sig till hösten?» men han väntade icke på svar, utan gick förbi dem och vände inåt trädgården utan att lägga märke till, hur de båda knöto näfvarne bakom hans rygg.

Men där inne i den stora trädgården letade Berglind upp den mest undangömda och tättskuggade syrenbersån och slog sig ner på ett säte. Hans pulsar dunkade, som han gått och hetsat upp sig själf tills blodet kokade i ådrorna, och han lutade sig bakåt med händerna knutna kring nacken med den på en gång nervöst spända och belåtna minen hos en man, som väntar ett lyckligt möte. Så tog han af sig hatten och lät kvällspusten svalka sin svettiga panna. Ty det var ännu kväfvande hett där inne bland trädgårdens träd och buskar. Solstrålarne darrade gult och skimrande öfver gångarnes hetbrända sand. Det var, som man blott då och då kunde draga andan, nämligen när en sakta vind, mättad af skogsdjupets dofter, fläktade in från skogen rundt ikring, böjde syrenhäckens blad och kom dess utblommade hängen att vaja, där de vissna, brunskiftande och dufna tittade fram bland löfgrönskan... Och de nerfallande blommorna kring de stora kastanjerna

flyttades så en bit, för att efter en stunds ro blåsas ännu längre bort i en slingrande gång. Tyst rundt ikring. Blott från aflägsna fjärran en slåttermaskins monotona surr...

»Hon dröjer,» mumlar han för sig själf i en underligt lidelsefull ton. Hon? Om någon lyssnat, skulle han helt säkert skakat på hufvudet och trott sig höra fel... Skulle han där kunna vänta på ett fruntimmer och det i passionerad oro? Han såg icke så ut. Han var så mager och spinkig, som ägde han intet kött, där lidelsen kunde taga fäste för sin frätande hetta, så blek och färglös, som all lifslust blifvit urlakad ur hans kropp.

Det var en medelålders man, och åren, som gått, hade satt fåror och veck öfverallt i det bekymrade, skägglösa ansiktet, men munnen, fet och blodfull, sade iakttagaren, att det ej var underligt, att hans stämma darrade af förväntan och hans gom blef torr af lidelse...

Hans hustru var på besök hos sina sjukliga, ålderstigna föräldrar; det hade hon varit månadtals förr, men ingen hade kunnat säga något om hans moral. Och det berodde icke af brist på vilja. Ty ingen i hela trakten höll af honom, ingen aktade honom, om också alla i yttre måtto uppträdde som hans vänner. Hur skulle de våga annat? Från sin vrå hade han ju som en stor, stinn etterspindel spunnit ett nät kring hela ön, hvars slingrande, farliga maskor ledde in till alla och enhvar. Och satte sig någon emot hans vilja, var han i rappet från gods och gård. Men allt så tyst, förstulet — och vips låg Berglinds svamp-

aktiga hand på den andres egendom; men allt så tyst, förstulet på bakvägar och smygvägar. Och när en obekant såg ortens honoratiores samlade, skulle han allra minst tro det lönt mödan att fästa någon uppmärksamhet vid den magra, hvitbleka mannen med de döda ögonen, som lik en parasit tryckte sig upp mot väggen... Men saken var den, att han sög upp alla andras blod med sin köttiga mun, utan att en frisk färgsmula syntes på hans hud, utan att en sund, lifskraftig vätska tycktes rinna genom hans egna ådror.

Men nu kunde till de andra vackra historierna om honom läggas, att han brutit sin tro mot sin hustru. Det var Stockholmsflickan i handelsboden bredvid, som han blifvit galen i. Och han, som eljes knorrade emot hvarje styfvers utgift, hade i våras självmant bjudit sin hustru att göra den långa resan till föräldrarne, hvilka på ålderdomen slagit sig ned i Köpenhamn. Och hans ömsinta, sensitivartade lilla fru hade blifvit helt rörd öfver hans ovanliga frikostighet, och med tacksamma tårar i ögonen börjat packa in sina och sin lilla gosses saker... Så blef han då fri och under dessa månader hade hans lidelse växt dag för dag. Han begrep sig icke själf, kallblodig och nykter som han eljes varit hela sitt lif. Icke ens i sin hustru hade han varit förälskad, så vacker och själfull hon än var, utan hade egentligen tänkt på hennes arf. Men nu var det, som brände åtråns hetaste svafvellågor längs efter hela hans benstomme...

Och han undrade, hvad det väl var för en hemlighetsfull, outgrundelig makt öfver Callas unga

sköna, finhyllta lekamen, mot hvilken han intet förmådde. Som fängslades han för tid och evighet af de fylliga armarnes mjuka hull, som ledde det otaliga knippen af magiska band mellan hans kropp och hennes, och han med hennes bröst mot sitt kunde störta hvart som helst, liksom fordomtima brottsling med medbrottsling, olösligt sammankedjad, slungades ner i en afgrund... Men just som han med ansiktet doldt i sina händer, ansatt af mångtaliga svärmar med ångestfulla tankar af begärelse grubblade här öfver, kittlade ett finger honom i nacken. Han for upp.

»Du redan här, Calla! Kors, jag märkte icke, att du kom.»

»Neej! Du måtte inte ha väntat mig.»

»Å, hvad du pratar!... Väntat dig!... Jo, det kan du lita på... Men du dröjde så!»

»Ja, jag blef uppehållen där hemma.»

»Så! Bra att du kom i alla fall... Kryp upp i mitt knä, barn!»

»Sansa dig! Lugn!... Hör du, Albert, köpte du klädningen åt mig, när du var i stan i går?»

»Jo, den ligger där inne... Och annat också, du, hatt och kappa!»

»Tack, putte lilla!... Du är då så rar också.»

»Seså, får jag en kyss då!»

»Nej, inte här!... Det kan komma någon...»

»Hör? Hvar då?»

»På genvägen!»

»Å, sjåpa dig inte nu, lilla fä... Jag har ju förbjudit folket att gå den där vägen.»

Så lyfte han upp Calla i sitt knä, vaggade

henne som ett barn af och an, i det han tryckte hennes ljusa hårfäste mot sin panna. — Hon var liten och satt, med fasta, vältecknade lemmar. Hennes ansikte var barnsligt, täckt med sin lilla roliga uppnäsa och sin duniga, feta haka, men blicken var kall och ögonen känslolösa, hårda i all sin konstlade hjälplöshet, ty med tillgjord hjälplöshet hvilade de på en, liksom ville de bönfallande tillhviska en: »ja, jag är nu en gång en sådan liten stackare», men såg man nogare in i pupillerna, fick man på samma gång en aning om, att den där lilla stackaren hade försvarliga klor att reda sig med.

»Hör nu, gubben min,» började Calla efter ett ögonblicks paus, »nu kommer ju din dyrbara hustru hem i rappet.»

»Säg ingenting om henne!»

»Gud bevars, hon är naturligtvis så fin, att en sån som jag inte får tala om henne. Hva?»

»Neej... men...»

»Hon har nog inte mycket blod i sig, du.»

»Tyst, Calla!... Det är ju så långt dit... Måtte hon bara dröja.»

»Ha ha! En skön äkta man, det vill jag lofva.»

Och hon lät honom kyssa sig utan att skifta uttryck... Öfver hufvud taget var hon högst passiv — hon lät honom smeka sig, det var det hela.

Så sutto de båda och pratade, medan kvällen närmade sig, en doftrik, drömförande högsommarkväll. Ett svalare luftdrag fläktade in från skogens lönnligaste gömslen, sugande upp under vägen

ängarnes tunga vällukter. Kastanjeblommorna på marken foro oroligare utefter gångarne bland sandkorn och grus. Slåttermaskinen fortfor med sitt söfvande, vyssjande sorl, sitt enformiga, jämna buller... Och så jollrade de tu där inne i bersåns skuggande löfhvalf, att de icke märkte att trädgårdsgrinden öppnades midt emot, där genvägen genom skogen slutade, och en kvinna, som ledde en pys vid handen, skyndade framåt.

Så skrek sanden till under fötterna. Berglind ryckte till, slängde Calla oroligt ifrån sig. Tog så ett par steg för att gå den kommande kvinnan till mötes, men stannade med ansiktet likblekt och händerna hårdt knutna i fickorna. Men frun, som först gjort en min, som hon ville vända om, gick sakta fram emot honom.

»Eva, du här! Hvad vill det nu säga?»

»Förlåt... Jag... jag ser det var för tidigt ... Det hade jag ingen aning om... Seså, tig i Guds namn... Säg ingenting! Det behöfs inte... Hvarken sanning eller lögn.»

Så gick hon vidare med hufvudet nersänkt och de stela pupillerna fästa på marken. Men den fyraåriga lilla parfveln hälsade på sin pappa, darrande, skyggt — man kunde se på honom, att han icke på flera månader talt med fadern. — Så smög han sig tillbaka till modern. Och sakta vandrade de båda upp till herrgårdsbyggnaden, i det den späda, bleka kvinnan mekaniskt satte ena foten framför den andra utan att veta, hvad hon gjorde...

Men där inne i bersån skar Berglind tänderna af förargelse. Det sjöd inom honom af förtrytelse

öfver att hafva blifvit upptäckt, af harm öfver att hafva stått svarslös gent emot sin hustru.

»Packa dig af,» mumlade han och grep Calla hårdt om handleden, men hon frotterade sig emot honom som en stor katt och hviskade: »kom hem till mig i stället, när det passar sig, och glöm inte kläderna». Så försvann hon med ett hopp. Men Berglind gick släpande upp till sig. Förbannadt dumt! Riktigt obehaglig historia! Tusen kronor, om det inte hade händt! Skulle han nu knacka på hennes dörr, förklara, bedja om tillgift, lofva... Nej, intet kunde han lofva, intet, ty han kunde icke afstå från Calla, kunde icke. Och ännu där han vandrade ensam kände han på sina läppar en eggande smak efter hennes kyssar, som rusade, en domnande, vällustig känsla i hela sin kropp, som gjorde honom viljelös. Automatiskt, med slutna ögonlock, kastade han sig ner på sin soffa, stoppade tanklöst en pipa och uppsköt i slö obeslutsamhet allt till morgondagen. —

Men inne i barnkammaren sysslade fru Eva. Allt sedan scenen i trädgården hade hon känt sin tanke underligt förstelnad, allt sitt hjärtas känsla underligt förlamad. Som bedöfvad klädde hon maskinmässigt af sin lilla pys, som kinkade och grät, uttröttad af resan, sömnig i den sena kvällsstunden... »Nu ska lilla Karl läsa sin aftonbön,» sade hon, och orden kommo så osäkra, darrande, som fruktade hon, att målet skulle svika henne. Men då gossen teg, där han låg med sitt lilla runda, blonda barnahufvud tungt lutadt mot örn-

gottskudden, föll hon på knä vid bädden och började:

»Gud, som hafver barnen kär, se till mig, som liten är, hvart jag mig i världen vänder, står min lycka...»

Lycka? Hvad betydde det ordet? Lycka? Jo, nu mindes hon. Hennes man satt i bersån med den där andra. »Står min lycka.» Åter satte ordet sig fast i hennes gom, kväljande, fränt. Lycka? Lilla Karls lycka, kanske? Svara, Karl! Gossen hade somnat. Då tystnade modern, och medan hon kände, hur gråten steg upp i sin hals, oemotståndlig och våldsam, ordnade hon med händer, som skälfde, pysens kläder. Ett för ett lade hon de små plaggen på en stol — skjortan, lifstycket, så där ja, nu strumporna, slätade och jämnade som gällde det lifvet. Men bäst det var kastade hon allt ihop, flög ut genom dörren in i sängkammaren, for ner på mattan och dolde hufvudet i en gammal emmastol under högljudd gråt. Och snyftningarne kommo så tunga.

Sorg, så visst... sorg!

Den bästa vän, världen skulle gifva henne, han, som lofvat älska henne i nöd och lust, han hade... å, kall och hård hade han varit, sniken och känslolös, och hon hade tålt det i hopp, ja, i tillgifvenhet, men detta, detta — å, det kunde aldrig botas, det kunde aldrig tvås bort. Hoppet var ute, det var saken det, oåterkalleligen ute, ty hvart hennes själs öga nu såg, mötte det en och samma syn, en och samma grupp: mannen, som hviskade kärleksord i örat på en främmande kvinna

... Och hon steg upp, gick slag efter slag i rummet med armarne hårdt tryckta till lifvet, som om hon frös. Och utan att vilja det, betraktade hennes tårfyllda öga rummets möbler... Gungstolen hade Albert och hon suttit i första kvällen som gifta... I sängen där hade hon våndats och lidit i födslosmärtor för sitt barn — sitt och hans barn... Och byrån sen, den brokiga rocòcobyrån, som de fått på första lysningsdagen af gamla farbror Erik — hon behöfde bara draga ut öfversta lådan för att få tag i hans kärleksbref.

Och åter strömmade tårarne utför hennes fina, bleka kinder, och hon kände sig så hjälplöst olycklig, så hopplöst öfvergifven, som hon aldrig tillförne varit.

Hans kärleksbref!

Å, hon vämjdes vid den tanken. Hon skalf. Hon ville fly bort som för en pestsmittad ort. Bort! Ja, resa skulle hon. Jaha, resa tillbaks dit, hvarifrån hon nyss hade kommit, till föräldrarne. Just det. Bort! Först var det ångbåten, så biljettkontoret vid centraln... skynda och pollettera sakerna... en, två, tre kolli... har stadsbudet fått betalt?... Och så den långa natten på det skakande järnvägståget med sus och surr, pip och rassel, klingande klockor, stationskarl med röd lykta...

Ah, nej! Ha ha! Så var det icke. Inte låg det några kärleksbref i lådan, inte! Hur skulle hon kunna smussla in dem, utan att mamma fick reda på det?... Nej, men hon hade läst en roman, som icke passade för små flickor och mamma förbjudit henne att läsa... Och nu hade hon nyss

bedt om förlåtelse, och mamma hade kysst henne på pannan, och det kändes så rart att få gråta ut vid hennes bröst, medan den kära, moderliga rösten talade så mildt och godt till henne... Och farsgubben sticker in hufvudet genom dörren, muttrar: »seså, barn, öfverståndet för den här gången».

Men ingen välbekant, kär röst nådde hennes öra, och ingen fanns, som kunde lägga sin kylande, kärleksfulla hand på hennes brännande panna. Ensam var hon, vägg i vägg med en, som bedragit henne, sedan han njutit af allt, hon kunde skänka... Hvarför skulle hon lefva längre? Hvarför? Hon ville lägga sig rak lång och tyna bort. Tänk, att få ligga i en mjuk säng hela dagarne, medan persiennerna i fönstret utestänga det störande dagsljuset. Alla gingo sakta som på tå där inne, och alla talade sakta med så vänliga, medlidsamma stämmor. Och så en vacker dag somnade man in för att icke vakna mera, i det underliga, hemlighetsfullt smekande melodier klungo för ens öra...

Men hvem satt på väggen där borta? Stora, förebrående ögon! Gud i himmeln, yrar jag?... Ah, Karls porträtt... Lilla, älskade pysen min, inte skall jag svika dig, inte, var du lugn... Ett långt lif har du för dig!... I den lilla staden långt härifrån bo en mor och hennes pojke i ett stilla, trefvet hem. Och de lefva så ljuft samman, som världen rundt ikring ej existerade. Och han växer upp, blir stor, vacker, ärad, glömmer icke att pyssla om sin gamla mamma...

Utan att märka det, hade fru Eva kommit fram till fönstret. Så lugnt och tyst där ute! Hvad det

kändes godt för rödgråtna, trötta ögon, för ens sjuka sinne att betrakta det stilla skärgårdslandskapet, som badade sig i högsommarkvällens färgstarka solnedgångsbelysning.

Den nergående solen göt ännu öfver hela trakten sina makalösa feeri-dagrar, kantade skogsbrynets brungröna slutrand med en violett linie, satte trädens stammar där under i smäktande dunkelrödt och öste ut öfver fjärden framför hela sitt ymnighetshorn af skiftande färger. Strimma efter strimma, band efter band darrade kulörerna utefter den blanka sjöytan — kopparrödt, tegelrödt, så hela den gula skalan utefter utan att en enda not, om än aldrig så flyktig, saknades, mässingsgult, ockra, opal, ända till dessa skygga nyanser mellan gult och hvitt, för hvilka språket icke har namn.

Men i viken, som skar in rakt förbi Evas fönster, glittrade skenet som stim af gullfiskar, sipprande in i vassen, mellan hvilkas höga, tofsprydda stänglar den begynnande nattens dimmor började häfta, och förtonade längst in, där vattnet var dunkelgrönt genom afspegling af strändernas mörka skogsbeklädnad. Ty ända ut i kustremsan, där fackelblomstren lyste med sina röda lanternor, där kungsljusen höjde sina kandelaberaktiga stjälkar och angelika spände ut sina hvita blomsterparasoller, ända där ute trängdes alarne i täta dungar... Men vid den lilla spången längst in silhouetterade några ekar sitt rika flätverk i plastisk ro mot himlen, öfver hvars varma blånad enstaka skyar seglade, purprade, violetta, gyllenbrämade...

Vindstilla och tysthet. Ett hundskall ur fjärran och tid efter annan klockors pinglande från kreatur, betande i hagarne. Ängsknarren skorrar i säden. Från ängen hörs gräshoppornas entonigt skarpa gnissel, som sorlet af saxklor, som skäras mot hvarandra, och den stilla mellantiden utfylles af sommarnattens alla tusende dämpade och hemlighetsfulla ljud, af vågornas klunk och plask kring stranden, en gäddas slag i vassen, prasslet af torra löf, gnyt af vajande grenar, det surrande bullret af en fågelvinge, lyft till flykt...

Ansikte mot ansikte med den stora naturen där ute, som nu i hög stillhet försjönk i högsommarnattens ro för att åter i morgon vakna upp till lif och rörelse, stod fru Eva länge i tårlös sorg, men med ett mera energiskt drag än någonsin kring den veka, vackra munnen, och de små hvita händerna knutna som till nästa dags ansträngande arbetstag.

Men där uppe på loftet stultade de båda idioterna fram till vindsgluggen med hvar sin filbytta i handen — de hade där uppe fått syn på ett skafferi, som var oläst, och utan vidare reflexion försett sig med hvad som fanns där. Nu slafsade de i sig skedblad för skedblad med utsvultnas rofgirighet. Men då Blom ändtligen kände sig mätt, upprepade han flera gånger i dum, djurisk belåtenhet sitt flinande h e h e. Men adjunkten, som sett fru Eva sitta gråtande i sitt rum, mumlade något om »stackars fru Eva». Ett ögonblick var det, som ett fullt medvetet lif kom öfver hans döda pupiller. Hans läppar rörde sig. Han ansträngde

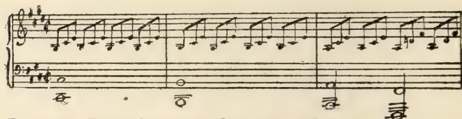
sig tydligen för att fasthålla sin tanke. Men förgäfves, den gled efter hand ner i det öfriga omtöcknade och orediga grå virrvarret, och han började åter sluka i sig maten så glupskt, att hvita mjölkdroppar tillrade i de långa mustascherna.

MÅNSKENS-FANTASI.

SONATE.

Adagio sostenuto.

Si deve suonare tutto questo pezzo delicatissimamente e senza sordini.

L. van Beethoven Op. 27. N:o 2.

Du, som bor uti fjärran och i fjärran våndas under din längtans tyngande börda, du skarpsynta, kloka, som läser min tanke, förr än den fått ord, du kärleksfulla, fina, som hör den sprödaste klang af känslans skälfvande strängar i mitt bröst, lägg dagens arbete bort, lås dagens bekymmer och äflan i lås, ty inne är hvilans vederkvickande stund...

Har det känts svidande tungt att ensam grubbla och gå i långa, solskensklara timmar, låt den vara glömd, all aggande saknad, som icke dagsverkets möda ens förmått lulla till sömn, för nu har kvällen sitt täckelse sänkt öfver nejd, som sitt öga lyckt till, skänker i af fantasiens skummande vin och för så de skilda tu, de långvägs skilda, tillsammans...

Välan, sakta lyft dina smala händer från flygelns elfenbens-blanka tangenter! Innan notturnons sista diminuendo försmält, kommer jag farande, svept i sagornas flygande kappa, och mun mot mun och midja mot midja — som Paolo Malatesta och Francesca da Rimini — sväfva vi, höljda i mantelns sammetsbrämade våder, i kapp med molnen, hvilka himmelshögt segla genom luften, mättad af rötmånadsnattens lena värme, tung utaf blomstermassornas doftrika ånga! —

Öfver fjärdens tysta vågor darrar månskenets hvitblå kägla med den breda strålflodsbasen borta vid andra land, där strändernas branta, trädbekrönta hällar teckna af sina mörka skuggor i den stilla vattenspegeln, vid ön där borta, hvars skumma skogsbryn som en dunkel våglinie synes bukta sig rakt upp i horisontens aflägsna himmelsblå. Och i en majestätisk pyramid af skimrande, klarhvitt ljus flyter det silfrade skenet fram öfver böljornas toppar, slingrar kring svarta holmar sitt vidunderliga armband af skillrande, glansigt pärlemor och knyter midt på fjärden sitt makalösa ornamentverk af skälfvande, långa ljusarabesker. Men in mot stranden, där skuggor och dagrar leka tafatt, brytes vattnet som gnistrande hvitt skum, och högt upp i himmelns safirblå tempelhvälfning sitter månens blanka skifva som ett fönster, ett rundt kupolfönster, genom hvilket det strålar underbart från en ännu högre himmel, dit människoöga ej förunnats skåda...

Men på ångbåten, som kom farande tvärs öfver fjärden, satt en man och såg ut öfver nejden, höljd

i sin plaid. Och nu, medan den mjuka nattpusten sakta smekte hans kind och det dämpade vågbruset hans öra, förbannade han det hjärtlösa, kalla månskenet, som obarmhärtigt ref upp alla ännu svidande sår, dem tiden gjort sitt bästa att läka, som väckte till lif alla brutna drömmar och vissna minnen, hvilka slumrade djupt i hans bröst. Och dock kunde han icke taga sitt öga från all den skimrande klarheten, och han längtade...

Längtade som ett oroligt, trånsjukt hjärta längtar.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Och in i den trånga viken for månstrimman, där vattnet porlade och klunkade som i en flod, hemlighetsfullt mumlande underliga, gamla historier, vidskepliga, pjollriga som en gummas. In sipprade skenet i den höga vassen, smög sig fram under pilarnes gröna lansetter, och hörde upp och tog vid som i ett oupphörligt flimrande spel af demanter med slipade fasetter längst in under den smäktande hängbjörken, som i narcissus-lik självförgudning böjde sig kälet öfver sin spegelbild i vattnet ... Och dimmorna höjde sig, luftiga och ljusa i månskenets magiska hvithet. Liksägnernas älfvor häfde de sig på tåspetsarne, klängde smidiga upp för säfstänglarne, skakade sina florslätta slöjor af silfverskir och gungade i ringlande långdanser in i vassen. Men tätast skockade sig det disiga töcknet under den skrangliga spången — håller icke Nisse God-dräng till där? — bryggan, som med sitt grå räckverk binder samman de halfskumma stränderna,

hvilka i otydlig linielek reflekteras i vikens mattgrå yta.

Men längst in, där viken blef till ett enda hvitt band mellan utskjutande klippkanter, låg en ung flicka, utsträckt på ryggen i aktern af en roddbåt. Hon höll händerna knutna kring nacken, stirrande kring sig med stora, hettglänsande ögon. Ljuset föll öfver darrande, blodfulla läppar, öfver panna, som glänste hvit emot luggens svärta. Och hon vred sina händer i vanmäktig, ångestfull längtan. Hennes knän darrade, hennes armar skälfde, hennes blod brände hett... För en fanns det därute i världen, som hon älskade. Var han månne ensam i natt? Ensam den långa, älskogstunga natten?

— — — — — — — — — — — — — — — —

Men också öfver planen framför villan göt sig månskenet i ymnig, simmande glans, lät kastanjekronornas löfmassor teckna skarpa silhuetter mot upplysta gångar och björkarnes stammar lysa fram i skinande mjölkfärg.

Och hur underligt tydligt syntes icke konturerna af hvarje liten kvist, af hvarje litet löf i det tindrande skäret.

Som en hvit väg ledde månstrimman ifrån parken upp till skogen, en underbar stig, som liknade en sträng af fina, hoptvinnade silfvertrådar.

Öfver snaggklippta gräsplaner flöt skenet med sitt hvita, böljande skimmer, och det kastade en sneddande kil tvärs öfver en gång, som sedan i en skum krök försvann förbi en lummig asp, hvars blad skälfde i en så ängslig melankoli, som om den

korsfästa barmhärtigheten icke för sekel sedan, men just denna natt pinats till döds vid dess stam.

Så in i skogen.

In i snårens fördoldaste kryphål, in i skogsdjupets mest undanskymda gömslen letade sig den hvita leden fram, in bland tufvor, där lingonrisens röda bär stucko fram bland saftiga grässtrån, in till bäddar af friska, välluktande örter under vajande trädgrenar och susande löfverk — en jordisk mjölkgata, väfd af månestrålar, visande vägen för alla, som bekymmerslöst vilja famnas i nattens skygd...

I villan stod fru assessorskan i sitt fönster och blickade envist ut i natten med tröttade, matta ögon. Och vid anblicken af det hvita skenet tänkte hon på sina ungdoms-drömmar, hur snöpligt de slagit slint, hur ohjälpligt de fallit till marken, som snubbelfotade, snafvande barn, och hon undrade öfver, att så kort tid behöfts för flickfantasiens högdhvälfda luftslott att sjunka ihop till realitetens banala, slätstrukna och hvitrappade boningshus. Nej, hon kunde rakt icke begripa, att en tanke, som en gång höjt sig så regnbågsdjärft mot skyn, nu aldrig lyfte sig högre än tre alnar från jorden. Ty så lång var hennes man.

Och hon skakade på hufvudet och fällde sakta ner sin rullgardin. Ty hvad båtade det väl att se på månskenet, då lifvets taffel intet mer kunde bjuda en, då ens fantasi icke längre kunde skapa någon, som vandrade fram på mångatan med drömmarnes luftiga fjät...

För gammal, för gammal!...

I beklämd ödmjukhet gick assessorskan in och

lade sig vid sidan af sin snarkande, apoplektiska man.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Men också öfver storstadens halfskumma gator lyste månen och kastade som på narri ett ymnigt fång af skimrande knippen in i bruksägar Hallongrens våning. Och därinne i salongen började de, de hvita strålarne en uppsluppen, yster springlek. I munter brådska ilade de i kapp öfver mattans brokiga buketter, rutschade själfsvåldigt fram öfver bordens ebenholtsmörka plattor, tassade lätt på soffornas purpurröda siden och lekte fnittrande tittut i portièrernas tunga veck. Men längst in i ett hörn funno de på sin konsol en Hermes, och de satte sig som ett diadem af blixtrande juveler kring gudens från Olympia låga panna... Och Hermes vaknade, såg sig ikring och smålog. Smålog till och med åt herr Ephraim Hallongren, som, målad i olja med andäktigt rödt hår, röd kolportörnäsa och vasa-orden i knapphålet, hängde strax bredvid.

Och med ett smärtblandadt löje öfver ädelt svängda läppar, med ögonlocken halfslutna, blickade guden utåt den dallrande månstrimman, och medan vemodet lägrade sig tyngre och tyngre öfver ögonbrynens bågar, drömde han sin eviga månskensdröm — om en Venusbild i ett atrium i det gamla Hellas... Och månskenet for in genom taket, satte ett underbart skimmer öfver Afrodite-stodens raka drag, öfver hårknuten i nacken och ner längs ryggens finböjda linie, ett elektriskt ljus öfver barmens och höfternas ädla nakenhet, en skälfvande blåhvit

fernissa öfver gudinnans klarhvita marmorformer... Men därute blänkte månstrimman i arkipelagens mörka vatten. Feberträdens blad tecknade sina smala spjutspetsar mot djupblå himmel, och i nattens vällukts-tunga timme stod Atheniensarn Sofron och kastade under gråt och böner små-sten mot hetären Thais' tillskjutna fönsterluckor. —

— — — — — — — — — — — — — — — —

Och en beklämning utan gräns snörde hop mitt bröst, då jag varsnade all längtan utan svar, all saknad förgäfves i unga och gamla hjärtan. Och i tacksam, aktningsfull innerlighet sträckte jag mina armar efter dig, du älskade, som vid min sida sväfvat högt genom luften. —

Och jag slog händerna mot broräcket och märkte, att jag var ensam, att jag mol allena satt helt stillsamt och beskedligt på bryggan utåt fjärden... Och jag som tyckte, att jag for högt upp bland guldkantade, violetta skyar, högt öfver sofvande skogsbygder och slummerbundna städer, öfver allt dit, där månskenet rann fram med sin pärlande, hvita strömfåra. Hm, hm, och jag som tyckte, att en blick af djup sympati kärleksfullt tindrade mot mig, sänkt uti min, att en hand, som jag vunnit för alla lifvets olika skiften, i innerlig, trofast glöd tryckte min. Bevars, bevars, jag är nog för tung för att flyga, och du, du sofver väl nu som bäst med kinden lutad mot örngottets spetsar och täcket omsorgsfullt svept ikring hakan, och du drömmer om — hvad vet jag — om hjältetenorer och löjtnantsepåletter... Och här sitter jag ensam på bryggan, stirrar mot månskenet, som skär

mot mitt öga i sin obarmhärtiga, glansiga köld, och jag tänker på den gamla holländska sagan, om främlingen, hvilken kom till ett obekant folk, hvars språk han icke ens förstod... Och beständigt, när han frågade, hvem som ägde palatser, trädgårdar och slott, svarades det af tusende munnar: Kannitverstan, Kannitverstan. Och främlingen tänkte, att den där mynheer Kannitverstan var en mäkta rik man.

Ty så svarar lifvet på allt, på alla ett brinnande, hemsjukt hjärtas ängsliga frågor:

Guds fred — Yxskaft.

Kannitverstan, Kannitverstan.

EFTERLÄMNADE NOVELLER

STOCKHOLM VAKNAR.

Så tidigt, att »fan nyss fått skorna på». Ty fyra slå tornens klockor med klara, sonora slag, och deras ljudliga buller skär sig fram genom nattluften, klingande och morgonfriskt.

Men ännu sofver man på sitt öra — öfver allt.

I obruten sömn hvilar staden, och kvarteren stå där tysta, döda, försänkta i drömtung dvala, i en underlig försteningens ro. Som mörka diken löpa gatorna fram djupt nere mellan husradernas höga barriärer, och genom öppnade portgångars halfskumma hvalf ser man gårdarna skymta otydligt med fantastiska massor af skuggor, som trefva, som linka, som gjuta sig samman till sväfvande höljen i dunkelsvart.

Men rundt ikring sofves, ängslas af oroliga sinnen, anas af hjärtan som längta. Och det gråtes mot örngott, som kantats med spetsar, och det skrattas i drömmar — å, de rusande ungdomsdrömmarna med deras doft af rosor och nyslaget hö. Men därute rasslar nattvinden, skriker grälsjukt i hörnen. Mörkret står så tungt öfver vinklar och vrår, där icke det gula skenet från lyktorna dallrar på trottoirer och väggar i fladdrande flikar. Och längs efter Drottninggatans mörkbruna

linie bilda lyktorna tvenne lysande slingor, där de låga vid låga blixtra fram, kvarter vid kvarter på husradernas döda, jämngrå stenmassa.

Ty de fönster äro sannerligen räknade, ur hvilka det lyser, till höger... och där längst borta i backen. Hvem vet hvarför? Kanske någon, som glömt sig kvar vid skrifbordet, fast hjärnan värker... Kanske en vivör, som nyss kommit hem och nu gör sin nattoilett med osäkra fingrar ... Men det kan ju lika väl utkämpas ett helt familjedrama där borta i det flämtande, tynande lampskenet... Eller kanske någon helt enkelt har glömt att släcka... Hvem vet?

Ute är det tyst, så tyst, att man blir nervös vid att beständigt nödgas lyssna till sina egna fötters tramp mot gatstenarna. Och så folktomt sedan! En gatsopare hör man feja någonstädes i dunklet. En poliskonstapel seglar förbi, huttrande i nattimmens råkalla luft. Ur en portgång kommer en herre långsamt klifvande med blekhvita kinder och blytunga ögonlock... Så är det visst någon, som sjunger! En fyllbas, som slår öfver i falsett... Tra-la-la-la, tra-la-la-la, så svagare, tra-la-la-tra, slut i fjärran...

Den enda mänskliga varelsen mellan Fredsgatan och Slussen är skyltvakten vid prinsens palais. Rak, sömnig och kavat står han där, en sannskyldig ståndaktig tennsoldat, och han förnöjer sig så godt han kan genom att med blicken följa ett par trasigt klädda karlar, som med ilande steg gå fram öfver torget, trygga i dunklet... Hvarifrån?... Hvarthän?... Det är icke godt att veta.

Men vid Slussen har redan en klunga sjåare flockat sig för att förtjäna en fyrk på att hjälpa fiskare och grönsaksmånglare med deras stånd. De bilda en stimmande krets, svära och taga sig åkarbrasor, så det smäller. Men så tränger också den däfna, kyliga morgonluften obarmhärtigt genom deras paltor.

Kornhamn är ännu stilla. De höga, gaflade husen höja sig som kulisser i en medeltidsopera. Hela biten smakar gammal hansestad, där den otydligt tittar fram i skuggdunklet. Som kunde man hvarje ögonblick vänta, att fullt af medeltidsklädt folk troppade fram ur husens dörrar vid facklornas rödgula bloss, rödskäggiga, självsäkra borgare med baretter och stora halskragar, kvinnor med Gretchen-profiler, uppfästa kjortlar och guldstickade hufvor öfver rödblondt hår.

Men illusionerna räcka ej länge. Det börjar ljusna, och dagsskimret, som gjuter sig fram öfver Söders irreguliära byggnadskomplex, skingrar med sin surmulna höstdager alla drömbilder. Man måste med eller mot sin vilja nöja sig med att beskåda, hur gummorna borta på torget börja sin kaffeservering à sex öre koppen åt arbetarna, som i allt talrikare hopar komma tågande ner ifrån södra backarna. Formlig trängsel kring de stora kaffepannorna, som se ut som bylten, inlindade som de äro i stora handdukar.

För hvarje kvart blir det lifligare. Men vill ni veta, hvar rörelsen först begynner, så är det i fiskarhamnens underliga lilla miniatyrsamhälle. Gummor med korgar vandra redan af och an

genom fiskargången med dess massor af staplade trummor och upphängda nät. I de små diversebodarna frukostera illa klädda individer på bröd och porter vid de stinkande gaslampornas matta sken. I nykomna skötbåtar gör skärgårdsfolket sig i ordning för dagens handel och vandel. Gubben kammar sig, mor knyter kjolen kring höfterna, men småttingarna sofva ännu, nerbäddade under ett segel. Kring en nyanländ Ålandsskuta är kommersen i full gång. Där slamras, prutas, men skepparen själf ger det hela en god dag, där han helt trankilt sitter och röker sin morgonpipa på ett tjärigt fastage.

Men också där uppe begynner dagens buller och färdsel. Från källare i Nygats-gränderna bäras stånden ner på Mälartorget. Brödbodar och utskänkningsställen öppnas. De lastade bagarvagnarna ramla förbi, skvallrande om färskt bröd, och de första grönsakskärrorna anlända till Munkbron. Fruktdoften tränger kryddstark och aromatisk ut genom morgonluften. Från stånden, hvilka tillsamman se ut som ett läger med tält, tagas vaxdukarna bort, och medan gummorna, påpälsade och frusna, hålla sin lilla morgonkonversation, börja uppköpares välbekanta ansikten skymta. Innan man vet ordet af, är Munkbrons stora, naturliga stillebensmåleri färdigt. Sorlet begynner, den inträdande dagens sorlande buller. Och arbetarna vandra icke längre skockvis utan i hela skaror genom gatorna. Från en utkant komma de och till andra gå de, för att arbeta för den förnäma staden i midten, där det

fina folket ännu sträcker sig på sina lakan, medan de första kraftiga tagen göras på allt, de kunna behöfva under dagens lopp, medan de första, som i dag kommit in med det, som deras gommar kräfva, bönder, slaktare, trädgårdsmästare, sela af där inne på de stora gårdarna åt Hötorget till, Holländaregatans och Badstugatans gårdar, där oxar och hästar trängas kring de gammalmodiga dufslagen, och hönsen gå skrockande ikring och dryfta i vimlet af kreatur och människor om strö och hackelse...

Snart är det blott Riddarholmen, som sofver, sofver sin värdiga, magistrala sömn...

Men också där inne i husen får icke nattens fridsamma stillhet råda längre. Dagen kommer, och lifvet begynner inom alla dörrar, inom de omålade som de finbetsade. Öfver allt stiga dagsljuset och bekymren på. Pigan klär sig huttrande framför spegeln i den lilla smala, kvafva jungfrukammaren. Usch, en lång dags slaflif förestår! Hon hinner knappt skämta ett tag med drängen, som borstar där ute i farstun, och till på köpet börjar den dummerjönsen att slå sig på läseri. Och ungherrarne, de masa sig så småningom upp ur sängarne, bleka och glåmiga, för att vid lampskenet kasta ett tvåminuters ögonkast på en uppskjuten läxa, uppskjuten till den där morgontimmen, under hvilken de alltid tro sig skola hinna så mycket — om kvällarne. Så väcker vagnsrasslet också unga fröken. Och efter en lång stunds halfvaket dolce far niente, då tankarna komma tullfria, obevakade som lustiga, kringvandrande gesäller med sång,

med skämt och med spel, sätter hon med en förtjusande, yrvaken min af olust sina hvita fotblad på sängmattans skinn. Hoppar så fram till fönstret för att se på sin myrten. Precis som hon inbillade sig att den växt under natten!... Ja, skall den taga sig, månne?... Men i rummen går frun ikring med nerkippade skor och snedt knäppt morgonrock, och herrn, som med den luggslitna bonjouren också tagit på sig näringsbekymrens tyngande ok, svär otåligt öfver den välsignade, söliga tidningsgumman, som just i det samma stoppar bladet mellan dörren och klocksträngen. Ty det finns intet, som kryddar frukosten såsom att läsa om en eldsvåda hos grannen.

Men därute kommer den första solstrålen ystert nerdansande öfver den vaknande staden. Rider gränsle på kyrktornets tupp, rutschar fram öfver ett zinktak och tittar så allra först in i en vindskupa högt uppe på Söder, där det bor en framtidsmusiker, som jag känner. Och han far upp i bara skjortan, tar fiolen från väggen, börjar famla efter ett tema, ett putslustigt litet scherzando, som han hela natten tyckt sig höra, samtidigt med att han drömde om Marianne — en kyss midt på munnen till den präktiga flickan med sina klara ögon, sitt bruna hårfäste och sitt muntert klingande skratt.

Men solstrålen nickar bara och far vidare. In hoppar den genom butiksfönstret, från hvilket drängen nyss tagit luckan, och söker krya upp kontoristen, som har kopparslagare, bondånger och självförakt, där han står och är gnatig bakom

pulpeten. In i rum med cigarraska på mattan, jolmiga champagneskvättar i de höga glasen och en skelögd spaderdam på divansbordet, rummen med doft af havanna, patschouli och ylang-ylang också för resten från en i soffan kvarglömd fruntimmersboa; och in i kafésalarne, där bleksiktiga kypare gå ikring och sömnigt stryka dammet af borden. På sidan om rullgardinen glider den in i sjukrummet, sticker mot de vakandes ögon med sitt skarpa sken och väcker de värkstungna ur morfindvalans glömska till besinning och smärtor. Men allra sist, allra lättast, allra mest spefullt tassar vår solstråle sig fram öfver sidenmöblerna i de nygiftas sängkammare — lik en leende amorin med fingret lekfullt för munnen.

Men nu står solen redan högt därute, kastar ymnigt med gula strålfloder öfver gaflar och fasader, glittrar mot krusade vattenytor, skimrar mot lyktornas glas och gjuter öfver gator och torg sin varma glans, så hvarje sten skiner som en flisa för sig, och skorstensrökens svartgrå spiraler orma sig muntert upp mot det blånande himlafästet. Nu får man icke gnugga ögonen längre, ty dagen har kommit, staden har gått till sitt slit och sitt släp. Och det brusande lifvet fyller rymden med arbetsbullrets hurtiga, taktfasta rytmer. I en enda ström böljar vimlet fram öfver gator och gränder med tramp och med slammer af hjul, med rassel af kärror och allt det andra förvirrade stojet, hela den glädtigt sorlande brådska, som kännetecknar arbetsdagens första, sträfsamma timme.

Stockholm har vaknat. Till och med Riddar-

holmen. Och natten har begifvit sig bort, förstulet och tyst som den kommit, natten, den uråldriga, hederliga stammodern, hon, som kärleksfullt vyssjar sorger och bekymmer till ro i svidande bröst, hon, som lik en välvillig gammal duenja i mörkt dok låter våra lidelser få pulsera fritt i sitt väktande skygd, hon, som för att muntra sjuka, missmodiga sinnen slår upp drömmarnes stora leksakslåda och spelar dockteater för oss med Pierrot och Arlekin, med Leander och Colombine.

Stockholm har vaknat. Så friska tag då — och ett minimum utaf betänklighet. Eljes ve dig, ve de blödiga och de svaga! Deras nödrop skola tomma hufvuden skratta åt, den firade dumheten skall kalla dem klenmodiga, och styrkan skall trampa dem i stoftet med sin järnskodda häl.

Arma drömmare!

Fristen är slut. Den, som ej är med, är emot. Stockholm har vaknat!

BLIND.

»Inte en skymt af mr Warner i dag heller,» sade miss Maud Colet betänksamt för sig själf, i det hon riktade en spanande blick öfver Salon Carré från målarstegen, där hon satt uppspetad, kopierande Murillos Mariæ Himlafärd. Hon visste att han hade ett brådskande arbete för sig — en beställning från en tysk konsthandlare på några förminskade kopior af Mona Lisa, och ändock hade han icke på hela veckan synts till i Louvren, och det var ej heller troligt, att han i dag skulle infinna sig där. Ty det var sent. Åskådarskarorna, som strömmade genom muséet, blefvo allt fåtaligare, och fotstegen började ljuda ensamt i de tomma salarne.

En enstaka flock engelska turister stod ännu kvar framför »Bröllopet i Kana», lyssnande till guidens anmärkningar med den vördnadsfulla uppmärksamheten hos en sekt, som åhör sin kolportör. Några unga män i modernaste sommardress vandrade raskt förbi, mekaniskt upprepande mästerverkens namn med en brinnande invärtes längtan efter vinet hos Paillard och strumpebanden på Bullier. Den unge nygifte tyske professorn,

som hela förmiddagen plikttroget sökt svinga sig och sin hustru upp i den högre sfär af skönhetsdyrkan, i hvilken ett så berömdt galleri bör försätta den bildade betraktaren, beredde sig till affärd med en känsla af lättnad öfver att åter få nedstiga till hvardagslifvets mera prosaiska njutningar. Ändtligen blef en enda ung man nästan ensam kvar. Hela dagen hade han gått där från tafla till tafla med en hänförelse i blicken, som hos en drömmare, hvilken plötsligt i all verklighetens prakt och rikedom förunnats skåda föremål, hvilka han i åratal fantiserat om blekt och otydligt, eftertraktat till blods i längtans alla långa, pinsamt ljufva timmar. Han skref ett ord eller drog en linie i sin skissbok, gick vidare och försjönk åter i en domning af lycka med hela sin intelligens koncentrerad i ögat, och ett svall af färgsensationer och bildtankar stigande som en het blodström mot hufvudet.

Miss Maud hade åter tagit itu med sitt arbete, och medan hon målade denna Maria, omgifven af änglar — en dröm, stigen ur ett spanskt rökelsekar, doftande af mysk från kvinnobarmar, suckande i ljufva synder, vätt af blodsvittnens kärlekstårar — antogo hennes drag, henne själf omedvetet, modellens uttryck af from extas. Hennes blå ögon fingo en lyftning uppåt, munnen ett leende af öfvervunnen smärta. Eljes var hennes ansikte nyktert och alldagligt. Det vackraste var hårfästet med den raka benan mellan vågiga, kastanjebruna lockar, men hakan hade en snipighet, som tydde på trettiofem års åldern.

Efter ett sista penseldrag för att fullborda ett änglabarn vid fållen af Marias klädebonad, steg miss Maud upp och lade in sina färger. Med målarskrinet i handen lämnade hon Louvren, inom sig undrande öfver Warner. Efter att i åratal hafva arbetat sida om sida med honom, hade hon småningom lärt sig hålla af den stilla lille mannen med det skygga anletet och den sorgbundna stämman — hon hyste för honom all en världserfaren systers ömhet för en svag och bortkommen bror. Hvar kunde han hålla till? Det fanns ingen annan förklaring än att han plötsligen gripits af ett af dessa ryck att skapa något självständigt, som understundom narrade honom att lämna arbete och allt i sticket för att resa till en aflägsen och oupptäckt landsbygd och göra studier till någon stort planerad duk — som sedermera aldrig utfördes.

Och hon själf, som så fullständigt resignerat från alla tankar på konstnärslycka, framgång, rykte och bemärkthet, suckade öfver denne fyrtioåring, som ännu intet förmått måla af värde, med hvilket han själf kunde vara nöjd, men som ännu kvaldes af alla konstnärsdrömmarnes chimärer, och med sina vanmäktiga händer tryckta mot pannan kunde snyfta i harm och bitterhet öfver att nödgas göra den pensel, som skulle vara skapartankens lätta trollspö, till daglönarens mödande arbetsverktyg.

Just då miss Maud lämnat Louvren, kom verkligen Warner nedstigande för trapporna. Men äfven om hon mött honom, skulle hon haft svårt att igenkänna honom, så gammal, böjd och eländig hade han blifvit på denna vecka. Långsamt skred

han framåt med en loj och lidande gång. Alla ansiktets veck hade blifvit djupare, och läpparne lågo smärtsamt slutna kring en tung, tillbakaträngd snyftning. Men hvad som likväl mest förändrat hans utseende, var skyddsglasen han satt för ögonen; svarta lyste de med ett insegel af död i det askgrå anletet.

Det var en tung vandring han denna dag gjort genom Louvren, ett afsked från alla dessa dukar, som blifvit dyrbarare för hans hjärta, ju mer hans egna konstnärsdrömmar brustit. Ty dessa gamla mästerverk, som han kopierade, de hade ju icke blott, när allt annat svek, skänkt honom hans dagliga bröd, de hade också blifvit hans egentliga umgänge, de enda vännerna trofasta mot hans ensamhet, alltid i rikt mått beskärande tankar af fantasi, af tröst och lycka. Och nu skulle det vara förbi med det som med allt annat!

Åter upprepade han i sitt minne gången af denna vecka, som inom sin korta tidrymd förmått hopa en sådan myckenhet af förtviflan... På måndagsmorgonen hade han vaknat med en stickande smärta i ögonen, som om tusentals spetsiga smolk blåst innanför ögonlocken, irriterande pupillen. Dagen förut hade han i brännande augustisol tagit några friluftsstudier från Asnières, och nu fruktade han öfveransträngning, så mycket mer som han helt ung genomgått en ögonoperation och därvid blifvit strängt förmanad att spara sig. En ångest, som växte och växte, började därför få makt med hans själ. Han kastade från sig allt arbete, gick af fruktan för dagern blott ut om

kvällarne, och hela de långa, sysslolösa dagarne satt han instängd med fördragna jalusier i det trånga näste han bebodde fyra trappor upp, Boulevard Rochechouart. Medan timmarne här släpade sin trögaste snigelgång, och hans rum ångade som en ugn af inpyrd rötmånadshetta, stirrade hans sjuka ögon mot mörkret, till dess dunklet växte in i hans hjärta och svepte sitt sorgedok öfver hans själ. Han frös, trots ett svettbad af feber, han kved, vred sina händer, men ångesttankarnes förskräckande Medusamask ville ej ett ögonblick flytta sin stelögda blick från hans läger. Till sist blef tanken, att han skulle mista sin syn, en fix idé i hans hjärna. Blind, å, det var ju för alla lefvande ett elände, hvars botten ingen tanke lodade, men för honom, målaren, var det än mer, det absoluta slutet på allt, det hopplösa utdrifvandet på den suckarnes bro, från hvilken ingen annan befrielse finnes än dödssprånget djupt ner i självmordets svarta vatten.

Lik ett barn, som rädes för lärarens dom, hade han dag för dag uppskjutit att rådfråga läkaren, men när han nu på fredagsmorgonen i sin spegel såg, hur all hvitan liksom försvunnit ur ögonen, medan pupillerna svällt ut till sin dubbla storlek, blef allt vidare dröjsmål omöjligt. Morgondagen skulle afgöra hans öde; den dag i dag skulle han ägna till afsked. Och där han nu stod i Louvrens portgång, hade han lyktat en tung korsgång till alla ställen, där han ägde några minnen i denna gränslösa metropol, som dock med årens lopp blifvit honom förtrogen som en fädernestad. Han

hade tagit farväl af allt, hvarvid hans hjärta hängde kvar, men ändock väntade han förgäfves på den skilsmässans dofva, stoiska ro, som han erfarit vid andra afsked, från ansikten, som dock varit honom det käraste i lifvet. Hans darrande fingrar nändes icke slita af den nafvelsträng, med hvilken han var bunden vid tillvaron, och i krypande förtviflan stirrade han mot den natt af intighet och mörker, som sträckte mot honom sin kalla famn.

Klockan visade half sex, och solen brände gatorna. Warner beslöt att gå och spisa middag, ehuruväl det var tidigt, och han steg in på en Duval, där han blifvit en smula stamkund och brukade småprata med en af uppasserskorna. Där inne var ännu tomt kring marmorskifvorna; flickan, som kunnat skänka honom ett vänligt ord, syntes icke till. Mekaniskt åt och drack han, då och då öfverraskande sig själf i långa distraktioner utan en tanke. När han slutat, hade det kommit folk. Uppasserskorna sprungo ikring med sina hvita förkläden, men sin bekanta såg han ej en skymt af. Så vandrade han långsamt ut på boulevarden och slog sig ned vid en mazagran på ett föga besökt kafé, nära Avenue de l'Opéra.

Där ute rådde ännu middagstimman med sin folktomhet och sin stillhet. Längs kaféernas stolrader sutto blott några enslingar kvar, hvilka glömska af tiden förlängt absinthtimman öfver dinern och nu dvaldes långt från verkligheten i absinthdrömmarnes vemodsljufva paradis, där himlens hvalf och markens planta ha samma milda, gröna

färg, där tankarne sväfva stora och stilla som nattens fåglar, och trötta läppar i vällust dricka älskade tårar. Släpade af sina tre hvita hästar rulla omnibusarne långsamt upp och ned med sina lass af människor, för hvilka fritimmans efterlängtade klockslag ändtligt rungit... Himlen mörknade där den låg blåsvart öfver de höga husen. Det blef allt dunklare på boulevarden, till dess slutligt den första ljuslågan brann fram i gasrampen till en juvelbutik, rödgul, med ett sken, främmande i den töckenvarma luften. Det var signalen för boulevarden att rusta sig till all kvällens fest och ståt. Nu blef det ljust, gladt, med glitter och gas öfver allt, och längs stråkvägens ändlösa linie gåfvo de upplysta tidningskioskerna, hvilkas brokiga glas likna kulörta lyktor, ett färgspel af fantasmagori. Suckande reste sig absinthdrinkarne ur sina drömmar, hungriga och husvilla. Men från restauranternas bländhvita dukar, där drufvor och persikor gjutit sin arom ur blomhöljda skålar och champagnens skum i silfrade pärlor stigit i glasen, strömmade skaror af människor, mätta och nöjda, fyllande trottoarerna med glam ... Genom hvarje sinne smög sig en bölja af nöje, som tände blodet och lät damernas siden släpa mot gatan med ett fras af lycklig förväntan, af frestelse eller triumf. Så smög man två och två in i fiakern på tur till Bois de Boulogne för att hviska lågmäldt med förtrolighetens sordin öfver stämman, medan vagnen sakta vaggade fram i fordonens fil genom de långa alléernas skymning.

Warner hade alltid brukat gripas af en djup melankoli, då han vid denna tid satt på boulevarden, ensam och oförmögen i detta brusande vimmel, melankolien hos den, som ser all lifvets härlighet glöda för sina ögon, men vet sin kraft för usel, sin hand för klen för att förskaffa sig ens den flyktigaste känning af den njutningens bedöfning, efter hvilken alla människoläppar böjas. Men i kväll erfor han mot detta lif ett formligt hat, oresonligt, utan mening. Ty mot denna glimmande folie af lättsinne, lust och lycka blef hans egen ofärd så himmelsskriande, ofattlig och orättvis... Allt hade ju blifvit honom fråntaget, alla hans ungdoms förhoppningar, alla de planer på en konstnärsgärning, som varit pulsen i hans lif, fråntagits honom, till dess han ej ägde kvar så mycket som en nött slant af sina drömmars rikedom. Anförvanterna och de han älskat hetast, samtliga hade de ryckts bort ifrån honom, och nu stod han där ensam i dagar af kargt förvärf utan att hafva en ljusstråle af glädje att förvänta... Och så skulle han därtill, en annan Job, drabbas af olyckans sista och tyngsta slag, efter hvilket intet återstod annat än döden eller bettlartillvaron, vältrad djupt ner i nödens smuts.

Och han fattades af en vild lust att, som en spetälsk smittar en karneval med sina sår, springa upp och tillropa alla dessa obekymrade människor, så att det isnade genom deras ben, ropa till dem om ruinen, som väntade för att som agnar förströ deras gods och guld, om blindheten, som skulle breda sitt likkläde öfver deras syn, om dessa tusen

krämpor, som förtära med sin röta, till dess kroppen ligger uppfrätt och förvissnad, ett uttröskadt ax, en leksak i dödens skadeglada hand. —

Warner strök näsduken öfver pannan. »Jag måste hem,» mumlade han, »jag blir vansinnig.» Och han reste sig, vacklande som en drucken. Men när han gått om några hörn, kom han plötsligt att tänka på miss Maud. Där hade han ändock någon, som brydde sig om honom, om än aldrig så litet, och med detsamma vaknade inom honom en vek lust att gråta ut mot någons skuldra, att få gjuta ut all sin sorg i en kvinnas sköte och få ett tröstens ord igen. Som ledd af en ingifvelse, vek han genast af till citén, där hon bodde, och knackade på hennes dörr.

»Entrez,» ropade en välbekant röst därinifrån, och strax han steg på, mötte honom denna stämning af hem, som alltid brukade göra honom rörd, när han trädde in till henne, rörd som man blir, när man långa tider blott haft det mörka och ensliga ungkarlsnästet att taga sin tillflykt till, där aldrig en stämma ropar sin välkomsthälsning, när man stiger öfver tröskeln.

Där inne var lampan tänd, och skenet föll gult och vänligt öfver Mauds vackra hårfäste, lutadt mot boken, öfver samovaren, ur hvilkens pipa röken steg, öfver alla de gamla hemtrefliga möblerna, som ägarinnan samlat från Paris' mest obemärkta antikvitetshandlare.

»Nej, se mr Warner!... Så roligt!... Hvad det var länge sedan jag såg er... Nu sitter ni ner och dricker en kopp the med mig.»

Warner svarade med en bugning och steg sakta fram, skygg för ljuset. Då märkte Maud med ens den hemska blekheten öfver hans ansikte och hur hans händer darrade som i en nervattack.

»Min Gud!» skrek hon till. »Hvad är det med er? Hvad har händt? Och hvad i herrans namn är det åt edra ögon?»

Warner svarade först icke. Hans darrande hand gjorde en tom och intetsägande åtbörd i luften.

Så sjönk han långsamt ner i en länstol och började berätta, kort och afbrutet, med en röst, som skar genom märg och ben trots sin konstlade behärskning.

»Min stackars, stackars vän, och i morgon skall ni upp till ögonläkaren?»

»Jaa... Till Galezowsky!... Och se'n är det fattighuset, gatan... slut på allt!»

Han tystnade, och hans hufvud föll mot stolsryggen. Men Mauds bröst fylldes af en medkänsla, stor och mäktig, som hon ej erfarit det på år och dag, en på en gång ängslande och ljuflig lust att uppoffra sig, att skänka bort hela sitt lif åt denne stackars ensamme kamrat, som blindheten snart skulle göra hjälplös som ett barn.

»Min käre vän! Frukta ingenting! Jag står lika ensam i världen som du... Låt oss kampera samman... Vi är gammalt folk, båda två, gamla, ensamma, utan plikter mot andra... Vi trifs samman, och jag blygs icke att säga, att jag håller af dig... Hända så, hvad hända vill, jag skall icke öfvergifva dig!»

Hon såg honom frimodigt rätt i ansiktet utan

rodnad och utan försagdhet. Men hennes röst hade en festlig klang, som hon aflagt en ed; och som det med detsamma blifvit uppgjordt, att hon skulle blifva hans vårdarinna, hans maka, hvad han ville, lade hon smekande sin hand på hans panna. — Hennes hand! Hvad den var len och frisk, värmande som en moders. Han ville leta fram sitt innerstas djupaste och varmaste tack, men hans sjuka hjärna hittade inga ord — han kysste blott hennes hand om och om med ett tacksamt djurs ömhet.

»Men vännen har feber och skall hem och till sängs,» sade Maud efter en paus och reste sig för att följa honom... Han tog hennes arm och stödjande sig på henne, som en gammal far stödjer sig på sin dotter, vandrade han af. Det kom öfver honom en tom stillhet, som hans ångest söfts för stunden, och han nu åter kunde gå upp i en minut af lycka. Framåtböjd och stum gick han vid hennes sida, lyssnande i slö belåtenhet till hennes ord.

Men Maud kände en stor och stark tillförsikt i sitt själftagna beskyddarvärf. Det var en känsla af djup och gripande lycka att bli dragen in i den värld af lif för en annan, uppoffran, ömsesidig tillgifvenhet, hvilken hon så länge i sin själfviska tillvaro som gammal fröken stått utom, och mot det rika, härliga: att äga en varelse att skänka sitt arbetes lön och sina dygns tankar, blef själfva den olycka, som förestod, något aflägset, halft overkligt. — Så ledde hon honom med fasta steg till hans boning midt igenom augustiaftonens sorlande Paris. Där tog hon afsked af honom på

engelska. Strax bredvid låg dansstället Elysée Montmartre, och hennes gamla, trettioåriga hjärta erfor med ens all en ung flickas fina, darrande fruktan att se sina första välgångsord förstådda och oskärade af den hvitsminkade kokottvärld, af hvilken gatan var fylld... »Good-bye, my darling, sleep well and God bless you!»

Men när Warner kommit i säng, insomnade han i en slummer, tung af drömmar. Bild efter bild sväfvade förbi hans läger. Han tog del i tilldragelser, hända för årtionden sedan, och stämmor, som nu döden tystat, höllo välbekanta växelspråk öfver hans örngott... Han såg dagen, då han erhållit sin medalj och hans tafla stod utställd på gamla Akademien vid »Röda Bodarne» — det var en förmiddag i maj med glittrande sol öfver husen. Måsarne kretsade med rappa tag öfver strömmen, och genom gatorna sorlade ett sus af arbetsglädje och vår. Där han gick hem, bar han i handen en bukett af nyblommad sälg och doftande viol, som han fått till hyllning af en flicka, han höll af... Och han såg sig själf i sin första Parisatelier, stående vanmäktig framför en halffärdig duk, tänkande i grämelse på sin mor, den lilla vänliga, gråhåriga gumman, som satt där högt uppe på norrländska landsbygden och sparade på sockret till kaffet och soflet till brödet för att sända en fyrk mer till sin son »artisten» — som det aldrig skulle blifva något af... Så flöto alla bilder samman till en enda, välbekant gestalt. Det var denna Mona Lisa, som han nu gång på gång kopierat. Och detta Lionardos kvinnoansikte med sitt under-

bara leende öfver den buktade munnen — smärtsamt, sinnligt, underfundigt och ljuft, så århundraden icke kunnat grunda ut dess gåta — blef för honom, där han drömde, till personifikationen af den stora konst, han hela sitt lif sträfvat att bli invigd uti. Och det förekom honom, att om han blott kunde förmå denna kvinna att yppa sitt leendes hemlighet, skulle intet hinder längre finnas för hans pensel. Han kastade sig i stoftet för hennes fötter, han slet sitt kött och lät sitt blod rinna för att få henne att tala, men hennes mun log alltid emot honom lika obevekligt stum med detta eviga leende, smärtsamt, sinnligt, underfundigt och ljuft. Då bländade heta tårar hans syn. Blind, blind! Han hädade; det fanns intet medlidande till på jorden! Men just då kom Rembrandts barmhärtige samaritan vandrande öfver vägen. Han lät sina tjänare lyfta uslingen, som låg där blind i dyn, och bära honom till härbärget. Där tvagde han själf de hopgrodda ögonlocken med brunnskarets klara vatten, och se: den blinde fick sin syn igen, just då aftonrodnaden föll kvällsblid och sommarvarm öfver samaritanens anlete och hela den grå huslängan i barmhärtighetens härbärge. —

När Warner andra morgonen gick till läkaren, var hans hufvud tomt utan en tanke, men han hade kväljningar af spänning. Som en automat, utan att uppfatta något ikring sig kom han dit, satte sig på en af väntsalens bänkar. — Galezowskys klinik låg inne på en gård på andra sidan Seinen. — Det var ett halfstort rum, kalt och otrefligt, med

en atmosfär, darrande af kvalm och orenad af patienternes utandningar och vanskötta sjuklighet. Warner såg sig ångestfullt ikring — gamla män med röda, blodsprängda ögon, kvinnor med variga bindlar för ansiktet, barn, som skreko, men värst pinade honom nålarne, som sutto instuckna i somligas pannor; det var, som deras hvassa uddar utan uppehåll stungo genom hans hud. Så blundade han för att slippa se. Hans öfverkropp vaggade fram och tillbaka, medan han fick en hallucination af, att han redan var blind och med ett svart band för ögonen trefvade genom en ändlös rymd af mörker.

Så kom ändtligen turen till honom. Hans hjärta bultade hörbart, när han trädde in... Men Galezowsky lyfte lugnt upp hans ögonlock, betraktade pupillerna och visade dem sedan för den allvarliga krets medicinare, som stod ikring honom, i det han mumlade en latinsk sjukdomsbenämning. Så skref han ett recept:

»Det är ingenting af betydenhet... Dryp in det här och kom igen om några da'r.»

Warner stirrade häpet på honom. Han hade en känsla af, att han fört läkaren bakom ljuset och fördolt något symptom af vikt, och han började tala om pupillernas onaturliga storlek...

Men Galezowsky, som märkt blekheten i hans ansikte, afbröt honom vänligt:

»Jag försäkrar, att om en vecka ha pupillerne återfått sitt vanliga utseende.»

Så afskedade han Warner, som långsamt gick genom väntrummet. Det föreföll honom så omöj-

ligt, att det hela ingenting var, att all fara så plötsligt och så lättvindigt kunde vara öfver, och han måste flera gånger upprepa doktorns ord för att öfvertyga sig. Då rodnade han för sig själf af skam — att en hel veckas tid gå som en narr och skrämma upp sig till den grad. Han var en tok, en ärketok och blef aldrig annat!

Först när Warner kom ned mot Seinen, gick det klart upp för honom, hvilken gränslös lycka det i själfva verket var, att hela denna veckas lidelsehistoria blott berodde på inbillningar och hugskott. Han tvärstannade, och en fröjd, lik den en konvalescent erfar, som första gången kommit ut i det fria efter månader på sjuklägret, genomströmmade hans varelse... Att få se, att få lefva! Det var, som han aldrig förr förstått, hvad dessa två saker egentligen ville säga. Och han andades djupt, och hans ögon blickade strålande ut öfver Paris. Det var en härlig dag. Världsstaden bullrade med alla sina tusende lemmar och andades med alla sina tusende lungor. Minnenas glänsande gloria låg klar öfver byggnadernas tinnar, och frihetssångernas Memnonsklang ljöd hörbart från monumenten. Seinen buktade sig glittrande och blå med tusen båtar under sina broar. Och rundt ikring på gator och torg sorlade dagsfärdselns virrvarr af fordon och folk. Sommarsolen belyste det hela; — och från takkransarne ända ned till glasen på lådorna, där Seinekajens bokhandlare förvarade sina söndriga volymer, fick hvarje föremål sin glimt af guld.

Warners hjärta fylldes af en ödmjuk och hög-

tidlig glädje. Alla gamla sorger, som gnagt hans sinne öfver en bruten konstnärsframtid och en förspilld och ensam ungdom, föllo ifrån hans själ som ett onyttigt och löst bihang. Det yttersta, det var dock att få se, att få lefva, ty intet verop fanns nog starkt öfver mörkrets fasa och dödens skräck — att få lefva, om än aldrig så ringa, om än aldrig så liten.

Så erinrade han sig Maud, som i ängslan väntade honom på Café de la Régence. Och med armarne redan litet utsträckta i tanken på hur innerligt han skulle famna henne, vandrade han åstad, åter med feststämdt tonfall upprepande: att få se, att få lefva!

VIOTTIS ADAGIO.

Gamla justitierådet Lindmans ungkarlsvåning var ännu till hälften upplyst efter den sedvanliga musikaliska fredagsaftonunderhållningen.

Stod man i dörren längst inne och såg ut genom sviten af rum, varsnade man ytterst ett hörn af salen med flygelns ebenholtssvarta lock i bakgrunden och där framför fyra notställare, två och två i tête-à-tête efter kvartettens förtroliga samtal — på altviolens plats stod ännu stämman med noterna utefter linierna som ett vimmel af små svarta insekter. Därinnanför syntes en parallellogram af hvardagsrummet med en hänglampa af brons, kransad af glasprismor och ljus, hvars sken föll öfver ett litet bord med likörflaskor: öfver curaçaons etruskiska krus, maraschinons långa halmflätning och benedictinerns gemytliga isterbuk. Längst inne var sängkammaren med dess ampel, som belyste empiremöblerna och den stora sängen med dess gammaldags omhänge.

Gamla justitierådet hade sjunkit samman i en gungstol där inne, och han, som eljes alltid haft ord för att bära sina 70 år nästan som en yngling, såg i afton trött och åldrad ut, där han satt

hopfallen och med cigarren slappt hängande i ena mungipan. Med skälfvande hand höll han nattrocken samman kring lifvet, och ögonen stirrade med ett tomt uttryck i de stela pupillerna. Då och då rörde sig hans läppar och utstötte brutna, osammanhängande ord.

Nu hade det händt, det han så ofta under de sista två åren anat, det han dag efter dag gått och darrat för i andlös ångest. Rent ut hade han fått höra det, rent ut, att han blifvit för gammal, att hans öra inte längre var säkert och att hans fingrar sveko. Hans gamle vän Grape — kvartettens violoncellist — hade å de öfrigas vägnar sagt honom, att han nu fick upphöra med att spela och öfvergå till åhörare. Så länge som möjligt hade man uppskjutit att säga honom det, i betraktande af att han nu i trettio år spelat första violinen, men nu måste det fram, de andra kunde icke längre finna sig i att han störde samspelet...

Han hade visserligen förut förnummit antydningar, hade kommit på sina vänner med föraktfulla eller medlidsamma miner öfver hans spel, men alltid försökt låtsa som ingenting, aldrig velat förstå. Och i stället för att draga sig tillbaka hade han, vid sina år, ånyo med feberaktig energi börjat använda långa, ångestfulla timmar till att spela skalor och öfningar. Han ville tvinga smidighet och lif i sina gamla, styfnade fingrar. Hela dagar hade han som en nybörjare arbetat med solopartiet i en konsert och gång på gång, när greppen klickat, kastat noterna från sig i förbitt-

rad, vanmäktig bedröfvelse, men efteråt alltid tagit fatt på nytt och fortsatt, drifven af hopp och ångest, tills armarne värkte och allt blef svart och dödt för hans ansträngda, trötta ögon... Och hur många gånger hade han icke under långa, vinterkalla nätter, då han sömnlös stirrat in i skuggvärldens dunkla djup, gripits af en vanvettigt vild tanke, att han måhända nästa morgon skulle finna sig vara en klåpare, som icke visste, hvad stråke och instrument kunde brukas till... Men till att frivilligt ge tappt kunde han aldrig bekväma sig — tvärtom, han sökte med nervös ifver alla tillfällen att få spela första stämman i sin kvartett, bjöd de öfriga tre herrarne hem till sig — det var nästan som om han velat besticka dem för att få behålla sin plats. Och hetsad af en vanvettig oro nöjde han sig icke med sin gamla repertoar. Han började byta ut Haydn mot Rubinstein, det gamla, sirliga och enkla, som han förstod och älskade, mot något nytt, underligt och modernt, som var främmande för honom själf — en stackars ängslad och darrande själs sista försök att öfvervinna ålderns rubbningar. Men under denna strid hade han blifvit gammal. —

Där kom något stickande, ångestfullt spörjande i hans blick. Hans bekanta skakade på hufvudet och undrade öfver hvad det kunde vara för en plötslig sorg, som dag för dag nedbröt den förr så ungdomlige och lefnadsglade mannen.

Men nu var allt förbi. Partiet var förloradt. Han hade vrakats, som man kasserar en sliten sträng. Kasserad! Han greps af en aggande

bitterhet just mot dessa sina musikvänner, som under så många år bildat hans enda förtroliga umgänge. Han fann dem lumpna, egoistiska och hjärtlösa. Han kände sig som en man, den där med otack lönats för ett rikt hjärtas öfverströmmande välgärningar, besviken, förrådd, han blef oädel, fick lust att se deras karaktärer och musikaliska begåfning i sämsta möjliga ljus... Här hade de suttit i hans hem, ätit hans mat, lånat hans pengar — och nu ville de klandra honom, dessa, som hade så oändligt mycket mindre aning om tonernas dolda och ideala innebörd, än han... Och han erinrade sig plötsligt en vårdag för många år sedan, då han råkat och spelat samman med Florentiner-kvartetten i Grand Hôtel Victoria i Milano — han ville se de andra spela samman med verkliga konstnärer — Grape, som var så långrandig och entonig, och Bokelund, som satt och filade med en automats korrekta tråkmånsighet.

Kasserad! Och af de där människorna!

Han for upp ur stolen, sökte inbilla sig att de hade orätt, att han fallit offer för en intrig... och medan han vandrade af och an i rummet stormade minnena in på honom om alla högtidsstunder, då den stora konstens pulserande lif hade elektriserat stråke och sträng, och tusen tankar om tonskapelser, tusen smådrag i uppfattning och spel, som voro h a n s individuella egendom, vaknade i hans själ. Gamla, trohjärtade melodier och sköna, halft glömda themata döko upp i hans minne och klingade i oförmodad följd. Och hvar

tongång, som skälfde och böljade för hans inre öra, förde med sig en bild, som rörde, ett minne, som stämde honom vemodigt blid...

Han slöt ögonen för att liksom låta tonerna få envåldsmakt öfver alla sina tankar — och han rätade upp sig i trotsande och förhoppningsfull stolthet. Skulle han icke kunna spela, han, som kände sig råda öfver oändliga världar af toner, självhärskare öfver välljud, hvilkas hemlighet intet annat dödligt öra än hans eget kände! Toner, som sjöngo och susade, toner, som logo och hviskade — alla spridda harmonier flöto ändtligen samman i ett enda, innerligt och djupt adagio. Och han smålog, då han hörde dess stilla och sångbara melodi fylla sin själ i en bred ström af välljud. »Min gamle fars älsklingsstycke, Viottis adagio,» tänkte han. Och han tyckte att den gamla, vänliga melodien ljöd mild och kärleksfull som en kär frändes stämma. Och han spelade stycket i tankarne med särskild omsorg, bemödande sig att inlägga i hvart tonfall hela den doft af ett hems innerliga lycka, som han mindes från sin barndom, men som sedan aldrig hade kommit hans ensamma lif till del.

Han tyckte sig spela som en mästare. Det förekom honom, som skulle det icke kunna finnas en människosjäl, den han icke skulle röra med sitt spel. Och det kom öfver honom ett rus af hänryckning. Han for upp och tände ljus i hela våningen, ljus i kronorna, ljus i stakarne. Som till fest. Han skulle spela. Å, ännu kunde

gamle Lindman föra en stråke, det skulle han visa.

Och han skyndade ut i salen, violinen låg på ett bord. Och han såg på den som på en kär kamrat, med något af en kvinnas ömhet i blicken. Men just som han grep fiolen om halsen för att lyfta den, blef han plötsligt blossande röd. Hans hjärta bultade hörbart och det for genom honom som en aningsblixt: nu är det afgörande ögonblicket kommet, detta är det sista profvet, det sista!

Han stämde, drog några drag med den eleganta stråkföring, som han var så stolt öfver, kände pulsen slå som i feber och huden hetta och bränna. Så kastade han sig hals öfver hufvud in i stycket. Det lät förvirradt. Ackorden tofvade hop sig som garn i en härfva, sväfvande och osäkra kommo melodierna, och flageolett-tonerna ljödo hesa, osammanhängande som en drucken mans tal. Det hela blef en ömklig parodi på allt, som sjöng så vackert inom honom.

De hade rätt, de andra — han suckade tungt och stönade — de hade rätt. Det var slut med honom. Och skälfvande i hela kroppen skyndade han i feberaktig fart bort till sitt skrifbord, satte sig ned och skref ett gåfvobref, hvarmed han skänkte sin violin — Carlo Bergensi 1754 — till kvartettsällskapet.

Sedan kom en underlig dof och trött ro öfver honom. Han låtsade som om ingenting händt. Försökte hvissla och vandrade rundt, släckte ljusen, flyttade och vände på möbler och bohag med ett uttryck af slö och likgiltig trötthet. Prudentligt

klädde han af sig och lade alla plagg på en stol, så ordentligt och systematiskt som aldrig någonsin förr i lifvet.

Först då han kommit i säng fick sorgen helt och hållet makt med honom — hvarför, kunde någon människa säga honom det, hvarför skulle han vara tvungen att vakna igen till långa grå-grå dagar af ensamhet utan innehåll, af tomhet, utan minsta intresse. Det var som om han genom detta plötsligt skilts från allt och alla.

Och lik ett barn, som tror sig öfvergifvet af hela världen, grät den gamle mannen sig till sömns.

INNEHÅLL.

Från Rivieran.

Småmynt.

Konflikter.

Efterlämnade noveller.